

عبدالله تو قای جموعه

آثاری

جمال الدین ولیدی طرفندن یازلخان تو قای ناق ترجمة حل
م اشعاری حقنده بر ملاحظه

ناشر:

«معارف» کتبخانه‌سی
قرآنده.

قرآنده، «معارف» مطبوعه‌سی.

КАЗАНЬ.
Электро-Типографія „Иларифъ“
1918 г.

عبدالله محمد عارف اوغلی توقایف.

برلچی قسم: ترجمه^م حالی. I - توقایفناڭ مىيلىق و ئىسى
II - توقایف اورالسخىد. III توقایف ئىزلىد.

صېيىلاق و ئەتى

عبدالله اندى توقایف ۱۸۸۶ نېچى يىلده قىزانچ اوپىزى
فوشلاوج آولنده دىباھە كېبىلدى. آزىز آناسى محمد عارف
اسىندە بولوب شول آولنده امام، آناسى مىدوودەسىك بولوب،
اوچىلى امىلى آولداڭ زىنت الله اسىلى امامناڭ فىزى ابدى.
عبدالله اندى طرووب بىش آى قدر وقت اوتسكاجىدە
آناسى وفات بولوب، آناسى عبد الله فايدىر ووب اوزى
«صاصنا» آولىنىڭ ملاسىنە اپىرگە كېتكان. سوڭرە اوغلۇن دە
اوز يانىنە صاصناعە آلدرفان، لىكىن او زافلامى آناسى دە
ئولوب اول اوچىلى آولىندە فى باپا صىنە (آناسىنىڭ آناسىنى)
قايتارلغاھ. آنڭ باباسى زىنت الله ملا بىك فېير ھم بالا
چاھاھى دە كوب بولوب، آنڭ اول وقندە فى خاتسونى دە
عبدالله اندىگە (وگى، قەبى بولغانلىقىن، توقايىف بوندەدە
آرنى، كىامشەك بىر بالا صانالغان. آن باباسى بىر وقت
قارانغە بار وچى بىرەوگە او طور توب، آندە آصرارغە بىرگە
بىبىرگان يەمىشىك قارانغە آلرېب كىياوب، پچاھ بازلۇندا:
«آصرارغە بالا بىرمە، كم آلا؟» دىبوب املاھ قىلغان، مەم
باڭا بىستەدە طور وچى مەمدولى اسىلى بىر و آنى او زىبە
قىبول اپتوب آلوب فالغان.

عبدالله افندیگه بونده طور مشن را هشکله، فز فنه
بولوب اوته. اول بونده آچاق، او گیلک، او کسزلاک بلاسون
حورمی، اسکن ذهایت بونزدهده باوز تقدیر او زبان
اشله به چکن اشی.

آبری بلین آبرنای آوری باشلیار هم «بز گولسے ک
بو بالا کمگه قالا، ای چه اسمم آولینه قایتار بق...» دیب عبداللطیف
یا کنادن او چیلی گه او گی گه بیانیه قایتار و ب بیمهه لر.
عبداللطیف بونده نیچک فارشی آلفانلوفن سو بیلر گهده حاجت
یوق. البته آنی نافن تیزره ک آداشدرو جاپن خنه فاریلر.
آشنا نافن ایمه زابل، قرلای اسمی آولند سعدی اسمی بیر
ایر بالاسز کهی آنی او زینه او فالمقه آلوب کینه. شولای
اینوب اول قرلای آولند سعدی آبری مالابی بولوب کوش
حکوره باشلی.

عبدالله افندی «فرلای» فی ایلک ڈلک کوزم آجلغان بیر
دیب آنی، چونسکه اول آنده او ز اوزن آتلی، هم سبق
او فوره باشلاوی ده شول آواده بولا. آنی ایلک ڈلک او فوره
شول آولند استاییکه مینه بیره لر، ایکنچی فشنی اول مدرسه گه
کرده. آنده هفتیک ایجگن، کیسک باش، بدولم گبیلر نی بیک
تیز باوب باشقه او زنن نادان رافق بالا لر نیده گو بیره نه باشلی.
ایکنچی یافدن اول اوی خدمتینه ده باری باشلی. ایرنه بلین
مورجا منوب آها، بابا، کولنه بھیلی، گتوهن صیر آلوب
فایتنا، کنو قروا... .

شول رو شچه عبدالله بونده ایکی بیل قدر وقت او ز درا،
صو گهه نابا سعدی آبرینک بیر ایر بالاسی دنباغه چکلوب
عبداللطیف رفیب بولا، آنک حاضر اهتماری کیمی، بیگره کدده
آفاسی آشنا بات کوز بلعن فاری باشلی.

بر وقت سعدی آبز پلر زنگ او بینه آت بلە بىرىنى
 كېلىوب طوقتى. عبد الله بۇيات كېھىنى بىردى تانومى، آنالارنى
 اندىردىن چاقىرب قايتا، مسافىرى گە، چەرى قويالار. اول چەرى
 يانىدە اوزىزنىڭ «فوشلاوج» آولدىن بىرالدىن اسىلى كېنى
 اىكماقىن، بۇ بالا (عبد الله) آوللىرى يىنگ ملا بالاسى بولوب آنلار
 آنى كۈپىن بىرلى ازىزلىب، ذهايت بۇقىدە اىكماقىن بىلگاج آلورفە
 كېلىوبو، آذىڭ جايىق قالاسىدە آناسى بلەن بىر طوغان
 آپاسى بولوب، جىزىقىسى آنى اوز بانىنە الدررە ئىل گانلىقىمۇ،
 حۆيىلاب بىرە سعدى آبزى ھىم خانۇنى باشىدە قارشى
 طۇرسەلردى، بىرالدىن بىك قاتى طورفاج، اورەدىيىك ئازان
 بلەن فورقتقاچ احتمىارسز كونەلر.

مۇنە كۈنلەردى بىر كۈرىن عبد اللهنى بىرالدىن اسىلى آبزا
 تىپىشلى بىر كېھىسى كېلىوب فرلايدىن آلوب كېتى، ھەنئىسى،
 ھەنئىسى باصۇ قابقا سىپىنە فدر اوزاناتا باروب: «بىزنى اوغۇتما!
 بىزنى اوغۇتمىسىڭ تەوغى كىسى» وى بولور سىڭ دىوب قالالار.
 عبد الله اىزىزە گەسىن بوقىدىن طورفاج اوزىزنى طوغانلىي
 آولى قوشلاوجىدە، بىرالدىن آبزامىنگ يورىتىدە تابا. اول
 شۇقىدە طورا ياشلى.

صوڭرە بىرى ئازامى عبد اللهنى فازانقە اللوب كېتى.
 عبد الله، آلتى دانە اىكىشەر تىپىلەك آپىچە بىرە باروب آنى ئەنلى
 بىش صاپى دېكەن جايىق دەن كېلىغان كېشىگە ئالدرە بوب
 كېتى، بۇ نېجە كۈندەن صوڭ جايىق شەرىنە بۇنەللىر. مەم بولۇك
 ئىلى، اون سېڭىز كۈن بارقا ئەدىن صوڭ جايىق فە باروب كەرەللىر.

H

تو قایف اور السکیدہ.

عبدالله توفايف ایک ملک اور السکی گہ کیلگاچہ جیز نہسی علی اصغر بائی هماناف یور طبندہ تو شہ. (۱۸۹۵ بل) هماناف عبداللہنی ایک اول مدرس حضور ندہ فی رومنسکی کلاسچہ بیرہ، توفايف شوندہ احمد شاہ سراج الدین ف نام فارت او چیتاں ۳ سنہ اوقووب کلاصنی تمام اینہ، شولاں روسچ، اوقودیغی آر ادوق، طبع الله حضرت مدرسہ سنده مسلمانچہ اوقور فھدہ گر شہ اول درہ جیز نہمی اوبنده فونوب پانسہ ده برہر یلدن صوٹ بتو نہی مدرسہ ده طورا باشلی۔
 ۲ - ۳ یلدن صوٹ جیز نہسی عثماناف وفات بولوب، بوندن صوٹ توفايفناٹ مدرسہ ده گی طور می شافتی آفر لاشا، شولاں اول اوزیناٹ اجتوادینہ کپمچیلک گینتر می، مدرسہ ناٹ رسمي درسارن طر شوبہ اوقووب، شول وفت معروف بولغان فتلر دن باخشی معلومات ایہسی بولا، صوٹ فیر اف یللار ده آندہ شعر و ادبیات، ہوسی او بیانوب، اول قولینہ تو شکان همانلیچ، کتابلر ہم غزینہ وزور نالر نی لدت بلقہن اوقور غہ کر شہ ہم آلار دھ ترجمہ لردہ اینکہلی. ۹۰۳ - ۹۰۴ نجی یللار ده آلار ناٹ مدرسہ سینہ عبد الوالی اسمی بور نورک کیلوب طورا، بو نہا کرد شعر و ادبیات، ہومی واسنعد ادلی بولوب، توفايف آندہ بیک گوب استفادہ اینہ۔

شول و فتلر ده مطیع الله حضر تئك اوغلی کامل مخدوم
(کامل مطیعی) ده مصر دین فاینوب، عبدالله اندی آندن
فرائت، مصر مقامی هرب و نور لک جر لری او گره نه.

۱۹۰۵ نچی بله انقلابین صولٹ کامل مطبعی مطبعه
آهوب «العصر الجدید»، «اولر» اسمندیز ورناللر هم «فکر»
و «اور السکی دنیو نیک» اسمندیه غزنه لر چفار رخه باشلی.
توقفی باشه مطبعه گه حرف جیبوچی بولوب کره، صوکر.
محصلکه سوتار لوب؛ شول وقتده او زندن شعر لر
یازوب هم رو سچه دن بعض بر مقاله لر ترجمه ایده رگه
باشه. توقفی بله بو وقتده آلغانی آبلق و ظیفه دن او صوم
بولوب، شونک بله اوی مدرس ده ایر کذله ب طورا ابدی.
توقفی ۱۹۰۶ نچی بله قشنده مدرسه مطبعه دن
چخوب نومبر ده طورا باشلی، اوی هاماھ «فکر» غزینه صفت
خدمت ایده. «محور گه» نام شعرن باز فاج کامل مطبعی آنک
وظیفه سن یکرمی صومه منگره.

بر وقت کامل اندیشک غزینه لری طوقنلا، اوی
طبعه سینی مرتضی هبیداللین اسمیلی بایغه صانا. هبیداللینلر
غزینه چغار امز، دیپ بورس ده توقفی فنی آلدابقنه فالدرالر،
شوندن صولٹ توقفی «طبعه بلدی اویناھان بر بایغه» نام
شعرینی یازا.

شول آراده فاز آندن، شرفلر ده توقفی ده بر مكتوب
کیله آلار توقفی غزینه لر ده با اصلاحات شعر لاری جیبوب
مجموعه، روشننده با اصرفه او صلاحیه لر ده بازوب
بیده رگافلر. شرفلر ۳۰ صومه، توقفی فنی «فکر»، «العصر الجدید» ده
با اصلاحات شعر لر ده، نشر ایتو پراواسن عمر بوینه
او ز لر فنده قالدر رخه با اصاب، صاتوب آلار.

شول و فنلرده «وقت» ادار مەدىن توفاينى دعوت
قىلىوب بىر مكتوب كىلە. توفاينىڭ آڭا نى دىبوب جواب
قايتار ورى معلوم توگل. توفاينى شول قىشى صول پازىزەلار خە
اخلاص فوپوب بورى وشـونك تائۇبرى اپـلە يازـاخان،
صول راق روـده بولـغان بـر زـيـجهـ شـعـرـى «طاـوشـ» فـزـبنـ سـنـاـ
باـصـلاـ.

١٩٠٧ انجى يىلـنىـكـ كـوزـنـدـهـ توـفـاـىـ صـالـدـاـقـهـ فـارـالـورـ
اوـجـوـنـ اوـزـيـنـكـ فـازـانـ آـرـنـدـغـىـ آـولـيـنـهـ فـايـتاـ.
فـازـانـغـهـ كـرـهـ. آـنـدـهـ اوـرـالـسـكـىـدـهـ وـقـتـهـ اوـقـ مـسـلـسـكـلـرـ بـنـهـ
ياـكـهـ اـثـرـلـرـيـنـهـ محـبـتـ اـيـنـوبـ يـورـدىـكـىـ يـەـشـلـرـ اـيـلـهـ بـلـەـمـىـكـھـىـ
بـولـوبـ، باـشـلـابـ «طاـڭـ» وـ«طاـوشـ» مـهـرـلـرـنـدـ سـعـيدـ
رـمـبـىـفـ، يـانـيـنـهـ بـارـاـ. سـعـيدـ رـمـبـىـفـ، توـفـاـيـنـدـىـكـاـلـ وـقـتـهـفـىـ
حـكـورـنـشـنـ اوـشـبـوـرـ وـوشـجـهـ تـصـوـرـ اـبـنـهـ:
— يـالـانـ باـشـ، فـارـاـكـوزـاسـكـنـ، اوـصـىـنـهـ كـازـاـخـىـمـىـ،
جبـهـمـىـ، اـبـسـكـىـگـىـ بـرـ نـرـمـهـ كـىـكـاـنـ. آـيـاهـنـدـهـ طـوـزـخـاـنـ فـارـاـ
بـورـقـالـىـ شـقـسـزـغـىـ بـرـ مـالـاـيـ . . .

توـفـاـيـنـدـىـكـ اوـرـالـسـكـىـدـهـ وـقـتـهـ اوـقـ هـيـاضـ اـنـدـىـ اـسـجـاـقـقـهـ
مـخـالـصـ بـولـغانـلـىـ «عـصـرـ الجـىـدـ» دـهـگـىـ بعضـ شـعـرـلـرـنـىـ
بـىـكـ آـچـقـ كـورـبـىـنـهـ. فـازـانـغـهـ كـىـلـگـاـجـ آـنـ كـورـوـ الـبـنـهـ آـڭـاـكـ
بـرـنـجـىـ نـلـ كـلـرـنـدـنـ بـولـغانـدـرـ. لـكـنـ تـصادـفـ آـڭـاـ آـرـقـلىـ توـشـهـ.
توـفـاـيـنـدـىـكـ فـازـانـدـىـعـ آـوـغـهـ اوـزـشـنـدـهـ هـيـاضـ اـنـدـىـ زـفـانـدـهـ
بـولـوبـ، اوـلـ، آـوـلـدـىـمـهـ يـەـنـوبـ كـىـلـگـانـ گـونـلـرـدـهـ گـەـسـوـ وـگـۈـنـگـەـ
اوـزاـنـلـغانـ بـولاـ.

بـوـ وـقـنـلـرـدـهـ فـازـانـدـهـ «فـازـانـ مـغـبـىـ»، «آـزـادـ» وـ«آـزـادـ
خـلـقـ» مـمـ «طاـڭـ»، «طاـوشـ» غـزـبـنـدـلـارـىـ طـوـنـغـاـنـ، فـقطـ
«بـولـدـزـ» بـلـىـنـ «بـيـانـ الخـفـ» فـنـ دـواـمـ اـيـنـ، اـورـىـ. توـفـاـيـ فـازـانـغـهـ

حکیم بولوب بر آز طوره اچ بیده ایکی غز بینه باش فالقدی. بونتلر نانک
بوسی شا کرد لر غز بینه سی، اوغان «الاصلاح»، ایکلهوسی تولگان
«فازان مخبری» او رنینه طوفان «اخبار» غز بینه می اهدی.
«الاصلاح» او زنده بونتون کیمچیلگی هم بونتون ینشلگی ایبل
شا کرد لاسکنی، ینه شاسکنی تمثیل اینه، آنکه مر صحیه منده
ینه شلک هواسی وشا کرد لک ایسی آنکی ایدی.

او زنده «الاصلاح» فه فاراغان دده یکلچه راه و ساده.
دلره ک شا کر دلساکنی، ینه شلکنی تمثیل اینکانه «فخر»
هز بینه هنن هم «اوغلر» رژورنالنده نلسه ف اشلرگه، اوستاتلی
ایبل نلسه نرمه سویل ب، نلسه کمکی صیاره، نلسه کمکی
چاها ره، او بیره نسگان توقای او جویه، البت، «اصلاح» کیلک بر
عیدان ایدی. اما «اخبار» جدی و ملی هز بینه بولووفه هم
شول زمانده فی تعییر بلن هم ینتسه ک «بورژوازی اور فان»
بولووفه طرشا ایدی.

توقای «اخبار» فه چافر لسنه، میدانده «الاصلاح»
بولوب طور غازده البت، اول آنده جسی بر دامرگه، چون
خدمت آواسینه باروب کر رگه نله، دی. «اصلاح» ده
پاز و بصفته محیشنی نامین ممکن توگل ایدی، شو ش او جویه
اول اشناک بو باهن ایکنه نوری جایلادی، شول و قنار ده
عهد البر حمن دولتی هین نانک «کتاب» اسلی نشر بات اشنه
ایکسپرس بیتور بولوب بالاندی. «کتاب» نشر و ایطیظ
گافنوری براغان فویر ده طورا، شونک اوصینه آیغه یکومی
بیش صدم قدر وظیه، آلا ایدی، خدمتی کار ریکنورا فلار او،
پاصلکالر نسکو پوهناغه کتابدار ایلانو، مطبعه ده چفان
کتابداری فازان کتاب بیبلرینه تارانو ایدی.

«الاصلاح» توقای او جویه کیلک بو میدان بولده

دیدك. لکن اول بو ایر کەلەگىدە فايىدەلانوب آرتق طوز مۇلانمادى. آندە اوزىنى بايدىناف وقارلى طوندى، باشىدە تنقىد كېرىڭىچى اصلى جىدى بىر مقالە بازوجە اشىكە باشلاغانى ايدى، آزىزىچى صوڭ كوبىرەك شعرلر ھەم جىدى شعرلۇ بازدى. ۱۹۰۸ نجى يىل آوشۇست باشىدە ھەلى اصغر كمالە افندىنىڭ «بەشىن» اسىلى كۈلتۈرى ۋۇنالى چغا باشلادى. توفاى بوندە اھلىرگە صرفانوب كىرىشى وشۇندە اول اوزىنىڭ ھجوئى قوتۇن چىتاب مىداڭىدە قويدى. موندىچى صوڭ ياخىمىن آڭلاشادىكە عبدالله افندىنىڭ شەھى قوتى، شعرنىڭ تورلى مىداڭىدە اش گوررگە مەستىع، اىكىن آنڭ طبىعىت ومشرى بىمە ئابىڭ موافق يول ھجو وکولودر.

۱۹۰۸ نجى يىلدا سېيىتە بىر آيلار نىدە فازاندەھى ئىكىنلىكين سېرگىنە فارا احمد دېگان بىر مسمامان كورەشچى كېلە، اول سېرگىنەھى باشقا باطىرلىرىن جىڭۈوب، فازان ناتارلىرى آراسىندا زور شورت آلا. هر وقت آھائى آنى بىلە ماقتانورە ياراتا طورغان بىزنىڭ خلق فارا احمد بىلەن بۇ توپلى ئى بولوانى كورگاچ دە، بورۇغى كېسىك باش ايسىپىنە توشە. اولە كېپتىرىدىچى كېسىك باش ئى تابوب آلوب كىرددەھە ئاوخشاتوب، فارا احمد و آڭا پەچەن بازار يىذىڭ مناسىبىنى نصوپىرە باشلى. اول باشىدە آنى «بەشىن» ۋۇنالى أوجۇن دىب، قىصاراققۇندا يىتوب يازارە نەسەدە، يازا طورفاچ حاضـ و كى «پەچەن بازارى» مىداڭىغە كېلە. «پەچەن بازارى» تىام بولفاچ توفاى آنى باصلماس بورۇن يەشلەر جىيلەغان بىر مەجلسەكە آلوب باروب اوقي. «پەچەن بازارى» مجلسى اىپەلر يىذىڭ خوشىدە كېنە: آنلار توفاينى اوقوب بىر گانىچى كۆنەپىو سوز آراشدە

بولوب - بولوب آلقنبلار هم بونی «بدهش»^۵ ده با صدر میوه، آیرم رساله اینوب چفاروفه کبکش بیمار، صوثره هدومند ادبیات کبجه سی باصالوب توفای آنده، «پجه بازاری»^۶ اوزی اوفی. پجه بازاری کتاب بولوب چفچاج توفایش باشقة اثر لرینه قیاس اینمه سلک روشنده کوب (بر آی اچنده دورت ملک نسخه) نارالا.

توفایندگ آیک گوب اشله گایه و شهروتی ده بـ وغاری درجه گه ایرشکان و فای او شبو «الصلاح» هم «بدهش» ده بولوی بولوی. درست، اول آنده صوکده او زیندگ و قعنه صافلاادی، لکن شوند^۷ ده آرنق گونره آلمادی، «الصلاح» بلهن «بدهش» طوقداز توفای او چون اورالسکیده، «العصر الجدید» «أونظر» طوقداون کیم بولادی. اول بنه قوریله فالدی. آرا تیره «بولز» هم «وتف» «شورا» ده شعر لری کورینه ایدی. اول بوندن صوک مکتب وبالالر هالمینه بافلالاشا باشلاادی، شول آراده «بالالر کـوڭلی»، «آلدون ىەنچ»، «صو آناسی» اصلی اثر لر^۸ هم ترجمه لری بازدی.

۱۹۱۰ نھی بندھ احمد اورمانچیف طرفندن «بالط» بولطه اسملی کولکى و مجوی ژورنال نشر ایتلە باشلاادی. بو وقلار ده فازانیه «بيان الحق» بلهن «بولز» دن باشقة فز بته بولماغاقدن بر قسم بھشلر «بالط - بولط» زبره میده جیبلیديلر. احوالگه کوب راڭ كر بینچىسى ئارادىچى بر صنف اچورن «بالط - بولط» صحیفه لری کیڭ بىر میدان ببارزه بولدی. توفایف البتة می بارزه ار ئاڭ بىر نھی صفتده ایدی. اول شول روشه «اوقلر» ایله باشلانغان «بدهش» ایله درجه کمالگه ایرشکانه مجو و کولو توتبى «بالط - بولط» ده با ئاگادى اشگه چېكىدی. هم اولىگانچە بىر زورمالىڭ هر بر

نو میر نده دبیور لک یاز ووب کیلدی و بعض بر نومبر لری
باشدن آیاوه آذک فلامی بلده یاز لفاه بولا ایدی.
تو فایف فازانه کیل گله، هه و ما طورو مشینی بر تر تبکه،
نظامه صالحادی. اشن تصادقه، واق تویه ک تأثیر لر گه
ایسروب اشله دی. کبار را ک هاوله لرنک، معنبر وک ذانلو نک
مجلاسبه کرمدی. جه اهت اشل بنه و ههومی خدمتلر گه
قاتنا شمادی. عمو ما جدی مسیله لار دن، جدیر وک کشبلر دن
بر اف فاجدی. شولای ایتوب اول کیک فازان نک گچکله گه
بر پوچدایینه پوصوب، بر نیجه ایبده شلری ایله او زینه
بر عالم بولوب پدشه دی. طورا طور فان بری کو بر لک
«بلغار» نومبری ایدی. آذک بوامه سینی کور گان کشبلر
همه سی نقر بیا او شبو رو شده تصویر اینه لر :

— بر کاراوات، بر اوسته ل... اوسته ل اوسته ل
تر نیمسز ناشلانغان کاھدلر هم بر فر آن؛ ناخن بولسنه
بر هر کتاب... و شاهرنی ده آنده کو بر وک کاراوانه، اوستینه
پالنخسن با بنوب یانقان حالده یا که چه چلرین طوز در ووب،
موینینه شارف کیک یه بیر بوب، صز خرو بوب، رو صحه، یا که
نانارچه جر لاب بور گان حالده نابالر.

اول گشینی بوامه مینه بیک ساده و نکلسن فبوله اینه،
حشینه ل در جه مینه طبیعتینه فاراب اوز بیان طورو، معامله سین
اور گهر تی. جدی مسیله لار دن بعث آجمی، یا قیک طورا،
یا که، واق تویه ک کوا لکی سوز لر سویلی ایدی.

۱۹۱۰ نهی یلنی جاین ایبده شلری نانج امیر خان، هم «اصلاح»
محرومی وفا بختیار ف بنه بعقوب بایبورین اسدی بر و ایله
نایمان کولی باشینه داچاهه چقوب طور دیلر. ایسکنهی یلنی
یاز بلده آستر خانه کیلدی. بسو و قتلار ده ایندی آذک
خسته لگی ده آفر نلا بمالاغان اهدی. تو فایفه ایدک او زینه ل

دیگر کسی باز هی طاشووی، یه شل ویدمی ماحللوی
ایله ده الهام کیتیوه آلمادی. بعض برو بول خاطر ملری «بالط
یوانط» ظاٹ برو نیچه نومبر بنه بولنوب باصلغانه ایدی.
توفاینده آور ونک اوزن چنلاپ سبز درووی شول
آستر خانین فاینقارن کوزده بولسمه کبره لک، اول فشقه نابا
بیوقونلهی کیفسز له نگاج بعض برو بولرنک کیکهشی بلمن فازلن
آریمه بیره زه آولینه اوزینک یافنلر بنه طور ره فاینا.
توفاینده بوسکچکنه گنه آول سیاحتی بایناق نر صهلر
طودرتی. اول «جان آزفلری» اسلی مجموعه منده گئی
حکوبه لک شعر لرن آولدی باز دی. بونده می «بولدردنه
فورقا»، «کوتمه گانده»، «بوران» اسلی شعر لری فازلن
آرتینه بارگانده می فشقی بول نامثیر ایدر.

اول باز هه نابا ینه فازانغه فاینوب «سوپیت» نوهر لرنه
طورا باشلا دی. آولدی اوزینه برو بوده نله، نیچک یاندروب،
راحتله نوب یانقارن توقای بونده یا گادن طوگاره، طوتوزدی.
آ گا بعض دوست ایشلری فازاندن فایدی بولس، ده برو
بیبر گه کینوب هوا آلورفه، دولانورغه کیکاش بیر دیلر.
شول وقتله مویی بیگی یافدین توفاینده پیتر بور غه
چافر و ب خط کیله، بعذیلر فریم و فانقار طرفینه بار ره
دیمله مه لرده بو گنا نیچکدر موفق بولا آلمیلر. نهابت اول،
طرویسکی طرفینه فمز غه کینه گه فر او بیره.

باشدہ مویی افندینک چافر و وی بونچه پیتر بور غه
باروب آندن صولٹ طرویسکی دن یران تو گل برو اورنک
دمز اچه رگه کیله، هم طرویسکی شور لرنده بولوب جهینی
اونکره و کوز گه نابا فازانغه فاینا.
اول، جهی آخرنک ینه فازانغه فاینوب طورا باشلی.

۱۹۱۲ نجی بلند آخوند «قوپاش» غزنه‌سی چغا باشلاپ تو قایق آیله فرق صوم زالونبیه ایده، بارشوجیلنده کر دهشول آراده «آنک» زورنالی ده چغا باشلاپ، آنک مر نومیر بلند باشنده تو قایدنک بر، یا ایکی شعری بولا. آنک آروی آجدی همان آشی، بتره؛ اول شولای ده بفلوب یانمی، آفندی هالی بلده بوری، اشلی.

نهاشت ۲۶ تجهیز فیشورالده باقلدرینک کیگهشی ابله آیله ۱۵۰ صوم حق ابله کله چکبین شفا خافه‌سینه یاتورغه کره. تو قایدنک بالنبیتساهه کر و روی هفنده فانچ امیر خان او شبو سوز لرفی بازا: «ایرنه گه ابروته بلده بالنبیتسه گه ایتلەچک دیگانه توننی اول مینم بلده کورشور گه گرگانه ایدی. صبیلر چه راق شاد یوز بلده اول - مین ابروته گه کله چکبین گه کرم، مین کېنگانده مین طورماهان بولورسک ... موندن صولٹ کورشمەسەكھ ... خوش ایندی» دیدی. دوقتولر لر آرفلى میثا ایندی آنک بر آی، بیک کوب بولسە آی یارم عمری فالغانلۇ معلوم ایدی. بو «خوش ا» نىڭدە آخرفى خوش ایکانچىلگى بىلگلى ایدی. آلايده مین آڭار: - تیز ترلوب چق، تیز کورشىلک! - دیدم. اول بولمه دىن چغا باشلاپ: - یوق، تیز کورشمېلک ئەلی. مین او زاغراف بەشە! - دیدی. هم چغۇب كېندى.

بالنبیتسه گه کر گەچ، مىڭما يازغان بىر خطىنده اول بولای دى: «بالنبیتسه خادىلرى مىڭما - نېك آلدانراق بالنبیتسە گە حىمەدگۈ؟ - دىلر. مین آلوفە - بىز بالنبیتسەنى قولىنىڭ او لىگى اسنانسى دىب بلەز. آز بولسە دەنیادە طوروب فالبىم دىب ئەيىلم - دىدەم» دى.

بو خطىن صولٹ ایندی اول او زاق طور مادى».

توفايف ۱۹۱۳ صنه ۳ آنجي آپريل كېچ ۱ ده دنیاده اوتدى.
آنچى آپريل گونى شاعرنىڭ دۇرى مراھىمى خىندى
حاضرلارك حىورلوب ۴ آنجى آپريلدە دفع اينلىر گە بولدى.
آنچى آپريل كونى قازانلىك ضيالى، آ ئىلى واوفوجى فسمى
أوچۇن بىر ماتم كونى بولدى. بوكۇن گلە چىكىنى شفاخانەسىنىڭ
اطرافى شاعر ايله آتنق مرتبه ابىسەنلىك شۇ س فالور فە جىيلغان
خاق بلەن طولىه ايدى. ساھىت $\frac{1}{3}$ ده تىسىبىچ و تەليل
او قولخاندىن صەڭ تابۇق يېرىدە كونەرلىدى. كىباخانەلى، گازىتىن
ۋۇزۇنال ادارەلرى دوست ايشلىرى، استودىنت و اورتا
مكتىب شاگىردارى، سىيار طارپىما آرتىستارى، شرف قاپلى
و باشقانلىر طرفندىن توپلۇغان چەچە كلر ايله بىزەلگان تابوت
مئلر چە كىشىلار ايله اوزانلاغان حالدە يۇنسىلى مىدابىنە
حىيتلوب بىرلەك بىر جماھىت ايلە طریف حضرت امير خانى
طرفندىن جنازىمىسى او قوللىدى. سوڭرە بىنە مئلر چە خلقى اېيرگان
حالدە قىرسانغا او زاڭلىدى. كومو و تبارلارك سورەمىسى او قوب
دعا قىبلوتام بولغاچ، فاسىم عصر صالىھى مرحومنىڭ قىرىتىنە فاراب:
قايت اى نفس مطمئنەم، بار يونەل كېت تىڭىرىشكە
بىرەڭ آرقاڭنى موڭارىچە ايدى بىر بىت امرىنە.
شەرىپىنى او قودى. سوڭرە بىر نىچە حىشى طرفندىن نەقللىر
سوپلەنوب شاھر گە مەزگىلەك و دامع اينلىدى.

توقایف ناٹ شعرلری حقنده ملا حظه‌لو

ایسکنچی قسم: ۱- شاکردلک هم ایسکی ادییاتقہ نقلید،
۲- آزادلقو و استقلال III - امیدسوزلک و آبترلو ۳- توقایفه عمومی
بر نظر. ۷- توقایف حقنده، مطبوعات.

I

توقایفناٹ ایڭى شعرلری «نور» غز نەسىنە
حکولىگان ايدى، «نور» ناٹ بۇ نىخەسبىنى صوڭىن كوروب
بواهادى، بۇ نوردەغى شعرلرنى توقایف شعر مەجمۇدلرى يىدە
كىرنەدە شونىڭ اوچون آنى بوندە كېنر وب بوامى. تىك
شۇنىسىغۇنە خاطىرده فالغان: اول آنده «نور» حقندە مەھىيە
بازا و ھابىئەختىدە شوندى بىر اسلام غۇزىتىسى چوغۇھە شادلانوب
غزل موبىلى ايدى. بۇ شەرنىڭ تلى، بالغىمىسىم، توقایفناٹ
عدوماً اولىگى شعرلری كېنى ئەنمازلىبىھە راق ايدى. شعر ناٹ
معنى و آهنگى دە بىك ساده دلانە بولوب چىن باقرخانلىرى چە
بر ھزىل ايدى ۱) بوندىن كورىدە، كە توقایفناٹ قۇمۇ شعر يەسى

۱) توقایفناٹ ۱۹۰۵ چىنیوارد، يازىدىيى بىر مەضۇمىسىنى
توباندە، كىتەرمىز، بوقى تۈنلى ياندۇقتە قۇرىپەندە معلم احمد صەدا اندى
بايتىرا كوف كەيانغان. بۇ منظومىت توقایفناٹ شاعرلەگى نىقدەر توبىن بىر
يقطەدن باشلازغاڭلۇغۇنى آچق كۆرسەنسە كېرىشك.

امىندە صفا افسىدى	فاضل ادېپلىرى كىنىدى
قىلىمى معىين مىلت	مرآت حەقىر بىندى
فامىلىيەسى بایتىرەك	مېلى دىنیادە سىروك
وەندى انسانلار وە- ودى	بىزنىڭ ملتىكە كېرەك
چوق ياخاسۇن سقاماز	شولدر بۇنىڭ خەقامىز
ايىشانلارغا كىيىرلىدى	بۇنىڭ قالىمۇن قىقام-ز
وەندى ادېپلىر كوبىھىسە	صىار اىشان تىشلىرى
ئاشىي صەنۋاج اوزوتلىر	پىلاو ھىم بەللەنلىرى
ايشاندە، ملت دى باشلار	اوطقە ياغۇچ تىسبىھىن
انصادىنە كېلىوب طاشلار	مېيد جىئنار تىش-ۋىشىن
جىسا بۇ ذات مىشەردر	دىمەنچە خىچىرالىسى-ردر
بودۇنى مىكرۇ كىورىنلار	بارچە شىزالىش-و در

دیگ ماده و ایند ائمی بر طویفو ایل، بر لسکده آچلا. آذک بر
آز صوکره «مسیر الیجید» ده کور بنه باشلاغان شعراری ده
شواوند ابتدائی و پاشا فکری آچلاغان، بر تانار شاکر دینکه
آذک و طویغیسی ایله آکفی:

هر طرف مساملری بر بر ایدرلر آه واه
نه سبیل کلندی بز گه بوله بر بخت صیاه
ایله باردهم بز گه هردم ای فلم قبل مرحمت
رفع اولنsson جمل حسرت، فقر و هقر مسکنت.
بوند هنی فکر لر همه سی شول وقتنه تانار مدرصلری
پوچه افلاندن چقهه قده بوانغان آه وزارلر ایدی، بو بیک هادی
سوزلر، بیک بسیط حق بتلار اوی زمانه کوره آنالر، هابالر
طرفندهن بلند گان، هصرلر بوینجه آگلانه کیلا-گان یا اشنا
بر کشف ایدی. بونون دائزه فکریه و علمیه لری چارشاو
اچندن طشنه، چقهه افان زوالی تانار شاکردار بند کارشاونی
آچوب دنیاگه بر فاراش صالح‌چله کوز گه کور بنه طوره‌هه
نوسه البته شول «هر طرف مسامه اری» «ذک «بخت سیامی»
بولدی. آذک آریاخنده کور گه تاعی ایکنجه کوز کبره‌ک،
آندهن آرتغن سویله‌ر گ، ناغی باشه، تل کبره‌ک ایدی. ایشه
بزذک توقایی ده شول اوی شاکردار ذک بررسی بواوب، آذک
بو اوازی ده شول اوی مدرس، لرنک بررسی پوچه‌گاندن ایستقل
ایدی بو وقتنه پاشا چغا باشلاغان هز به لرده نورلی امضا
آستنده کوب نظملر کور یله، او قوب چقمه‌ک، همه سند شول
زقر بیبا بر تورلی درد، بر تورلی آه زار نکرار ایند ایدی.
بونلر ئی اوزارزنه شعر گه بر استعداد گوروب، شاهر ایکنی
اویزلر بنه ب صنعت ایقدرو بیتا فارامیلر، نیچهک ده شول زماننک
(۵. 2)

موداستچه مطبوعاتنده بر آواز ایشتر و ب فالور غه، بر
فکر و فلسفه، صاناره، غده تبلیغ، ابدی. ظن اینه منکه
نوفایندگه باشد باری شوندی بر درد بولغان، لکن
شولسی معلومکه، اول بهش چاغنده او ق روعی بله جرغه،
کویگه بیرلـگان، آدمه شعر گه میل و محبت بولغان. اول
جرلاودن، محمدیه، لر او فودن آیرم بر اندت آلغان. او شبو
طبعیت آنی مناسب فرنستی چقفاچه شول بولغه سوق ایشکان.
اول شعر وادیات طوغر و سندگی صوکی فسکرلردن،
حکمت بدایع دیب آنلا طورغان قاذون و نظر به لردن
شیوه سر چیت طورغان. اول روس و تورک شاعر لردن ده
ایشتوپ، کوب بولسه، آندن بوندن کیسمکی فو صاقله
آرقی غنه کور و ب بلـگان. نوفایندگه ایک ئلـکی کی شعرلرینه
فاراسه لق، اول، شعر نظر به لردن؛ ایک آز بولغاند، ایمسکی
هر وضنی بلور گه نیوش کبی کورینه. لکن بر هونک روایتینه
کوره، نوفاییف عروض نی ده ره تله ب بلمه گان. بو حالت آڭا
شاھر امکده فایده لانوره، ممکن بولغان سرمایه لر او زمزده
معروف محمدیه اار، باقره انلردن هم بر ازده ایمسکی تورک
دیوانلردن، قطعه لردن عبارت بولغان، سر، یوغاریده بر
نیچه، مصراعی ذکر ابتدـگان «او فلم» اسمی نظم ایله آندن
صوک چققان: «افراق صوکنده»، «شاعر و هائف»؛ «هشق
بوبای»، «مریدلر فبرستاندن بر آواز» کبی شعرلردن
او قوس، کن، نوفایندگه اورنه کنی قاید، آلغانلرلن آچق سیزه رسرز.
نوفایندگه، باقرغان، محمدیه کبی کلاسیک ادبیانمزرگ
اسلوب و اهنکی ناثیر نده یازدیغ بو نوع شعرلری تورلی
درجه فیمت ادبیه گه مالک. لکن عموماً فاراغاندہ بیره
تورغان، فکر و حسلر بذک نگیلرند کینه باشقة، تبب ده بلووی

اوستینیه، بونلر دهان قوئی، عباره ونظم نوزوگل‌گی اعتباری
بلهنه ده تیکیلاردن ذات ذات اوستون طورالر، تیگلارده‌گی
صوفیزمه‌گه فارشی توپاینده ایندی بو نونله‌ی بر آنبعض صوفیز
بار، اول تیکیلار زان:

تونله طورغان بنده‌لار سلطان ایکاندر بامه‌دم

لر بنه فارشی

و ایشانلر ملت، دشمن ایکاندر بامه‌دم

نظیره‌لو ن کیتره. «یا پونیابی مسلمان ایلچک علماء نره‌ده؟» سنه‌ده
ده لیگی «بخت سیاه» نی روحانیلاردن کور، وب، آذارغ، هجوم اینه:

هز ای چالمالیلر بز نی وو گادک ایندکن اعفال

و تعصیلی ده نعلیمی سراسر ایدندکن اهم‌مال

توقایفیک بو اسلوب و بو روحه بازلغان آه و شکوالری،

مناجات و عرض حاجاتلری آراستنده ایل اطرافی و طولیسی

و عمرما بو دورده بازدیقی شعرلری اچنده افاده قوئی،

علویت و شعر بیت ایل، ممتاز بولغانی «وجه بیدن» دیگان

شعریدر. بونده شاهر موضوعی پاک کیک آلا. اسلامیت

فلان «وجوز گنده قایقرمی، ایشانلر، ملاردنخنه شکایت اینمی،

لکه اللهذا فویاشن کورسنه بافتی دنیانی فایلاب طورغان

بوتون ماراخیلقة، حقوق، حیریت، حقیقت کبیلرنی بووب

طورغان بونون زنجیرلرگه فارشی او زینک رهنجو و فربینی

بيان ایتوب، عیبدن شول طوغر وده امداد و مرحمت اوستنی.

مساوی شمعینی پاندر، عدالت نور بنه فارشو

بزی نور گل نورلارده قورنار ایل ظلمادن.

سون اوللش حضرت خطاب، بترا هب پونلری زابناب

که فالسون کعبه پاک، پاک مدانین، لات و هزی دن

قبامندر بو گون، شمس حقیقت منعطف اولادی

فمرار انشة ق ایندی، عقاللر شاشدی غاوفادن

خر بیدر: اهل عصیانه سوّالیز از لفث جذبت
 و پرلدى اهل هدنه بر، سفردن، نار، کبری دن
 آهل گلند از احراز نخه ساز او لسوون بلا بیان
 که استقبال مات روشن او لسوون میل قهرادن.
 لـکن بونده ده جـبـنـکـ اـذـچـنـ شـولـ چـالـمـالـبـلـرـهـ حـبـیـتـرـوبـ
 بهـبـلـیـ. هـمـانـدـهـ شـوـنـارـنـ کـورـهـ آـلـماـغـانـ گـورـسـهـ. مـنـاجـاتـنـ:
 آـزادـ اـیـتـ سـاقـمـزـنـیـ باـغـلـایـانـ اـغـلـالـ چـالـمـادـنـ.
 دـبـوبـ نـامـ اـینـهـ. شـولـایـ اـوقـ «ـشـاعـرـ وـهـاـنـفـ»ـ دـبـگـانـ
 شـعـرـنـدـهـ دـشـولـ اـوـقـ درـدـلـرـ شـولـ اـوـقـ اـسـلـوـبـ وـرـوـدـهـ بـیـانـ
 اـینـلـهـ. بـوـ شـعـرـلـرـ آـفـرـلـابـ تـوـقـایـنـدـکـ اـصلـ خـارـاـکـنـرـنـ تـعـبـیـنـ
 اـینـهـلـرـ. تـوـقـایـفـ صـوـكـهـ تـاـباـ، اـچـنـدـهـ، طـشـنـدـهـ. کـوبـ بـرـدـهـ
 اوـزـگـهـ دـرـدـیـ. لـکـنـ آـنـدـهـ اوـشـبـوـ رـوـحـ وـاسـاسـ قـبـرـگـهـ کـرـگـانـدـنـهـ
 قـدـرـ سـلامـتـ صـافـلـانـوـبـ، تـیـکـ اـوـلـ اوـزـنـ تـوـرـلـیـ قـوـتـ
 وـشـکـلـنـدـهـ مـیدـانـخـهـ قـوـبـاـ. آـذـکـ بـوـنـدـنـ صـوـكـهـ شـعـرـلـرـیـ
 اـجـنـدـهـ بـوـ درـجـهـ خـلـوـمـ وـجـدـیـتـ، اـیـمـانـ وـاطـمـنـانـ اـیـلهـ
 طـوـلـفـانـ شـکـاـبـتـ وـتـفـرـعـلـرـیـ هـیـجـ کـورـنـمـیـ لـکـنـ اـوـلـ عـمـرـ بـنـهـ
 شـونـدـیـ شـکـاـبـنـچـیـ، کـورـهـ آـلـماـوـچـیـ، پـرـانـیـسـتـچـیـ بـولاـ.
 شـولـایـدـهـ تـوـقـایـنـدـکـ بـوـتـوبـ خـارـاـکـنـرـیـ آـنـیـ بـوـنـنـدـهـیـ
 بـاـصـوـبـ بـنـرـمـیـ. آـذـکـ فـلـبـیـ، بـیـکـ کـوبـ تـوـرـلـیـ حـسـلـرـگـهـ اوـرـنـ
 بـولاـ. اـوـلـ بـالـاـلـرـ کـبـیـ ۹ـهـلـیـ اوـیـذـابـ، کـوـاـبـ ۹ـهـلـیـ جـلـابـ.
 موـثـلـانـوـبـ، حـسـیـبـاتـ مـتـضـادـهـ اـجـنـدـهـ قـایـنـاـقـهـ، طـورـاـ. اـوـلـ شـولـ
 آـرـادـهـ سـوـبـرـگـهـ دـوـنـوـتـمـیـ. «ـعـشـقـ وـیـاـ». «ـافـترـاـقـ
 صـوـكـنـدـهـ»ـ، «ـدـرـدـمـنـدـ دـگـامـیـمـ»ـ کـبـیـ شـعـرـلـرـیـ بـوـکـاـ اـهـشـلـانـاـ.
 تـوـقـایـنـدـکـ بـوـ سـوـیـوـ شـعـرـلـرـیـ باـشـقـهـ لـوـنـدـنـ کـیـمـ اوـاهـفـانـ بـرـ
 اوـسـتـالـقـ بـلـنـ بـازـلاـ.

توقایندگ هشیق بلن اینلاسی حقنده هیچ بر خبر
 بوق. لکن هر بر سویو شعری سویله و چینی «بر فزخه
 عاشق بولغاف» دیوب بواهی، شاعرلرده درد دیگان بر نرصه
 بولاه درد. کو گلنگ آشقدنوری، تهندن آبر اووب گینوب،
 چه ال نیندی ایدیه النی کور که ملکلر؛ محبتان، ناز و ایوه که لکلر،
 تهملی تهملی قایپیلر، مخصوصانه چلاوار ازل و پدر. شاهرنگ
 قلبی نار گوکره کده فصل اووب طاراسی کیام، آشقدا، جیل. گنه،
 چوککه منه کچی بولا. لکن نیقدر آشقدنسته، جیل کنسه ده،
 اول بانقه فانیلر آراسدان کینه آلمی، ایندی هیچ بوله افغان،
 شونلرزنگ ایاک لطیف، ایاک معصوم و گوره للرندن بر صورت
 باصاب، شوگا اوزینگ درد و غشتن سویلی. بـو عشق،
 محبت بیک فانیار چه بیالگولی ده بواهی. لکن همان اول آنی
 آگلانو اوچون شول بیلـمـگـرـلـی بولغان ذای سوزلردن باشقه
 تعییر تابا آلمی، تیک شونلرزنگ ممکن قدر ماتور راهن،
 هایپیره گن سویلر گه طرشا.

دنباده سویلور گه، ماقنالور گه تیوش بیک گوب
 فضائل، کوب محسان بار. لکن آنار سوزگه شعر تویی
 بیر لک جمال و رونقدن معروم معنو باندن بولوب شاعرلرنی
 جذب و تسبیح اینه آلمیلر. آنلرزنگ معنی دن بیگره که مورنگه
 کوزلری توشه، فضیلتندن بیگره که حسن آنلرخه ذکر بولا.
 آندن صوک شاهر لـکـنـدـه اوزینه کوره طرادیتسیه سی،
 ایسکیدن صاقلانوب گـلـگـانـ جـلـارـی بـولاـ. شـونـکـ اوـچـونـ
 شـاهـرـلـرـ هـرـ وـفـتـ مـسـتـقلـ حـسـ اـبـنـهـ وـحـسـ اـيـنـكـانـنـگـهـ باـزاـ،
 دـبـ چـهـ بـنـودـهـ آـنـلـرـهـ آـنـغـرـافـ اوـشـانـوـ بـولـ وـرـ، مـادـامـهـ
 اـیـسـکـیدـنـ بـیـرـلـیـ شـونـدـیـ سـوـیـوـ شـعـرـلـرـیـ سـوـیـلـبـ کـیـلوـعـادـتـیـ

بار، مادام عه آنکه بلن، هقلرنده باز او غه قلمدر تدری،
سوبلرگه تللر فالتری طورغان بوبو کلر، آفطور بتینلارده
ماناشقانار، مادامکه خاق آندبلرنی بیک سو بیوب یاراتوب
اویق، شاعرلر فی آنکه اوچون، ئەل، قایا کونره، اگر طوفری
کبلسە اول آنلرغا، ئەللەنى تو لى معنلى بر بسرگە، بېچ اوغە
حىلەمە گان تاولىللر ايلە، تورلى باقغە، تارتوب وزارغە حاضر
طورا شولاي بولفاج، نى سوبىلېم دىمىسە شوڭانلى حاضر بولغان
شاعرنى اوچون آنکه طوفر وسىن بىر تىجرىدە ياصاب قاراماسون.
«بۇرە كىدىن چىغان سوزگەن، بۇرە كىكە يىندرگە مەمكىن»، «مس
ايىمە گاننى احساس ايتوب (ولمى)» دىگان سوزلر بۈڭافارشى
كىلىمى، چونسە حس بعضاً طوغىرىدىن طوغىرى بـولغان
دېكىلى، بعضاً خىال وتصور آرقى بولو مەمكىن.

توفايفىڭ سوبىو شعرلرى باشقا نوع شعرلرىنى بىر
ھەندىنده فالش توگل. عالمجان افندى ئېپتىكىچە مەجىبت
شعرلىرى آراسىنده بعض بىر اوپۇن سوزلرى بولوبىدە آنکه
صەيمىيەلەپىنه ضرور بىر مەسە كېرىدەك. چونسە بوزىرى سوزلر
ھاشقىڭ معىشوقەسىنە بولغان مەناسېتى تورلىلىنىدرە گەنە، عىشق
شعرلىرى اوستىنلىن نى اوچون ھر وقت اوطن - توتون گەنە
چغۇب طورىغە نىوش. ھشق بىلە اوپۇن آراسىنده اولغا در
ئىندى ضدىت بار؟ دىبادە شوندى شابان كىشىلر بولادر كە،
آنلار موڭ وقايدىلر نىدە اوپۇن كولىكى بلن دانشىدىن الالر.
بۇنى بىز ھادى طورمىش اشارىنده اوز تىجرىدەز ايلە بىلە من.
توفايف ھر طوفى ودە شوندى حسېيات مەضادە كىشىمىسى بولوب،
آنکە كوگىنڭ بىر باخىزدە قو باش نورلىرن چەچوب كولوب
طورىسى، اىكىنچىن ياخىندا بولوطار آراسىندىن بىشىلر باشنى
و كوكىلر كوكىرى بدە.

توفایف‌نگه بودورنده (۱۹۰۵ - ۱۹۰۷) شکایت و مناجات‌نامه
 هم سویو شعر ارندن صولٹ «پوشکین» عم «ملت» «لندت»
 و نهم نرسه (۱۹۰۵) کبی شاعر لک و مانکه خدمت حقنک کو زمک
 امید اوشانچ ایله آگھی طرغان شعر لری کوزگه به رله.
 بختیارم بنک‌گی گر اینسهر نسبت سبکا
 عاجزانه شاعر لک او مقعده وارد نیستم
 هر خیال‌دن تاثیلی‌در ملت خیالی لامحال
 بو خیال‌اند کیلور گر کیلسه مجنونیتم.
 صویره:

تلبیم «لورنه» مبنی انسان عالی
 نلی کوکلم تعالی بالقوالی

۵۵

بیک فقط ملندکه خدمتکه محبت بنده بار
 بندچه بوزن یه‌مل بار، لندتده بار هم تندده بار.
 بونل شاعر ناک حیات شعر په‌سینک تا گند غی امیدار.
 توفایف‌نگه بوندی امیداری شعر لری ده آه و شکایتلر آراسنگنه
 بولغا‌زندگان بز، شاعر مزدک تا گزی ده بواوطر آراسندن
 آندی دیهز.

II

۱۹۰۷ نجی بیل باشنده توفایف مدرسه مطیعه‌نی تاشلاپ
 مستقل بر شاعر طورمشی بله طورا باشلی. ایندی آنک
 قوت و قابلیتینه بها قوبلغان، اول او زنی بر نجی شاعر صفتی
 بله‌ن تائتفان ایدی. او شبو مد مدنی تاشلاپ کیلک دنباغه چغو
 و قندر نده آنک شعر لر نده ده بر تاری‌قدن فتوواو سیزله. اول

حاضر مسنقرلر وک حس اینه آذک تله، اسلوبنده دهنه انبلقدن
 تانلوقه نابا بر صافلانو واستقلال کور بنه.
 دول آراده کامل افندیلک غز بته و زورناللاری مونناوب.
 عبدالله افندی اورالسکیده، صووی کیبوب کیتکان کولله گی
 بالق کیس آبنراپ فالا. شول حالت آ ڭا «طبعه بلەن او بىناغان
 بر بايغە» نى الهام ابته. ایندی عبدالله افندیلگە «چايق ۵۰
 آرقى بر نرسە فالىمى. اول حاضر يوزنى فازانە، بورا، مونه
 حاضر آنلۇ خىالىنده نېدى رىسلمىر ياصالا:

ئەينه اپرنەنگى نمازغە بىك مانور موڭلى آدان
 طور شا گرد جىندىك فازانقە آلدەزدە بىت فازان.
 بۇ ناوش بىك آجدى كۈرگۈم شادىغمىن جان يانا
 «ئەيدە چاب، كۆچر! فازانقە آملەرك قو! نا! نادا!»
 مونه اول حاضر فازاندە. اول صووی کیتکان کولدىن
 نېندى بر زور درياغە كېلىوب توشدى. تىلەشكىز نېۋەز،
 تىلەشكىز نېچەكچىز!

بوندە حاکىت، معرفت ھم بوندە ھر ئان بوندە نور
 بوندە مېنم نېچەكچىز بىلم، جىنتىم ھم بوندە ھور.

ایشىنە بىز توقا يەڭى اورالسکیدەغى، سەڭى بىلى ايل فازانلۇغى
 ئەللىكى بىر بىلەنى بىر گە قوشوب، بۇنى آذىڭىز ادبىەسىنى
 اپكىنچى بىر دور اپتوب يورتەمىز. بۇ آنلۇ شا كەردىكىن چەفو،
 مدرسه پۈچەخىندىن آپرلۇ، يعنى آرادلىق دورى مدرسەدىن
 چەفو، شاڭىرىدىك قىيۇدىن صالح بىشلاو، بۇ بىك كېچكەنە اش
 توگل، نانار مدرسەلىرىنىڭ تارالى، طورىشىدىن بىر افالىقى اعتىبارىغە
 آلغاندە، بونلۇ امىمىتى تاغان بىر ئات آرنا

آزادلق! بونی هر وقت بر شادلق و امید فارشی آلا.
 بونی توفایف او زینک بر ترجمهه نده بیک مانور اینوب گهنه:
 شایار من نسلسم نیشلرم او بنا کولو من دیم
 بونون مکتبه طوقو نملرم بورچن تولو من دیم.
 تو نایفناک بو دور نده ایک آچق کوزگه به رله طور غان
 نرسه - بر عزم و امید، گهه ایگه قدر بولمان «طوقو نملر بذک
 بورچن نولو» امیدی.

توفایفناک برزچی (شاکرده) دور نده، هذمانلیهم راق
 پاز غان شعر لری آچنده ترجمهه لار بوف دیبور لک در جده آز
 ایدی، حاضر اول گهه لیگی «نظیر سز شاهر» دیدیکی پوشکینه ایک
 «گلزار ندن نذول ابتدیکی اثماره» شولابرق ابر مومنه
 اذر لری از آزلاب نازار چه غهه ترجه، و افتباش ایده رگه باشی.
 اوزینک شعر لری ایسنه، اوزگهوش بگره لک نل و اسلوب بافنه
 بولوب، معنی و رویه اساسی بر آلمانه نو کورنی. اول هنوز
 شول سو بیو شعر لری نه بندکه لی، عم «بر نامار شاهر بذک
 سوزاری»، «من شاهر گهه»، «اور لانغان معنی»، «شاهر»
 ... گهه «کبی شعر و شاعر یتکه دادر نرسه لر بارا.
 توفایفناک بو دور نده گی شه لری تپکشتر گمازه ایک ملک
 آنک ترجمهه لرن طوقه ناره طوغری کبل. شاعر بو و قده
 مشهور رس شاعر لرینک اوزینک رو یهه موافق ایک
 گوزه ل قطعه لری ترجمهه و افتباش اینوب بو باده عیوان
 قالور لق بر اوستالق کورسنه آنده شوندی بر قوت بارگه.
 اول معنی ف رس شکل و استیلندن نامجیسنه فالدر میچ، فضوب
 آبروب آلا و آنی خایت نفیس و طبیعی بر شکله نازار چهه.

توفایجه ایندروب، بزنگ کوز آلدزمخه او طور توب قویا.

حضرت پوشکین وایر مونتف اگر بواسه قویاش

آی کبی نورنی آلردن افتباش اینتسکان بو باش.

بو تشنبیده مین آیرم روجه شبهه تابام. شوبیل که، بن

ذون اور ناسنده بیوک بر هدایت و فرور ایله بتوون عالمی

آنون توسلی نورغه بوراب، کوک بوزنگ بوزوب بوروجی

طوفان آیفه داراساق. آنگ نورنی فویاشدن آلدیغینه هیچ

بر ایناناسیمز کیلمس. شونا! کبی توفایند، فاراکشی

نانار ادبیاتی اچنده ذور ز چه چوب هالم ادبیاتمنی با قطر توب

طور وچی شعر اربن اوتوغازنده آنلر نگ اینکنچ برباشدن

افتباس ولو و بدی بر ده کوگل او شانمی، مثلا آلسکر «تائیر» نی:

او چادلن بونون شک، شبهه لر هم مین جل باشلیم

با گافرنی مقدس کوز به شمله انجلی باشلیم

بوتولی صافلانا کو گام او قیم ایمان، بولام مو من

کیل راحت، چیکلکلر خلاص بولام آور جو گدین

بو مصر اعلرده قاب او ز بیک شعر فللر بندی ایک تبرهن

بر وقت او زره اهتز ار ایندره. آندن «عبدیت و عبادت

الهی سر لری» ای سنل، بونار نی طکلاغان کو گل در با کبی

دولقلا نوب او ز بیک تو بندگی نامه رات انجیلر بندی کوز بدهشی

حالنده چینکه ناشی. اینه بوندی بر افتباش باصی آلو

او چون چن شاعر بولورغه هم فوری توجه، چیگنه تو گل،

ابعاد ایه سی بولورغه کبره اک. پوفسه هز ده نیقدر شاعر

آزالغان کشبلر، توفایفدن کورمکهی، بو موضوع طوتو نوب

فارادبلر: فر آن او فوفان بولنبلر، آنده بیک معنی لی آینه که

او چرا ب جلافان بولنبلر، لکن «نامه» فاشنده بسر

«الفیل ما الفیل وما ادریک ما الفیل» ده یا صی آمادبلر.
نیشل مک کیبر هاک، شاعر، شعریت چانقبیسندن محروم قلبکه
چراغ بیره آهی شاهر لکنگ معجزه سر شول.

نوفایندگ بو دهور ده گی تر دهه واقنیا سلری کوبیسی بر
روحده بولوب آنلر زک همه سنده موک وزار ایضتن «ناثار»،
«پارلاق و حسرت». «آلک اندم». «کمن باردهم ارله رگه؟»
کبیلر زک سر لوحه سی اوک بونی گه بتوب طورا. بونار دن
صلوک شعر و شاعر ینکه دائم یازلغان فرسه لر دفتنه جلب
ایته. بونار ده ایندی بونچی دور ده گی کبی نزل ک نزل و گنه،
الله دن باردهم استادو گنه توگل، بلکه چلاپ، او زیندگ
در ده سن نقیب اینتو. او زینه چن کو گلدن او شانوب،
بو خار بین طور و ب سویل. «بر نازار شاعر بذک سوزلر» زک:
او گده، صولغه آومیم، همان آله، بارام
بیانه مانع کورس، تبیه مده آودارم.
شیکل زمیز دشمنان رزک کو چندی بز
بو کونسگ کون علی، رسنملر گه زیک بز
آوازرن فر لانا.

«... گه» سر لوده لی شعر زده ۵۵:
باش ایه زور سین، بو ادنی جانلیلر دنیا-ینه
پادشاه سین، بیلک کیبر هکمه، باش ایسوه دنیا-ینه
سوزاری بلن او زن کو کلار گه آشر ا. «شاعر» اسمی شعر لله:
کو گاهده کون، همان آبار، همانده یاز
شاعر کو گلنه قش بو امده قار یاومی
دیوب ٹوله سکه، یه شه رگه نزل گانلر گن، بلگر نه.
بو دور توفایندگ، حیات ادبیه سنده ایلک پارلاق بر-

دور حسابلا نوره نیوش بو آراده اول بر - ایکی مجده وعه
نشکبل این کان واق «رلرغ»، باشهه «شوره لی»، «کیمسک
باش». «امول ذ. یمچر» ام مل زورو اف اثر ارن طودردی.
«شوره لی» شبه سز زوایه ندک ایک مهم بر اثر بیشتر اول
آذک شمر کو گیه سیدل گان حساب سز کوب واق بولندر از ای
اچ ده طولغان آی کدی بونوز بوب بافت رو ب طور را. آنده
بز ده کوز آدمز ده لی طبیعی بو صحنه آچلا، بز آنده
تار خلیفه ندک غابت آرگیمالنی وجانلی بر خیالینی تماسا
اینه همز. مونه سز گه زور اورمان:

چوکه، فایدلر تو بده فوزغا لافلر گو مده لر
برله بر گه اوسه آللی، گولی، گلار، گنجه لر.
بیک حضور، ره، ره، ره طورا هسکر کبی چرشی نارات
نوبلر ذه بازقا نام بار حال جی بوب، کو ککه فاراب.
هم هادی اورمان نو گل، چن، چن ملى اورمان. ٹه لبگی
او زمز ندک ٹه بیلر ناش، ٹه نبلر ندک کجع بازقا سوبی طور فانلری
شوره لبی اورمان:

بیک قوبی بولغا نده آنده جون، پهربیلر بار دیلر
نور لی آلباستی او بورلر، شوره لبیلر بار دیلر.
مونه سز ندک جکت آبزا کن فارش و منه شوره لی ظاهر بولا:
اورن که بکه ری بوجوگاندر، تمام فارماق کبی
نوز نو گل فولر، آباقله ده، بوناق، تارماق کبی
بالنری، بالت - بولت کیل در اچکه بازقا کوزلری
فقط اوچه ایلر مکور سه لکا گر نونله نو گل کوندز از ای
جکت آرا گن، نها یه شوره لبی فارماق هه نوشته:

چقرا قصدی، حراب اپنده باور بالظر مبنی
 آه، خدایم، هو بلادن کم کیلوب بولاقور مینی؟
 اپنده گیسین بوقاپری شوره‌لبار تبرگلار:
 «سینچوله‌رثک، سین فوطرغان سین نیلمگان‌لک» دیار.
 گدینه‌لر: چقرا ما تیز سین باخشلاق برلن طبیل!
 ای جولر، نهفانه بالظر چقرا لرمی بوبل،»
 «شوره‌لی» بزنک خلقنی هصراردن بیرلی قورققوپ کیلگان
 بز ملی پهربی، هو کچگنه قصده خلندک ایجادی بولغان بز
 میف، ابشنه شول کچکنه گنه نرسه توپاپقا نیقدر نهملی
 آرق بولا، آنک ایک نفیس بز اثرینی وجودکه گینه،
 شونک اوچوند، «اگرده بزده «طربا» صوفشاری بولسه
 ایدی، تو قایفده بز «ایلیاده» «میدانه» کینرر ایدی
 دیه‌سی کبله.

تو قایفده خلفه، صاف عوامه بولغان میل و محبتی
 چیکسز ایدی، اول بز بوده خلقنی «شاهر» دیب انى‌هم:
 والله جاندای کورم مین ایسکیلرلزک جرلورن
 کوکره‌گمه صاقایم، گه‌یتوردستک رسوانک طرانغان
 دی، آند، شوشی خلقة، خلق ادبیاتینه بولغان معبت هـم
 شوشی شعری قوت اوستینه برجایت، عالم و اجنباد سویوده
 بولمه، اول خاندک ینه بیک کنوب بهشرين خزینه‌لارن نابار،
 خلقن بیک کوب ذـوصه‌لر انتیاس اینه ایدی، لئکن
 نیزه‌یکر بز شوملی قوت آنی بونو نلی ایکنچی بولغه‌نارندی،
 اول ینه بز شوره‌لی «یدانه» کیدره آمادی بودور بیگرلکده
 تو قایفده اوبینی، کرله - شایارا طورغان وتنی بولدى، ایک
 مهم کواکى و هجوی اثرارزدن صاز-الوره، نیوش «پهمن

پازارم» هم «أصول قدیمه‌جی» اوشبو دوزنک بمشارنندزدر، فایرد، بر برده «توفايف اوز بذك هارتینی ايجاده‌توگل، تقلیده کورسنه‌نگی، هرمون نقلید ابنلمی طورغان بر دقلد ایدی» دیگان ايدم. بوسوزنی‌بونده یاڭدان ايسکەن توشر رگه طوغری كبل، اگرده، توه‌ایفناڭ اېرىكالرندن اىڭ نفيس و مەعنی لى بولغاذارى پوشىكىن وليرمۇنتىدىن اۋتاباس ايكائان، ايسكېرەك شعرلىرى ايسە محمدبە، باقرغان كېبىلر كويىن، يارغاۋانلغۇن هم خاق جرار بىنە اوخشاۋاتوب ئەللە نىقدىر نرسەار چخارغاۋانلغۇن، زهايت شورەلى كېلىر ناكىدە خالق قىصەسىدىن آنۇون اعتبارغە آغازادە بو حال بىك آچق كورنىسە كېرەك.

اگرده توفايف پچەن بازارنده طورى بىلە، بونى يازماھە، نابار حيانىنڭ بو جاملى و تېبىچىنى بر نقطەسىدىن بىز گە بر ڪورنىش بىرەسە، بو آنڭ چۈمۈھە آثارنداشىۋىنى بر آفلق، آچقلىق بولوب طورى ايدى. اېشته «پچەن بازارى» بىاخود «ياڭى كېسىك باش» بو آچقاڭنى آرتقى بىلەن طومالادى. فازانە، فارا احمد كىله و آغاى انېنڭ آنڭ حقىنەغى قىل و قالى توفاينىڭ پچەن بازارى حقىنەغى انطباعانىنە كېلىڭ بىر ساحە نصور آچدى قام، جىرى موضۇ عملدەدە جىلىتىدىن چىتكە نابا طورغان توفايفقە پچەن بازارى ھجو و ھولو اوچون ئايىت مساعىد بىر مىدان ايدى، اول بونىدە عادتنىچە ھجو يىنى تقلید قالبىنە صالحوب اشىددى.

كېسىك باش، «پچەن بازارى» اوچون بىك ھېبىت و ھېلىقلى بىر اورنەك بولدى. بو تقايد آنڭ كولكىيەلەگىنى تاغى بىر قات آرنىدى. شوڭىڭ اېلە بىر ايسكى كېسىك

باشنى بلەنگان، بىناعەلەيە توۋاپىڭ تقلېدىڭ آڭلا ماھانلىرى نظرىنە
بو تقلېدىنىڭ بعض بىرلىرى غەپتەن طودرۇدىن دەخالى قالماشە
كىرىك.

مېن اوپىامىن كە، اڭگر بۇنى، بىر اورنەك بولماشە،
توفايف «پەن بازارى» كېلى بىر اثر طودرا آماس ابىدى.
درست، بۇنى، آنڭ اوزىزىكى دە بىك كوب لىكىن آنى
خودۇغ صالوچى، قىز دروچى «كېسىك باش» ابىدى. اپەدادى
ھەۋەت تقلېدى نىڭىز بىنە بىنام قىلىغاڭ بوشاعر بۇندە تقلېدى
أىنە آيتە، اپەداد قىلىدى. بۇنى دە كوب نىزە كۆچۈرگە، اورن
مساعد توگل:

بىر وقت باردم پەھەن بازارىدە - ئىندە مېن زابىدم آزىز
بازار بىمە، اپەتە بىلەن ۋايىنامقىدە بى بازار - قايدە باقسىز ئانە
طولغان سوداڭىر، فابىسىسى صانەقىدە در، فابىسى ألا - بىرسى
آلدى شوندە بىرىسى آلدانا.

ابىشته بۇنىڭ كېلىرى «پەن بازارى» نە «كېسىك كېسىك
باش» نىڭىزىدە، سېيەل زىگان چەن معەذىسىل، ياشاڭا وارگىنالىنى بىر
«كېسىك باش» توسىن بىرەلر، فابىان كوان تصویر كېلى
بعض بىرلىرى اپىسى، كېسىكى بىنازىڭ آرغىتىكتۇر اسندە بواهاغان
توقايىنىڭ بۇتونلەرى اوزى ياصاغان فاصۇنار در.

بىز بۇنى دۇقايدىنىڭ ۱۹۰۷ دىن ۱۹۱۰ ئاغە فدر بسواغان
اھىم بىنى آيرىم بىر دور اپتو بىرەك كورسەتىدك، توقايىنىڭ عىبات
دېيدىسىز بىك اوک معىن دورلۇكە آپىرىدە مەمكىن نوگل.
شە لاپدە بولى، آنڭ ھەرى بىر نوملۇكىنى آفمى. باشىدە
اول - ئەلى ياشاڭا بوسا لوپ چەققان و آفمىنى از و مجر اصالماغان

بر چیشم، گبی بولغا نو براق، کوبکل نو بوره لک، قایبا تایبا بار اسن
 بلمه، گان شیکل لیره ک بر ره و شده آها، صوکره ره معین از آروب
 شوندک و بنجه او بنا ب کرلاوب، شلطرباب آفان چیشه دهی،
 آها. اسکن بوده اوز افهه بارم، آزده همینک صوکینه تایا.
 منصبینه بافلاشه ان چیشه، آذک آغوسی کبی، بر طرم رایوب،
 موکلانوب، تیره زه بوب آفو باشلانا. ایشته بو ۱۹۰۷-۱۹۱۰
 دوری آذک شول شلطرباب آفان و فنیدر. آذک بودورده گی
 شعرلری باریسن برگه جیوب بریکون چهار سه ق، بونلرده
 امید واشانج باخی کو بره ک چفاچق، درست بوندده زار-
 بونکل آز توگل، اسکن شونسی مهد که و موکل و امید سرلکلر
 گملی همو میرا ق و دنیادن زار لانو ره و شندره ک بولوب آذک
 اوز شخصینه فاراب، اوز بنه تر و بره ک سویله گان شعرلری
 اجنده بیگره ک امید، واشانج و هنی غرور سیز له، گملی اول
 اوزی هقدنه «مین صنادیش، مین سونه من» هم «تله و بتی
 حاضر مینده تله کلر نی» و بتو دین با یه اف براق.

III

۱۹۱۰ نهی بللرده نوا برفک رو خنده شاقنی آلاماشنو
 سیز ل. بو آلاماشنو آذک گهله نیچک سونو گه تابا بولغانلشن
 آکلاقا، آذک اولدہ گی امید سرلکلری، بوغار یده گ، بتل گانچه
 اوز شخصینه ها از توگل، بلکه اطرافن، محبطن آلغان
 بر کوکلسر نامزدن هبارت بولا ایدی. حاضر ایسه اول
 اوز بنه امید واشانجی گیمو گان نومی فاری، کوب
 اور نده اوز بنه هجز بنه سویله شونی ده گه بندوب کبتورگه

کیره ککه: بو تو فایفناک او زینه فاراشی، او زینه که او زینه
ایمان در جهانی ایدی، اما بز آنکه او ز فاراشلر، او ز
اعنرافلر ه بر یافته، ناسلاخ، آنکه شعر نامو بند طوفری
او ز غر ادمیزی قوبوب فارا سهق، آنکه اثر ارنده شعری
صوونو سیز میمز. آنکه او زی حقنده شببه و امیدسز اک
ایله باز دیپی «کوکل» هم «تردد و شببه» اسمی شعرا زن
شعر پـالقـنـی چـهـچـرـهـ بـ طـورـاـ شـولـایـ اوـقـ «ـمـلـیـ
موـکـلـرـ»، «ـکـوـرـسـهـنـدـهـ»، «ـپـیـفـبـرـ» کـبـیـ تـوـفـایـفـنـاـکـ شـعـرـ
ذـرـمـهـنـدـهـ بـرـنـجـیـ رـنـدـهـ بـوـلـورـغـ تـیـوـشـلـیـ شـعـرـلـرـیـ دـهـ
اوـشـبـوـ وـفـتـ مـیدـآـنـهـ گـیـلـ. اوـلـ حـالـهـ بـوـامـیدـسـزـ لـكـ نـبـدـنـ
ایـدـیـ؟ـ الـبـنـهـ بـوـفـ شـاـعـرـنـدـ سـجـیـهـ اـصـلـهـ وـخـصـوـصـیـتـ رـوـعـیـهـ مـلـهـ
ازـلـهـرـگـهـ کـبـرـهـکـ. بـزـ بـوـخـارـیـدـهـ گـبـنـدـهـ: تـوـفـایـفـنـاـکـ اـصـلـ
خـارـاـکـنـرـیـ «ـمـحـمـدـبـدـدـنـ»، «ـشـاهـرـ وـهـانـفـ» کـبـیـلـرـ بـلـنـ
اوـکـ بـیـلـگـوـلـنـگـانـ اـیدـیـ. بـوـصـلـانـوـ، زـارـلـانـوـ آـنـدـهـ هـیـجـ
وـوقـتـ بـنـدـ بـطـورـ مـادـیـ تـیـکـ اوـلـ بـرـ وـتـ شـاـکـرـ دـلـکـ
عـالـمـدـنـ آـیـرـلـوـ بـ وـصـوـگـرـهـ فـازـانـغـهـ گـیـاـوـبـ بـاـشـاـ دـائـرـهـ
(ـکـرـوـثـوـکـ) گـهـ کـرـ گـاجـ، اوـزـنـدـهـ بـرـ آـلـماـشـنـوـ سـیـزـدـیـ بـوـ
آـلـماـشـنـوـ حـقـیـقـنـادـهـ مـهـمـ اـیدـیـ فـازـانـ یـهـشـلـرـیـ آـنـیـ بـیـکـ خـوـبـلـابـ
فارـشـیـ آـلـدـیـارـ. آـشـاـ شـاهـرـلـکـ قـاجـیـ تـقـدـیـمـ اـیـنـدـیـلـرـ. مـاتـ
آنـیـ بـرـ آـوـزـدـنـ تـبـرـیـکـ اـیـنـدـرـگـهـ بـ اـشـلـادـیـ. الـبـنـهـ آـنـیـ بـوـ «ـتـقـدـیـمـ»
وـ «ـتـبـرـیـکـ» لـ خـوـلـانـدـرـاـ وـ درـدـلـنـدـرـهـ اـیدـیـ، الـبـنـهـ بـوـلـرـغـهـ
فارـشـیـ بـرـ فـرـسـهـ بـیـرـرـگـهـ کـبـرـهـکـ اـیدـیـ. ذـاتـاـ فـازـانـغـهـ فـایـتوـ
اوـرـیـ شـوـنـدـیـ اـمـیدـلـوـ بـلـهـنـ، مـاـنـکـهـ خـدـمـاـنـکـهـ درـدـ بـلـهـنـ اـیدـیـ.
شـولـایـ بـاـشـاـ اـیـبـدـهـشـلـرـ یـاصـاوـ، بـاـشـاـ پـلـانـلـرـ قـورـوـ، بـاـشـاـ
خـرـتـهـ چـغـارـوـ، الـعـاـصـلـ بـاـشـاـ طـورـمـشـ قـرـفـیـ، بـلـوـ، بـاـشـاـ

(۳)

بیل او تو ادله گیندی. ایندی تو فایفه آرتقه گه بیل، نوب فارارغه
وقت یده. اولی اهل گان، حقيقنا بر «منه!» دیوب کورسه تورالک
در فی بارمی؟ خلق آن کونتره، آن او زیده پوشگینی. تا فی
نه لک کمی اینتوب ناف. اول آن کوندر رلکمی؟ موشه بوسو آملر
آنچ چنلاپ بورچی. اول او زیده:

«در سه کور دم بوجهازده، نی بتر دم؟...»

سو آلن بیمه هم:

«هر مینو ط مینهن نلی دنیا کو گل یمشارون
در سه پشسون. بواسمه بالقدسز کو گل، سونسگان کو گل»
نی گه بتو رگه میبور بیل لا. آنک دامره فکر به می بیک کیل.
دقیماهه فاراشن بیک تو بد. لکن شول نسبتند ه محلومات
آز، «آواز او آنیه» مالیون کا هن، یوق آنک طار تقاضه نرسان
قو بتار ولق قولی، یوق آنک او بیلاهه و سرگاه نویه هن
دلیلار نه سو بیلر لک نلی، یوق آنک فاراغان نرسان
آه، فلی نی شهرالک کوزی!» (۱)

بر و قتلان:

«... آوز منی او ط چه چه ره هینم!»

دیوبچی نل، هاضر:

«تابدیسم موضوع بازار غده آبطر بیم
دیم: بودن مین قای جیزندن ل گلر بیم
دیوب او زینک عجزن سو بیه رگه باشلی.

نو فایف او زینک روحی بل فگنه به شه و چی، «او ز
جو افسکارند غده طبران اینو چی» برشاعر نو گل ایدی. اول
و حا، قابا بیک نق ارج عیت اعضا سی بولوب بهشی. آنک

(۱) توفایف نلک او زی حقند. قهیستان سوزی. «غافی ادبیاتی»
اسملی اثرندن

غرادرسى بىك آرتق حساس بولوب، ئەبلەنەسندە بولغان حال
 و خركىتلەرنى بىك تېز سىز نە، آنلاردىن بىك نىق مئاشر بولايىن.
 تانارەالمىدە ٩١٠ - ١٩١١ نېھىي يللار دە ھنجى بىل بىلى
 ايلە قابنغان او طلىرى سونە، و قىتىنى بىك نىق سېكىزىگان بەشلىرىدە،
 ضىالىدا دە بىرسۇنۇ، سوورا لو حس ايتلە آنڭ او سىنينە بول بىل
 بوتۇن روسىيە مسماه ئىللىرى بىلە فارا تاب بولوب طورغان بىر
 بىد بېخت فارنىڭ طېچىسىلىغى، فەنەسى آرىناسىنە حکومت بايان
 بىز ئاڭ آراضا ئەللەينىدى بىر آڭلاشما او تو شوب، ترقى خوكىمىزگە
 شۇ بولامەغان بىردىن بىر ضربە اورولا، بىك آز فۇرىندىنە
 مئاھىر بولۇچى نۇقا يېقە بوجال بىك آھىر ناھىئىر اىتە، اول
 و كۆڭلسىزلىرى دىن زىلانوب بازارغا باشلى، بوجاللىر آى
 اوز طوقىر و سىزىدە أمېد مىزلىكىكە و شىره اول «ھيد رەمېيە» كە
 بازغان بىر خطىنە (١٩١١ سىنە ٤ مارت) اوشبو ۋوزلار بازا:
 «اچم، طشم ايشەنی و اعوانىنە 3loba 3loba بىلەن طولدى، بوتۇن
 شىقىغانە لەنى، مطبخە لەنى، و گاز بىتەلردى پاپوب تىرمەلر، بىر
 چۈنەن ياشىڭىز كەن، كۆز آلدەم فارغىيەلەندى، ملى طورىمىش،
 ملى خىابانى و اوز منىڭ خىاللىرىدىن تمام اميد كېسىم، مېن
 بىت سېنىڭ شىككالى صاق، قوبۇب قوبەنان پاڭىتىقىدە توگل، مېن
 دېپلەمات، پالىتىك، او، شىستەۋىننى دېيىتىلە بىت، مېنم كۆز
 كۈنىنى كورە، قۇلاق كۈنى اىشىنە. »

توقايىنە ١٩١٠ نېھىي، يلغى شەعرلىرىنىڭ يكوي او لاراق
 «كۆڭل بەشلىرى» أىلى مەجمۇھ سى جدا، بونىڭ باشىنى اوق
 بىك خارا كىنرى بولغان «كۆز لىگان اميد» أىلى شەعر قوپىلغان:
 «كۆز ذارا شەمەرە حاضر او زگەردى اشبالو توسى

سیز له: او ندی بدهش هم رار، بندی عمر مبارطیسی
 نیندی درد بلن فلم صر سمدنه کاغد او سنتینه
 او چمنی اولگی ھوله، صاف، بدهش «جعبت چانقیسی
 ای مقدس، موکلی سازم او بیناده سین ندک بیک آز؟
 سین صناصک، مین سونه من آبرلا بر آغوصی!»
 شونلث آرتندن اوی «زلو بقدی» اسلی شعر کبل.
 آز، شاهر:

«آمیدسز من فقط آفندی هفیقه منی کونتم ایندی،
 کونتم فاجان ناوش، طنسز هند بروکون بتنم ایندی».
 «بوب اکھراشا، آندن صوک «او کنج»، «عذابدن صوک»
 هم «آچی تجر» آرازی» کبیلی رو زدن نزلوب گینه، بو
 آراده نو زایف آرنق نه کهروب، جدیل نوب کیتله، آنده
 حاضر او بیناو کولولر بوق، اوی:

«توبلو نیوش البت آچی عسرت کوبن
 کیره ک تو گل معنی می بوق کولسکی او بین
 دیر ب جدینگ دعوت اینه، هم «اصبحت»، «فانل نفسکه»،
 «عمر بولینه کرو چه ارگه»، «اشکه او ند» و «کبی بسانهندن
 آباغ نه فادر و هظ و نصیحت بو لغان نرسه لر بازا».

عموما فاراغانده ڈالی تو فایده شعری قو نداش کیمروی
 سیزامی. اوی، درست آرفی یا اشکا بر نرسه ایجاد اینمی. آ ڈا
 آمیدیل بوق. ندک «بتم ایندی!» گندی. لندک آنلش شول
 «بتم ایندی» سنده او زنده بر یا اشکا شعری قوه بالتری،
 سز ندک کور آلدگزده کهوزگی صالحن جیل این با فراغلری
 قو بایوب شد بشـره فالغان موکلی و حسر نلی آغاچلار نز می.
 آنلش، بو وقت بدهش و بدهش با فراغلری آـندده صفتدر و بـ

ایرکله ب آصرادیغی فوشچق فایا کرهسن دنی اشلیسین بلمیچه
ئەلی بر بو نافقه، ئەلی ایکنجه بو تاققه اوچوب، سیکر و ببورى.
نهایت بوسو بوكلى و مطفده اوزبنڭ جانىنه جىلى بېرلەك
صفناچق يېرتا باماڭاچ، يالانچاج بوتاڭلۇق بىرسىنە او طوروب
بر موڭخە تاووش ايله صابرى. آذىڭ صابر او قىن بىز:

«کوبىمى مۇڭلۇنسامد، قونوب ملى آغاچلار اوستىنە
بارسى فورغانچ بىرگەنە بوق جانلىسى، بافرافلىسى»
دىگان معنى نى او فيمىز، شولە رەوشچە شاهىر اوزىنى
شەعرلىرىنە گاها شوندى بىر گۇلدىن آپاراب اوز وطنىنە
غىر بب بولغان مۇڭلى قوش سورىنە كېرسەنە، گاها:

«کوز كونبىنڭ تەھقە فارشى صوڭى چاھەندە
طۇڭوب بىنكاشە آغاھنەڭ يابىلاڭچاج بىر بۇ تاغىنە
تۈشۈر توشىمىس طورا در، صوڭە فالغان بىرگەنە بافاراق
تۈشۈم دىب فالىرى جىبلى صىغىر و بىتكان صايىن چاق چاق»
دېبوب اوز بىنڭ كوز بىنر تاخىن كوبىنچىلى. رەلۇھىدە ترسىم ايدى، در.
شائە ل. آذىڭ معنى وفضىلتىن بىكىرلەك حسن وصورىشكە
دېجاوب بولغا دىرىرى بۇغۇر بىدە ۋېبىتوب او زغانچاڭ. شعر
أوزى بىر مستقل صنعت مانا لوب، آندا خلاف، فلسفى بىر
ھابىه كوزەنلىمە گازىدە بونىڭ شولاي بوللاچانى طبىعى. اما
قايسى بىر شاهىرلەر شعرلىرىنى بىكىرلەك او زلر يېنڭى چېيت بىر
خابىلر يىنە واسطە ايقدىر و بىكىنە ميدا زە كېقەرلەر. اخلافىيون
شەعر دە طىشىقى بىر مانورلىق اوستىنە اچكى بىر ماتورلۇق،
يغىنى اخلافى بىر معنى نى ياصارغە طرشا، فىلاسوف، در و بىش
تاغى شولاي آنى او زنچە بىر معنى غە فالب ايدىر و بىكىنە طۇنا.
بىز دە تو قابىف تار معنى دە، ياخود، او ز تعبېرنچە ۋە يېتسەك،

پا صاب تو بغان بر شاعر تو گل ایدی. شوندگ ایله برادر آذک
بر اخلاقی نظر به‌سی. فلسفی اهفادی ده یوچ ایدی. اسکن
اخلاقی، اجتماعی فلسفی مسئله‌لر آنی چنلاپ بور چ ایدی.
شوندگ اوچون اول میچ بر حال و عادت‌گه لافید وغیر
شخصیانه قاری آامی، دنیا زد پاشمه‌لر باندن شب شما‌اغنه
اور زهان حال‌لری آثا تور زل‌لر، آنی فرطه‌زالر. چلانالر،
مسقل ایندره‌لر، آچولاندرالر ایدی.

طلستنی و معربی کمی فلسفی بر نظر یه‌خه یا که
اخلاقی بر مسلک‌که مالک بولفانی بوبیکلر ده بز بو هالنی
مکوریمیز آنارده نق بر اهفاد، معین و مقرر بر نقطه نظر
بولا. ایندی بوسکا مالک بولفاندن صوک آوقق بور چلو ره
بول فالمنی آنار عالمگه بر بیلسکولی فاراش ایله بور مهین
از دن بارا ببره‌لر بر جان طنجاهی ایله آنار دنیانی بیک
ایرکن کوروب، آذک آفن فاراسن اوزار نجه بیک با خشی
آبروب کور سه‌ته الالر. آنارنکه فاراشری بیک گیسکن
وشوندگ اوچون ایجادل بدہ پارلاق پارلاق ھولا. سین آنار نی
او قوغان وقتنه او زگنی بر طومان اچله آداشوب فالغان
تو سلی حس اینمیسک. بلسکه سینک آلدگه نیندی بولسده
بر کعبه کور ینه، سین شوگنا تابا بوز طوناستک. اما
توا بایفنی، یعنی اجتماعی و اخلاقی مسئله‌لر ایله بور چلو ره
توا بایفنی او قوغان وقتنه سین طو مان اچه‌نها فالوب کعبه‌سدن
آدامقان بر کشیلک زار و موگنی ایشنه، سنه. البند آداشوجی ده
بر یوکی یغلمن، آنده ٹلک بر از گه تو شه‌رگه امید بولا
صونکو آن‌لر برم، برم قرلوب او زلوب بنه. توا بایف ده
مذکوره‌ک:

«بوق ڈەلى مىنلە حىقىتىكە وصول
ئە لە نىك مېيچ آپرلا آلمى اولۇغ وصول»
دىپىكىدە زارلانالا، بىنى «بوق ڈەلى» دىبى، كىلە، چىك بولا جاغىنى
بر أميد آڭلانا ايدى. صوڭىنىڭ:

«قرىدى آللە اپزىگى اشىكە وەدەم؛
قارا ئەمى دە كورۇنى چۈنگىكە كەجەم»
دېبوب بۇ تونلەي قول مىلىكىدى.

توقايىفناڭ اېڭىن صوڭىنى شعر مەجمۇعەسى بولغان «جان
آزقاڭلارى» زە كۆز صالحەق، بوندە (بىندى اميد)، ئىلەك زەنلە
بۇ تونلەي اولوم ھەوتۇ واجل چافرو درجه سىزى، باروب
يىشكەنلىك كورەمن.

«ئە پەلەزە بېيت اوتنى، بىقى عمرى دە
جەى كېڭىلە او طلار چەچوبى سىبن قىھلاسەتكە.
ۋەل نىفسى ايتىسىم خەلەپىن قورقۇمانى
لە گەمى چىرى، آوروبىدە بولمى اېچە سەم»
اما اصل شعر بىت، شعرى قوت سۇنو بىر يازان طورسۇن،
بۇ ياخىن آنده ئە لېگى باشلاڭنان تىكامل طۇفتالىمېچە بارا.
بوندە «كۆزە گاندە»، «بۇرۇن»، «فازانى و قابان آرتى»،
«زانار يەشلىرى». «كېچكى نەلەك»، «أۋاسىنەيم». «صاخنۇر
وقتلر»، «منتقىد» ھەم ترجمە لەرەن «گىدە»، «مناھققە» و «أوج
ھىقىت» كېلى شىعرلىرىدە توقايىفداڭ قۇھ شەر بەسى اېڭى بوهارى
نقطە سىيىدە منه.

بۇ مەجمۇعەدىن صوڭىنى شەعرلىرى «آڭ»، «مەكتىب» ھەم
«وقت» دە بولوب، آنلار بىر مەجمۇعە تىشكىل اىتىنە آلمادى.
ولىلار آراسىنە «خىستە خالى» آڭلادى اېڭىن صوڭى زارى دىبى ئەيتورگە

بارید. بونده شاعر زنگ و قندزه حیات پوسکور و ب طور غان
 قلبنده گی نامر لرنگ برم، برم او زل و بینی و شونگ ایله بر ابرو
 آفند امید لرنگ سونو و بینی سبزه من. بونده تو فایف او زینگ
 شخصی زار لرنگی همو می هر دل ر ایله بیه گه فانشدر و ب یوره:
 «یوق نجات فیکرم چو یرسه مده او ز مدن او زگ که
 قوز غوی اسلام گه و ده صند، کعبه صند پت گوره»
 دبوب دین و ملت او چون فایغرا در.

بو شعر ای باز لغای و قندزه تو فایف ذاتی خسته، بولوب، بر
 آباغی و برد دبیور لک ایدی ایندی او زن او لام فارشوسنده
 کور گاند، یعنی حیاتینگ شوندی بر قارا کفی و فور نهی
 نقطه سند طور هازره، آنی هر وقت زا فیر زنده علو تو چی اطراف
 و بحیطه شوندی او ف فارا کفی و فور فنچل مینوطلر کی مجرمه کن
 ایدی. مهلك ورم مبقر و باری آذک، عر چیشه، می بوغان
 بوره گنده گی آفند حبات نامرن گیمرو ب او زگ، له ب طور غازه،
 یعنی اچدره شوندی بر شخص جبهر لو، بندو اش ائمه نگان
 و قندزه طیشی باده آذک منسوب بر لدیشی نورک و اسلام
 اعضا می ده او زینگ هصرول دنبیر لی مبدلا بولوب کیلدیکی
 ورم خس، لفینگ قطعی قمر بیانی چیکه کده ابدی بونده
 شاه زنگ قلبینی میک و بلر صر و ب آلغانلر، ئه تیگده اسلام
 و تورک لکنگ قلبی بولغان دار الخلافتی، ئه ایکه ذار آذک
 بیک کوب اهضامین چرنگان قورنلر قهیله ندر و ب آلغانلر.
 شونگ او چون شاعر اچدره گی بوشلاقنی، فارا کشیلاقنی تصری بر
 اینگان آراده «ذکری او زندن او زگ که گه»، اطرافه، چو یرسه و ب
 فاراسه ده «نجات» زابمی.

نوفایف ناتار نار بخنده مه نگی او نوتام اسلق بر اسم!
 سکیل چک بیک حکیم. بزرگ خلقده، الحمد لله، فیض بـ ابی
 اچلوب طورا. کبل چکده، در من دن نگ تعبیر نچ «عـ دـ دـ سـ بـ لـ»
 بولوب آقـ هـ وـ ذـ وـ حـ بـاتـ کـونـمـکـهـ وـ لـغـانـ اـبـلـ» آجنـهـ کـوـبـ
 بـوـ بـوـ کـلـارـنـ کـوـنـهـ مـزـ. توـفـایـدـهـ شـوـنـلـرـ رـهـیـهـ تـزـلـ چـکـ بـوـ
 قـوـیـهـ دـرـ. اوـلـ بـزـ گـهـ بـیـجـ بـرـ بـرـاـشـاـعـالـمـ کـشـفـ اـیـتـهـ سـوـنـ،ـ مـسـتـقـلـ
 بـرـ فـمـکـرـ وـ فـاسـفـهـ سـوـیـلـهـ مـسـوـنـ،ـ حتـ آـذـ اـثـرـلـزـدـ خـلـقـمـزـنـ،ـ
 عـصـرـ مـزـنـکـ رـوـحـنـ تـعـسـیـمـ اـیـنـهـ چـکـ اوـامـسـالـکـ وـپـارـلـاقـ شـعـرـیـ
 تمـثـالـلـرـدـ بـوـامـسـوـنـ،ـ بـوـنـلـرـ آـکـاـ بـوـ بـوـکـلـ تـزـمـسـیـنـهـ تـزـلـ رـگـهـ
 مـانـعـ بـوـلـایـهـ چـقـ.ـ آـنـ آـرـامـزـدـ یـهـشـهـ تـورـ اوـچـوـنـ نـاتـارـ چـهـ اـیـشـ
 مـانـوـرـ سـوـزـلـرـ سـوـیـلـهـ طـوـپـاسـ تـاتـارـ تـلـیـهـ شـعـرـیـ تـوـسـ
 وـ اـدـبـیـ فـیـمـ بـعـشـ اـیـتـوـرـیـ دـهـ چـکـدـرـ.

اسـمـاهـیـلـ بـلـ جـنـالـیـ بـنـلـ بـوـنـوـنـ:ـ تـورـکـ عـالـمـینـهـ صـالـدـیـغـیـ
 «ـنـلـ،ـ نـلـ،ـ نـلـ!ـ آـواـزـیـ بـزـنـکـ کـبـیـ خـلـقـ اوـچـوـنـ آـچـهـ اوـلـ رـگـهـ
 طـورـغـانـ کـشـیـنـکـ «ـاـیـکـمـهـ کـ!ـ اـسـکـمـهـ کـ!ـ دـیـگـانـ آـواـزـیـ اـیـلـ
 بـوـاـبـرـدـ.ـ اـسـمـاهـیـلـ بـلـ رـوـحـانـیـ آـچـلـهـمـزـنـ کـشـفـ اـبـقـوـبـ،ـ تـلـسـرـ
 یـاشـرـ گـهـ مـمـکـنـ بـوـلـایـهـ چـقـنـیـ آـکـلـانـدـیـ بـوـ آـذـ زـوـرـ هـمـ
 اوـنـوـتـامـ اـسـلـقـ خـدـمـنـیـ.ـ لـکـنـ اوـلـ بـزـگـهـ،ـ رـوـحـزـغـهـ بـیـکـ موـافـقـ
 بـوـلـوبـ بـنـهـ گـانـ بـرـهـذاـ (ـنـلـ)ـ یـاـصـابـ تـقـدـیـمـ اـیـنـدـیـ.ـ بـزـ آـنـدـنـ
 وـقـتـنـدـهـ فـایـدـهـ لـانـدـقـ.ـ لـکـنـ صـوـکـنـدـنـ آـنـگـ بـزـگـقـیـدـتـ توـشـگـانـلـگـنـ،ـ
 بـزـنـکـ اوـچـوـنـ لـذـلـیـ وـطـوـقـلـقـیـ بـوـامـاـغـانـ سـبـزـدـکـ ۋـلـغـاـبـوـيـنـهـ
 شـوـنـدـیـ بـرـ مـسـاعـدـ هـوـ وـمـنـبـتـ بـرـ طـوـرـاـقـ بـوـلـوبـ طـورـغـانـدـهـ
 آـشـاقـنـیـ قـرـبـدـنـ حـبـیـنـتـنـورـ گـهـ آـوـرـ مـنـدـقـ.ـ یـعـنـ اـوـزـ بـنـنـکـ
 نـاتـارـ تـلـیـهـ یـاـبـشـدـقـ.ـ شـوـکـاـ رـوـحـ قـوـرـرـگـهـ،ـ شـوـنـ اـرـلـزـرـبـ هـلـمـ،ـ

فکر وضیا ارجو، واسطه ایده رگه، شوندگان قوراللانور عه
 قرار ببردگ، بز گه بمو پسر وده با تفاوت اهتمام لر بولندی.
 «نانار تلى اورام نلى اول، پچه بزاری شیوه می هیچ بر
 وقت ادبی شکلشگ، کر و مکن توگل» دیدیلر، بو گاجو ابلار بپرله
 ایدی، لکن آرامز دن بر احیجه شاهر چفوب نانار تلبینی
 عسیات نفیسه و افسکارهالیه، گه تر جمان بولورلوق ادبی و مزین
 بر شکله کورسنه آلهانچی برمغتر ضمیره فطمی بر جواب
 بیرون ممکن توگل ایدی، قصه اسی مسکین نانار تلى او زینی
 شاهه اوجون بر شاهر کونه ایدی فاجانسگم، وندی بر شاعر
 سخیلوب نانار تلى خلیطه مینی بالچق و قوملر دن نازارتوب صاف
 آلتونه حالمده قویسه، بیو نانار تلى منکار لر بده، فارشی قوتلی
 بر معجزه بولاچق، آنلر آنک فارشوشکه طوفا و با گرها
 باش ایده چکلر ایدی، ایمهه تو قایف نانار تلبینی شوندی
 آغر دیونده قوتقار و چیلرنک بونچیلر ندیه بولوب میدانغه
 چندی. دنیاده نیقدر کشیلر بار، نانار تلبینی فقط تو قایف
 شعراری هرمیمه سوبهلم، نانار تلبینه کیزه نگان نیقدر قوللار
 فارشو ارنده تو قایف دیگان بر فیماق، کفر پدوستنی گور و ب
 گبری تو شهله.

روزه نانار تلبینک حامیلری، خادملری، بایدا قدن بیر لی
 بار ایدی. بهنگ ایک بزنجه فهرمانی شبهه سر قیوم ناصریدن.
 اکن بو داننک نانار تلبینه خدمتی نیقدر زور بولسون:
 بونلر نظریات در جهستان آشمادی. آنکه نانار نلن بالعمل
 توزه تورلک ادبی قوت بولداها نلقدن، اذک اثر لرفده نامز
 او زن صوفلاه در لوق هر رو شده کورسنه آلمادی. نانار
 تلبینک ایکنچی حامیسی هیاض اسحاق بده تامز بده بیک از

شلندی. بو ڏانلر ناٹ اورناری نانار ادبیاتند، احتمال،
ایکنھوئی جهندی ترقایپن یوغا ری ٻولور، اما ٿل و بیان فوچ
اهنبار ٻل ترقایپن اور یه لبگه ڦدر گیلستان ادیب و شاعر ارمزنگ
«جه سبلنگنند» بلند در.

مینمچه «ترقا ڀف ڪم؟» سوالیده ایک مناسب ۾ ۾
وشولا ڀوق ترقایپنه ایک نصقا نعریف: «نانار چه ایک ماتور
ـ وزار سوبالو ٻهی» ڏبگان جمل، بولا چقدر. شونک اوچون
ـ تلهزند کدری ڪو ۾ ڦگان صابن ترقایف کونهوله باراچق،
ـ مل آگهه، مل حسمز آریقان صابن ترقایف آگلانا باراچهـر.
ـ زیلانت (استعداد) هر ملنڌه، هر زمان و اورنـه ڪبلو رگه
ـ ممکن، لکن آنک قوهـن فعلـگه چفروـی، یـهـن بـهـرـوـی
ـ شـبـهـهـ سـزـ محـيـطـ بـلـوـچـ چـيـڪـلـهـ. شـونـکـ اوـچـونـ مـدنـيـتـهـ یـوـغاـريـ
ـ باـصـقـهـدـهـ طـورـغـانـ وـنـارـيـخـدـهـ زـورـ رـولـ اوـبـنـاهـانـ مـلـقـاءـهـ دـهـ
ـ زـورـ اـمـتـعـادـلـرـ زـورـ اـشـ کـورـهـلـرـ، اـماـ اوـنـوـنـلـخـانـ، طـوـغـانـ
ـ خـلـقـذـكـ اـسـتـعـادـلـرـيـ دـهـ طـوـگـوبـ اوـنـوـطـلـوـبـ فالـالـرـ. آـنـلـرـنـكـ
ـ ڦـوـبـ صـافـ چـيـشمـهـ بـولـوـبـ آـهـوـوـيـهـ عـلـمـ وـمـدـنـيـتـ فـوـيـاشـيـنـكـ
ـ قـرـقـ فـارـاوـيـ مـانـعـ ـوـلاـ. شـونـکـ اوـچـونـ بـعـضـبـلـرـ «اـگـرـ دـهـ
ـ باـيـرـونـ، مـثـلاـ، روـسـ شـاعـرـيـ بـوـاسـهـ اـيـدـيـ، بوـرـجـهـ مشـهـورـ
ـ عـالـمـ بـوـلاـ آـلـماـسـ اـيـدـيـ هـمـ پـوـشـڪـنـ غـرـبـيـ بـاـورـوـپـاـ مـلـنـلـرـ پـنـهـ
ـ بـوـسـيـهـ مـهـسـوـبـ بـوـسـهـ اـيـدـيـ، اوـلـ وـ بـوـيـوـكـ اـسـتـعـادـدـيـ اـيـلـهـ
ـ تـاغـذـهـ زـورـ اـشـ کـورـرـ اـيـدـيـ» ـ دـيلـرـ. بـونـکـ شـوـلاـیـ
ـ بـولاـ چـاغـيـ بـيـكـ طـبـيـهـ. قـوتـ وـاسـتـعـادـ نـطـرـيـنـيـ اوـرـلـقـنـکـ اـجـيـهـ
ـ يـهـ، ـلـگـانـ اوـمـدـرـ وـ قـوـتـيـنـهـ اوـضـشـاـنـوـرـفـهـ مـمـکـنـ. بـزـ کـورـهـمـزـکـهـ
ـ بـوـ قـوـنـکـ اـشـ کـوـ دـوـيـ، بـعـنـیـ نـبـانـدـکـ نـشـوـ وـنـمـاسـ آـدـهـ
ـ طـوـفـرـاقـ، هـوـاـنـکـهـ لـوـخـصـ وـصـيـتـيـهـ، فـارـابـ اوـزـگـهـ، بـرـوـكـ اوـرـلوـقـ

نور لی طوفراق و تور لی هوانک تائیبرنده تور لی درجه، بهش
بپرهد، شونک کبی شاعر لرنک استعداد فطر بسی ده اوزینه
چبرده قدرت طرفندی بیلگوله زگان اور نه، ڈبلن سینه
قاراب تور لی درجه ده اش مبدانخه کبفره در.

اگرده ۱۹۰۵ انجی بل جیلی ایسبوب هوامز باشقار و ب
کبته سه ایدی، اعتماد نوقافنک قوه شعر بیدی بتوزله
معطل فالور، یا که کوب بواسه، اور املاه، گز و کن بن بنا گاه
زوف گدبله دم اولدم آگاه، کبی نرسه لر چفارا آلو ر ایدی.
ایش دفنلی بر تربیه گه محتاج و تنه مدرسه پوچمانه
کو گه رو ب یاتقان بو استعداد بو تار نانار یخیله، بو
صای وفوری بر زینه نیچه ک طبیعی نکامله گه ابر شمسون.
بو کذا البه هیچ بر امکانه یوق ایدی. شونک اوچونده بسز
نوفایفنه استعدادی طوفر و منده مطلق رهشده و قطعی صورتک
بر چیک بیلگول و دینه بر اق طور امز.

نوفایفنه استعدادی طبیعی ټوئی ابله چه بیاوگه بر مانع
زمین و محیط بواسه، ایکنچی مانع ده آنک طبیعت خواه اکتری
بولدی. مدرسه تهره مسندون آرقانی توشکان ضم فکنه بصر
علم و فکر ضبا مینه تاعثیر بیل فکر زنده بر انتداه حاصل بولمان
واستعداد طبیعیسی آجلهان و تنه باشلاق اول اوزینی
طبیعتک مکمینه ناشلاق دی. اوزینه فارشی کیلگان فسرا
کوچار ابله صوغ شوب جیکو، اوز اوزینه ادبی و علمی
تر بیده بیرو اوچونه طرشه دادی. اوزینه مدرسه محیطندنده
نویسن و مهلهک بر محیط فه کبتر و ب فویدی. درست، اول
روها بونلر دن بوغاری طورا:
«یوق، توبهن فالماس بوجان فطرتک عالی بولغان اول،

کیسمه ک اوستنده فارا قوش اتفاقی فونغان اول «
 دی-وب عالی روحیه-ملک جسمن ده بسو تو-ب-نلکلردن
 فو-فاراچافیه، اوشانا ایدی. لکن بو بر امید کوینجه گه
 فالدی. اول صوکنند اوله ر آندند»:

«کرله-نوب بندم او زم دنیانی پاکلی آلمادم»
 دیبور گه مجبور بولدی. درست آنک هالی روحند طوفان
 شعرلری بونوبه-نلکلردن پاک و بلند. لکن بونوبه-نلکلرک
 تائثیری بو گا بیک زور بولدی شول سایه ده آنک کو بره ک
 فعالیت شعری ده سی تو-ب-ن. جسمه افینی بلی هالی روحافینی
 آرسنده غیر، ضد بتنک آه و فنا بینه تهرم بولدی. آگما دنیانی
 آچ کوز بلن کورو، اطرافه آبق فاراش بورتو و شول
 ره و شپه فو شعر به سینی ایجا بی بو خد-منکه جیگو اوجوون
 بو محیط در ره ما گنه تو-گل جسمه اده اعنلا ایده رگ کیره ک ایدی.

بو اورنده بز-نک ناتار خانقینک بر خاصیت و خصوصیت
 روحیه سی کوز آلدینه کیله. چو-نک. بو نقطه ده بز تو-قاينی ده
 آرتق ناتار این-نوب کوره-مز شویله که ناتار خلندنده تو-زمانک
 اعطا، لی کوروب، بر ارق نقطه ای کوزه-نوب اش کورو بوق.
 شونک اوجوو آنک کوب فوتلری جبلگه کینه. آذک اشنه
 دوام و ثبات بومی. بو گما ایک کپکد، اشلمزدی آلوب ایک
 رور تاریخی امـالـمـز شـاهـدـ. نـاتـارـنـکـ فـوـ مـخـیـلـسـیـ دـ بـونـدـ
 مـسـنـنـنـیـ توـگـلـ. اـولـ مـیـچـ بـرـ باـشـیـ. آـشـرـ مـعـینـ، جـوـنـونـ،
 طـولـیـ، اـطـرافـلـیـ بـرـ خـیـالـ طـوـدـراـ آـمـادـیـ. آـنـکـ آـثـرـ شـعـرـ دـسـنـهـ
 خـیـالـ بـوـنـلـکـ، کـیـکـلـاـکـ بـوـگـلـ، بـلـکـهـ بـرـ حـسـنـ چـوارـقـ؛
 تـارـاقـ کـوـرـهـ مـزـ. حتـیـ وـ زـارـاقـ، بـوـ چـوـارـلـقـ شـولـ درـ، دـهـ کـ

اول بوتون ایشکی مصراحتی دو جو چرلی آلمی، هیچ
مناسبتسر و طوبطوفری آق ابدلبو یلنندن او زینانگ جانگاسینه
کوچه، نهرمزه چندن، طوفاغاه ایلینه، کیلوپ توشه.

ایشنه بزرگه توفاينده ایش آچ کورینه طورغان
ذخنه لرنگ بررسی او شهدودر. آفک اثرلری، بیک آز بر فرمینه
استئننا اینکارانه، فصه، نفعه لودن عبارت درست آنلر تک
همه‌ی آبرم آبرم فارغانانه بوتون بونزه. لکن آنلری
رهنده اوقوب بارسه ک، او ز گنی گه لیگی ناتار چر لرینه
طکلا غازنی کمی مک نورانی حسنک آلاماشدوی فارشوسنک
کوره‌یک بر وقت توفايف «شوك - صیر» عنوانی بر
شعر یارا باشلاهان. یونک باشنده‌ی اکرمی هم صوگلاغی
«آخری بار» دیگان سوز بووندن با خشیقه بوتون واوزون
بر تصویری گوندراه ایدی لکن شاهرنگ او اوم خبرن
ایشندنچی بوونک آخرن کونسنه که، کوره آلمادن بوعالموی
کورگاج، تبچک بر، «شوره‌ی» هم «خیمهک باش» فی
نهام‌لاب بروپ چندی ایسکان؟ دیگان اوی باشنه حبله.
توفايف قلب شاهری و حسیبات تصویر چیسی ایدی.
آذک شعری فلمنی هیجانازانی تصویرده ایش بونگاری درجه‌یه
ایرشه، اول بو طوغروده ایس خیمکچ بله-خ افاده. فصیح
هباره‌گه هم بدیح نظم و حوش آهنگه مالک. توفاينده
حسیباتی بوش، مطیم و معتدل حسیباتدر اول. معین، مییف
شبی، قولن سموانه، او ز آنم، عرش، کرسیلر گه هیروم
ایتمی، دنباغه آچنلر راو درمی. آذک بر «ناتار شاهرینک
و بینکان سوز اوی» اسمای شعری بو طوغروده، بلکه
بر مستننی تشکیل اینه رگه ارار. لکن بو شعر تو قابقاتی

لیر بکالری اچنه ایسکنچی در جده طورغانلختن بزگه هنوز؛
 توقایف بو میدانده آط اوینانا آمی ابدی، دیبورگه بولقالا.
 توقایفناک بولله مولک، شکایت، حسیات رفقه ایمه‌سی
 بوللووندن بز پنه آنده ملي رومنک آچق بر ظاهر بدی
 کوره‌من، توقایفناک، اوزبرذک خلق جر لر پنک جر لازو وی
 طغر وسنده بیک خارا کنونی بر ملاحظه‌سی بار اول گهینه:
 «بر ذک خلقناک جر لاو و کوبله‌وند سنبه، اوز بنه» بر توری
 خصوصیت بار کبی، با مقده ملتارده بولدیپی کبی بزده، فالون
 ناوش ایله و مدن قدر کوچله‌ند و آوزنی بیک زور ایتوپ
 آچوب جر لای برده مقبوک توگل، بزده جر لانفای چاده تاوشناک
 یومشاق بوللوون و بر آز ویوه فورای آوازینه اوخشاشراق
 بواوی و ایرنلر نگده همکن قدر آز آچلووی مقبول و مسنه‌حسن
 کورله، مثلا مین دوم چوپر اف بولو بند، جر لاب او طور و جی
 بر زانارنک آوازینه قاراسه، مین آنی چرلی دیب بهادس،
 بلکه بر فرسنی فزو، فزو سویلی ایکان، دیب حکم اینه
 ایدم. اگرده شول چوپر اف حالده بر روسنک جر لاب
 او ورغان هاینه فاراسه، مین آنک آوزینک یر تافانچه
 آچاوه‌وند و آوزینه گوچلک شیلووند و مطلقاً بو بر لی
 دیب او بلار ایدم».

بو، شبهدسر، بز ذک جر لر مر ذک ایک کورگه به رلگان
 بر خصوصیتی، مین بونی اچکی، روئی بر سبب بلدن ایضاح
 ایده‌سم کیله: زانارنک آوزن آچار آچماسته، موکلانروی
 آذک حسیاتینک، تاک بین بیم دیهم، نیندی بولسنه‌ده بر فوت
 فارشوسنده بو یصهوب افرنخنه، بو اشنه طشقه تو گلوبدره
 ایشنه بز توقایف شعر لیری طوفر وسنده‌ده تهر بیا، شول وق

خصوصیت‌نی گهینه آلامر. توفایف‌نیک لیریک‌اسندۀ غی بوکوب
خصوصیت (مودلیلیق و نچکه‌لک) نیک اوستنده، آق اوستنده
قرل صرق کبی طورهان، میووی و کولکی سبکل‌لر
(OTTBHOKE) ده اوزلر بیک آچق کورسنه‌لر. اولبر اورننه؛

«اوچمه افچی بولسم لمبل کوکره‌گمند
ئەللە نبچک مرمر اینتوب مەچی چغا»

دی. وانعا توذا یافذ شعر لر بند، قارالسی، بوندە بابلیق بلە
مەچیدلک بیربرسن زوبتلەشوبکنە طورا. سین آنڭ حسیبات
رفیقەسى موڭندە راعتلە توب، نېر بەلوبکنە كېلىساڭ. شۇزىڭ
آرتىدىن اوق اول كېسە كەن ئەللە نۇرسە گە، ئەللە كەنگە فاراب
راوالاپ قويا. شىرىل رەوشىچە بىلەللىر ايلە مەچىلەر ئەڭ آرالاش
كېلوارى بەضا كەنەنەنگ كۆڭلىن فرا ذوقن طرف. بىر شعرنىڭ
تائىپرى اىكەنچەپىسىنە قابما فارشى كېلە ماڭ آرتىدىن طوز،
طوز آرتىدىن ماڭ قابقان بىك بولاڭ. شىرىل چەندىن، بو
مەجمۇء ده اول، شەھرلر بىنگ جىدى قىمنەن ھجوارىندىن آپرۇب
بىك باشىشى اشله گان. لىكن اول بەضا بىرلەك شەھر نىدەدە
شۇندى نىضاد كورسەنە؛ آنڭ قويىر وغى بابل، باشى ماچى
بولغان شعر لرى ده بۇق توگل

توفایف‌نیک بو مەجمۇء ده، جىدى آناغان شعر لرى، آنڭ
فکرى، حسەنى، اخلاقى طور دى معاملەسى احتىبار بىلە او قىادە،
مركىزدە طەرەپ، آندازىڭ اولق باقىدە، بالارغە خصوصى
بازانغان شعر لرى، صول ياققەدە بىعوی و كولكى شەھرلرى
نو باخوشە، تبويش، چۈزىكە آنڭ بىر جىدى آناغان شەھرلرى،
كېرەك مرضوع چەندىن و كېرەك حسیبات ھم الارى بىيان رەوشى
ھم شاھەرنىڭ اعتقادى واخلاقىنى، رىنى باهندىن مادىدىن طش

بر چهارلیق هر ض اینه لر. آن لر ده تو قایف بوم شما ف ده
او صال ده یاخشی ده یامان ده زور ده، واق ده، دیا کشبسی ده،
دینه این بیز و چی ده، عظیم ده، تھویر چی ده لبر بک ده،
قصه چی ده بوله ب کور بنه.

ایندی اگر بالا ار و مکتب او هون باز غان شعر لر بنه
کیلسه ک اول بونده البت، او زن غایت بر با فلیق ایل
کور سه ته، اول بونده فرشته لر چه، بوم شما ف، فیلسوف لر چه
جدی، در و بیشتر چه مدبین و پرهیز.

درست برو نوع شعر لر بنا ک با بتاغی تو قایف داک او ز بنسکی
تو گل، لکن بز آن لرنی چندین بر حوبیه دبیب ده آن بنه
آلہ یدم، تو قایف آن رنی تر جمه این سکا زده شبکه هسز، او ز
سو زی ایل بر گه او ز معناین او ز همن ده ذات شیر غان، آن ک
با شهه تر جهه لری کبی بونله ده آن ک او ز کو گلندن چغان.
ایندی کیلیک صول یاده: بونده تو قایف نک هجو و کولو
شمر لری طورا، تو قایف ۵۰۰۰ گی قدر موافقیت کور سه ته
آل مادی دیسه ک، شاید خط اینه کان بول مامز، آنی بر فاراغانه
بو تو نلی هجو کشیسی دیب تانور غه مه کن، اول جدی
موضوع علو ده نظام بل زنگنه و شعری بر طرز ده غنه باز دی،
بعنی جدی مو ضوه لرغه جدی رو شده گوشمه دی، اما هجو
و کراو میدانیه کیلسه ک، بونده اول هم نظام هم نائز
ایدی، اول ژورنالیستیکا ده فقط شول قوق ایل اش کوردی.
تو قایف ایک زور قوق هجوده کور نگان کبک آ شا
شول اوق میدانه شافتی و افلانور غه، با بتاف یوق - بار
سو یله رگه ده طوهری عبلدی، بر کولسکی ژور نالیذک
(۴)

اشاده هجونز نمود استعمال اینله طورخان بوند ه طورفاج
 بوندن باشه ممکن ده تو گل ایدی،
 نو قابنگ، ذله سه قایسی نو عدن بولسون، شهرلر نده
 آنی بیک کوب شاعر و ناظم لرد آبرا طورخان بر خبر و صیت
 بار: تو قایف معنی فی، فکر فی بیک آچق ته بنده اول سوز
 استینه نور لمی، صدمت آرتینه پیشر نهی، آچق و تکلمفسز
 سوبی، آنک شعر لرین او تو خانده سین از لنوب فارمالاپ،
 قابشانوب بار میسک، اوز او زینه شو و اسک. آنده صدمت
 پرده می شولقدر بوقا و شفافدر که آنک آوقل ایک هادی
 گوزارده اوته و رضا بو پرده زانک بار لفر ده بیزله بچه گویا
 محنی بلا واسطه تجلی ایندر.

نو قابنی بیک کوب شاعر لرد آبرا طورخان هم آن
 سکوب بر هک قسم خلقه آ گلادا و تانوطا طورخان دنخده ده
 او شبودر، اول شول یگل و آچق بازوی ایاه بر ایر باشه
 هادی ناظم لرجه ده او خشامی، اول قوری سوز جیمی، آنک
 سوز معنی دن بوشاب، فاشه سب طورمی، بلکه بونلر بو
 بر سینه شولقدر نق بیدله نگان و یا بیشدراخان بولا که آنده
 محنی سینک ذمنگه دلول سوزلر بلدن بر گه کرو ب او و ناشا
 شول حوزلر آچمه گنه او زینه قرن، پارلا ملحن صاقلی، خلاصه
 تو قابنگه زینت طبیعتله ده، صدمت وضوحه ذرا اینقله، لکن
 آنک اولده هک یازخان بعض شهرلر بن بسوندن استثنای
 ایندر گه بیرون.

توقايف طوغر و سنده مطوعات

توقايف او زين يك تيز تازو بدي. اول اورالسيده
وقدره او ق تازار مطبوعه تنده آذك شعرلري طوغر و سنده
کچكنه گنه بولسده تقر بضار کورنگلي باشلافان ايدى.
توقايفه آيلك هلك دقت اينوچى و آذك شعرلري ينى خوبلاپ
فارشى آلوچى «وقت» هزنس بولس، كيروك، شولك آرتند اتفق
اول «تر جمان» ۵۵۵، آلقشلانغان ايدى.

۱۹۰۷ ازچى يانڭىچە يېنە توقايف «بولار» ۵۵ «متشارعىگە»
سولوچە سيل، بىر شعر يازغان و بوندە:

«طرشما ئافل، يو گە (وقت) ھجزىنى افرارە

سيئما صولك صاندوچە، صايرامق مەكتەن، اى، فارغا!»
دىگان وفت دىگان سوزىڭ چەبە اچىنە قويلىۋۇنىج «وقت»
غۇزىنىسى او زىنى آڭلاپ شول چاڭلۇدە «وقت» ذه آيلق

علاوه بولوب چغا طورخان «ادبیات مجموعه‌سی» نده شاعر
در دندنگ «شاهرگه» اسمه‌ی بر گوزله شعری باصلوب
چفچان ایدی، اول شعرنی بونده کوچره‌من.

«نه‌دن بو حدت ای شاعر، نه‌در بو بارخانگ بارما
آجکده بارمی یا بر چیر؟ و یا سینده کوکل تارمه؟
بیزمه اول قدر زارغه، سیکلا گوزدهش توکل فارغا
ولی بیک فالقنووب اوچدا، صافن ناب بوما شونقارغه.
یا کاما ای یا کی بلبل، تیکه‌ندن گانی آبروب بل
تلکده خار و خس بولسه و فانی وصلت اینمه‌س گل
ادبیلک شاعزگی صانلاب، ادبی «یرت از لب تاب!
بیگوک نور لرگه او زد رما، فاتا گنی ده خطما ماقتاب.

آلا فوشلرگه باقما پی، عزیزم بوما تاقما پی
مانور گلارگه بول بلبل، ذرا کت باخینه صافه‌ی.
بوکافارشی توفایف «بولز» ده «منشاهر» ده کی وقت سوزندن
وقت «هز یتمسینی اراده قیام‌داد بقندی ایان فلوب جواب بارخان
و بوكا فارشی «وقت» ده، رضا الین حضرت‌ناثه قلب بولسه
کیره‌ک، اعتذار یازاروب آنده سوز آرسنک توفایف زمانه‌زنان
مع‌بسی دیوب ده آنالغای ایدی.

توفایف ناث ایلک گی شعر «جهوته‌لری باصلوب چفچاج
نانار غزه» لر ینک کوبسنده نقر یضلر بولدیه بونارناث آرسنده
او ز و نراف و اطرافلیر اف بوللغان «الاصلاح» عزیزه سنده فاتح
امیرخانناث مقاله‌لری ایدی. فاتح اندی توفایف ناث همان‌بلیچه
بارلغان شعرلریدنک نل جههن بارانمی هم «شوره‌لی» «اللونغه
فارشی» کبی نانار چه شعرلریدنک بیک زور قیمت بیره ایدی.
۱۹۰۹ نجی نومیرلری ناث برسنده «وقت» ده برهان شرف
افندی «سعدی» امضامیل توفایف حقنده بمر فیلیه‌تون

پازوب آذک شعرلاری طوغر و سفده‌هی ملا حظه‌لرینی بیان
ایندکان و بونده شاعرزک فحکر و مسلکی هفتمه، آذک
دینهپیله‌کدن مانچه‌ای که تابا بارخانن سویله‌گان ایدی. آندن
صوک «پچه‌یعنی بازاری» چفچاچ «الاصلاح» ده ینه، فانع امیرخانزک
بر هقالسی «واوب اول آنده تو قایفه‌ک ناتارده بــرنجی
بومار بست بــلووینی سویله‌مش ایدی.

باشدەراق نوقای هفتمه بازلغان سوزلار کوبىرهك آنى
کوتەروب، خوبلاپ بولا ایدی. صوڭه نابا آذک هفتمه سلبى
ياقدا زراق فاراب، با كه قناعتىسىز لىك ايل زرهك بازلغان بازواردە
كورىنه باشلادى. مىلا ھالمجان افندى آنڭ «وڭبىراق
شعر مېچەرۇغە لەرى بىك صالح فارشى آلدى. (آذک «بولدز» ده
«کوڭل يەشملىرى» ھم «مبابو بىككە» هفتمه بازلغان بىنەارىنى
اوئورغە سىپىرهك) تو قايقلى باشلاپ آڭشلاوجى لەدە
«زىجمان» ده صوڭه نابا تو قايقى ئۆزگەر ئۆزگەر ئەندى. لەن
آنقى بوتۇنى ئاشقە نەقطە دىن فاراب ایدی. «زىجمان»
تۇندا يافىلەك محلى شىوه بلن باز و وىن يارانمېچە بازدى (يالغىشىما سەم
۹۰۹ انجى يەنلەك كۈزگى نۇميرلار نىدى بورسەن ایدی)، حالبۇى
بىز ده تو قايقى ئاتارچالاشۇرى بىك طبىعى و مطلوب بىر
تىكامل صانلا ايدى.

بىر وقت تو قايقى «معرى» دىب آنداچى رضا حضرت ده
آذک، «آلتنۇن ئەندەچى» مى «جو انجى» مى چفچاچ طشارىن،
ئاغدالرىن بىك ماقتا خانىن صوک مندر جەسى ده ضرورى
دېب گىنە فويىدى.

تە قاييف وفات ايتىكاندىن صوک مطبوعاتنى بىك جىدى
روشىدە مشغول ايندى. آذک شعرلارى، شاعرلارى ھفتمه

تورلى فىكى لر، ملا حظه لر بورنادى، حيات خصوصىيەسى
 حفندە ايدىھىللىرى، بىلش نانشارى طرفىدىن كوب خاطرە
 بازلىدى. تورلى جنس وتورلى صنۇ دىن بولغان كېشىلەر
 آڭا بولغان مجىت و مقولقىتلار يىنى، آذىك ئۇ اومى ايلە حاصل
 بولغان قايقىلىرى يىنى، مولقۇ وزارلىرى يىنى اظهار ايدىوب ناسفلار،
 تىز بىلار، مرئىھىللىرى، حسبىحاللىرى يازدىلار، سوڭىرە بىر بىل
 طولماچ غزىيە وزۇرناللىرى بىز ۱۹۱۳ نېش يىنىڭ ۲۴ زەنجى آپرىل
 نومبر لرىن آذىك خاطرسىينە چخاردىلار. بىر مناسبت ايلە يىنى
 آذىك حفندە كوب مەلۇت، كوب عسىيات، طەۋانقەچە جايدى.
 ۱۰ توقايف حىقدە وفاندىن، سوڭۇ زەنلىگان، وزارنىڭ
 اىشكى ئەلمىشلىسى باكىودەغى «اقبال» غزىيە سىنسكى بولسە
 كېرىدەك اول توقايفنى كوكىلر دىن اوزدروب، عرشلىرى
 چغارا مە زانار ادبىاتى بولۇڭا قادر توقايف قدر بىر شاعىنى
 كورمەدى هم بوندىن سوڭىدە كورمە، بىچك توغايفنىڭ قېمەتن
 آڭلاراق، آذىك شەرلۈزىدە گى نېرەنلىكلەرگە ئەرۇز اېتەركى
 بىر منتقد چغار اوچۇن بىلگى كوب زمانلىرى اوندرگە طوغىرى
 كېلىچك، «مضمونىندا يازادر، توقايف شەرعلىرى حىننىدە اىشكى
 كەھرىتىوب بازاغان، وزىن دە اوشىپ بىلەن، «اپل» ئىك ۲۳ زەنجى
 نومبرىندا سعىد و عىيىف مقالىسىندا تابامز، سعىد افدىي گەيدە:
 «اول (بعنی توقاى) ايسىكى كېـك باش، باقرەنەم بوسق
 كەتابىن غەدە ياخى تورلىكەنوب، آلرغە، سوڭىنى مىـودا
 سىرولىدىن نزاڭان قوشۇم طالىرغە ئالىرى و بىكىتىدى».
 توقايف حفندە حاضرگە قدر چەقان فىكىر و ملا
 حظەلرنىڭ اىشك اوزون واطرا اۋايسى عالمجان ارى اھىمەنىڭ

«نائزار شاهرلری» اسمی اثر بىڭىچى بىز نېھى چىئىدەگى صوڭىنى بايدىر.

اھمەد زەگى ولبىدىنىڭ «مكتب» ژو. نالىندا ۱۹۱۳ نېھى يىل ئۇنىڭىنى صانىنە «شورەلىگە جىنتىكلىدە» دېلىان بىر تىقىبىدى دە ئىپتلىوب اوزارغا تېرىش بىر نزەمە.

توقاييفنىڭ آسما آز بولىسىدە چېت مەلىكىنکە وچىت خاق آراسىنىدە چىلىدى. «نورك بوردى» مەجهۇمەسى توقاييفنىڭ وفانىدىن صولكى بىر نومىرىنى آنىڭ آسمايىنە چەواردى، بوندە بىش تورك ادیدارىدىن كۈپەلى زاد مەممۇن فۇۋادىلەك توقاييف خەندە ئۆزۈن بىر مقالە يارىوب، شاهرنىڭ ترجمە حالىنى كىرچەگاندەن صولكى شەعرلىرى خەنلىق ملا حظەلار بىيان اپتىدى. «ألام دىناسى» مەجهۇمەسىدە و «تصویر افسار» فەزىيەسىدە توقاييف طوغرىسىنە قالىلر بولىدى. أستازى بولۇنىڭ باشىدە، كىرىزەللىك خەزىتەلىرىنىڭ نائزار شاهرنىڭ ئۆلەم خېرىنى درج اپتوب نەسف و تىزىي بىيان ايتىريلە.

۱۹۰۸ ئەنجىن يىلار دە نائزار شاهرلرلىرى خەندە فازانىڭ اىكى روس غزىيەسى آرامىنە سوز بولارب وصى ماجىد خەفورپىنى اىكەنلىسى توقاييفى آلغە قۇبىوب بازغانلىر اپتى. بونىڭ افصىلى خاطىرمەز ئەماغان.

«أورنۇر غىسىكىي غزىيە» ذىلە باش مەحرى و (Изгнанникъ) امراضىيە باز وچى شاهر توقاييفنىڭ «نصيحت» دىگان شەعرپىنى روسچە تىزىمە، اپتوب خەزىتە مۇزە باشقان اپتى، شۇنى بونىڭ درج اپتەمىز.

ПРОПОВѢДЬ.

(СЪ ТАТАРСКАГО)

изъ Абдуллы Тукаева.

Когда къ дверямъ твоимъ придетъ бѣдникъ
съ нуждой,
Не оскорбляй его холдностью нѣмой.
Вѣдь Ницій, какъ и ты, разумное созданье.
Судьба заставила молить о подаянья.
Не думай, будто міръ одностороненъ—нѣтъ,
Въ немъ—тьма бездонная и лучезарный
свѣтъ.
Богатство, слава, честь кружатся въ немъ без-
слѣдно:
Сегодня—ты богатъ, а завтра—ницій бѣдный.
Коль можешь—помоги, а нѣтъ—не будь
жестокъ!
И помни: можетъ быть то былъ Илья
Пророкъ.

ابن گذانیلک تو قایفناڭ باشقا بىر نېچە شەرىن دە تۈچە
ابن گان اپىدى، از اپىسى، انىڭ وفاىەتنەن صولۇڭ تۈچە اپىدا گان
يوقار پىدەھى دا نصىبەت ئى كۈچر و ايلە فەھاتىلەندىك.

جمال الدين ولیدف.

۳ مای ۱۹۱۴ سنه اورنبوغ.

عبدالله توپقای جموعه آثاری

چلی شعرلر

بو تاتار شاعر ینڭىش سوزلۇرى

جرلاپ طورام، طورغان بىرم طار بولسىدە،
قورقىمىم سوپىگان خاقىم بونازار بولسىدە،
كۈركۈك بېرب فارشى طورام، مېڭى ملت
حاضرگى گون ملطق، اوق آتار بولسىدە.

اوڭىھە، صولغە آومىم؛ هنوز آللە بارام،
بولىدە مانع كورسەم، تىبىمدى آودارام؛
قلم قولىدە بولا طوروب ياش شاعرگە
محلۇمدى، كە قورۇق بىرلە أورگو حرام،
شىكلەزىبىز دىشماڭلىرىنىڭ كوجىدىن بىز،
بوگۇنگى گون على، رەنملىرىگە تىڭ بىز.
شاعر عمرى حسرت، فايىخى كورسە كورور،
دولقىلانى طورمى ايجى صوكى اولىكەن دېڭىگەر!

ياخشىلەقە اروب گىلەم، بالاوز مىن،
مافتىاب سوپىلىم ايزىگى أشنى، بالا آوز مىن.
بىر يامانلىق كورسەم سوگەم، مافتى آلمىم:
اول طوغى بىدە بىبك باوز، آبواي باوز مىن!

یام اذلقلی نهام مینی فو طور تالر،
طایاق بر له کویا فور صانغه ذور تالر،
«نیگه بولای؟»، «بارامی» دیب سوبه ندر ب،
«تفو چور طلار!»، «آحمد قلار!» دیب تو کور زه لر.

اگر آتسه ناعق بیر که ببر رامی
مینی، دیب بم: «دوست» بور میاڭ هیچ بارامی،
ياڭلش آطلاڭ ایدىه ش، كېرى آل، دیب، اوغلۇڭ،
دوستلىق اینەم قادالغان بىنه فارامی.

آچى بولغاچ كوشام، شرم آچى چغا،
بعضا، پىشكان دیب او بىلاسەم دە چى چغا،
اوچورماقچى بولسەم بلبل كوكىرە گەدىن،
ئىللە نېچك، مر-مر ايتىپ مەچى چغا.

ماڭتاولىدر آلى - گۈلنى نزەت توسى؛
تەملى نرسە بولا كوبىرەك آچى - نوجى،
شولاي اينب آچى - نوجى باز سەم دە مین.
چقسى كېرەك ياخشى نېتەنڭ اوچى.

پوشكىن ايله ليزمىن نىف دن اورنىڭ آلام،
ئە كىرىن، ئە كىرن بوغار يىخه اور لەب بارام،
طاو باشىنە منوب فچقرا ماچى بولسەم:
بىيىك يىير بىت، يېلورىمن، دىب شور لەب قالام.

مقصود بىنەر، بارا طارغاچ يول فصقارىر،
ئەللە ذايدە بازەنان عسىبات فوز غالور.
بو كىرى تو گل، توزەلور گە قېرى كونىمىم؛
تىڭرم فيضى مېنم كوشماڭە از صالحور.

طوغان بیویمه.

آیرلوب کینسم ده سیندن عمرمک طاڭنده مین،
 اى قزان آرتى! سېڭا فایتمۇ سوپوب طاغندە مین.
 اول طانش قىلار، بولۇنلار طارندى اوْل حسنى،
 طارتا طورغاچ قويمادى، فايئاردى آغىر جىھەمى.
 قىسىم ده سيندە قىير لىكلەر، تىيمىلىكلىرى مىنى،
 ايزىم ده اوز ايشلەر مەن خوار و كېمىلىكلىرى مىنى،
 اوْتىدى ايندى اول زمانلار، اوْجدىيار شول ئوش كېنى،
 او بىلاس: اول كونىلار، تىك كېچدە كورگان توش كېنى.
 بېرسىم ده دولقىنلارڭىز، هېچ آلمادى، غرق ايتىمەدى،
 آلدى دورت ياخەمنى بالقىن، ياقەمادى، خرق ايتىمەدى.
 بو سېبدىن آڭلاڭىم مىن: اى توغان بىرم سېنىڭىز،
 جانغ، ياخەلى اىكائىندر بالقىنڭىز دولقىنڭىز!
 جملە ايزىگى ايكان ايج اينشىڭىز، چىشىمەڭىز، فرڭىز،
 بولارڭىز، آول، ئۆون، ئىكىنلىرىڭىز دىنلىڭىز.
 هر فصول اربعەڭىز: بازڭىز، كوزڭىز، جاي، فش كونىڭىز،
 بارچە، بارچە آق او بىوق، كېندر، چابانا، اشسترلەڭىز!
 هم كتوچاڭىز، انلارڭىز، او گىز، صىپىر، صارفلەڭىز،
 بارچەمى ياخشى: بورى، جىن، شورقىلى، صارفلەڭىز!

پار آط.

(لىر، ونتوف زىڭ، 'Тройка'، شەرن او قۇر تائىيرىزىن.)

چىكىر ب پار آط، قزانغە طرب طورى كىتىدم فاراب،
 چابىدا آطلەرنى سۈچىر، صوفقاالاب ده طارنقاالاب.

ڪيچ ايدي، شاداق بلهن نور لار چه چب آى بالترى،
 ايسکان گەكرين بيل بلهن يافراف آغاچلر فالنرى.
 هر طرف طن، اوى مىڭا تىك، گەللىنى جىلى، اوقي،
 نرسەدندر، ڪوز گۈنگان ھم تام باشقان يوقى؛
 بىر زمان آچسىم كوزم، بىر نورلى ياب يات فر كوردم،
 آه بىزىنى آيرلو؟ ھەرمە بىر طابقىر كوروم.
 صاوبول ايندى! خوش بخېل بول، اى مىنم طورغان بىرم!
 مىن بولاي، شولاى ايندىم، دېب تورلى اوى قورغان بىرم!
 خوش ھەر ايتكان شور! ايندى يرا فەدە فالدىڭ،
 آه! طانش بور طار تام گۈز دە سىز بوغالىڭىز!
 اچ پوشما، يانا بورەك، حسروت اچنده اويدە مىن،
 اىچىمامام اپيدەش دە يوق اچى، تىك اپكىوپز: اوى دە مىن،
 آه گناهم شوملغى، بىر گوچرى بىك طان طاغن:
 جىلامىدر بىر مانور ناث بالغان ياخالغان،
 گەل نرسەم يوق كېمى، بىر نرسە يوق؛ بىر نرسە كېمى؛
 بار دە بار، تىك يوق طوغانار، مىن يېتىم، موندە يېتىم.
 موندە بار دە يات مىڭا: بىر مىڭىلى، بىكەوللا كەم؟
 بىكەجهە، بىكىتىمىر بىر سىنە بلەم، گەللە كەم!
 سىز دە آبرلوب طوغانلار! چايسز، اوڭقايسز طورو،
 بۇ طورو گەنەندر: قوياش، آيسز طورو.
 شوندى اوپلار بىر لە طاشدائى فاندى كىندى باشلارم،
 چىشىمە توسلى اختيارسز، آقدى كېتدى ياشلارم.
 بىر طاوش كېيلدى قو لاذىھ ياشقۇادى بىر زمان:
 «طور، شەكىرت! يېندرك قىرانقە، آلدەز دە بىت قزان!»

بر طاوش بیک آچری کوکلم؛ شاد لغمدن جان جانا،
 «مُهیده چاب، کوچر! فزانغه، آطلار لڭ قو: زا! زانا!»
 گەپتە ایر تەنگى نمازغە بیک مانور موڭلۇي اذان.
 اى فزان! در دلى فزان! موڭلۇي فزان! نورلى فزان!
 موندەدر بىز نڭ بابايلر، تورلرى پوچماقلرى،
 موندەدر در دلى كوڭلۇك حورلرى، اوچماخارى.
 موندە حكەت، معرفت ھم موندە عرقان، موندە نور،
موندە مېقىم نېچكە بىلەم، جىنتەم ھم موندە حور.

بەپۈرم بوجۇن.

بار كوڭلەياڭ بىتون دىنيادە، بار بىر يەم بوجۇن!
 قىسىم دىن بىو؟ مىن بلەم: بەپۈرم بوجۇن، بەپۈرم بوجۇن!
 بىر مقدس حس بلەن هر بوجۇنىشى خېران بوجۇن،
 اوينى سازىم دە مىنەم بەپۈرم كوبىن، بەپۈرم بوجۇن!
 آرىندا، كوردم، قوياش عادىتە گىدىن بالقوون،
 «أول كېيىنگانىز!» دىدەم، بەپۈرم بوجۇن، بەپۈرم بوجۇن!
 خس اپتوب هر بىر دەن بىر نورلى خوش ايس آڭقوون:
 «ايسلى ماى سورىتىكان ايكان دىنيا» دىدەم، بەپۈرم بوجۇن!
 بىر تىل نېچىنى قوچاڭلاشقان كور ووب بىر باى بلەن،
 «كۈڭلۈ نېچكەرگان!» دىدەم، بەپۈرم بوجۇن، بەپۈرم بوجۇن!
 بار باشىندىن طڭلاダメم مىن بىر صوناڭ دولەتلەرنى:
 سوپىل شەمار اوز آرا: «بەپۈرم بوجۇن، بەپۈرم بوجۇن!»
 طڭلاダメم ئەكىن ئەسكاندە بەپۈرم كۆن جىلىن،
 آنسى دە سوپىلى طاڭىن: «بەپۈرم بوجۇن، بەپۈرم بوجۇن!»

بهیوهم و صبی لق و قتی.

صبی وقتی صاغنه قده هر شاهرد،
آچی - تهملی غبالدر بو هر شاعر گه.
بهیوهم پیتنسه، مینمه ایسنه توشه:
اویناماقچی بولام صبیان بلن بر که.
توشه ایسکه: عرفه کیچیج باطقالان چاغم،
اوبلاب: «فابچان طاڭ؟» دېپ، اول آطماغان طاڭم،
تهنی چېتك، زاتی کولمەك، اشطانلرنى
باش آستىمه ۋويوب فويوب باطقالان چاغم.
طاڭ آلدندىن ياكىلىش يوقلاپ كېتىكان چاغم،
توشمەدە تورلى بېيرەم كوتىكان چاغم،
ئەزىكاييمەڭ طاوشلىرى فولاغەدە:
«عىد پىتىدى طور آپىاغم! طور آپىاغم!»
طاڭ آطفاچىدىن اورام بوبي چابقان چاغم،
معصومانە لىت، حضور طابقان چاغم،
قربان اينى، تورلى تهملی آش اوستىنه،
عىد اوتوپ كوله - كوله ۋايتفان چاغم.
اوپلاسەڭ اول ياقنى كونى، كېلە كوز ياش
حضورلا صوڭ انسان اوچۇن بۇ حال، بو ياش!
بېيرەم كونى كوكىن يېرگە نورلار آغا، -
ئېيتورسەڭلە چقغان بو كون اىكى فوياش.
تىڭى! چىڭىرچى ياشمنى، سىندىن صورىم:
تىل، گەندى سىندىن صورمى، كەدىن صورىم؟
بېيرەم كونى گەنە صبی بولوب طورىم:
راھتلۇب، سىكىرۇب كولوب اویناب يورىم!

چن و یالغان.

اولی دنیاده بیبر بوق، صوفنه بولغان، دیار،
آنده بوزگانلر ایمش نیک «چن» بلن «بالغان» دیلر.
بو ایکی دشمنغه تئگر بدن بیراگان بر کو بهه،
بس او طورغانلر کو بهه گه، بو سی فارشی برسینه.
کو بدہ بورمی «چن» بلن «بالغان» چخارغانلر صوفش:
بولاسه دوستلق، بیتے بیت صوفش وریغه بر بوق اش.
کوچلی قولی بول «بالغان» «چن» نی بر صوفغان دی ده:
«چن» با طوب کینسکان دی، چهاسقه جهانغه مد گیگیه!

تاءعن.

(ایبرهونتىق قه تقلىد).

عەزىڭ اياڭ چىتن، جاپىسىز، اوڭاپىسىز بر مېزۇنىڭ،
اڭىرى يانسىم قاتى حىرت و ئابىغىنىڭ مىن اونىدە:
او قىيم تىز، تىز، كوكاىىن بر عجايب سوره قرآنىن،
عذابلر معنوى بر قول ايلن آلۇنادر جااندى.
اوچا دىلن بتۇن شىك، شىبەھلر ھەم مىن جى باشلىم:
ياڭانلىرى مقدس گۈز ياشىل انجىلى باشلىم:
بتوۇلى صادلانا گوڭلەم، او قىيم ايدمان، بولام مۇمن:
كىيە رامت بىئەللىكلار: خلاص بولام آور يو كىيىن:
خدايا! سېن طېغاچ اشار، تمام افطۇن وابىن، دىم
ايىدم باش مىجدە گە: «الله حق! الله اكابر!» دىم.

و صیتم.

فایت، ای نفس مظہنتم! بار یونهلم گیت تسلیم یکه!
بیردگه آرفا گنی موشکار چه، ایندی بیز بیت امر بند!
دوستلرم، فرداشلرم سز مولالر وله ئەیانگز:
بو ایکی یولنی، مینی کومگاج، او فوراً قبر بده.

اھل تسکفیر بر عجبل نسن، کو ووب آنطق سوزم؛
کور، نه رسه طولغان ایمان بر له قرآن صدر بدم!

کوکل.

انکسار ایت هادئنچه، بان کوکل، صزلان کوکل!
کوب سو بو کلبدار بتوند، تسکریگه صنفان کوکل.

هر مینوت میندن تلی دنیا کوکل ییمهشنون،
ذریسه پیشمن، بولسے یالقنسن کوکل، سونگان کوکل؟
آلله سوق ایت صاحبئنی، بول چداوده طاش کبی،
ای ذلکنگ تورلی، نورلی ظامینه کوزگان کوکل!

پالترا، یاقفر کیلشمن ثلب صاف شاعره،
ای موشکار چه تورلی طاب - طولر وله اور زلگان کوکل!

شوندی عالی مطلبک، مک جان بیور گه اورنی بار،
ای یوغار بلق بلن زبکان و سلکنگان کوکل!

اعتلاء اینسنه، فازاناث آچ، وقت ییتدی بوفای،
ای طومشند هرش اهلار وله چیلکنگان کوکل!

سبن یولارسک هر هلا گندن، اشانچ بار سیکا؛
بار چیننده طورشانمده باردمک بولغان کوکل!

یافشی آشلا: یوق صفا انسانلر گنی جو یمهچه،
ای شونی جو یماو یولنده کوب عنابلانغان کوکل.

وقت عجزم.

(کوئلک دفتر مدن.)

طابدیسدم موضوع بازارغه، آبدریم:
 «قای توشندن مین مونی، دیم، له کنربیم؟»
 اول یوزاق توسلی هیگا، یوق آچقهم.
 یا بیوک سد، یوق هندرگه باستقهم.
 یا کویمه اول، یوق یانمده ایشکه گم،
 شول روش اچره فالدرادر انتقاد،
 آینه سدمده مین آثار کوب التفات
 او بیلسک سین بر فکرنی راست کیم،
 شک توشه: «یوق اولده راست بولاماس» کیم.
 یوق ئەلی میند، حقیقتکه وصول،
 ئەللىنگه آیرلالمی اوڭ وصول.
 یا خدای! فایچان چغارمن شبھه دن؟
 کبیمی نیك شبھه تیری بو چېھه دن؟
 یا خدای! فایچان بو ظلمنار بتووب،
 بول صالحمن کوکره گم بولىن ئۇوب؟

توده و شبھه.

بر شطرداونی ایشاسدم آوزیجه جاونم کیل،
 او بیلسمن: «شلنە قیلورغه، ئەللە و جدأنم کیل».
 آبدریم: یوق ایزگى اش پانقانده، طورهاندە،
 اش قوشارغه فارشیمه هر دمده شبطاون کیل.
 ذرسە کوردم بو جهاندە، نى بتوردم؟ او بیلسدم:
 آلدیمە چن از و بولىن چیتسکە طایفانم کیل.

جرلیمن، لکن جرمدن دایدا باره‌ی خلقیمه؟
 بر ملکدین با که شیطاندنی الهاشم کبله؟
 راست، بو شاعرلای بلن مین چنلاپ او ق آوریم بوغایی:
 بر بر آرتلی وتلذوب میل آنخه دیوانم کبله.
 مین سیزهم: دنبایا بوزی دوزح — جهنددر میگاهی؟
 بر شعر پاسدهم خنده جنت ورضوانم کبله،
 هر فارالتفهان گلاغزمه، صانکه باع، بستان بولا،
 هر هرفدن فارشیده، ولدان وغلمانم کبله.
 شعومی بازدم: باصلدی: مین طاغن زور قابغیده:
 فکریه، بوق، بار بلن اسمعنی اعلانم کبله.
 هیچ رضا بولمیم اوزمدن، بازغانمدن صوڭره مین،
 هر زمان گوز آلدیمه کیملک ونقسانم کبله.
 قای وقتلر هر سعادتدىن اميدمنی ئۆزەم،
 ئەلل، فایدىن شوندە افبال آطلی چولپانم کبله.
 بالىزى اول كوكلر مده، كوب اميدلر آرتىرا:
 گوز ياشم سور تورگە گويا نازلى جانانم کبله.

سبحان الله، سبحان الله.

صبى چاقده، او فرقاندە مینى خلفه،
 رحمت آثار، او بيرهندى بر ياخشى نرسە:
 سبحان الله دىيىب ئېيتو تىيىش، دىدى،
 بر مەن ياكىغىنه طوفانىن آيدى كورسە.
 شول زماندىن بىرلى آيدىڭ طوفانىنە
 ھەمە آلنۇن كوبچەك توسلى طولغانىنە
 فاراب، كوشام قايچان مېنم حېران قالا،
 دىدەم شوندە: «سبحان الله، سبحان الله».

بو ئىپتۇرم، خېر، مىنم عادت كەن،
بو بىر تورلى دىنى بولغان ادب كەن،
بىر وقتىم بار چىن كوڭامىن اوقييم ھون.
خىلەفم! ياوسىن سېڭىما ھمان رەحمەت كەن!

منه فرسە: كورەم بعضا سويگانەنى،
كۈنلر، تۈنلر عشقى بىرلىن كويگانەنى؛
خىلەفم! شوندە مىنم تىلم طۇنلغا در،
اشكە قوشام طاغن شولوق بلگانەنى.

طولغان آيغە اوغىشاش يوزى، باشى آذىك،
ياڭى طوغان آيغە اوغىشاش ئاشى آذىك،
كۈڭام آڭىار فاراب طوروب حېرىڭ فالا،
اوقييم چىلاپ: «سبحان الله، سبحان الله!»

اڭىر كورىسە شول مانورنى «ھين الدین» لر،
ھادى گنه «قطب الدین» لر، «شمس الدین» لر،
سبحان الله ديو قايدە آلارغ صوك!
اوقوماغان آلار بىر فرسە بلەيلر،
اڭىر خىلە، مىن دە شولاي نادان يولسىم،
سېندىن ھلەم آلامىيە فالغان يولسىم،
ئەيتور ايدىم شولار كېيى مىن، ھرفانىسىز:
«ئەيىدى بىگەك ماھور ایكان چونقان فى!».

ملتىچىلى.

تاتار خىلىقى! سىن تۇلار كە محڪوم ايندى،
دار و ئۆزىمەس در جەددە سەددەم ايندى؛
تىپەر چىنە، تۈرىمىشك، يول اوستىدە
ياتە، آوناب، او زىڭىنى او زىڭى كوم ايندى.

ملتچیلر سینی فقط آلدی غنه،
دیگان بولوب «جانلاناسڭ سین تیز منه».
آلدانما سین، قالغان آنچەڭ اوچون آلار
اوپىلر ايج، باش اوچىڭدە ياسىن خىند!
لابد سىڭا تىلور اوچون قربان كىرىڭك،
يېتىمى مور - مور ختم، چىن صاف فرآن كىرىڭك؛
كۈيىمە باطا! يوطا طورخان بالق اوچون،
ذدا يولغان، مر وتلى بىر جان كىرىڭك.

ملتچى بىك ذورفاق بىت اول، صودن ذورفە،
گىرچە مات دىبىب آوز صوون ذور طە،
فايسى چاقدە كۇپىرسەددە، تیز شىڭە بىت،
تىڭى، اىشكىك آلدندەغى آنا كوركە.
آلدانمېچە عزىز باشىڭ قېرگە كىرت.
ملتچىلر بارچەسىدە اشىز شەكىرت،
آلار اوچون بارى بىر: سین، ذىلىڭ، بىت!
آلدانما سین، شەكىرت آلار، شەكىرت! شەكىرت!
درست سوز بو، موندە شىك شىپىھ كەمگە بار?
طوغىرى « وزنى نېنىدى فايىدە كەندە بار؟
كۈرۈشكى سین شەكىرنىڭ صداقىنى:
بر باى ئولرگە يانقاىنە خەنمگە بار.
ملت! دىلر، ئول چىن منى، أخلاقى منى?
أوز قورصاقنى شەكىرت آلدە طوقىمسى منى?
ئەالە نېچەك رحمىت بىر لە جانلانسەڭىدە،
آلار سينى طافن صوغۇب يەداس منى?

بینوده در! صوری قور طدن کونده ملاج،
 سین بر عالی صانلماسلق ایر که محتاج:
 حق تذکر بذک فارشیستن کیلشهیدر،
 طهار تسز نماز ایله فربانسز حج!

مرحوم محمد ظاهر افندیگه.

شادمان اول مرقد کده! بن او زوتیپز سینی،
 بلمه سده و قنکده قدرک، ایندی قوتیپز سینی:
 یافته اقنه ایش تلک آطلاو واز صالو بلن،
 عیدمزگه طوبطوروی دوستانه کوز صالو بلن.
 گرچه «ئولدی» دیسه افرده، سین پتوزلی ئولمه دک،
 یاخشی اسدک فالدی، سین منسی و متروک او لمادک.
 آه! سینک هزمکده بختک، قارشی طورمی، ببرسه يول،
 باش بکت! کورسه اشک، مانع تو گلمن، دبرسه اول:
 ایرندره ک ملننی سوف ھیلر ایدک، چن از گه سین،
 نیندی عالی، نیندی زور اش، اشلر ایدک بزرگه سین!
 شوندده اسدک سینک، ملت یاشادقجه یاشار،
 ملت اوسد کچه اوسدر هم ملت آشد قجه آشار.

طورمش.

آوراق تو شس، توز، سر بیریس، نینمی،
 فی حالر یهش یکنکه کدامی، کینمی؟
 بو طورمش کم بلن طوقنار طالاشدن،
 صوغش، سین هیچ ده آرماس، طوقناماسدن،
 سینک تو ملی بره اویل: برقه - بر، من،
 کوره شکاننی بیکاالمی، اویل نبرسن.

کورشمه ک نورنچ، کوب حاللری بار،
ولی، جیگ-گاچ خنیمت ماللری بار.
قان اچچ اوی ویرطه-چ يولبارىدىن،
داچارمى يولبارىدىن بىر ارسلان؟

* * *

چەاندە ئولمۇ هر بىر اڭفراشقان
و يولنى طابىمى قالمى هر آداشقان.
کورش اوغرنىدە آر، طال، تېرلە، ايمگەن؛
اميد ايتە بولشەقنى لىبىدىن،
اگرچە ذره مەقال ھەتى بار،
آزىك آرتىندە طاو، طاو، منى بار.
سعادت طالىنە منسىك، او زىك من،
نى ياردىم كېلىسەدە كېلىسن او زىكىن.
دېمىس ھېچ كەم: «مېنم آرفامدە منى؛
حاضر جونلەب سلام دە بېرىنى اينلى!»

كېڭىش

يافن دوسنم! سېڭىلا مېنلىن كېڭىش شول:
كىشىپارگە سرگىنى سوپىلەممەس بول،
اچڭىدە نرسە باڭخانى او زىڭ بل،
او زىڭ فايغر، او زىڭ يەغلا، او زىڭ كۈل.
آچب يەشىرن خىزىنەڭىنى يورەكدىن،
سوپىلەشمە بىرده آرتق سوز كىرەكدىن
جىشىبلەر او زىلەن آنچىق سوبەرلەر.
بخاتىزىلەر نىڭ او متىزىن كوللەرلەر.

آلار ير زنچ، آلار دن چېنده بول سین،
 آلار بارده، بورى، بىر يافدە طورسون.
 سرڭىز بلسگاج فزار تورلىر بوزكىنى،
 «جولور بول بول!» دېب آچور ماسلىر كوزكىنى
 فاچا كور، قوش كېيى، ما قىتاولرىندى،
 خبردار بول، كە شوندە آو بارندىن.
 اگر باصىس، سينى بىر بىر زەۋانى
 بلامى يومشاماس حسرت وقايدى:
 او طور، آولا فخە، فايىدە هېچ كىنى يوق،
 صىدىقى نەملى، نەملى كوز ياشى توک.
 كېلاب كوسە بولو ذاق شول چاغىندە،
 سېڭىز مىن بىر كېڭىش ئەيتقىم طاغىندە:
 دېگىن سين: «كوزلىرم نىكىدر آوونە،
 دۈزولمى ياش آغا كېچەمەدە اىز!»

حىجىت

يېرى يەڭىرمەس، گل آچلماس، تو شەمى ياكىھىر طامچىسى،
 قايدىن آلسۇن شعرى شامر، بولما سە الاماچىسى.
 بىر گۈزلىدىن فايىسى شاعر، ئەيدەڭىز، روھلانىماغان؟
 بايروزىڭ، لېرىۋەزىفەڭىم، پوشكىن ئەگىم، فايىسى سى؟
 قايدا سىز بىر اىت كېسى، گۈزلىن عبارت در يورەك،
 پارە، پارە كېسىسى، هېشق — مەجبىت قايچىسى.
 قىتلەرىنىڭ گۈزلىنى قابزىوب آلمىم، مەن،
 مىن بول شەھى؛ ئەيدىنسە كېرلە: از جۇدۇ كىيم فاي تو شەمى؟

بو زانار شاعرلارین همکندر آرنقه فالدرو،
 آلهه سورسون هاشقی آنجق محبت فامچیسى:
 هنچ خوجه افندی قىرل ايتمەم بىتون دنیاگە مىن،
 بولاهە، هەمکن اىكالى، عشق-محبت يالچىسى،
 اما لىنىلىدە صولڭى، يەشىرىن عذاب، يەشىرىن يانو!
 بار مېكالى، بلەيم، موژىڭ مېدىن بوزان آڭلاوجىسى؟
 بارچە اھىرار، محبت، مېدىن اوڭىدە ئەن ايدىم،
 ئابىدە فرماد بىرلە مجىنۇن، مىن آلارنىڭ طاڭچىسى!

آلدىندىم.

(ايەرنىتەز ئە تقلید).

هېچ ئۆلکىگى توسلى، آلدڭىدە تو بەزىلەزىم حاضر،
 بىز بۈرۈلەمىدىق! ايشت: سىن-مېن حاضر! مىن-مېن حاضر!
 ايندى امر اىتسكان سوزلۇڭدە آيت قرآن نوگل،
 تەملى سوزلۇڭ ياسى، شەنلەتكۈچىلە، سلطان نوگل،
 سىن اونزىلڭى، مىن دە ايەركەنى صاناشولار بلەن،
 آئىمەن آلماشدۇرۇپ، يوشقە ماناشولار بلەن.
 جىنسىن ايندى، كوب تالىف ايدىم سىڭا يىللارنى مىن،
 هاى، طونالام آخىرى، بىك كوب قۇدم يىللارنى مىن.
 ئىبىي، تىلەرتىكان ايدى شول، اول صو توسلى كوزلۇڭ،
 يېنىدى كور، قول بىنەددى، كوكىدە شول، اول يولىزلىرىڭ!
 دىنيادە هەرسىدەن بىز گان ايدى بو بەش يورىك،
 ڪوردى دەمان بارچەسەن: «ىينى سوبەرگە ياخشىرىراق،
 حىم بلە: يغلاب، آياق آستىڭىرە اوتىكان كۈنلەرم،
 معقاھىز آهلر بلەن، بوب يوشقە اوتىكان توپلۇم»;

بر بر اش ملذکه بپر را او بدی آلدان ماسه،
 مین جوله، هشاق رو تینه پهشین اوک بالغافن مامه.
 جسمینه جان اور سه، او تو مس او بدی ملت مین،
 نا فیامت ذکر اینه دردی، بلذکه تعظیم لب، مینی.
 نیگه نازلی و هده لر بپر جان ایدلک سین اول وقت؟
 نیک حاضر گی صور زک کهر حمه، دلک صوک شول وقت؟
 قره شعریه من، جانعی بپردم مین میکا،
 نه بینجی، ای صالحون مانور! فارشی فی بپر دلک سین میکا؟
 خوش جانم! سو بیم حاضر، میشی و میندی باشقة فی،
 مین سوبه بپر، آلدی طاغن بونی، میندی باشقدنی!
 باز چه فزلو آلدی، دیم، هیچ برسی بوق، که آلدام اس،
 فایسی فزار آلدام اس صوک، سین فرشتم آلداغاج!
 چیچ مینی، مین باشنی بو گمیم، مین او زمچ، زور حاضر!
 سین ده بر مغدره پولسک، مین ده بر مغدر ر حاضر!
 بر خدا یسر لق بلهن بالغانی باش لمیم ایندی مین،
 کوزده بومی، هر کشینی آلدی باش لمیم ایندی مین!
 یغلامیم، باش تو گمیم کیامی حاضر هیچ کم بله،
 ایندی مین: هر کم بله نده هر وقت، او بینیم، کرلام.
 پهش نولک بر هزنه، آرنی طونوب ذهنه او چون،
 نیک شوکار توگل، طاغن او بیک و با فوجهه او چون:
 مین میکا فارشی، هقلسز بار! بتونله هی بیر بوزن
 صوفشور غه چادر رغه حاضر ابدم بر او زم.
 آفطفی! مین بار وجوده نی سیکا ایندم فدا،
 بلمه دلکه، بلمه دلک قدرم! گذاه ای بی وفا!

یارا تو رغه یاری.

یارا تو رغه یاری قشنگ ولکن، زمه ری بری بار
سکینه سر، فال تراپ طور غان: مساکینی، فقیری بار.
یارا تو رغه یاری جهینی: ماطور اول، آنده زور بهم بار
ولکن طاش بناس یوق فقیر لار گه جهنم بار.
یارا تو رغه یاری دنیا: مادور فرلار، مادور طاولار:
یارا تمیم هین ولکن هیچ، سبب شول: این آدم بار.

فویاد

(بر خانون آوزندن)

بیک نق طورام او ز حقمنی تلوده مین،
هنوز شولوق حقوق کوین کوبلوده مین؛
بالا چادر و ف نیمر چندگان، تیک طور ماغان
ئز کای به بلوب قویغان طغز بیله وده مین.
طار لقلر دن کوبدن! کوبدن! کو کلم صنغان،
ایز لدم کوب حقوق سر لق جفا صنلن،
اخت لالپی، یول کیسو چی بوله اسمد ده
اویه پاش طول فاج اوون بر پاشدن کور دم زندان.
ئز کایم بر جاسوس ایدی، ئز کای راندار،
تهر زدن فاراغانی کور سه آنلر،
تمسز آچی سوزار میکا جاوا ایدی،
طاما ایدی آولاچ بیر ده کور زدن قانلر.
گناهم نی؟ نیگه کردم بو زندانه؟
عیتم هیچ یوق؛ کردم آنچق فز هو لفاند.
نیندی فانی جزا بیت بو؛ دنیا کورمه،
قو پاش کورمه، صحراء کورمه، هیچ قوز غالمه.

آنی - آنسی، کتاب بینینه کوز آنه،
آوز گنی جوم، بافتیلقدن سوز فوز غانمه
«دنیا باقی، ذور لی» دی، دی: «فارا گنی»
دیگن: «شولای بولو لازم مهندگی! مهندگی!

شولای طانی بیت دنبانی صوفر تچنان،
شول ایندانه موللا حضرت، آخوند، ایشان،
بز زنگ ئەنگای، ئەنگای ایندی شولارغه قول،
آلار قوشقاچ سین ده بوی سون، سین ده اشان!

حاضر شوڭار آچولانام طوروب، طوروب،
فویام بعضا کوکره گیمه اوروب، اوروب؛
کوز آلدىڭدە آفسن طانلى چىشىمە سېنىڭ،
اچى طورچى صوصاب شونى کوروب طوروب.

شول زندانده اوسب بىتلەم اوئى سېلىگىزگە،
خانون بولدم زور قورصانلى بىر سېھەزگە،
معاوم ایندی آڭا باردم توگل سوپوب:
«بىلاو رضاء، دەشمە و رضاء! ئە بوی صونوب.

اوچ ياش خاتونلى ابدى اول. مىن دور تېھى
جىيىشىدق بىر طار يور طقە بىز دورت كۇنچى.
كىسىپ ئەيتە آلمىم ئىلى دور تېھى دىب،
مىن بولغانمن بلسکە ايندی اوئى دور تېھى.

اوڭايسز بىت بېب - بېش ياشقە بو اوچ كوندەش،
كوندەش سىڭ كېلە سەدە كوقىلەن، كوندەش،
سوپىچى طوروب كونلى، كونلى قولىڭنى سوز
شوك صورتىكە اخلاقىڭ بوز، قانىڭنى بوزا

ڪيچ بولغاچدن اوزى طانى اچب فاينا،
 آوزى، بورنى صاصب، اوست - باش طنجوب فاينا.
 بياڭ زور حاجى فايتفان ايمىش ئەيدە جوگور
 دورنەولەشوب، دورت أت نوسلى دوبور! دوبور!
 ايىرك، لىكىن سويه ارىزى صاخانلى،
 قوشتانلۇقنى، همان اوزاچە بولغانلى،
 بيتىمى آڭشار ويفىلرچە معاملە،
 سينلىق سىجه تلى، سويه طابىغانلى.
 يازقىرماقچى بولسىشك، قولاڭدىن (چقنا،
 تەمسىز سوزلر سوبىلى، سوگنه، قىقرا،
 اىكىنچى بىر كۈندەش اىسمىن دەشكان بولا،
 شول حالىدە يانو ۋايد، طنجقىدە!
 شار - شو بولغاچ بالا لارده او بانالى:
 جونلى ايرلار كور بىنور گە او بىالار
 مەعصوم صىپى بالا لارفە بو حال بىلەن،
 موندى ناچار، موندى يەمسىز مثال بىلەن.
 قوشتانلۇڭ يىتكان بولسى، قوجاق بولا:
 تورلى نعمت بولغان بولا، او جەماخ بولا،
 بلوپ بولى، اشىدىن «لايسىئل» اينچ اول،
 قوشتانلۇنىڭ دە فاي چافادە پەچاق بولا.
 ئەھر اينسە هو خاتۇن دىڭ آلا قۇطن،
 يورەك يانوب هوالرىغە اوچا توپۇن
 باڭدارادر ياخام دىسە، فالدارادر
 ياخىم دىسە: آنڭ فارشىندا بىز اوطن . . .

بولماسه.

کم بلور قدر گنی جانم در دلی کوکل بولماسه
ذاز اینه ر کملر گه گل. فارشنده با پل بولماسه.
صورت گذشت ابک چنی پل شاعر ایش کوکلنده در
حوز گبلاردن چن تو گنی کورمیسک اول بولماسه.
ببرمه دی لیلی کبی محبوبه گه دنبایا بها،
اول، بولای بر قرغنه، فارشنده مجنون بولماسه.
هیچ کیلشدرومیم سیندیش توسلی گوزه للک شاهزاده
ایچماسم هر عسلی شاعرده کیلوب قول بولماسه.

..... گه.

(پادکار).

شاهرم! فد میث بولسون سیند کوکلنده سر،
دنیادن شاعر ایکان گنی بهش، دوستم بهش.
بلمه مونلر، قایسی بیر دن آغا بو فدریش؛
سین، لطیف ته نلر کبی، کورمه نه گل چن صورت ایش.
هر وقت، هر بیر ده سین باشه، کبیملر گه نورن:
با جولر بول، یا مرا عجی بر کشی توسلی کورن.
بیر مه سر هیچ کمگه، سویل مسند ایش سویل ش اوستند گنه؛
کول، ذاران غی بور بیر و آچن کیلشنه سند گنه.
چیشکه بور، میوز کیلسه فارشکده شعر لر با پنه
ایبد مشک شاهرگه با صون آیاق معرا بشکه.
اینه، او ز طور مشنی، طاب باشه جهان، با شقه حیات:
دنیان لک بوش شاو - شووی شاعر گه چیت، شاهر گه بات.

گهگنه بواسمه لکده بول، یوق آنسینه هبچ بر سوزم
 تیک سوزم شولدر سپئکا؛ صافلان بولودن اوز اوزک.
 بل کیلشیدر سپئکا بو - واق معیشت، واق طوروش:
 چوزسکه مهندسگیگه اوچالماس بورطه کوب آصرالسه فوش
 فیض باقی - ناج شاهر مهندسگیگه، بواساس سپئکا
 و افسنوب سین تو شسدک آلنون شلنر اوی آستینه.
 باش گیمه زور سین بو، ادنی چانلیلر دنیاسینه،
 پادشاه سین! بیک کیره کسنه باش گیمسون دنیا سپئکا.
 طاش یوره کلر فریله لر کوکلشکنی، تو ز آنده شمه سین؛
 اشتری شول: بولفاسونلر، ڈیله، زمزم چیشمہ سین!

ڪوٽ.

ڪوٽ مسز دوستلم، کوز کیلدی طشد،
 او راف طوره ماس، کیلور آنی طونلی قشن ده.
 ڪینه باشладی بزدن ایندی فسوشلار.
 آلار بـ زدن یـ راف یـ بـ لـ رـ دـ فـ شـ لـ اـ رـ.
 مـ نـ اـ لـ زـ هـ فـ رـ اـ نـ صـ اـ رـ غـ سـ اـ بـ دـ اـ يـ اـ رـ مـ اـ نـ،
 اـ بـ گـ نـ چـ دـ لـ اـ بـ گـ نـ چـ دـ لـ اـ نـ اـ وـ رـ هـ اـ نـ،
 طـ اـ فـ رـ قـ الـ دـ، فـ قـ يـ قـ الـ دـ حـ اـ ضـ رـ فـ،
 آـ زـ قـ اـ زـ لـ، اوـ چـ اـ طـ وـ رـ غـ اـ دـ پـ رـ پـ،
 چـ خـ بـ اـ شـ باـشـ فـ الـ قـ تـاـ صـ خـ رـ اـ دـ هـ اوـ جـ مـ،
 پـ هـ شـ لـ خـ تـ فـ شـ بـ ڪـ کـ لـ لـ اـ بـ تـ هـ جـ مـ - جـ مـ.
 نـ یـ چـ گـ دـ یـ تـ مـ لـ شـ دـ، کـ وـ گـ لـ سـ زـ، کـ وـ کـ وـ گـ لـ سـ زـ؛
 چـ چـ کـ سـ زـ کـ وـ زـ، اوـ لـ هـ سـ زـ هـ دـ گـ لـ سـ زـ.

مزارستانقه او خشاب فالسی فرلر،
 چبره مسزدہ تیگز بیر لر، چو قور اسر.
 اولوب طور سهم ابدی مین آلنی آبدای،
 اروب بر یوقلاسهم مین صاری مايدای؛
 شولای یوقلاب بهار بیت کاذنه طور سهم،
 طور ووب طافی بهشل بیر ده او طور سهم،
 بختی شول زمان مین، بیک بختی شول زمان
 بولور من شاه بختی شه - م بختی شه.

بیله شل.

بارا ملت ضعیف، آبنور - آبده اس،
 سونه یه شلر ده او ط قابنور - قابنده اس،
 کیچه یاقنی و ملی بر کو گلدن
 بو گون نجفان او طبدای نور طا بلماس.
 و کم بار: بوز چو بورمی ملتندن،
 کومش، آلنون صنملر گه طابنماس؟
 ته نی طابسه صبی بار غان بولنده،
 یوموش ایسدن چخار، هیچ آبرلاماس.
 شولای یاشلر ده: بولده کوز سه آلنوده،
 بایودن باشقه چه کو گلن ده صالحماس:
 صالحیق اینه بز ده معمر،
 ادیب اسمی آثار طا غلور - طا غلاماس.
 بار الفانمی بو باهار کو گلی ٹه لل،
 مر وت ماده سی یاغلور - یاغلاماس؟

اشانابز خلق کوچسز لـگینه،
 باپایلار دهه زن صاهنور - صاغنه اس.
 خونوب ملت او سن بولغه چقدق:
 «بو قوللار مـنگى؛ دـبـبـ، يـبـرـ گـهـ صالحـماـسـ!»
 يـغـالـقـ بـزـ اـيـكـوـچـ چـاـفـرـمـ دـ،ـ كـيـنـيـ؛ـ
 يـگـنـلـىـ!ـ بـزـ دـهـ كـوـچـ بـوقـ آـخـرىـ بـوـلامـاسـ!

قـايـ چـاقـدـهـ.

بـولاـ قـايـ چـاقـ بـتـونـ اوـيدـنـ کـوـکـلـ بـوشـ،ـ
 طـوزـاـ اوـيلـرـ مـثـالـ عـونـ مـنـفوـشـ،ـ
 حـوـكـلـادـهـ يـانـقـوـچـ اـيـزـ كـيـ خـزـينـهـ،ـ
 وـقـنـلـيـچـهـ كـيـنـهـ اوـزـ مـاـخـدـينـهـ،ـ
 بـوشـابـ کـوـکـلـمـ،ـ بـولاـ رـوـحـمـدـ تعـظـيلـ،ـ
 اـيـنـلـىـ بـورـنـىـ دـهـ تـجـقـيقـ وـتـحلـيلـ،ـ
 منهـ شـولـ چـاقـ کـشـيلـرـ شـلـنـهـ لـيلـرـ:
 «زـيـگـهـ سـيـنـ باـزـ مـيـسـكـ هـيـچـ ذـرـسـهـ؟ـ»ـ دـيلـرـ.
 جـواـبـمـدـهـ:ـ «ـوقـتـ يـوقـ،ـ دـيمـ آـلـارـغـهـ،ـ
 بـوشـامـيمـ بـوـ آـرـادـهـ باـزـ غالـارـغـهـ».ـ
 شـولـاـيـ قـايـ چـاقـ کـسـهـ كـرـنـكـ توـبـنـدـهـ،ـ
 بـلـىـ سـفـرـ يـوـقـلنـ يـارـنـىـ تـيـبـنـىـ دـهـ،ـ
 صـورـاـوـچـيـهـ دـيـسـرـ بـيـتـ:ـ «ـمـيـنـدـهـ وـأـقـ بـوقـ!ـ»ـ
 شـولـاـبـوقـ مـيـنـ دـهـ گـيـدـهـ،ـ دـبـبـ:ـ «ـوقـتـ يـوقـ!ـ»ـ

نصـيـحـتـ.

اـهـيـاجـنـ غـرـضـ اـيـنـوـبـ كـبـلـسـهـ نـلـنـچـيـ قـاـقاـشـاـ،ـ
 فـانـيـ سـوـزـلـرـ بـرـلـهـ اـنـسـاـيـنـيـنـ مـيـنـ طـاـقـاماـ.

سین کبی هم اول تل زچیلر ده الله ناٹ قولی،
 قول صوزا مسکین بختسز لک و آچاق آرفی.
 حکورمه کنر بر یافلی دیب «ز» بو و فاسز دنیان،
 اول ابکی یافلی: آنث بار در ایلک هم گون یاغی.
 گهبله کو بجهک کبی، با یالق و شهرت، مرتبه،
 سین بو گون بای، بلکه شیط ندین ده باری، ابر ته گه!
 بولسه بیر، بولماس ایسه جایلاب سویله بوله اسلغن،
 سیز می فالما آف صافالی فارت هضر الی اسلغن!

محوالج

باری توں بولهان چاغنده گیندی مکه بالتراب،
 نور طوتاشدی بپرگه کوکن، ایکدی نوردن بر پهراق
 حضرت جبریل بشارت گهبله دی، دیب: «با رسول!»
 حق تعالیٰ حضرتی تعیینل دی بو کیچ وصول.
 منتظرلر لامکانلر، بار ملاوکلر سینکا،
 هر ش اعلا کیلدی، آطلانسکا، آیاگث آستینه».
 صادر اولدی شول و قنده حقدن امر کون - فیکان،
 شوندی ایزگی بولک بلن عرش اولدی کوکلر گه روان!
 دنیاده هر نرسده اوی اصلینه بر گهبله،
 آشدي فدرتل سماوانه بو کیچ فرآن ینه.
 بعر وحدت آستی اوستکه کیلدی شوندی، ڈاینادی،
 بتدی، معو اولدی زمین همدہ زمانه فالهادی.
 فالهادی صورت، باری تبدیل ایتلدی معناهه،
 گهور یلوپ معناهه دنیا، سجدہ قیلدی مولاگه.

کوردى اللهى پېغمەر، سىجىدە قىلىرى، باش اىدى،
 او شېبو يېر بولدى بىتون مسجدلارڭىدە مسجدى.
 بولدى صىف، صىف قىلىپلىر سىجىدە ملائىكلار بارى،
 جمۇم اولوب هر بىر نبى، موسى و عيسىي جانلىرى،
 بولدى ظاھىر، باهەدىلىر، يېر پوزى منىكىرىلىرى،
 موئىنەدەت، عبادتىڭ آلهى سىرلىرى.
 او نەدى كىر پاك فاغۇبىدە كۆز آچوب يومغان زمان،
 مكەگە ايڭىدە، فراشى جېچلى اىپرىدى همان.
 نە ساتاشەق، نە گمان بو، نە خىال، نە تووش اىدى،
 بىر آلهى واقعە، معجزە و سرىلى اش اىدى.

أوزلەگان آمید.

كۆز فاراشىمە حاضر، او زگاردى اشىبالو توسى،
 سېزلى او نىدى يەش و قىتلەر، يېنىدى عمرم يازىنىسى،
 كۆز تىگوب باقسەم اگرددە طورمىشمنىڭ كۈگىنە:
 باش ھلال اورىنندە آنده، طولغان آينىڭ ياقىنسى.
 نېنىدى درد بىرلەن قىلم صىزىمەدە كافىز او سەتىنە،
 او جىمى او لىگى جوللەر، صاف، يەش محېت، چانقىسى،
 اى مەقدس موڭلى سازىم! او بىنادىڭ سېن نىك بىك آز؟
 سېن صناسىڭ، مىن سونەمن—آبرلا بىز آخىرىسى!
 او چىدى دنیا چىنلەگىنەن، طارسۇب كۈڭلەم دۇشى،
 شاد ياراتسەدە، جەوانغە يات يارىزان رېسى.
 كۈرمى مۇڭلەنسەم قۇنوب ملى آغاچلىر او سەتىنە:
 بارسى قورفان، بىرگەنە يوق جانلىسى، ياقىقلەپسى.

بوما دلگ آلتون بارم، صالهون بارم سین ده مین
 بر تبسم بار ده طورمش بولم بافترنچه!
 کوز یه شک ده کیمیچه بخلاف وفات بولغان گه!
 هائله سینه جوانش نیک کیتر دلگ بات کشی!
 او بـ کانـشـکـنـ بـ بـرـلـیـ گـهـنـکـهـیـ،ـ اـیـلـ آـخـرـخـ کـوـهـ سـینـ،ـ
 هـرـ اـیـشـکـنـ سـورـدـیـ اوـغـلـشـکـنـ مـحـبـتـ صـاـقـیـسـیـ.
 بـارـ کـوـکـلـرـدـنـ جـلـیـ،ـ بـوـمـشـانـ سـینـشـ نـبـرـلـگـ طـاشـیـ،ـ
 شـوـزـدـهـ طـامـسـونـ کـوـزـ بـادـهـشـ،ـ اـیـلـ آـچـیـ هـمـ طـانـیـسـیـ!

حور قزینه.

(ذرکارگه نقاله وقتنه لیرمهونه لدن برای ضعیف بر ترجمه.)

اـگـرـ جـنـنـدـهـ کـوـرـسـمـ مـینـ بـوـزـکـنـیـ،ـ
 کـوـرـمـنـ آـیـ بـوـزـکـدـهـ اوـزـ بـوـزـمـنـیـ،ـ
 بـلـامـ اـینـلـیـ مـینـیـ مـفـنـوـنـ اـینـهـ رـلـ،ـ
 سـحـرـلـرـسـکـ مـینـیـ اـفـسـوـنـ اـینـهـ رـلـ.
 مـینـشـ هـسـنـشـ طـبـیـعـیـدـرـ سـهـاوـیـ
 وـهـرـ عـضـوـ لـطـیـفـشـکـدـرـ ثـنـاوـیـ،ـ

سـوـبـهـرـمـنـ مـینـ سـینـدـیـ دـهـ بـیـلـ سـوـبـهـرـمـ،ـ
 بـارـ آـنـوـرـمـنـ،ـ بـانـارـمـنـ دـهـ بـوـبـهـرـمـ،ـ
 فـالـورـ منـسـیـ مـینـمـ اـرضـ سـرـورـمـ
 کـیـلـورـ جـنـنـکـهـ مـخـصـوصـ بـرـ غـرـورـمـ.
 سـینـشـ هـرـ بـرـ سـوـزـشـدـرـ جـانـغـهـ رـاحـتـ،ـ
 اـیدـهـرـ نـلـ هـرـ سـوـزـشـدـنـ اـسـتـواـحتـ،ـ
 سـینـشـ جـسـمـشـ بـارـانـامـشـ سـماـجـوـهـ،ـ
 لـسـانـشـ ذـکـرـ زـسـبـیـچـوـنـ،ـ ثـنـاـجـوـهـ.

سیلک اهلی بلا بیلک سیلندن،
 فراق استه رمی هیچ بر گمه سیلندن؟
 وجودک هب مقدس، معتر مدر،
 و اهمسی بز گناهکاره تهره مدر.
 گوزه لسلک سین مانور سلک، سین مانور سلک،
 مانور لر نلک مانور ندن مانور سلک.
 گیز لسلک سین، زبر جد سلک، لعل سلک،
 ول سین بیر قزی توسلی د گل سلک.
 سینک حسنک درست، هر مدھی یو کلی:
 واکن بیر قزی میندن سو یو کلی.

شیلمودن.

سین بولاش، سو یسک مینی، هلمک و هرفانک بلن؛
 نر سه بلسکه گله، ایک، او ر تافلاشیق آذک بلن.
 «بن ایسک»، «استه ایسک، جانمنی بیر و من» دیسک،
 نرس، گه جازک میکا، نیشلیم سینک جازک بلن.

او طرشو.

فای و فتده فارا کوزلی، فارا فاشلی،
 مانور بوله او طرامن فارا فارشی،
 شونده اول قز، گه لر نیچک، سوز گه کینوب
 خور گانلن، بلگانلن سو بیلی پاشلی.
 مین کوز ندن آذک، کوز منی آلماغاج،
 هر سوز یله: «چن، چن» دیمجه فالما غاج

مین هاشقنى سوز آڭلى دىپ اوپلى اېندى،
 ناداب فويغانى هيكل توسلى، فوز غالماڭچى.
 قايدە آڭلاو مىڭا بىر سوز دە آڭلامىم،
 ايشتمىم دە طڭلامىمن دە صانلايم،
 بو اشنى اول اوزى سېز سە آچولانور
 اېدى، لىكىن طوغرىسى شول يالقانلامىم.
 هېچ بارانمىم: آذى شولاي ماناشۇون،
 فانى دىنيا سوزى بىر لە ماناشۇون؛
 تلىيم: طاشلاپ كېرىھ كەن واق سوزلارنى،
 «سويدم»، «جانم» لەظلىرىدە آشۇون.
 مەانى سوبىلى؛ مىن زىك أۇرفىن، تىشن قارىم،
 يورنەم كۈزىن، قالقوب چىققان توشن قارىم،
 بورىن، آغزىن، اېيە كىرىن، بىل كىلىرىن،
 ئالىمى بارماق، طرزاق، هر بىر توشن قارىم.
 طڭلېم ايمش! جورى شولاي اوطرۇمان،
 حکوز آلماسن ئەرلى - بېرىلى اوچىنامىن؛
 ئەكىن گەنە سلىكىسىدە فوز غالىسىدە،
 طوروب كېتىھ مېكان گەلل، دىپ قورقانىن.
 مىن اول قىنى اوز اوپەچە فرشىتە، دىم،
 دىنيا بىر لە واقلانور دىن هېچ استەم،
 آڭشار كۈرە اوزمنى بىك توپىن صانىم،
 آذى اورنى فلكلارده، هەرشاد! دىم.
 مىندىچە، زىك يارالغان اول سوپلور گە،
 سوبىرگە ھم ذۋاؤنورغە، سوبنور گە،
 كورگان صابىن مىنم توسلى عاشقىرغە:
 «بو مېنىڭكى بولماس!» دىپ كۈپنور گە.

مینهجه، اول اوز فلدرن سیزسن ایدی،
دزبا بر له هلاقهسن کیسسن ایدی؛
فایخی نیگه؟ شادلق نیگه؟ عمر نیگه؟
موندی یوق بار فرسه لردن بیزسن ایدی.

سوز طکلاغان بولوب ایندم بوز تاماها،
در دم صیمی اپکه، طولوب طشنه طامها؛
آف قولدهن طونیم، طونیم بیمه، دیپب
عقلم بر له شول و قنده قول طالاشا.

شولای اینوب سعادتلى ساعت اوزد،
«اوی» ده طور دب، اوز اوونیمه چغوب کینه.
با هدس حالنى، پیش نرسه بیت، آشکلی آلماس
نچقر صامد: «و چا فلاشبیق! موقندا طوننە!»

عاشق.

سین کور رسلک بو کشینی: کوب وفت اوینی کوله،
اول شولاپنگ هالت روحن یه شرمه کچی بولا.
با هیجه، «اوینی» دیلار، اچدی نیلار او بلانغانىن،
سیز میلار، چقىن تو دون طشنه، محبت يانقانى!
اول شایار خاندە گیسە گىن کرسە جاناش فارشى،
عاشقىم جىدىل نە، شوندوچ اویندن طارتى.
فېرى ل توسكە گىر اول، ئۇز گەردەر بوزلىرى،
ئەللە ئىنلى کو چىن، آستقە صالحادر کوزلىرى.
اول تونە، حالمىز لە شول، اوچرا سە اوز حورىنى:
حضرت موسى زەھلىز تجلی نورىنى.
نېشلەسەن جاناش حضور نىدە، آڭار لارم نماز،
بر آذان ئەيتىكاج، قولاق فاقفاچ مسامان اوپناماس.

یا پونیه‌نی مسلمان آیده چک علما نره ۵۵

سز، ای چالمالی لر، بز نی بو گاداک ایند گز اغفال
 و تھصلی ده تعلیمی سراسر آیت‌د گز اهمال
 عمرلر کبچدی مرضی به او فور مکل، تو کور مکل؛
 بازوب بالغان دهالرن و باخود آجد گز سز فال.
 بزه کومنه رگز همت، یوروب آشلار غه کالانعام؛
 صاریلوب اکل و شربه سز، عهوما اولد گز اکال؛
 ایدب مسجدلری بازار، عوامه صاند گز اهمال؛
 صانوب عقبایی دنیایه، حقیقت او لد گز بقال.
 سز ک اولاد گز سزدن هر یصلق آلدیلر میراث،
 آلا فارغا کبی سز جیفلر گه اولد گز دلال.
 سز ک وار هرگز کبچدی حسدارل بانوب هر دم،
 ندن بسلمدم بو رسمه قلمبگز کبریله مala مال.
 بزه دین اوله رف هر ض ایند گز هر ایسکیلکلری،
 بازوب ایسکی بیهودی فصله لرنی اولد گز نقال.
 خلعنی آز دروب باش فهرمانلردن ایدب بیزار،
 آلارنی گوسته روب دیننسز، نهایت اولد گز دجال.
 دبله، اسلام، کرمک حضرت سلطان میکادو
 سزی دعوت ایده در گاهنه، تیز وارگز فی الحال.
 حور لاث باپون امالیسن نهیه ما مائیل ایمش آنلر؛
 سز ک چاپان گز خه من و باخود دینه می‌مال؟
 کلک پوفعله خیره ذره فدروت وار میدر سز ده،
 بو کون باردم ایده رمی علم منطق با کدعالم الفال.
 طافر باش اولهابی نکلیف ایده رمی سز ینه بوند؛
 میبقار شویله فرقلسون، که اولسون یونلطفه می‌مال؟

بخاری ار بخاری بونده او لسو نمی هکه فرما،
 دیور میسز: بخاری لق مسلمان لقنه او لسو ن دال.
 بیندر انصاف ایدلگ، آرتق کر ک انصاف، حیا ساز!
 با پون لرد چاپان کیسون! دبیب ذوبنار ما گز جانبهال.

دنیاده طور یهمی؟

دبیب کیکشلشکان دوستمه:

طور مق باری بر تو فتامی بالفانلاساف،
 طوفه ری سوزی انسان لر غه بالفانها ساف،
 وجد آن گذن شیطان تو سلی طر، طر فاقوب،
 او زلگ آلداب با شقه لر دن آلدانها ساف.
 فرد آشکنی او ز نفس گذن آلفه آلماساف،
 بار لیلرنی بور لافلر دیب صانغه آلماساف
 تیک بر بالغز قور صاغ گذنی زور ایتوره
 بار هم گذنی خدمت این درس سه لک باللاساف،
 هر بر باینی تحریر لک بر له آولا ساف،
 تقر بر گذه تیک ما بیلا ساک ده باللاساف،
 بو هموز قور صاق فاید هسینه ضرور در دیب،
 حقیقتنی به شر مکدن او بیلا ساک.

اجتن دین سر بولوب طشن دن دین دین دیسا ساف!
 بار لیلرنی دشمن کور مک دین دین دین دیسا ساف
 مین مسلکلی، مین منی هبلی، مین اشلکلی،
 هر آرتقا لق نک چیشه هسی مین، مین دیسا ساف.

چینن طورمش! کاپیناگه چو قنداسه^دك.
حضر تزده نزلر چو گب او قنداسه^دك،
طور، راعنه^ن كه^د - كه^د كر بني طورى ديسه^دك،
استبدادن^ن ناموسينه طوقنه^ن ام^دك!

زینهار آيد^هش، حلاق سويگان بولوب يور^هه،
بالغان سوبل، كور^ه زندان، كور^ه تور^هه؛
تيب^ه! دنباده آج بالانغاچارنى باهم^ه،
اي^هسکى دنيا طوزانن ايت كوزگه سور^هه!

لازم توگل انصاف، وجدان بود دانده^ه،
هينچ كبره^ه كمى غيرت آينمك مردانه^ه؛
كيلشمبدر فرآن اوتو، تسبیح ته^هيتو،
فحش وشت برلن طولغان بود خانده^ه!

طور دنباوه آيمانڭ صات، وجدانڭ صات،
شولاي طورسەك هەرك اوتەر بېگرەك آنسات،
آلداقىيلر، كافر لىر^ه كه دنيا جنت:
عمرڭ اوتسون راخت رامت، آنسات آنسات.

معاوم آيندى، مىن قوشقاچە طور مىسال سىن،
نەفاق بولە بالغان سوبلوب يور مىسال سىن،
جاندىن قورقۇب قويان توسللى در، در تىرەب
چون مىلسىكى آرلى، بېرىلى بور مىسال مىن!
ئۈل طوفراق بول قايت اصلىڭدە، اصلڭ ياخشى؛
خنجى بىرلن كۈركەگىڭ، قىدىڭ ياخشى.
أى بېر شارى! نىدىن بلەيم، حق سويگانگە
ەڭ قات سىنڭ آسىنگىدىن دە آستاك ياخشى.
حقلق آستە، كومىگان شول، اوستىدە توگل،
شوذڭ اوچون آسىنە طابان طارتى كۈگل،

حلقه بوله مجسرا گهچه بير گه بولور
 اوچون سين ده تيز بول، تيز بول بير گه كومل!
 بجيبل بول دوست، مبن هم تيز دن منهم دارغه،
 طوبسون آشاب جانسز تهنه فوزهون، فارغه؛
 طور ميم ايندي، بو دنيادن طوبيلم ايندي،
 موگوار چافلى طور فاندن مين عقل طارغه!

آلتو نخه قارشى.

اي تعالى! بير يوزندن آلچى بو آلتوننى آل،
 يازدروچى بو مقدس بيرنى بو بالقىنى آل!
 قوش ملكلر گه جوانسنكى طازارتسونلار ايدى،
 بارچه آلتوننى جيبيب دوزده آتسونلار ايدى.
 صاصارى شيطانلار آنلار، شوندە يانسونلار ايدى،
 جهل عاصيار اوچن شونلار دن آلسونلار ايدى،
 بو جوان ابليس وشيطانلار بلن فالور طنج،
 پتنسون ايدى شول صارى يوز، شوندەر زور قور فنج
 بو خلقنى شول بوزادر، شول قوتورتا، آزدراء؛
 بالتراب كوزلرنى چاھب، طوفرى يولدى بازدرا.
 مين تمام گيردم جوانسنى قايده، قايده بور مددم،
 تيك شول آلتوندىن بلا، شيطان فلاٹ هيج كور مددم.
 هر طرف هر بير ده خلقڭى، شول ميتالىڭ بىندىسى،
 كور ميلر حىنى، چون آلتون هر حقيقت پر دىسى.
 بو خلقىخە: زهد، تقوى، طوغىر يلىق ده، دىن ده شول!
 حضرت قرآن، زبور، نورات ده بول، انجيبل ده شول!

هریدلو قبوضه‌اندند بو آواز.

ملنی ویران ایدن ایشان ایکاندر، بلمهدم!
 اول ایشانلر ملنے دهمان ایکاندر، بلمهدم!
 ملنی اهدم ایدن، اعدام ایدن شونلار ایمش،
 آنلری اذکار ایدن ذیشان ایکاندر، بلمهدم!
 آنلری یوق ایتمکبیچون، چن کوگلدن چالبیشان،
 ملقی اعلایه چالبیشان ایکاندر، بلمهدم!
 آنلری فارشو فلم طارناتلر آرسلان ایمش،
 آنلری تقدیس ایدن طاوشان ایکاندر، بلمهدم!
 شونلره قو للق ایدنلر، قول وبرون بیچاره‌لر،
 ملنی اصلال ایدن شیطان ایکاندر، بلمهدم!
 آنلری مرشد صانان اهوانلری احمدق ایمش،
 بزرلری ارشاد ایدن فر آن ایکاندر، بلمهدم!
 بو ایشانلقلر، دلانلر بر مجوسیلک ایمش،
 نیگری، اصلی بو زک بطلان ایکاندر، بلمهدم!
 چوق زمانلر اکل ایدن بونلار بو جانسز ملنی،
 بو ایهان، میت بیدن سر طلان ایکاندر، بلمهدم!

هجموس

(پوشحیندن)

او طورام مین تیمچ چیتلک اچنده؛
 فانی فایغی، آچی حسرت اچهاره،
 دارانغیده، فانی بیر ده، یووشله؛
 هامان بر توسلی بیر ده، بر روشله.

کورندی بر و قنده بر یا گا اش:
 ابرک، ایرخنده او سکان بیدش فارا فوش
 تهرزم آلدینه کیلدیده فوندی،
 چو فورغه قازلی فالجاسن طوتندی.
 شونی اول بر چوفی، طاهنده طاشلی،
 اوچار توسلی فانانن سلکه باشلی.
 چوفی، جولفا ولکن آنده — صانده
 فاراب فاراب قوبا میکا طابانه ده.
 بو موکلی ایبده شمند کوز فاراشی،
 طاهنده ئەل، نیندی بات صداسی
 دیگان توسلی بولا: «موزدن گوچیک بز،
 فازانلان سین ده صحراخه اوچیق بز!»
 آزادلۇ قوشلرى بز — ئەيده، ئەيده،
 بىادر! تىز كېتىك بز شوندە، قايدە
 جەيلەغان بىم يەشل قىلىر، بولۇنلار،
 طاوشنىز، طنسز، آلاف هر اورنلر.
 وشوندە، قايدە دىڭىزلىر توتون كوك
 بولوب كورىنەدر كوزلىر گە كومكوك؛
 بولوطلىر سېر اپنە آندە آلا،
 آلا آرتىدە زور طاولىر آغارا.
 وشوندە قايدە آلاف، بىل ده مىن نىك
 بورور بز بورگە، بىرگە سین ده، مىن نىك.

تیما تو.

خلفه درس عبر تدر تیانر،
 کو گله بونلاغان دردن اویانور.
 تیانر - یاقنیاقنه، نورخه ایننه،
 کیری یولخه بیده رمی، او گهه ایننه.
 نیانر - کولدره در، اوینانادر،
 طافی، او تکان عمری او بلانا در.
 کورسک آنده او ز حا لک: کول رمک،
 کول رلک بولسه؛ بولماسه، جلارسک.
 کورسک: طور میشک نیندی، جیتش می؟
 جیتش بولماسه فای بیری جیتشمه.
 توزه تورسک شونی، تکمیل اینه رسک،
 شولای شافتی بلم تحصیل اینه رسک.
 او سه ر با خشیل غلک، سین پا خشی بولسکه،
 جلی فانی ایندر، سین وحشی بولسکه،
 مقدس اول، بیوک اول، عالی ذات اول،
 تمام در اول و بیک کیک اول، آزاد اول!
 واول دارالعلوم، دارالادبدر،
 خلق لرف توزه ته کنگ، مبیدر.
 ولکن شرطی بار: با خشی نزلسه،
 اگر همت آغاچندن از لسه،
 او ای آلام: مدنی طو افانده پشکاج،
فرار غاج هم مانور بولغاج، بینشکاج.

شاھر گه.

(میخایل یوریچیچ لیر، مونتف خضرتاریانث برو نصیحتی).

نبچک دیلر؟ سینی «شاھر» دیلر می؟

شعر باز مق بلن شاغل دیلر می؟

مماوی سوز! خلق آڭلار میکان صوڭ؟

آن آڭلاوجبلر آنلار میکان صوڭ؟

اینەم تنبیه، فرقما بو اسەگە.

بو تنبیهنى توشور ھر دم ایسەگە:

ھەردە سین بول آت پېلەن آتالما!

طوروب بىر دە سمالار دن آت آلما.

سینی کورسەتىسىون ھېچ كەمدە، دىب، بو

مونسە شاھر، محرر بو، ادیب بو.

پساوار اوستىڭگە بۇتاللار، حىسىلر،

قورىلور يولىڭە ھر تورلى سىلار؟

كۈوك صىيير.

(تام بولماغان بىر شعر).

باشقا حبوانلار گىبى اوشبو جەواندە كوب صىير؛

بار آفى، بار در فاراسى، اما بارمى كۈوك صىير؟

بىلەگلى ايندى، صىير ھېچ آندى توسىدە بولمى اول.

بوق، بوقن؛ بوق بولسىدە بىز زىڭ طرفىدە بولدى اول.

بار ايدى بىز زىڭ آولىدە فارتايوب بىنكىان ئەنى،

بر اوزى، بالغز باشى؛ يورطنىدە بوق بىر آدمى.

قارتی صاو چاندوق، همر ایت دکان جاگهلى بر مهچی،
 بو مه بینک شول ایدی نیک آیدهشی هم سردهشی.
 بر اوی بار، اوله چیت بیز لر گه کینکان، انده اول،
 برده فاینالمی آولغه بازده کوزده قشده اول.
 آج بالانفاج تو گل ایدی، بو ۰ه بی نیک بانسده
 خط بازا ارغی، صلا آز - ماز فزل، گوک آپدد.
 بر وقت کونلرده بر کون خط بازا فارچق اولی،
 خط بلن بر گوک اوتوز صوم آپه، صالحان بر جولی،
 آپهی آلغاج ۰ه بی کینکان نیزدزد «۰ه تنہ» گه،
 نی اوچوندر، بلدمیم ۰ه لل جان تهرزه فاده.^۹
 فاقدم، صوفدم ۰ه چلدی،
 ندزکه لری چه چلدی.
 آتی چقدی اورمه گه،
 فزی چقدی سکورمه گه.
 اتن آلم پهاقه، -
 فرن آلم ذوهاقه.

بوفلا، مین بو واق «طراری بارام اویناب بولای،
 ۰ه تنہ دیگان سوزف بازجاج، جرلیسم کیلدی شولای،
 ایسکی بر طانماق، صبی وقتمده کوب طافه افلاغان
 طافه اهم بولفانه، کوکلم دفترنده صافلاغان.
 بر او طورسم بالفزم شول دفترمنی آفناروب،
 شول کیلوپ چقدیده باردم فاماوسون، دیب طابنالوب.
 و الله، جاندای کورم مین ایسکیلرذک جرلر،
 حکوکره گهده صافلیم ۰ه بتورسک رسولنک طرناهن.
 جه، مینم فایده حکایم؟ نیک آنی چینکه بورام؟
 بوق! ضررسز؛ مین شولای بازغان چاغنده جوتکورم.

پیغمبر پو.

(لیره و نیف دل اوزگار نالدی).

فاجانیکم صایلادی نشتری مینی، بو حق پیغمبر دیب،
مینی فضیله لایق کوردی، فرمانم توگه لهر دیب،
شوایوف ساعت او زمدن، باشنه لردن باش - کوز آلدند
سویله رگه باشلادم حقنی کشبلرنک کوز آلدند:
گیره که بایمی، فقیرمی، پادشاهمی کورسنه تدم عین؛
او قیم بالقزل آیتلار، فاراد بوق هیچ بروه کیفون،
گرشدام مین محبتسکه، فرزنده شلک که مونده رگه
آشامی، اچمی، کوندز، کیچ بلدن باش فویمی منده رگه.
جهیج افریام، دوستلر، فرزنداشلر، زمانداشلر
میگا فارشی فوتور دیلر، رحیمسز آندیلر طاشلر.
سویلندی اوستیمه کوب افترا، بیتان، اوصال تللر،
سیدادی زور حقارت برلے حتی باشیمه کوللار.
خدا یقه فیله ادام او پکه ظاهردن، فهاردن:
نله زجی رهشی برلن مین فاجرب چقدم شهرلدن.
منه حاضر یا پا یالغز طورام بر چیزده، صحراده،
اینهم طاعت، کوزم، کوکلم تمامما عرش اعلاده.
کوز آلدند کورم ملث، ملث خدر بدهشون جهانلارنى،
کورم بولغان، بولاسى بارچه باخشی هم بامازلارنى،
گورم هادن، نهودن، بار بولوب اونکان خلقلارنى،
کورم دیشگز تون، او بناب، بوزب بورگان بالفلونى.
میگا فول آنده بار جاذوار: آرسلان حتی قابلانلار
نیلر گه تیمه مسلکنک مقدس هودن آلغازلر.

ده‌امنی طکلی بول‌دزار، کچیسی، زور‌لری برگه،
 مینی تعظیم‌بلر شاد‌قله اویناب نور‌لری برله.
 اگر قای چاذه شاو - شولی شهردن آرقی اوتسهه،
 یانوب روحانی اوت برله آشخان عالده بول طوتسهه،
 میکا شول عالده فارنلر بر حقارت گوزلرن بورتوب،
 او گنبلر صبیلرن، میدا بارماق بلن تورتوب:
 «قاراگز ای صبیلر، بو کشینی، سز گه هبرت بو،
 آرامزده ایدی کوبدن توگل موندن ٹلگرهک بو،
 تکبر اول، طورامی گیله‌هدی بز ذک آرامزده.
 صبیلر! آلکن هبرت بو مسکینگه قاراگزده:
 کوره‌مسز نیندی بنسکان هم آرفلانخان، فقیرلزگان،
 ضعیفلزگان، طالانخان، اوستی - باشی نیندی کرلزگان،
 اشاندرمچی بولدی، اول چولر بزنی، ایهش نکری
 آذک آوزی بلن سویلی، آثار کیلگان ایمش امری!
 ایمشده بزنی اونده‌رگه آثار نکری اوزی قوشقان،
 کوره‌مسز نیندی خور اول هم جوان خاقی آثار دشمان!»

ایسمده

(روضه‌داده)

ایسمده، فورقا، فورقا تورلی، اویلر او بیلاخان چافلر،
 عفیفانه و مخصوصانه کول‌گان، اویناخان چافلر،
 ایسمده هم اچمان کوتکانم یافنی بختلر نی،
 تلهب به‌شن گنه راحت، سعادتلی وقتلر نی،
 ایسمده ایک ٹلکسکی، صاف محبت دردی فورغال‌فالج،
 الی بی تانذدن برنچی کره طامغان باش:

بارانقانم، فانهناڭ كويگانى، عسىزلى يانغانىم،
«سويدم!» دىب ۋەيدىكىانم، شوندە قىزارغانم، اوپالاغانم.
زمان كېچدى، سولو آندى، حاضر بوق ايندى اول بالقىن؛
قزو سوندى يورەكىدە، مەنگىلىكىكە ايندى اول صالحنى.
مەنچ فالدى يورەك، شاو-شو وغاۋاھادن تمام طەندى،
موڭابوب تىبرەنە نىك بىر نغطردىن خەن، ايندى.

عذابدىن صولق.

(مايكوفدىن مقتبس).

مېن بختلى بىنده، چۈزكە طورمىش آلدەنە هامان،
بارچە شاو - شو ھەدە بارچە كورۇنىشى بىرلەن تمام.
آلدەنە مەنلىكى اورىنن مەللە استقبال آلا،
طورمىش ايندى يافترادر، قوزغالا ھم جانلانا.
طاڭ آتوب، چەچسە قوياش نورلىرى، شۇلا بوق قوز غالا.
ياقىرا، شاولى، يراق بىردىن كورىڭىھ زور فالا.
أوز بىم سوينچ بيرەم ايندى بخت، عزت بىلەن،
اوپىيم اوتسكان عذابلىنى حاضر لىت بىلەن.
بولمادىمە شول ھذا بىلە، بختىڭ آچقەچلىرى!
بىتەكمەناتى ايزىگى مقصودقە لعل باصادچلىرى!

بىشىكىدەگى بالا.

(لەرۇنەن دو).

بختلى نارسىدە! طار بىشكىدە كېڭى ئەلى آڭمار،
ايڭى آت بىر تىبىن، دېڭىگىز طوقدىن نىك، ئەلى آڭمار؛
ولىكن بىر زمان، اول نىك بىر آز اوسىن دە اىپ بولسون،
كورىنور كېڭىچەن آڭمار قىردىن ھم لەددەن طار.

جایگی طاڭ خاطرهسى.

(نېدەرفەن مقتبس)

حالبازه باقىر ووب، ئەكىرىن گىنه آل طاڭ آنا،
موڭلانوب، حسونىز نوب يالقاوغىنە؛ آق آى بانا.
بر بر آرنى، يوق بولوب، كومكىلدە يولىزلىرى مۇونە،
طاڭ يىلى قوبىدى ايسوب، يافراڭلىرى آز، آز ساڭىنە،
پەردەدىچىدى، آجلدى، يەمەيشىل قىرمۇم باپان،
كېتىدى أينىرى قابقارا، قابلاپ يانا طورغان چاپان.
طنغىنە يانقاڭ، يالقغان، تون بويىچە كون كونوب،
بالنر اب جەيلووب يانا گوللار، سەزلى كوزگى كوك..
شاد ئۇل نىشكەر، نېمىشىلە چەچەكلىر، لالاڭ،
صاندوغاچىلار دىن باوا، ياكىڭىر كېيى مدھىبەلر.
طۇنناغانلىرى كورمەگە اپر توک طېبىت كوركىنى،
كۈكىدە آق قوشلار داي آق كوچە بولۇنلار توركىمى.
قارشىلارغا، اېڭى سزاچاق، اېڭى ماتور چاق جایگى طاڭ،
شول وقندە اوپلا شاھىر، كېلىدى الهام اوپلاسەڭ.

قاتل نېسىگە.

قۇنلماقچى بولوب طانىز حيانىن،
عەرگە جان آور تىرەجع، عىدا بىدن.
عقل بى، دېب اوزىڭىزلىڭ اوتردىڭ،
مانچاق ازىلدەنگە گۇرگە كىرىدە.
ولىكن اى فارنداش آلداناسڭ،
اوزىڭىنى منىگىلىك اوتفە صالاداش.

سیناڭ تېك سورىڭىز كېقىدى جهاندىن.
 ھاماڻدە فالدى روحڭىز، ياكە مەنداڭ،
 سیناڭ بار دىنباادە كورگان عذاڭىز،
 گمان يوقىر، بوزوق بولغاڭىز جانماڭ.
 اگر روحڭىز اصلاح آيتىمى ئولسىڭىز،
 بارى بىز سىن عذاپىدە، ياخشى بلسەڭ!
 كېرىڭ چىرسون، كېرىڭ طورسون نى اول نەن؟!
 چىدامسىز بىز كېيىم اول جانىز اور تىكان!
 اگىر سىن فىنل نفس آيتەپچىن طورسەڭ،
 جانماڭنى ايز گېلىك بىرلەن طورتۇرسەڭ،
 آجار اپردى خدائى بختىڭنى شايد،
 آشقدىڭ، اشىدەڭ بىك زور جنایت!
 عذاب كېتىمى قىردا تەن چىرۇدىن،
 بورلۇك طاشلاپ قوتولىمبلۇر بورىدىن.

و ع ظ .

(لېرمۇن ئەندىن)

سېڭىش سوز شول، گە سىن سويمە، يارانما،
 سەوزگىنى طى، ماتور فزە فارانما.
 قاچا كور، ياخشى صادلان دوست، ھىشىدىن،
 ڪوڭىنى بىكل، يۈل بېرمە ايشكىدىن.
 خۇلساڭ كە باشىڭ ئەبىلەندىرۇر اول،
 اپركسىز مەيدار اول، بەبىلەندىرۇر اول.
 آلور جازىڭ، سىنى جانسز ياصار اول،
 آور طاو تۈمىلى بەنھور اول، ياصار اول.

هاما ن آرنور، چیگن ده آشار اول،
کنوبه رسک سین، بوره ک بفر ک آشار اول.
ما تور سپیگا بیرر بلکه قولن ده،
بر آزغه گرچه سین رامت ده بولد؛
او نور بللر، چینن بولور سینک حال،
کرر صاچکه، صادا لخه شول او صال چال.
قوشار اول طوقنام اسدن فایفر رغه،
دایبل بولور عمر گه آبر لور غه
سویو کلکن. بختسز سین بولور رسک،
کنوك اسز، قز خانچ، مسکین بولور رسک.
بر آزدن سین توشه کنکده بغلک،
جیبر چقلى بوزینه فارچه کلکن
فار ارسک نیله روب، مایوس بولوب سین،
جلارسک مولدره ب، محزون بولوب سین.
اگر ایسکنگه تو شسمه فایسی چاقده
فاجاندر او بناهانی بو یا کاقده
کوکالی، بافتی نوری بهش همنک
نبچک آشتفانی ده بهش کوکلک،
کیاور کوز آلدیکه اول بهش و قتلر،
سعادتلر، کوکلیلاک، بختلر.
طومازلانور؛ فارانقی، بهمسن او بیلار
سینک کوکلکنی طیزار هم آغولار؛
بو دنباده طورو، دوست! یارسز آرتق،
ایکه و بولخانچه بولهق بالغز آرتق.

کو گل لیره ک اجلگه باش ایهه ر گه
 و هز را ئیل گه «مین بالغه!» دیهه ر گه.
 کو گلدن ده آلا یوق ره نجمیسک
 ده کورمیسک ایکی خنجر آچیسن.
 برو بواسه لک ایکی جان بیرمیسک سین،
ایکی وقت جان آچیسن کورمیسک سین.

کمن پاردم از له و گه. (ایکوندن ترجمه).

مینگا دوستلر، طانشلر هم بلشار،
 حسابسز بیدیلر یاخشی کیمکه شلار.
 دیدیلر: «بز سپکا پاردم ایندر من،
 بر آز صبر ایت، مددگه بز بیندر من».
 دیدیلر: «قورقا سین هیچ بز بارنده»،
 گیمه ک چاده تو گدالر من بارنده.
 اشانه مسلق تو گل بیت، یاخشی سوزار،
 بیرو تهملی امبلر، یاقنی بو زار.
 اشانم، اجتوادن طاشلامد مین،
 هامان او بیناب گوله ر گه باشلامد مین.
 هنوز کونه کده مین، اخمسز یاتامن،
 هاما زده بوفنی بو شقه بو شاتامن.
 کوتهم، پاردمگه هیچ بر کنه کیله کیله؟
 آخرده قالدم آچقه، کوچکه او لمی.
 شولایده چقدی بر احسانی مومن،
 مینم عدم منی، رحمت، ایندی تامین.

میکا هر کون بیرون اول آش و نان
 و منت اینمی، هیچ یوق امننای.
 تلیم آنی فوجانلار خد، او بیرگه،
 آشنا رحمت او قوب یاشلر تو گفر گه.
 ذوق افلاوغه، آنی شول غیر «میکن»،
 اول احسانلی کشی کم؟ اول، ۹ اول - «مین!»

امید

چقچی، ای ذکرم ذو یاشی! کینسون اوستشکن بو لوت،
 بو اولک وجداننی جانلازدر، يلک برلن بلت!
 مین آدشدم، طوغری بولغه، اول طوروب گوزدر ماسه،
 دورت یاغم عصبان اوئی، سونمهس هیچ، اول سوندر ماسه.
 بر پتو چو قرنده مین، یوقدر نجات قوتقار ماسه،
 مهندگی طوتنور نرسه یوقدر، اول کبیلوب خب صالماسه.
 ای مینم یافترنوجم! تیک سین میکا هر بیرده شهم،
 نرسه اول دنیا قوباشی، سین میکا نور بیرون سه لکا
 بر یوز لک کورسنه تسدنه، طوغسون گوزه لکونلر مینم،
 چەچکلر آتسون امید بازچه مده آل گوللر مینم.
 مین فارانغیده حاضر، اوتسون بو طالک آتماس کیچهم:
 طاش یونام ایکماک باوب هم زهر آچم صاف صو دیسمه.
 بر تیگز بیر در دیسمه، باصمم آیادمنی، بانا،
 گوب و قنده سیسکه ندم، یا گلشن طوتب قوش دیب، باغا.
 ڈابقارانفی، اوئنی صولنی، گورمیم آستنی - اوستنی مین،
 ایرگه لیم دشماننی، چەنچهم چن - حقیقت دوستنی مین.

قسقەس، جانسزد، وجدانسزد مین یاقنر ماس،
 مین ئەلی فابا بارام، جو بغان ازم طابنر ماسەلە!
 بوق قوباشم، مین بلەم، سین باتماغانسەڭ مەنگىگە،
 سېنلە وجدان، بىر طورىسىڭ يانەغانسەڭ مەنگىگە.
 بوق، توبەن فالماس بو جان، فطرىندە عالى بولغان اول،
 كېسىمەك اوستىنده فارا قوش اتفاقى قونغان اول!

شادلۇق و حسروت.

(پايدىچىيەقدىن)

بولۇنلاپ كون، يەشىن يەشىنەب، فاتى كوك كوگەرە گاندىن صولڭە،
 طۇنۇق، شقىمىز ھوا، كۆزى آچالماسابق بوراندىن صولڭە،
 آچىلى بىر زماننى كوك يوزى، ايندى بولوت كېتىدى،
 ھەۋاڭىگە شول دقت بىر تورلى راھتلەك طولوب كېتىدى.
 اوزاڭەمى ولسکن بو؟ بىر آزدىن دېڭىز اوستىنده
 فارا، يەمسز، بولۇنلار بولدىلار، پىدا شولوق حىننە.
 ھۇرمىڭىز بىر بولوت بىر لە عمرلىكىگە قوباش بىر گە،
 شولاي بىر گە بۇھاى شادلۇق دە حسروت، فانلى باش بىر لە.

شاھىر.

بىللەر اوتنوب، بارا طورەچاج فارتايىسىم دە،
 بىرگەر دە چەپوب بىنسىدە، حالدىن طايىسىم دە،
 ھەۋاڭلەم مىنم يەبىھەش فالور، هېچ فارتايىماس،
 جانم كوچلى بولوب فالور، حالدىن طايىماس.

کوکره آمده مینم شعر او نم صارمی؟
 کونه رم مین فارت بولسهم ده آور طاونی،
 کوکله ره گون هامان آباز - هاماندہ بار،
 شاعر کوکلندہ قش بواهی ده فار باوی.
 بولما من یوق، فارتای سهم ده چن فارت کبی،
 او طور مام تیک یوق - بار تلک تلی، تلی.
 منمه من مین، خدای قوشنه، میدع باشیدنه،
 شعر اردن کیلور مینگا کیره ک جلی.
 جرلی، جرلی او له رمن مین اول مگاند ده.
 دهشمی فاما مام عزرا یلنی کور گاند ده.
 بز کیتبر بز، سز فالاسز اه دیپ جر لارمن،
 جسد منی طوفر اق برل، گومگاند ده.

قزق عشق.

تیر لوب، اسسی کوندہ قوینور غه تاب،
 بو کشی صالحون صو آلدی بو چیلک.
 اوست باشن صالحاج ولکن شیکل ده،
 صو صالحور غه ته زنگه، چون سکه چیر گاهه.
 بو قویا ییر گه چیلکه کفی، بو طونا،
 بیشل سون مسکین، صو وق صو قوره تنا.
 حکوب آزادن صو گره غیره سکه گیلوب،
 صونی چیلکه آرنی چیت سکه سیمیب
 قویل دیده سین نچکه لوب بو بافسادا:
 «ئه لدہ ت، نگه تیم، دی» دیپ شادلانا!

* * *

مین مونی بازدم، بو عشقم مثلیدر:
 چونکه عشقم نهق مینم شول توسلیدر.
 مین سویم، حتی که عقامدن شاشام.
 سویگانمدن شورهای توسلی فاچام.
 بولده کورسدم کوز بومام، کورمیم ایمش،
 اوت بوتوب یانسدمده سر بپرمیم ایمش.
 بر شعر بازسهمده بالغاین قول فویام،
 مین سویگانی بلمسون دیب فورقدن.
 طوغری گیلسدم سوز سویلیم صالحون غذا،
 بو اسده کوکره لک طولی بالقون غنه.
 بر خبر بار اول حاضر کینکان بوغای،
 شهر بنه کوبدرک باروب بینکان بوغای.
 قایده اول میندن بیده رمک خط، سلام!
 «بلای کینکی، کوب شکر» دیب شادلانام

* * *

بلهی، دیمده، بلکه «بلگاندر» ؟هله!
 ؟هله ایندی بلگانن بلدر مددی؟
 آشلاهیم، تو شمیمه آشلاو قصبه،
 «شعر می چه پدم آیافی آستینه.
 اوینه بینکانچه با صوب قاینه آثار،
 شاعری زور التفانندن صانار.

بو رسه‌گه.

بیک ماتور بیت، باقچی بو قزیک کوز بنه، فاشینه،
مک و مبلبون آفرین، بو صورنک نفایشینه.

بو او زون صاجنی فایان آلفان ابکان صوک بو فویاش؟
کور خداینک فدرتبنی، بر کوزک صالح باشینه.

آی فویاش! یه مسز لگنکدن سین او بالورسک بلم،
گر چاغشدرسه لک بوز گنی، سین، بو بیت آلامسینه.

کورسه با گلش بو ماتور قزیک فقط رسمن گنه،
شبده سز، سلتهر قولن هچنون ده اوز لیلاسینه.

بولسیدی او جماخ تورنده، او لولک رسمن موذک،
الغات اینمهس ایدی آدم ده اوز هواسینه.

کورسه هاروت بول ماروت، بولدن آزماسلر ایدی،
با که با فماسلر ایدی شیطانلری افواسینه.

طانلی ایرنن او بسه بر من، کوشر گنی نیشلسوون؟
پار کیلور اول دنیانک ٹولمسن حضر الیاسینه.

کورسیدی؛ ابابس لعین ده فابده باش طارتوب بورو،
باش ایهه دی «جده گه فاینوب طافن آللاسبینه.

بولماهه صابر او لری مدح ٹناسنده موذک،
حکیت! پچاق کرسون جهاننک بار چه صاند و غاچینه!

صوکوه.

(لیره مونته‌نکن اور گردنازگان).

بر، محبتلله عذابن، محنلن سیز گان کشی،

بر، سو بوب آرفان وجمل، فرسه دن بیز گان کشی،

ڪوٽلی بوزلانفان کشیدر: هیچ طاغن بر فات سوبهاس،
 ایندی اول بر کم اوچوندە غم بیمهس هم «آه!» دبەس.
 بندی اوچگى اوچوندقار، آور اول، گىر كېي،
 هیچ ۋەچلەسکە، محيىتكە يومولغان كرپگى.
 سوزلرى صالماق آنڭ قويغان كېي فورغاش بىلەن،
 ڪوزلرى ايندی جوشلەنمى آنڭ گوز ياش بىلەن.
 هي وقت، اول ايندی بالغلىق سويمە، ئامەت سويمە،
 بىر پىغمېر، يا كە بىر دروپىش كېي ھزلىت سويمە،
 غايدايسى يوق، تورلى حسييات اوئى بىرلەن يانوب،
 ڪوٽلی فالغان كۈل، گومر گە ئەبلۇنوب، حىسىزلەنوب.
 مىلى شول: اورمان آچنده بىر يەشن صوقغان آغاچ،
 بىر حيانىڭ صووى قورغاچ، جوشلەك بولماغاچ،
 ايندی اول مەنسىگى طامىر جەپەس، بونازلانماس طاغن،
 بىر بانوب سوندى، اىكىنچى كىر بارماس بافراغن.

«يەشن» تۈرنالى حىنده.

يالىرى ملى بولوتلارنىڭ آراسىدىن «يەشن»
 بلىكە رەھەت ياڭىرىدر، يەشنەس اول، يەشنەس:
 يول طابار ئەلمەتىدە فالغانلار توشورسوں شەھولىمن،
 طاش يورەكلەر هم يەشن كۈرگۈچ اوفور «لاعول!» سن.

واق تو يەڭ.

(پوشكىيەن).

بو دنيادە طبيعىدلر، كىشى بوش بولمى دىھماندىن،
 شولاي آنسى؛ ولائىن اى خدأيم صاقلا دوستلىرىدىن.

تو کچه دن.

فایسی نیر کم تیرلسه جاز-کهم با گانگندن چغا،
سلسبیل شول ایندی، بل، فردوسی با گندن چغا.
«نیک او شناسیک آنی او جماحه سین کافر!» دیلر،
بر فولادمن کرده بر فولادمن چغا.

اشدن چغارلغان تاتار قزینه.

(زبله بلوک کو بینه).

سویه لگانسیک چانده با گاناغه،
با فراف توسلی صاری بوزار لک،
قزغانمیچه کو گام چدی آلمی،
بیگرهک مو گلی فاری کوزار لک!
آنلغان قوش، آداشتغان اندھی،
او-کان-لر گه مایوس فاریسک،
کورم ایکی اپرنک سل-کنہ در:
فایسی تاتار بساین فسارتیسک?
آز شول پزده بايلر فایسیسی کم،
فرشته دن فانات فسایر ماس،
آلسوون غنه بیطان ایدانگنی،
«جهنمک بو» دیب فایغرو ماس!
کوردم ئەلی سېذڭ ئاماڭنی،
هاماڭن کېف سوره، تېبتىرە،
راھتلۇد كافر! سینى شولاي
با گاناغه سویه ب گېبتىرە.

شیزمهیسک بیت سین ده میله کیاندن
نچکه کوکل شاعر اوزغان،
سیدک بولای مسکینل نگان حالات
آنک کوکلن نیچک گوزگانن.

تو گچه دن.

نهن اوسلرسک جهاند، برده شیکسر فیل بولو ممکن،
او قوب روحانی عالی ٹهیل سک جبربل بولو ممکن.

پنجه.

بر آز بولدز چیلر باردر، که کوکلن بولدز ازیلر،
توبه زگه کوزده صالحیلر هامان کوکارنی کوزلبلر.
صانالی فلسسه آنلر، اورالار دمده حکمندن،
آیاق آستنده بازنی کورمیلر، شول حالده غفلتند.

تولکی هم یوزم ییمهشی.

(کریلو فدن).

زیایت فارنی آچقاج، تولکی دوست بر باقجه غه کردی،
اول آنده اولگروب بینکان بوزم ییمهشون کوردی.
بوزملر کونگه فارشی بالتریلر لعل، یافوتدای،
بولارغه جبله کار آچ تولکینک کوزلر یانا اوتدای.

بوزملرنی آشارغه اوربله، سیکرگ، لب فاری،
کوره کوز، ییتمیدر بوسی، اول تمام حالدین تو شوب آری
او زاق معنده نوب فالجاج بوزملرنی آلامیجه،
آلالم او خورلغن اوز اوسنینه بوكلهب قالالیجه:
«بوزملر چی، ٹهیل ٹواگر مه گانلر، پشنه گانلر» دی،
جبورلرسک آش فازانگنی، کبلشمی اچک، آنلر ا» دی.

«کیسک باش» قه علاوه.

(بعض سوزاری پوشکیندن فاید، لازوب یازلغان)

رهت، رهت آیتب عسکرن قو بیچاج نزوب
 همده بینکر گاچ آباقنه طور غزوب،
 شونده سر عسکر او زنچ، بر غرور
 بزله عسکر گه فاراب چیتده طور ور.
 بو «کیسک باش» نی بازوب مین ده شولای
 آزنه مغروزله نزوب طوردم بو غای.
 بوش و فنده ره نکه تر گان جر لرم
 بواسه، صفلاندی، دیهن، عسکر لرم.
 کولا کولی چقدی؛ یاراواق اول باهی،
 اما بیک یاخشی تو گل گار مون یاغی.
 صارت کتابندن آلفان اور نه گی،
 نظمی شوندن بیک مکمل بول مادی.
 منظم بول سونمنی صوک عسکر لک،
 آلفاج اور نه که بخارا عسکرن!

سرو لو ۵۴ سف.

فون خانمافچی بول سه لک خانی کو گللر،
 تیدره نمکچی بول سه لک ایل نچکه گللر،
 کویله و نیپیش البت آچی حسرت گوین،
 هیبره ک تو گل معناسی بوق کولکی، اوین.
 فارانغیدر، کو گل اسز در عمر بولی،
 بو دنیاده کم کیلسه ده سیکا طوری،

شبکسز آنک جواحتلی کو کرده گنده،
 بدهشون گنده، یانوب یانقان حسرت طولی.
 مسکین آدم! طشنین اوینی؛ طشنین کوله،
 بدهمسز یاقنی او بلاب قویا اچدنه گنده،
 بز نک هدر اوین تو گل، بهیرهم تو گل،
 هیچ فایغیسز کشی بولسه، آدم تو گل.
 بر آز وقت شادلار طابا ایسر لک گنده،
 اوز او زینه آچی آغو اچرب گنده،
 «اما دنیا نیندی فرق، نیندی حضور،
 بو دنیاده کملر بار، دیب، میندن ده زور!»

تله و بتندی.

(پوشکینین مقتبس).

تله و بتندی عاضر مینده تل لک صوکره تله کلرنی،
 کیری سوتدم حاضر کوب اشکه صرغانغان بل کلرنی.-
 کورالمیم مین آزادلار برده چیکسز اختیارمن،
 عجب لند تلی، تهمی بولسده طو پدم خیالمن.
 فقیر فالدم حاضر، طورمش او زیندک بپوگانن آلدی،
 کوکل بوش؛ آنده فالدی تیک؛ آور حسرت، آچی فایغی.
 بتندم شبکدر ب نورلی گوزل چه چکه منی بارستند،
 یاوز نقدیر، فانی نقدیر؛ صورق نقدیرم آستند.
 امیدسز مین: فقط آفند دفیقة منی کوتدم ایندی،
 کوتدم: فایچان طاوش - ملنسرغنه بر کون بدم ایندی؟

مثال بو: گوز کونیکث فشقه فارشی، صوڭى چاھنە،
طۇڭوب بەـكەن آغاچنڭ يابىلاـنغاچ بىـ بوـتاغـنـە،
تۇـشـەر - تۇـشـەس طورـادـر صوـڭـە فالـغانـ بـرـگـە باـفـارـاقـ،
«تۇـشـەم» دـىـبـ ئـالـئـرى يـىـلـ صـزـغـرـ وـبـ كـىـنـكـانـ صـابـىـنـ چـاقـ، چـاقـ

آچى تىجو به آوازى.

سوـبـەـمـ قـائـىـ چـاـفـدـەـ بـىـ بـىـ أـيـدـىـشـەـمـىـ،
آـڭـارـ مـىـنـ كـورـسـەـتـەـمـ گـوزـ ھـ يـەـمـىـ.
قـىـلـامـ اـظـهـارـ آـڭـارـ قـايـقـوـ، مـوـڭـمىـ،
سوـبـىـلـىـمـ بـىـ بـىـ، بـارـمـىـ ھـ بـوـغـمىـ.
ڪـورـيـنـ اـولـ مـعـبـنـىـ گـوزـ يـەـ،
قوـبـارـ توـسـلىـ بـهاـ ھـ بـىـ سـوـزـ يـەـ.
آلـالـىـجـىـهـ تـسـكـىـمـ گـوزـنىـ گـوزـ يـەـ،
چـغـادـرـ بـالـقـوـغـانـ نـورـلـىـ بـوزـ يـەـ.
كـىـلـ، شـونـدـەـ بـىـ آـواـزـ ئـەـلـ، فـاـيـدـىـنـ:
«اشـازـمـ، دـىـنـيـادـەـ ھـ كـەـدـەـ بـالـغـانـ!»
آنـڭـ تـىـكـ طـشـقـىـ يـاـغـنـ سـىـنـ كـورـسـڭـ
مـعـبـنـىـ، أـهـمـىـتـ بـېـرـەـسـڭـ.
طـشـنـدـىـنـ فـزـغـانـوـ كـورـسـەـتـىـسـدـەـ اـولـ،
أـچـنـدـەـ نـرـسـەـلـىـ يـانـقـانـ مـجـھـوـلـ.
اـگـرـ كـورـسـەـڭـ آـڭـ يـوزـنـدـەـ نـورـنىـ،
بوـ نـورـغـەـ مـعـنـاـ بـىـرـ سـىـنـ، باـشـقـەـ تـورـلىـ:
آـڭـارـ سـىـنـ صـافـ كـوـڭـلـىـ بـىـلـەـ اـشـانـدـڭـ،
اـچـڭـدـەـ قـايـقـىـ حـسـرـنـدـىـ بـوـشـانـدـڭـ؛

بوشاندی پاک و صاف کوچک آچلدى،
 تپه پاقنه شوزك نورى چەچلدى:
 يوز نده کورگانڭ نور ابىدەشىڭنىڭ،
 نورىدىر صاف کوچل ھم کوز يەشىڭنىڭ،
 فارا يوز اول، فارا اچ اول ھاماندە،
 مەجىت ھم كېلىك يوقدر آندا!»
 منه شول چاق تمام مىن آپرىيم دە،
 آوار كېلىگان طرفە بىر قارىم دە:
 «آواز دېم، ايشتەلسەن ئىدىتىچىن فايىدىن؟
 فرىشىنە فەقىرامى، ياكە شىطان؟!»
 جوابىندە آواز: «سېمىن رېچەم، دى،
 مېمىن اسمى آچى فارت تېرىز بىد دى!».

او سەنج

مەسىكىن بلگانم حالىدە كېشىنىڭ
 طشى ياخشى، دوز وقلغن اچىنىڭ.
 نېچكى سوڭ مىن آداشىم اىزگى بولنى،
 بىرب ملعۇن، خىلايمىز لېر غە فولنى؟!
 نېگە مىن آلدانوب يالغان كولو گە،
 نفاق ايتىدم اوزىمەگى علو گە؟!
 نېگە بولدى ضبا سوېگان آزاد باش
 مەدافىقلىرى فاراڭ قېسىنىڭ خفاسى؟!
 نېگە مىن طورمادم بىر چېتىدە يالغۇر،
 نېچكە كوكىدە يازا بىر دانە بولۇز؟

شولای یانسهم نی بولدی توشمی بیر گه،
 یاقنلاش بیچه هر مغرو ر سفیل گه!
 یانوب بالغز شولای کوب بلر او تکاج،
 صونه او ایدم خدا بدین وعده بین تکاج.
 اسیر من، اچقنا لام ایندی هه ئاگی،
 گوگلسر هر یاغم نوریز، فاراڭئی،
 منافقلر فاما ب هر دورت یاغمنی،
 گورالیم مین قویاشم هم آیمنی.
 فرلدی آله ایزگی اشکه وعدهم:
 فاراڭېدە گورنی چونسکە كەبىدم!
 هوا يوقى، آلامى روح صولش^{۵۵}
 فباخت بوركى اوڭى، صول، آست ده، اوست ده.
 چىنن حال: غېرىنىڭ يېتسىھ جىوب چق،
 اگر يېنمەس ایسىھ، بت، شوندە طونچق!

كتاب.

(آزغەنسى رو سەچا).

هيچدە كۈڭلەم آچلما سلىق أچم پوشىسى،
 اوز او زمىنى كورالىم بىچە و دەم تو شىسى،
 جفا چىكسىم، يودەب بىتسەم بىو باشمنى
 قو بالىم بىچە جانغە بىي هېچ بىو تو شىكە.
 حىسرت صوڭرە حىسرت كېلىوب آلماش، آلماش،
 كۈڭلەسز اوى بلەن تەام ئەپىل نىسە باش،
 كۈزلىم دە كېيدىب دە يېنمە ئان بولىسى،
 حاضر ئەنە صخلوب، صخلوب يلاغان ياش.

شول و قنده مین قولیمه کتاب آلام،
 آنک ایز گی صحیفه لرن آفتارام،
 راحتل نوب کیته شوندہ جانم، تهندم،
 شوندیخ غنہ در دلربیمه درمان طابام.
 او قوب بارغان هر بر بولم، هر بر سوزم
 بولا مینم بول کور نکوچی بولدم،
 سویمی باشلیم بو دنیا زک و افقارم،
 آجلادر، نور لانادر کو گلم، کوزم.
 چی گل زام، معصومه ندم مین شول چافده،
 رحمت گیتم او نوغانم شول کتابه،
 اشان چم آرتا مینم اوز اوزیمه،
 امید برلن فاری باشلیم بولا چاغه.

کیمکه شن.

(پازن کونن او رگارنلدى).

چیگمه خم شول نرسه گه، سیندن هم زک پللری
 آلغان آنی، برده بیرمه مکه او چورغان بیللری.
 طور مشنک آغمنده، ایندی اول گینه کان آغوب،
 قابغرو وده فایدا یوقدر، بولمی ایندی فاینار و به
 تو چمه کوز یاش، بار دمکده هر زمانه الله بار،
 آل جسارت، آلغه اومطول، شبج بالقمنی آلغه بارا

ڪو ڪل ڀولڏن ڻي.

ٿન્ફરلر، تખતલર، تરજમલર દેણાદન
ગનારમ જિખુદાર ઓચ બીજુ મુકૂકબ્દર.

عبدالله جودت.

ને چાણ્ણી આયસે દનિયા، આયસ્થી બાર، ફોર્ફટીમિદ્ર બરન્ઝી،
બલાર બિર્ડે કોલમ મીન، હેબ્જ ચનૂબ ટાવોમિમ આંધાર બોરન્ઝી.
મીનમ શેરમ ફારાંખ્ફી તોન، ફોબાશ્મ હેમ આયિ ટાવોઘમાસ،
શોંકારદે શકર આયનું મીન، બોનુનું બોલદાર્ઝી، બોલદાર્ઝી.
ઓરાંદબલર મીઠા ફોલ તોરલી માનુન ક્રોજ، ફારા કોચલ્રી،
ન્લેબ સુન્ડરમ્ગે કોઠારદે બાન્ફાન આયં ક્રી બોલદાર્ઝી.
ઓસ્કન સુન્મેદી ઓલ બોલદાર્મ બાંફની، હેમાન નુરલી،
અંગ્બેની બોલની، ચાલસ્સે અંગ્બોસ્સેમ બ્રા દાદે، બોલસ્ન્ન્ઝી⁹
સુરન્દન વાંલી યેશ તોક્સુન આયિ બાર્ચે શ્યાતાયિનું،
જેહાંદે ફાલ્ડર્ઓબ કિન્સ્સેમ એકાન، યાર્બ! ગ્રોઝ આંની،
મીનમ કોઠલું મુકૂકબ્દર: એમિદ، હસ્રેત، નાથરલે،
પ્રર બુચ બાર્ચે ન્દસ્યાન્નેદ્ર આયિ، બોલદાર્ઝી.

.

(લિરોન્ટફન એફિયાસ)

અ માનુર! આયન્નેચ્ચિ યેશ યિશ કને કોર્ઝિંગ્લે બાંફ!
કુર બુર્ઝની નીન્દિ નુરલી، નીન્દિ આલસુ، નીન્દિ આફ.
ઓલ કોર્ઝ બોલદાર્ઝન હુમ ઓલ ફાંદાં ફિંચાલ્ફન،
ઓલ આર્જન્ઝ ન્યે ફદર ઓબ્સેન્દ્ઝ ટોયલમાસાફન.
સુરદ્દે، બુ શાહેર મીની બીગ્રેન્દ્ઝ પાર્બ માંફની، ડિગન,
બુ શુરુ મહાસી હાસ્ટ્રી બીક આજ્ચ બાંફની، ડિગન.

اغتیار سز کوکلک اوبلار: میندین آرتق بوق، دیبب،
 سیزمه فالوب سپن صولارسک: مین مانورمن اوف! دیبب،
 اوز او زگدن راضی بولور، بیش کوکل دولقنانور
 هم دبور: آی های مانور مین، کم آلور نیک، کم آلور؟
 شونده اوبلارسلک: بو شاهر بوشنه آه اورمه، دیبب،
 آهلری، فریادلری چنلا بدہ اورنلی دیبب.
 جه چانا شم مین ده بو حالمه مینم یافلی بیت گه؟
راه عشق گله ملاک بولسما مین ده لی بیت گه؟!

سو تکه تو شکان تچقان.

(بر آمریکه گذرنیه سندن)

نیچکلر بلمهین، بر کون ایدهن آستنی فوشی تچقان
 چغلغازده کله زده بر طاباق سونکه کیلوب تو شکان.
 بوزوب فاری طابانده آرلی، بیرلی، هیچ چخوب بولمی!
 صیق سوت بیت، باتا، هیچ ده طاباذدن اچقنو بولمی؛
 بوری تچقان، بوزه در، تیک طور و ب بولمی، بوره ک تو زمی،
 بوزه در آرفی، برویه فوتله قدن امید او زمی.
 طرشق بوشه کیتمی بیت، بر آزدن صولٹ بولا او گفای:
 بو تچقان شول قدر بوزگان، فو بورقان سوت بولغان مای.
 حاضر بیت بانمی، تچقان کیراوب مایخه آیاق با صقان،
 سبکر گازنده طاباذدن اوی چخوب اوی اور زینه فاچقان.

* * *

ای فارنداش! سین کیره کس، صوغه بات با هونکه بات!
 ایت صبر، کورسات چد املق، همه ایت غیرت، ثبات.

بایرون دن.

بر آز بلدن صوڭ اوقوب بو شعرنى
قارايرىشك باكە، حسرىلى جرنى،
واويلارسك: نېچك شاعر ياراتقان،
نېچك يانغان، سينك اوچون جان آنغان.
باورىشك، ايندى شاعر بوق، دىبىورىشك؛
جىلغان اول سېرىك مخلوق! دىبىورىشك.
فىكىر قىبل شوندە، دى! ايندى اول أولگان،
بۇرەگن بو شعر آستىنە كۈرمگان.

* * *

علاوه.

بوايادىڭ يارم و بولماسىشك بىلەم جىفتىم مىنم؛
اما بولدىڭ يانماھە كۈڭاھە سىن نىفتىم مىنم.
دېن، شىيىعت سىندە بوق، بوق طىپيلوولك، بوق بوبىرغانكى:
سىن چاباق ايدىلدىڭى، نىك كورسەندەشك قوبىرغانكى؛
خېن زاكۇن، استانىدلەر گە باش ايمىسىشك، خە سىن؛
ئەپلەنسىشك، طولغاناسك، توگەرەك سىن، كە سىن!

أوز أوز يېھ.

تلىپم بولورغە مېن انسان عالى؛
تلى كۈڭلەم تىعالي بالقاولى.
كۈڭل بىرلەن سوبەم بختن ناتارنىڭ،
كۈررگە، جانلىق وقتن ناتارنىڭ!

تاتار بختی اوچون مین جاھ آتارمن،
تاتار بیت مین، او زمده چن تاتارمن.
هس ابصز کوب مینکه وعدهم،
قر لاما سمی واوی والله اعلم.

ڪەندي سويه ر گه گيره گه؟ (بوشكيندن مقتبس).

پلو مشکل، گيره گه ڪەندي سويه ر گه؟
او زك آوسه لڭدە آودارمى سويه ر گه؟
سین او لسىڭ، بت ۱ سینى كم قىغانما صوك؟
سینك زەمگىڭە كىلار صىلانا صوك؟
بو دنياده سینى كم اير كەلى صوك؟
بلا لىر دن سینى كم كېرىتلى صوك؟
سینك صوك حسرتڭ كىلار گە حسرت؟
ڏەندىڭ ئىڭىرنى كىلار گە گىترت؟
ڪىشى صانماس گىشى طابماق آصادىمى؟
سینى صوك قايىسى دوست دشماقىغە صاتمى؟
سینك باقنى كۈنڭ كىلار گە طانسى؟
گىرە كىسە ياش بىرىنە فارا قان صفا؟
سینى كىلار گە طوبىر مى بىرىدى؟
ڪوڭلىسىن حالىگە كم قوبىرىمى بىرىدى؟
ڪم او لچى بارشىن سینك بارشقە؟
پتون سوزن، آشىن سینك فارشقە؟

طرشما، ازلمه یوقنی گهره مگه،
 طابلماس بوق، گهرم جهدلک، گهره مل.
 سیکا، دوستم، بو سوز آخربی سوزم:
 او زکنی سوی! بارات او زکنی او زک.

او پکه.

آبا دوستلر، یاقن دوستلر! عجایب نیندی دوستلرسز؟
 نانار چه گه بندم ایندی: دوست توگل بلکه . . . لرسز،
 اگر شادلق، بخت کیلسه حاضر لرسز بوله رگه، سز،
 اگر به مسز وقت کیلسه، حاضر میندن کوله رگه، سز.

تله نپھی.

فشن، بوران، صالحون هوا، یانراق قدرلی فار توشه،
 بیل قعوا فارنی، هاما نده فار توشم دیب طارطشه.
 صرفا بیل، از غرا، تیک فار بورانن آرندا،
 شول وقت مسجد فاتنه دوم صوفر بر فارت طوزرا.
 کیچه کوندر او شبو بیر ده نشتر بیک باز مش کونی
 فا پھفن طونقان صورانا جای و کوز، باز، فشن کونی:
 «فرغانچ حال! فرغانچ حال! بیک قبین بیت، بیک قبین!
 ببرمه گز چی بر نبین تیک، ته نکه توگل بیت نبین!»
 گه بتسه ده بتبم ایندی «زگه: بو کشی بیک بای ابدی،
 اچکانی بالدین، شبکر دن، آشلری تیک مای ابدی،
 بر زمان طونقان ایدی شهرتلر بده دانلاری
 بو صوفر فارت بیک فزان، خان کرمان، آسترخانلاری.

اول کیبلر، مین سیگه یه بیتم، اول حسایسز ماللری
 قایسن آلسنهڭ شونسی حاضر: گلمریمی، آللری.
 اول طر ویکه آطلری، اول بیك ماتور فایتوتلری،
 قایدە اول تولکى طلوبلار، قایدە ایوهای طونلری.
 شەب ایدى! بیك شەب ایدى، مین شوندىن آرتق نى دىبىم!
 شر بالانغاج بىت كۈوهەسز، بىرسە گۈچى بىر گىبىم.
 بارچە حضر تار ایدىلر بو باپاى مفتۇنلرى،
 قالمادى بو قارت اوچون ھېچ اىتىدە گان افسۇنلرى؛
 باشلار صالتىر ووب ھم كە كىرى بوجىرى بورخالاب
 بوردىلر بو قارت يانىدە جورغا طايداى جو وفالاب،
 قایدە باى حالىزىڭى چاندىن سوېكلى دوستلىرى،
 قایدە فاچقان بارچەسى: ھېنوكلارى، اھموشلارى.
 «فەغانچە حال! فەغانچە حال! بىك قېيىن بىت، بىك قېيىن!
 بىرسە گۈچى بىر تىبىن تىك، تەنسكە تو گل بىت تىبىن!»
 بىش نماز صايىن نماز اھلىنىن قول صورىپ فالا.
 كۈرمىن ھم حضرت بو قارتىنى تىك قىرن كۈزىن صالا.
 ھە شولايىمى؟ آفچە بار دە، بار دە دوست شول، بار دە بار،
 آفچە اىسى چقىدى طور سە، بار دە يانىدىن طاپار.

ھۆژىك يوقوسى. (*)

(شاعر كالسونىڭ شىرىندى، ترجمە، واقتباس ايدىمەدرى).

نىك يوقلىسەك موڭىتكى? باز يىتىدى ھم اوسىدى كىم ايدىڭ كىم بولدىك، نىرسە بار مىكىڭدە! طور، اويان - كۈنەرل!	ارز او زېڭە فارا: چىرىەملر بور طىڭدە، نىرسە بار مىكىڭدە!
--	--

(*) اىك بىرنىچى ترجمە و تحریر مدرە ج. ھ.

اورماغان آرشک بر يللق طابشک، آنى بيل ذريادر، چېچقلر جيباردر. ايندى قىشىدە ڪىرىدى، اىگىننى بىردى، چانالىر آستىندە آف فارلار شتودى. او زىكىدە بالقاولق، خانو نىشكە آڭقاولق، قايدە، قىشە آزق، آجلقدىن صافلارقى. ڪورشىلار يۇك توبىد فالاغە صاندىلر؛ هم جىغاج كوب زاپاس بو طىصۇزوب ياتىدىلار. جىكىلىر پار آطدىن، اوى صالحوب ناراتدىن. سىنىڭ يورىطىدە آش يوق طوبىارلىق طارافان.	اندر دە يوق اورلاق اىگىن يوق اورورلاق؛ آڭڭىز بار بىك ناجار، اوچ تەنسكە طورورلاق. اىگىنڭ أورماغان، ڪىبەنڭ قوبماغان، سىبن او زىكىدە بالقاو، خانو نىڭ «بولماغان». ايسىكىدىن چقارما: سىبنى باى وفنىڭىدە، دوسنلارڭ ماۋتادى آلدىكىدە آرنىڭىدە. سىبن قايدە بار سەڭدە، اورنىڭ ايدى توردە. آققەمىز كوب آرتق، طنج باطۇ گوردە. سىبنىدە مال بىتكاناننى دوستلارڭ بىلدىلر؛ آلدىكىدە آرنىڭىدە قول چابوب ڪولدىلر.
سىنىڭ اوى بالىقدايى، بو كەبگان فار چىدى، ڪىمەر ووب ايسىكى اىپى آشىسىڭ ئازىسى داي.	اورماغان آرشک ياتا فىر دە يېتىم خاطر لڭ فالماسوئى، بىر اىكى سور ئەيتىم:

هر محنت صوڭىدە
 راھتلى كۈن دە بار،
 تېك باتقاج خدايم
 بىرمى مال سىبىسىز،
 بىشىمەتكى طالانغاھ،
 كولىدە گلڭى سەددە بىسىز.
 حق سوزنى تەبىن كازىگە
 كېڭى كوشۇڭ ئارالىسى:
 اورنىڭدىن فۇزغالما،
 بوقلى كور آلاپسى.

خاتونىڭ، بالاڭ آچ
 آشارغە بولماغاچ،
 بول كۈننى كور گانچە
 او يىڭىنى طاشلاپ فاج،
 كورشىلار باي بولدى،
 آشلىرى مای بولدى،
 سەين يالقاو يوقلاغاچ
 يانچەغاڭ صاي بولدى
 ايدى لار اۇمىدلىر،
 جىدىللىر گومبەلر،

سو يىكلەندىڭ قىمر ئاشىنداھ.

اولىدە - اولىس، ئىڭىدە - كوشىلدە سىنىڭ دردۇڭ هنوز؛
 دوستلەڭى، انسانلەڭ قىلبىدە فالدىر دۇڭ هنوز!
 بلگە موڭىڭ شېھەزەز موتىدرور اى نورلى بوز؛
 صورتۇڭ چىشمەدەدر، اذىنەدەدر صوڭىڭ هنوز!
 آه نىصل! بىز بار ايدىك: سىن بىن ايدىڭ، بىن سىن ايدىم؛
 فالمادارى بوندىن اثر، فالدى مىگىر شوقۇڭ هنوز!

مدرسه‌دن چققان شا کردن، نی دیلو؟

۶

اعلاق، وجدان، انصافلرنی
سروب چفاردق ایسدن ده
بوزندق، شول قدر ناچار،
اوژه‌ردق بز ایلیس ده ده.

۷

باپیق پاصاب جبلن-لردن،
باپیلار صاین تلندک بز،
اوژام صاین جوگرگه‌لب،
باپیقا صاین تولندک بز.

۸

لوونوب منطق بولندق پالاج،
چایناب صاغزلر لاجده لاج؛
نی اوون توگل، نامور توگل،
بولندق بز پشمەگان فالاج.

۹

پالقاوئمی سیده‌ک بز ده،
آشقاوئمی کیره‌ک بز ده،
پالغان، پشگان، اوڭغان شا کرد
منکدن بوردن سیره‌ک بز ده.

۱۰

پیش کونلرنی فادانلەغە،
فر باي ایندکدە چالدق بز،
صرفاں ماتدق، بورچاق آتدق،
بىر بىر بولندق صاج آلدق بز.

۱ کوب باندق بز مدرسه ده،
آڭلامادق بز فرسه ده،
سلکنەدك طاش توپلى بز
جىلبر، جىلبر بىل بارسە ده.

۲ . . .

چارشاو فوردق قوباش بىزگە
نورى چەچوب بىبەرسە ده،
قارشى طوردق، فودق: بىزگە
ياقىيلىدىن نى سكىلسە ده.

۳

بورخا بابوب بىفلاپ باندق،
اویغانمادق طاك آتسىدە،
اوپـلانمادق بختىزنىڭ،
قوباشى بابوب ياسىسىدە،

۴

ھمسز باندق صاصى بىر ده،
چىغان تىرس دەچىرسە دە،
چىركەندەك بو حاللەن،
وقنسز گورگە كېسىدە،

۵

گىبوب بىلەك، صارخايدق بز،
فوروب بىلەك طايمافادى،
ايسەت نجس لەتلىنىك،
بنوفلى قىخايسا قىلدەي.

چا فرمیلر خلقنی بس زنکه
حالنی آزماز ره نسلو گه.

۱۶

اصلاح! دبدلک، کوشک، گرچه،
اصلاح بولمه اس نی هیز سه ده،
قوزغال المادق پو چه مافر ده،
جانلر بیک کوب ده بیز سه ده.

۱۷

خوش اخوش احضرتلر بر کیتندکا
سردن ایزگیلکلار کوتندک!
کوتنه دک توگل، کوب کوتندک!
کبندک شول بز، ایندی کیتندک!

۱۸

آلغا، آلغا! آلغا طاباچ!
آلغا دوستلر، با صبق طابان.
موشکار چاق لی جهل بس زنی
آرته، طارنفان ده آلداغان!

۱۹

ئۇـ بىدە خلقنە خدمىتكە:
خدمت اچنده يوز مىكە!
بو يولىھە هر تورلى خورلىق
غە، زور لقلرىغە نوز مىكە!

۱۱

باپلار ایندی بوللاڭ بز گە،
آفساق، طوقساق قالغان قزن،
شولارەن قۇل بولدق علامە
بولغاچ كېچەن كۈزلىزىن.

۱۲

اوچراسە بىزگە طول ذارچق،
خاتونلار گر يور طقە كردىك،
گذاھ ھىچ فيل ماسەق دە بىز،
جهنمگە، او طقە كىردىك!

۱۳

نى خور لقلر، نى ذلتار
كۈرمەدك بىز بو ملتىن،
گورمى ايزدى مسىكىن، بىزنى
كۈزىنده بولغان ملتىن.

۱۴

خورلاو تىوگل نازارلىنى،
بو سوزلاردىن بىزنىڭ مقصود،
كۈز سز بولغاچ نىشل سونلى،
دىنادە يوق صوقرە صود.

۱۵

سوز يوق كۈز سز تاتارلارفە،
سوـ بار كۈزلى حضرنلرگە:

شیطان ناک هو ینینه.

س سویمه یوقده، گوبه، یوقده، یورمه چی شول قز بل،
برده سویمی اول سینی، سین یوقده اول سیندن کوله.
کولسه، کولسوون؛ شول گیره کشول؛ آنل سینناش نی اشک؟
گه بدہ کولسوون اول ماتور؛ دنباهه گورسنه تسوون تشن.
تش نورن چه چسووندہ دنیانی بیدرسون بالقوب،
بیری، کوگی باقتروب کینسوون ٹهلى بر بالط ایتوب!

یهش بالا.

بهش بالا اول نرسه بلسوون؛ بر تیننگه آط آلا.
نهق شولای بزنک شهید تجوید بازوب شورت آلا.

شیگسپیودن.

کورهم قای چافد، جانکه منک با گلینه چین فوندان
بوری بیت شادلانوب شوند، اوزنچه ٹه لله کم بولغان!
قاربده مین بختسز، هول چیننک بختنی کونلیم:
«خدابم! نی سببدن بولمادم صوک شول چین، مین»، دیم.

تو ڪچه دن.

سوگانگنی مین فوجام دیب، دشمانم کولگان بولا،
بلی جاناش فایفوسی هر کیچ فوجا خمده فونا.

ملى مو گلر.

ایشندم مین کیچه برو جرلی،
چن بز نشکچ، ماتور ملى کوی.
باشقە کیله او بیار نورلی، نورلی،
ئەللە نیندی زارلی، موڭلى کوی
او زلوب، او زلوب كنه ئەيدەوب بېرى
تاتار کوڭلى نېلىرى سىز گانن،
ھىسكىن بولوب طورخان او چىوز بلده
تقىدىر بىزنى نېچك ايزگانن.
كوبىمى مەختىت كورغان بىز نىڭ خلق،
كوبىمى كوز يەشلىرى توڭلۇغان،

ملى حىسلر بىرلەن بالقىلانوب
صر لوب، صر لوب چفا كوڭلۇنى.
حېر ان بولوب جرنى طىڭلاپ طوردم،
ماڭلاپ توبەن دنيا او بىلەن،
كوز آلدە كورغان نوسلى بولدم
«بلغار» ھم آق اپىل بويالەن.

نوزەلمادم؛ باردم جىلا و چىغە
دېدم: «فردەش بو كوى، نیندى كوى؟»

جو ابىنە مەلتەشم مىڭا:
«بو كوى بولا، دېدى، ئەللاو كى!»

شوما طورمش بولنده گیزگانشده با گلشوب، طایسه^{لک}،
 بوزکن^{لک} دفتر ینه سین خطاء کر و طاب صالحه^{لک}،
 «فباحث»، «بدبخت»، «جونسز» کبی گوب یه مسز آدآل^{لک}،
 سینی طاشلاپ بنون دنیا، او زک بالغز فقط فالسله^{لک}،
 بلوت طور، مین چغارمن طاش کو گلليلر آرامندن.
 ڪولوب طورمام فاراب چیندن؛ سینک بخت^{لک} فاراسندن^{لک}،
 ہوله رمن، برگه لرمون بارچه قابشی، موڭ و آهگنى،
 چيڭا دشمانلىق ابىمهم مين، آلوب کوزگه «گناه» گىنى.
 خلقى لىكن سىكا ايتكان او زېنڭى ھكمى بوزماس،
 جىلغانلىرىھ فول بيرمىس؛ ياتوب بارغانغە جىب صوزماس
 جزا بيرمى خاق ھېچدە گناه اش، بەشىن اشلرگە،
 قوشما آنجق كشى سبزماس رووشىدە بەشىن اشلرگە!
 جزالاو فامچىسىن بير گان، گناھلى اول خلقىھ كم؟
 نوگل، بوق. بيرمه گان ھېيچ كم، خدای عادل، خدای حاكم!
 ايكەو بز، بردە تىلمىرمە خلقىھ، سويمەسون، بارسون،
 آنڭ گوك تىز سونە طورغان سوپىودە نى خىبر بار چولۇ?
 اونوت بارسون، بنون حسرت وموڭ زارگىنى طن اچدىن،
 حضوردە از لىمە انصاف ووجدان فوشماغان اشدىن.
 مونى يازدم، كېڭىش بيردم، جو واتدم ھم طيدم، فوشدم.
 شولاي بوامبىچە حال بوق، ايندى قالغاج مين گىن دوستىڭ!

توش.

(گندان).

مین توش کوردم، گویا مین بر زور شاه ایمش،
 ناجده نزگان انجو، مر جان، آخاق ایمش،
 سینی سوپوب، شعر سوپلهب، شاهر بولوب
 یور ولرم بتونلیوک ناحق ایمش.
 تاجلی باشم حضور گده ابیدم ایمش،
 «جازاشم مین سینی سویم» دبیدم ایمش،
 نرسه گذه یه بنور ایندی سویگانم دب،
 اچه دن بیک بانام ایمش، کوبیدم ایمش.
 اطرافی چولفاب آلغان عسکر لرد،
 گل یوزبکه کوزلار بینی تیککانه بار ده،
 مینم اوچوچ سیندی شفت بو لورمی دب
 بتون عسکر طن ده آلمی انتظارده . . .
 توش شول نوشکه بینکاچ شاهر او باندیده،
 «باور بازمش!» دبیب آزراف او بلاندیده.
 او بلارغه ده او لگورمه دی مسکین هاشق،
 قاینار باشکه ایکی کوزی چلاندیده!
 بر آزدهن صوڭىڭ كىلىدى آڭار شادلىق ينه
 يغلاـم مین يغلاـم، دى، شاشوب فنه،
 مەعېتىم ھمان ايسكى محبت ايج!
بۇغا نىسم مین بوغالىندىم، دى، شاھلىق غنه.

قاتار محرىيىنه.

باز، فى يازسەڭدە سينىڭ بار بازغانىڭنىڭ ناشرى،
 آشلۇڭ ئوسدىسى بىر، طباردر آنڭعاشرى،

تیک او نو تیه، بر زمانه گورگه کرور بالغز باشڭ،
هېچ بىر بولماس يازىڭدۇ! أيدەشكەم قىدەشكە.
بارچە اھضاڭ چىركەنچەم فورقانچە حالىگە کرور،
او يلاغان باشڭ، قام طۇۋان قۇلڭ بىرگە چىرور.
دىياده بولغاڭ كېنى، يازغانلىرىڭنىڭ ناشرى،
مونىدەدە فورنلىرى سېنىڭ او لىگان نەزىڭىڭ ناشرى دى.

صاقمار صووى كويىنە

بازاسى لاي سوزمنى بازالمىم،
نى بولدىكىان مېنەملىكە.

بازام دىيپ كەنە او طور سەممەدە
وقنم فنه كېيتە ئەرمەگەدا

آقتق طامچى ياش

بىك جوواشلاندى مېنى، يەشرىن سوپۇدن جان گۈرىپ،
بار ايدى بولغاڭ چاغم، حتى آرسلاندىن فېپۇا
ھەزىلەتكە كېلىدى تقدىرمە بىلەن بختم كېرى،
موندى حالى، صىرىپتەلماس، بولسىدە، آدم، دىپ،
ايندى كۆڭام كاسەستىن باشنى تو كەمە كىكە پىتە،
او بلاغان وتنىدە آڭسۇزدىن كېلىوبىدە: «ھاي!» دىپ.
اولدى روح يەشرىن مەجىندىن، خەبا بوق او لىسىدە!
نىشلىم اپرگەم كېپىنە كېلىگاج شولاي بىر جان قېپۇا!

طلوع الشمس من مغربها.

چقسى، مغرب بدنه فویاش، شوزده زمانه‌نگ آخري.
بو، گتابلارده باز لفان کوب علامه‌نگ بربى.
علمیل، حکمت فویاش طوفدی مغربدن حاضر،
کون چخش فلسفی بل لمیم، ایندی نرسه منتظر؟

تلہف.

ملعنت، پچراف وبالغان برل طولغان بزنگ اج،
بار ناچارلدن، بوز وقلدن عبارت بزنگ اش.
شاق قاتامز طشقى زینتلر، کییملر گه فاراب،
جان صانامز تهله نبندى واق «تبین» لر گه فاراب.
کرل زه اوست - اوستینه روح عبیح حضور وجدانه بوق،
نی سببدن بیر بوزنده، تهندگه مونچه - جانه بوق!

یسگتلر.

بار، یسگتلر بیک تکبرلار چه طوقنان پوزا سن،
چونکه دنبا بافعه سینگ کور گان اول تبک Rosa سن،
کورمه گان اول دنبانگ فهرن، اوصال عروزا سن،
کورسده فالغان یاری، کور گان فقط اول Rosa سن،
کورمه گان باز مشنگ اول زور طوقمافن يا Rosa سن،
فالوب کور گان فقط اول، روز گانگ ده Rosa سن.

چیتن حال.

نی بولا طوفمی صراطن کیچمه سدم!
بو آچی همرم شرابن اچمه سدم!

گهيلنه بيت، اونمی بنمی همری^{۵۵}،
 جای گبل او طلر چه چوب سین قشلاسه^{۶۷}.
 آردم ايندی، فايده آفتق مو قدم؟
 جيلكنه من، بر باصاره اوچ باصم.
 فارشيمه چقما قوياش، سين فانلي طاب!
 آف کفندی سين جهيلمه اوستکه طاڭ.
 قتل نفس اينسم خدايدن قورقامون،
 لە گمی چپى آوربده بولمى ايجماسم!

بالا او جماخده. (۱)

مين حاضر او جماخ تورنده، بر مانور حور اير كەلى،
 مين جو وانيمين، جيليم سين تو گلساڭ، ديم، ئەنى!
 آى تومنده نورلى خلمانلار مىڭا طاشلى نەتى،
 بغليمىن؛ آلمىم آلارنى، سز تو گلسز، ديم، ئەنى!

اوتنچ

يەش وقندە يەشىنەدم، كوجلى وقادە كوكىرەدم،
 يەشىنەميدە، كوكىرەميدە، او طسز ايندی كوكىرە گم!
 حبارى طوقۇنلىق، تو بەزلىندى او بېنڭ قوللىرى،
 حر زمان آف قول بلەن كوكىرەدە يولىز چوبىدەم.
 آف كوكىرەنلىق قولىدىن آلدىلر قوزخون بىر وب،
 آف كىرەك دىب، پاك كىرەك دىب، كوبە، كوز ياش تو گەدم!
 اول نوگل كوشىم اشىدىن، تىك بالان قولنىڭ اشى،
 قىماڭز بىك، چقسە مىغانە باصلغان چوبىرم.

(۱) او زىمە طاشىش بر كېشىنەڭ كوشىمە يانى بر بالاسى او سنچ

مرحوم بالانڭ قىز طاشىنە نقش ايتار گە دىب يازغان ايدم. ع. ش.

دشمالنلر.

کوب «جلانلر» صز فروب چیندن فاربلر بختیمه،
بورلا، صرلا بد بختلر، اور مدلیلر تختیمه.
آز کبی با صقا بو ظلمت، طور مشم بورطن مینم،
توز مبلر بیت، بروگنه باقند آچلغان یاقتبمه!
اوزلری... سوزدن توبه نلر، کوزلری تزدن توبه ن،
ات کبی هاولاب يامانم، گوز یومالار ياخشیمه.
دبادن طویدم، امیدم یوق، آلار کوبسنسد،
تبک مین اولسگاچدن فاراڭز، تیبمه سونلر نعشیمه!

زور جانم سویمی چهاننى چونكە بار دنبا فنا،
آنده طور مقفه هو سلک بوله وافلر مبتلا.
ياقنى بوز بولەن آلام فارشى آورلىق آور وون،
چوبکەدە صایمیم يوره كىگە قابقارا فان صاولو وون.
آز مى فانخانى وصوفخانى كوتەرم مین پتیم؟!
آزراف او سدردى صیپاب تبک ماڭلا بىدىن ملتىم،

كېچكى تلهك.

مین يازام، شوندە كورەم: لامېم اچنده مائى كېمى،
آلدە كافز گە طاشىلر كوكىلىم او بىلار صىمى.
ياقنى بتىكىانچە باز يىم دىب صز فالىم تىز، تىز گنه،
كافز او سلنده قالا تبک كە كىرى، بولكىرى از گنه.
 نقطەلار دە تورتىمىن، كىرسە بارار دىب كېرنە گە،
مین او زم صرغانى بىك ياخشى طانىم دىب ايرتە گە.

کوبده او ته سدن او طم بالط - بولط ^{ایله هم سلگنه}
 «گولت!» اینوب آتفق نورن بر کورسنه، آندن، سونه
 نیشلیسک هر یافده ظلمت، اختیار سز دن یاتام،
 مبن یانوب، یاتقان بیر مده نورلی او بیلارفه یاتام.
 مبن فارا کغبلق اچنده او بیلانوب یاتقان گویگه،
 نجکه رب کو گلم جلیمده بر حوز تدبده لامپیغه:
 نی بخت! دیم، ایرته گه کچ سین طاغنده یانه اساڭ،
 بو یانه دن مبن ده مھشر یینمیچه فورخالماست!

وأقسنهيم.

سین او زکجه ایزگی اش اشليم دیگانده خلقیگه،
 ئەلل نبندی بلچراق باولار صالحار هقلیگه:
 - بو زمان شوندی زمان، دیب، بو وقت موندی وقت،
 سین او زکنى دنباده بز نکجه یورت، بز نکجه طوت.
 مبن صیالیم، آندی شر طلر، فانی دنیا و قتبىن،
 باشنى بو کسدم زور جنابندر الوغ جان حقبىن.
 آشقا نامن، مبن ابد بندەس او رنخه، مەڭگىگە،
 مەڭگىگە - مەڭگى رو حلی، مەڭگى نورلی بە ملیگە!
 آنده مین مەڭگى کولچ هم مەڭگى ياش بولق تلیم؛
 بو قوشش سونسون، بیر بند مین قوشش بولق تلیم..
 و قتبىنی بورنور کشیلر اول زمان میندە گورب،
 فابدالانسون شوندە میندە ساعتن هر کم بوروب.

گناه

د ن او زگاریانی بآلمنوٽ

کم بارانقان؟ کم چغارفان؟ ای گناه لفظی سینی،
 معنایسز ساڭ، سگدرالىي صاف عقل هضمی سینی!
 سین کېدە كىسىز بىر لفظىڭ، سین فباخت، سین اوپات،
 بىر گە آرتق بىر جوگەنسىڭ، بل، سېڭىدا دىشماں حيات.
 آزىزە انسان طورىغە اوپلاسە حىر، شاد بولوب،
 ئەلە فاردىن سین توشىساڭ شادلىغىنە طاب بولوب.
 آلدېسىڭ؛ آلماشدراڭىڭ؛ سین طەزلىگىڭ طىوب،
 سین ابىزە سىڭىدە ايتەسەڭ، حىر جوان كۈكىن بويوق.
 سین، توشكىلى بولامە مىزدە، يەشىنوب مىكىن فاراق!
 تىك طوراسەڭ كوز چىلتۇب عىيش - عشرىنى فاراب.
 آزىزە آرتىسە چىگىندىن، اوپناشوب، اوپشۇ، قوچو،
 صرغىراڭى سین جلاندای: «طوقتا، طوقنا، يېتدى چو!»
 سین پىشلىكىسە عمرى: «بو بارامى»، «اول بارى»
 «اول نىڭى هيچ بىر بارامى»، «مونسى بىك معقول بارى».
 بىز بارانقاچىدىن بارار، دىبم، كم آنى سىنندىن صورار؟
 حىر كىشى آلدەن بىر لۇ ھەدە كۈكلەر فالنار؟

صاغئور و قتلۇ.

طوبىسە ابلىيس طورىشىدىن باد اپتە اوجەماڭلارنى،
 باد اپتەم بىز سەم اوز مەن، مىن صىبلق چافلارنى.

ای کوکلناڭ شاولاب آفغان چېشە دن صافراق چاغى!
ای عمرىڭ نور لازوب او سکان ياشىل يافراق چاغى!
بوق ۋەمك بىر فرسە دىن ده، بارچە اشلىر آلدى گل،
كۈكىدە كۈك توسلى زېرى جىد ھەدە باشقان بىر لەل.

اوچوامى يولىدە جوانىڭ قابقى حسرت، آهىنە،
تىك بىرەسلىڭ اول وقت بىعىت، طبىيعت شاهىنە.

ھەر چەچەك سىڭلاڭ، آپالڭ، آبظاڭ او مېب طورغان آفاج،
سین صىيداى نېڭكە آواز بولە صايىرى صاندوشاج.
چەچەگان بىر كۈك كۈكلىڭ ھەر گوزلەگە بوشلىقى،
تىك قوياسنى ھەم طبىيعتنى سو يودۇن خوشلىقى!

بار كۈڭلۈ عىسىز، حسابىز مەرمەت، شەفتەت طولى
صانسە كۈكلىڭ بىر گە كۆكىن اينىگۈچى رەحمەت يولي.
بىر زەلەنچى كۈسە بورىطقە، سین بىرالىسەڭ بىر تلم،
ای بولا جانغە حضور! شادلەقدىن ئەيلەنەن تىڭ.

كېيىچ بىلەن ئاي چاق او قىلىر، طېلىپىشك نورلى كىتاب،
قايسىسىنى گۈبسىز بولا ھەم قايسىسىنى كوبىلى كىتاب.
بىر ئىزق كوبىلى كىتابىڭ موڭلى ئاوشى تىز بەتوب،
كۈز يو مىلغاج اختىارىز يوقلىپىشك شونىدۇق ياتوب.
يو قلىپىشك راھتىكىنە، تۈزۈلە او يانسەڭ بىر زمان،
ياق ياخاڭ مەبىطىن، مەلى بوق ياقتىياق، طالڭ آنماغان.
شول وقت يەشلىر كۈزىدە جان آچوب، جان صىلانوب،
يغلىپىشك جان زەرە بىلەن جان ئاھىرنى فەزاوب.

عقللیلار فلسه‌سی.

کو ڭاسىز سوز سوبىلى بعض عقللیلار خانۇن، فزۇھە:
فقط بىر يىل كۈڭلى دىب كالىندار ھم خانۇن، بىز گە.

قدو كېچ.

(سۇرە، فەردىن).

بو ۋەر كېچ، يىدە بىر كېچ، بارچە كېچلار اپىزگىسى،
صافلانور طابىن بو كېچ مۇمن كۈڭلەر كۈزگىسى.
صافلانور اول، پاكلانور، بىك زور خدا يىڭى دولنى
ھم توشهز اول كۈزگىلەر گە كوك فاپوغى شەولىسى.
شول فاپوغىن كوندر رەز تىڭىز گە بىر نەلەك،
بىر فەر كېچ، تىڭى فارشىنە، مەڭ آيدىن اپىزگىرەك.
چون، مامقىد اى ئەپلۇز بىر دە بو كېچ ارواح ورۇچ
ھم فەشتە صىلىرى بىر دە يورور مەڭلەر گروھ.
اول ملائىكلەر جىبارلار طول، يېتىلەر ياشلىرن،
بارچە كۈچسۈز لەر، ضعيفلەر ذەت آھىن، فارغشلىرن.
كۈز ياشىنىھ، تورلى رەنجىشىن ياصاب زور انجىلەر
اول ملائىكەر شەرسىنى بىزۇر ھم انجىلەر.
طاڭىز لەغاچە يورولار ئەيتىمېچە «بېچ بىر كلام»،
تىك دىبورلار: «بارچە مۇمنگە، مىلەمانغە سلام!»

توبە و استخفا.

(پوشىنىد، اوز گار تىلى).

با الهم! پادشاهم! بىر دە چىك بوق اپىركىيڭە،
أمر اينەسەڭ سىبن فرقەسقە گىشىنەك ملـكىنە.

مین قزقیم هیچ کشیدنک مالی، ملکی؛ بختینه،
 قایده اول، حتی قزقیم پادشاهی تختینه.
 گونچی کوز صالحیم کشیدنک یورط بیرینه - نیگزینه،
 برده پانهی کوز لرم آطلار، صبر هم او گزینه،
 هیچ قزقلرمی مبنی شاب فایتونی هم آرباسی،
 گهیده، تیک سورسون صفا! دیم، اینکاج احسان آلاسی.
 یا خدای! نیشلیم اگر کورسام گشیدنک زوج، سن؟
 طورسه اول باد ایندر ب جنت سرای روضه سن؟
 اول زایخالر ولبلالر کبی بولسه ماتور؟
 گونلهشم . . . (استغفر اللہ!) یا شکورو یا غفور!
 دنیادوچ نیشلوب آجا اول، سیگز او جماح فایقاسن^{۱۹}
 نیک تناولی گوزل، نهمی، ماتور او جماخ آشن؟
 بارلقا مولام مینی، مین ایندی گونچی گوبه لک،
 ابن آدمی توzer، بیرده اگر کورسه ملک؟!

قارتلار.

شاولی، شاولی او بنیمز بز فای چاغنده کارتینی،
 بز اوتامز، اوندرامز، Temъ می شوند بازکیمی،
 کم کوله، کم ققراء، هیچ بر او زوکسز شاؤده شاو،
 بو حضوردن اونتوولا فای چاف اچو بر لنه آشاو.
 آقه لر او بنارغه دردنی قوزهاتادر شالتراب،
 گوزنه فزدرفج کومش، آنون یاتادر بالتراب.
 او بنامون شول بند، کهنه آقه سی بار، وقئ بار،
 گهیده اوندرسون بختسز، او نسون گهیده، بختی بار.

تیک، نیگه کینمی اویندن آپه‌سی بـکان کشی؟
آپه‌سی یوق، بـس بو مجلسده آنث بـکان اشی.
حکینه‌وی بـتیمی تـلکی اول اویناـهانلرـنی طـبیـا:
«ایندم اینـدی تـجرـبه، اوینـاـو نـاـجـار اـش!» دـبـ قـوـباـ.

* * *

ذـق شـولاـیدـر فـارت کـشـیـدـه، بـقـسـهـ حـالـی، ئـەـلسـرـوبـ،
آـرقـاسـیـ چـقـسـهـ وـطـورـسـهـ آـقـ صـافـالـیـ سـ، لـپـرـهـبـ.
آـخـدـهـ اوـخـ! دـبـ کـوـچـکـهـ، کـوـچـکـهـ اوـعـنـرـهـ اـسـهـ بوـکـرـهـبـوبـ،
کـوـزـلـرـ بـنـلـکـدـهـ نـورـیـ بـتـعـمـهـ وـقـالـسـهـ چـکـرـهـبـوبـ.
باـشـ بوـگـهـ اـونـدـیـ باـشـلـیـ اـيـنـدـیـ اـولـ يـاشـلـرـنـیـ دـهـ،
همـ سـوـبـوـدـ منـعـ اـيـنـهـ باـشـلـیـ فـارـاـ فـاشـلـرـنـیـ دـهـ.
بـوزـماـسـوـنـ مـجاـسـ حـضـورـ آـپـهـسـیـ بـتـکـانـ کـشـیـ،
ایـزـمـاسـوـنـ يـاشـلـرـنـیـ دـهـ کـوـبـدـنـ باـشـیـ اوـتـکـانـ گـشـیـ!

طالبـسـتـوـیـ فـکـرـیـ.

ئـەـلـیـ مـمـکـنـ اـبـکـانـ اـیرـ کـئـکـنـیـ طـرـنـقـرـلـقـعـهـ صـانـمـاسـقـهـ،
جاـنـاـنـ کـوـچـسـرـلـگـنـ هـېـچـلـدـهـ بوـ دـنـیـاـهـ صـنـانـمـاسـقـهـ.
اوـيـلـنـدـ، باـشـ ئـىـمـهـ هـېـچـ، زـلـگـهـدـ آـلـاـ، خـانـوـنـ قـزـ دـبـ،
الـوـغـ جـانـ بـولـ، قـوـانـ، شـادـلـانـ، شـكـرـ؛ مـينـ بـيتـ خـاتـونـسـزـ دـبـ،
اوـيـلـنـمـکـ بـرـ بـرـوـنـلـکـ جـبـرـیـ، قـهـرـیـ اوـسـتـکـهـ مـنـبـیـچـهـ،
يـغـلـمـقـ، بـرـلـهـ بـرـ دـرـ هـېـچـ بـرـ ئـەـبـرـگـهـ آـبـنـیـچـهـ.
أـوزـهـاـنـ عـلاـوـهـ.

أـشـانـدـقـ بـرـ خـدـأـيـغـهـ بـرـ وـبـارـدـ دـبـ وـبـالـغـرـ دـبـ،
سـوـبـیـ تـلـ: فـايـنـیـگـچـ، فـايـنـیـ، كـەـلـشـ دـبـ هـەـدـهـ بالـدـزـ دـبـ.

کوزگی بیبلد

باتقیراق بو اندز یانادر، تون فارا بولغان هاین،
یا دیده تسلیم تو شا، بختم فارا بولغان هاین،
(روسپه‌دن.)

کوزگی تون، مین یوفلی آلمیم، اوی تورنده بیل بیل
بیل یلامی، آچ او لمدک قورقوسنده ایل بیل.
— ایک سویوکلی اشچی؛ ولادم بو بیل آچ فالدی دیب
ایزگی، شفقتلی آنامز، مرحمتی بیر بیل.
قویسه موئنده قورنجه‌لر توشکانی نشن آلتون بلن،
بو تلم ایکده‌ک دیب آنده نازلی نچکه بیل بیل!
بو صنف یوقدن غنه اولگان طازا ایرلر کورب،
جان آلورغه فرغانودن، آنده عزرا ایل بیل.
تباروب طورسه بو آچلر، بزگه به بیهتم (۱) دن نی بهم ۱۹۱۶
مرقدنده چونسکه ابراهیم و اسماعیل بیل،
گواسه موئنده طوف و اخلاقسر خلق تکبیرلری
هر ایشنه کانی جان بلالق، آندغه تکبیر بیل.
کوزگی تون بدیهی فارا گئی... اوی تورنده بیل بیل.
بیل، خدر اول: آچ او لمدک قورقوسنده ایل بیل.

بووان

تبکـکـنه طورغانـدـه فـابـلـانـدـی طـومـانـخـه بـارـ هـواـ،
فار اوچا، فار سبرل، فار قـوـطـروـناـ هـمـ فـارـ جـاوـاـ،
فار بـرهـ بـوزـ گـهـ رـحـیـمـسـزـ، کـوزـ آـچـوـبـ (ولـیـ فـارـابـ،
هرـ فـارـاـ نـرـسـهـ بـهـرـیـ هـمـ هـرـ مـابـاـقـ بـولـدـیـ فـارـاقـ).

(۱) قربان عیدی آلدندن بازلغان ایدی. ۱۹۱۱

فارنی جیڻگان کوک نوش، پیر گه طونق آی بافتیسی،
 آی ده فورنفان شیکللى: بر صاری، بر آق نوسی.
 کون بوبی یاتقان ایدی؛ او لگان جلان کوک بول طنج،
 چقدی صوک فایدن آداند رفع بوران - بو فورنچ.
 ئەل اچقنانهی باودن فاف طاو آرتی چنلری؟
 با تیشلگانمی خدایناش بی حساب زور منده‌ری؟
 فار بولوب پیرده اوچامی، او شبو منده‌ر جونلری؟
 یو گر شوب جون آولیمه ئەل ل فاف طار آرتی چنلری؟
 صوراً نام مین، فار آراسندن فاری ده آی کوله.
 مین فقیر مەعنده گویا، چارلا غندن بای کوله!

کو قەه گاندھ.

فار، طوماندن کونه گازدھ کېلدى چقدی شورەلم،
 دەشیمین. طبطن طورام نیشلر ایکاھ، دبم، کورەلم.
 ایڭ ئىلک تورنی او زون بار ماقلەر، اول بورگە،
 بار ماھى اونتى آنڭ چوردى باشندىڭ ڪوركە.
 صوزدى شوندن صوڭ قولن، بیتىن مىنم از لەب فتنق،
 فایدە اول كۈلەدەك، فەقلانەق مىڭا، يوز لر چتق!
 موينىمە صوزدى قەقلار من دېب اول طر زاڤلارىن،
 مین شارف بىلن آنى قويغان ايدم چورناب فالۇن،
 بلدى قابشاپ صوڭە ایندى آرقا زىدە اول حالىن
 جايگى كوك كولمەك توگل شول؛ اونتى بارماق، طون فالۇن.
 بىلەك كېرەكلى اش كېنى كوكە گلر منى قابشاپدى،
 اول فتنق از لەب ماناشى، بولماغا چىدەن، طاشلا دى.

مین بتوزلی بر کهسته: بار کیم اون فات مینم،
 بو کیمیلر جوکلگن افوار ایمه راک آط مینم.
 اول آلوب فولارف کوکره کدن، مینم بیلدن طونا.
 هیچد: بر شیطان چیشه لامسلق مینم بیله دو طا!
 اول طابان آمنن فنتقلیم دیب آیافقا قول آنا،
 بارماگی سیزمنی آذک، البته، جانسر اول فانا.

— اما بیدل نچکده سین، اور مانده، فرده شوره لی،
 یورمه بونده بولماخانقه، بار اشکنی هاور، ئه لی!
 سین توگل، تهانگه تیمالی گیندی ایندی کوب صوق،
 تولکی اچلی طون بیدردی، کوب صوفلرنی قوب.
 گر تمه گاچ تهانگه، صوق آبطاڭ، میڭا دەمان ئەلی،
 میندن اوج آلمق ارجون اشکه بوران قوشقان ئەلی.
 شول سوزمدىن صوك طومانغه باندی، غایب بولدى اول،
 «چىرى!» اینتوب بىر ئەل قايده، بىك بىراقدە گولدى اول.
 اول کول، ھم کولکى ازىز وده اونه، كېچ، ایرتەسى،
 كىم قىيىب ئەيتىسون آڭارسوز، اول طبىعىت اير كەسى!

کولکى توگل.

کولکى بولسە قای وقت شعر يەمنىڭ قصىسى،
 آندە بار بر جانلى حسرت، قانلى اھنت دىمىسى.
 اوپلى طورغاچ مین اوزمۇڭ جان آچەدىن دە کولام،
 چونكە ایندی قايغۇرالىم، قايغۇر وب آرغان بولام.
 حسرتىم، ئەل مینم تورلى قابقى بىر جلان؟
 دورقۇرده جىلماپالار، ئى بختىدر جلان!
 يوق، توگل، هر حالدەدە حسرت باز و روشم شولى!
 — نوسە گەشىلىت كېيمەڭ؟ مېن دېمەن: كوشم شولى!

اخلاق سوزلی

بیدک بوغارتن کوز صالحونه باشلادق اخلاقنخه بز،
کور کوئلده کوبلا گندن بارمیدن آف یافنه بز.
تیک حاضر یوز صومنی اور لاب کیل گوجی اوغری کبی،
کوز صالحان، چن سور ئەین توردن ملک باق یافنه بز،
بو «وز ئەبتورگه صارا لانس» ق عقلی بار بخه،
گل کبی سوزلر چەپامز، آفچه لی آهمقنه بز.

منافقخه

(سوژت رو-چادن).

جه انداش اسمیسن، صالحن، بوطن کوردم، فارن کوردم،
نیلر کورسە بتون اوکسز، بارن کوردم، بارن کوردم.
حاضر شاداق، اوین، کواکی تایم ایندی: بینه رلک کوب
صبی چافده هر یب باشم چفا چیکدی بینه؛ بیدک گوب.
سورهم قوترب، تمام نیلرب، فانی دنیا صفاتن میم،
حکیری آلسون باوز تقدیر اویز صالحان خفاسن، دیم.
تل ب شهرت و خدمت، کوککه بر چافلر اوچو کوردم،
هوا یوقدن کوچم بتکاج، طاغن بیرگه توشو کوردم،
آیافلیمن، فازاتایمن، چابش کوردم منو کوردم،
ثباتلیمن، حباتلیمن: او زمده بر علو کوردم.
شایار ما دشمانم، پشکان، بینشکان پهلوان بر لهن،
منافق! یا خشی صافلان آودارم بر کون او بالک بر لهن!

نی کیروهک طافی؟

(Экспромтъ)

الفالر لک بــاــافــنــی برــیــلــیــانــت اــبــیــجــ،
جــانــ کــبــســهــگــمــ نــ کــبــرــهــکــ طــافــیــ؟
هرــ ذــرــمــدــنــ مــیــثــاــ ســیــنــ قــبــیــاتــ اــبــیــجــ،
جــانــ کــبــســهــگــمــ نــ کــبــرــهــکــ طــافــیــ؟
ســیــنــ تــلــکــ اــبــیــجــ مــیــثــاــ، ســیــنــ صــلــاــ اــبــیــجــ،
جــانــ کــبــســهــگــمــ نــ کــبــرــهــکــ طــافــیــ؟
ســیــنــ حــیــاتــ اــبــیــجــ مــیــثــاــ، ســیــنــ حــاتــ اــبــیــجــ،
جــازــمــ، بــغــرــمــ نــ کــبــرــهــکــ طــافــیــ؟

انتقاد که متعلق.

بولســهــ بالــفــانــ، نــیــکــ کــاــغــزــلــوــدــنــ باــصــالــفــانــ برــ جــهــهــکــ،
بــیــلــگــیــلــیــ، اوــزــ اوــســتــینــیــ باــکــثــفــرــ باــوــارــدــ فــورــنــاــچــقــ،
چــونــکــهــ باــکــنــفــرــدــ جــبــ بــنــکــاــجــ وــکــنــســکــاــجــ توــســلــرــیــ،
عــبــیــجــ بــرــهــوــنــشــدــ چــهــچــهــکــکــهــ اــیــنــدــیــ کــیــنــهــســ آــیــســلــرــیــ،
فــوــرــقــمــیــ باــکــنــفــرــدــ اــگــرــ بــولــســ، طــبــیــعــیــ، چــنــ چــهــچــهــکــ،
چــونــکــهــ اوــلــ باــخــشــ بلــ، باــکــثــفــرــ آــنــیــ باــخــشــنــاــچــقــ،
اوــشــبــوــنــثــ کــوــکــ فــوــرــنــالــمــیــ چــنــ طــالــانــنــیــ اــنــقــادــ،
نــســقــ اــوــزــبــدــهــ اــعــنــمــاــدــیــ هــمــ ســوــزــیــهــ اــعــنــقــادــ.
نــیــکــ کــیــتــهــ قــایــ چــاــفــدــ کــیــفــکــ، حــاــکــمــکــ بــولــســ، اــیــشــهــکــ،
برــ زــنــاــرــغــهــ بــاتــ مــحــبــتــســزــ، کــوــســهــکــ هــمــ کــیــلــمــشــهــکــ!

محبت شوھى.

میں: «مەعېتىز» دىدەم لەن مەعېت تورلۇچە،
بۇلدۇز اول كۆكىن آنلاغان بىرگە گىنەرىخ گەپىندەچە.
طوفرى كېلىگان اورنى چوبىلىكىكە، تىرسلىكىكە آنڭ،
ۋابلاپ آغاڭ تورلى ھافشى، تورلى پېسىلک ھەر باғىن.
شوندە قەقلدى ئەندەچە، مەرقىلى شوندە دوڭقۇزى،
شوندە خورلۇقە. حقارتىدە مەعېت بۇلدۇزى.
بۇقلى بۇلدۇز شۇل توبىنلىكىدە اوزۇن توشلۇر كوروب،
ھەر توشىنىڭ باقچەلار، گللار، گۈزلەر اېسلىرى كوروب.

قزان و قابان آرتى.

١

قاى زمانىدە، قايسى تىلە بولىسىدە مەتكور فزان،
ايىسکە كىرمى قالمى هيچىدە شوندەغى بىر كول - قابان.
بو شهرنى ھەم بىر كوانى جىلىدەر ملت تلى
بىك ياراًنوب، ئەلە ئىندى ايىسکى شهرت آرفلى؟
اول شهر عادى شهر، آلتۇن، كەمۇش، گۇھر توگل،
كول دە تىك بىر گول كەنە، الپە، اول كۇشر نوگل.
زېكىلەب باقسەڭ، بىر كولنۇڭ بار بوغای شەرىيتنى،
بار كېنى ملت خىالىنۇدە آنڭ سەرىيتنى.

بىر وقىلىرى مېن صورب آندا كېسىك باشىڭ جىن،
بىر توشوب مەندەم بىنۇلىق تىكىشىب باقىدم توبىن.
چەقەنام يوق تىك ئەلى، ئىكىدر بىر كولنۇڭ آرتىنى،
ئەلە مېن يالقاولا نامى؟ ئەلەل كۆڭلەم طارناتا؟

تیک سویلی کورگان گشی، آنده غرائبler کوبین،
تئکری قیلغان هدی، عجب، بو کولذک آونن هم توین،
۴

بار ایش دی اول کول آرتنده او بر نک قارچپی
بوزنی، بیرلی، دی، آفچه طولی دی یانچغی.
اول گول آرتنده آداشسه کبچکه فالغان فز بالا،
اخنیارسز دی ټه بینک بورنینه اول کوز صالا.
اول ټه بینک بالقوغان طشهه او تی بیک یاقنی دی.
هم اول اوت چیکسز ماتور: کوکلی، فزلی، آفلی دی.
کیچج بلن قارچقه شوندی کوب آداشقا ان فرز کروپ،
چقیبلر دی، بوق بولالر دی تمام بوز کوک ارب.
بر ایکی کیچنی طاریلار دی آلا ر قارچق صاچن،
هم فاشیلر دی، او والر دی آیاهن، آرفاسن.
چچج طارارغه بر پچه نلکدن آنغان طور مادی،
آرفاسن ماءساز اوچون بر آط جیگلگان آربادی.
اول باتا دی، شوندہ گارمون اوینی هی گارمه نچیلر
اول فرن صالحان که به چلر اوینی دی بیک مولغ، چیبدر،
عیفی آیزی! فایده کوردک؟ سین آلاونی مافتادک
کورمه سک تینز اویناسه هنی، دیدک، بارمافلرن،

.۳

باش طارالجاج باشلی دی اول ایندی ملعون قصدینه:
حبس اینه دی بارچه فزارن، ایده ننک آستینه.
اول یاوب مظلومه لرنی مثل بلبل هم طاوق،
طاشلی دی، فز لر سیهر سوزانر دیب، آنده چیکلولک.

شوندە اول فز لىرى سېھىر گاچ اوڭ يادا دى بىر كېچىن:
بار تەوفىدىن، بار جەنملىن دە كېڭىز ھە زور مېچىن.
شۇل وقت بىر فز آلادى، اوڭ چەچىن دىن اوسىرەب،
بىر قولنىدە دى آنڭ دىنبا قىدرلى زور كورەك.

ئېيتىدى اول: «بۇ كورەكىكە مىين اوطور، فوشتان فزم!»
طاھلىدى. مېچىكە اوطورغاچ بودە چەپماسىن بوزن.
اوڭ اوڭ آلدندە حسابىزدى ايمش فز توشكەسى،
مەسلمەدى بارچەسى، يوق بىر گەنە "Катюшка" مى.
بىر چو يىدە طورسە رېيىھە، خەبىشە، مەرىم توشكەسى
شۇنچەدى بىر گۆك ئىنگان دوڭزى ھە چو چەقەسى.
شۇنچە نەقللىدى ئەنچىچ؛ مەرقىلى شۇنچە دوڭزى،
شۇنچە خورالقدە عقار تىدە ھېجىت بولدىزى!

تاتار يەشلىرى.

دەقتە لايق حاضر گى كۈن تانار نىڭ يەشلىرى،
آڭلامقى، بىلمك، تىرقى، معرفت، حكمت بىلەن
مەيەنوب ھە نورلانوب طور مۇقدە ھە دە باشلىرى،
مۇندى كورۇش سوبىنچىن دىنلى مىن آلدەن بىلەن.
تىك بولار زىگە كېرەك دېڭىز توبى غواصلىرى،
اوستىدە بىر يەمسىز بولۇت باشدىن كېتىر، ياكۇفر ياوار،
بىر گە وەمت گۆك توشىر يەشلىنىڭ ايزىگى قىمىلىرى،
شاولاد آفغان صو بولۇر طاو باشلىرى، طاو آستىلرى.
كۆك بولۇپ كۆكىرەر ھوادە ھە يەشىو داولاشلىرى،
بالىڭار ايزىگى كورەشنىڭ خنجرى، آلماسلىرى.

بورمه‌سون به‌غیری او زوک ملت کیمیب فاشیسز بوزاک،
بن آنک بیک زور غیری چن بر پلیازت فاشلاری!

حومه‌تلو همین یادکاری.

کوچ بلن بر گه گوزه‌للکنی جیفان دیشگر گبی،
اول ایدی اوستون و نول بیتمه‌س کشی بولانز گبی،
اولیالریزک بارن بر بر کیترسده فارشیده،
کورمه‌من دیب اویلیه‌ن بر یافقی بوز اول بوز گبی،
کوچلی، کوچسز، بارلی، بای بولدی هامانده بر اگار،
هر فاراشده اول ایدی چن «گر پگندن گل طامار»
اوتدی طورمش پچرافن گوهه کبی وجدان بلن،
آزغنه کر فونغافان ده قای بیزندن کم طابار؟
اول کوره‌شدی هم یاوز اشکه جزا بیدری کولوب،
اویسکن آفلی شول کولوشکه پاک گومشدن بول بولوب،
اول گوره‌شدی یازده جلمایخان فو باش توسلی بلند:
قارنی، بوطنی اول نیچک ہرته کولوب هم نور ۋوبوب،
گورمه‌دی عامی، طبیعی، بوش ۋوقلر آتماڭاج
هم کەمیندە بر بانورده بىرده يغابوب ياتماڭاج.
بارمنی، بزده عەوما چن کشی قادری بلو ۱۹
بن آنی فایدەن بلىك، مسکین اولب آڭلانماڭاج؟!
يىنه بىر خاطره‌م.

مین قوناچىل بىر جروچى، میندە بار بارلی، گيدای،
خاندە يەشلر كېل هم سودا گر، بای اوھلی، بای.
اول بلند مرحوم ده كېلىسىم مین سىزه طورغان ايدم
گوکىن اينگان خاندە كېلگان شبكللى طولغان آى.

قزان و قزان آرتى

اى قزان شهرى طوراسك طاوده زور شەمدەل كېيى،
مسجدىڭىز، چىرىكاولىڭىز، هر چانلىرىڭىز شەملىرى كېيى.
سېن اوزىڭىز چورناغان هر دى اويدىزگە نور چەچوب،
بىك مهاباتلى طوراسك بارچەغە يول كورسەتوب.
نور آلا سېنىن بىتون باق، چىستاپول، اصباش، تىتش
ھم چاباكسارغە، مامادىشلىغە چار، مالدى قانش:
بىر بورولدە اى قزان، سېن بۇ قزان آرتىن قارا،
نور چەچىسىك بار اويدىزگە، اوز اويدىزگە فاپقارا.
«أوز توبىيە توشىدى: شەم، لامپىنىڭ ھېسج بۇ نورى»
شول مقال مۇندە درىست شول، آخ، آنى جن اورغۇرى

آول ھەرسەسى.

مدرسە دىب نىرسەدر آصرى آغايلر جىلىكەسى،
نەف اچىر آزغان مىرىد، مەجنون ايشانلىرى ھىلىقەسى.
چەپىنلىر مۇندە جىرىنگىچى ئەلل، نىندى مەھلات،
پەش عەرلىرى مەھلات چەپىنلىپ بولا مۇندە ھلاك.
قايسى «كەپتەر كو» دى ھم ۋايىسىسى «قاپاطرقۇ» دى،
چورت باۋا زىنات نىرسەدى «سەنترسو» دى، «صاطاطرصو» دى
قىش كۆنى شول مەھلاتنى آچ توبە توسلى كۈەب،
باز كۆنى طۇنتى كوشە دون ھر كوشەك اوغلى كوشەك.
آلەرنىڭ شۇزىدە قىآن بولا ھم ئەۋەنېك»
بوش توگل بوقچە، كېنرگانلىر آنى كوچلپ توبىيەب.
قول كىرىنە بلەر انقاچ ھەفتىكىڭ ھەپتىك،
اور تاسىدىن فابقاالاب، تەملب كىمەرگانلىر چىتن.

استینه مnder او بگان کوردم تورنده خلفاً سن،
اول قرون صالغان، ناجار، اوچلی و قرشلغا ن فهسن.
کبلبه تی بولغاج فباهت، او بلادم، ابلیسدر اول،
بو صاصی ایس، گم بل، شوندن چه چلگان ایسدر اول.

دین وعو ام.

دین حاضر ایسکی، آوارگه طرفه چو گان دیوار،
آزفنا او بباب قنه بار ماق بلن تورنسه لک آوار.
بیلسگیلی هر بر آغاچلر ده قور ورغه باشلیلر،
بلبل او رنینه او بایا طونقاچ باشنده فارغالر!

* * *

تیک آهای مسجد اجنده یوققه ایرنن سلسته؟
«پش» «پش» ندن کورشیسی بلسه او فی دیب، شول بینه.
کم یاتارده کم طورور، دیب یورته اول طونغان کوزن،
بر طنشده یامی بیت کو گلندن اول قرآن سوزن!
سین گیل سک بیت آهای تیک مونده کیل گانگه آناڭ؟
اول ده سین کیل گانگه کیل گان طشده فالدرهان فاطاڭ

* * *

ئینچی زنهار نیشلیسک مسجد ده صوك سین هودا کر؟
صاو طور امسک بو آراده، بیک فزومی سوداڭ؟
صوك نیچك او تى بازارلار هم تیزى كوب كر دیمی؟
بو نماز گنی ئەلى صوك حاجى آبطاڭ کور دیمی؟
کورسە اول ماقار سینى، «ھەبىيەت كىشى احمد» دېبور،
«تو فيخندە، استقامىدە منه رحمت!» دېبور.

پور کی! پور کی! نرسه گه مسجد ده سین طنقشلانوب
 صایر بیسک فر آن واتاڭى، طرف صیر كوك، مىلانوب.
 جمعه دن صولك شەمە آش بارنى سىزە آق تىشلەڭ!
 صولك نىڭى كونىگى حەملەن كوب «حصول» مى اشى دىڭ؟

مجلسى.

(پوشكىمندىن).

مېن سوبىم دوستلىرى بلۇن بولغان حضور مجلسىنى كېچىج،
 شوندى مجلسى: آندە حریت بلۇن شاداقى رئىس.
 طورىسى آزىز اېشتلىوب، اچ، اچ دېگان سوز طاكىفچە،
 كاسەلىر بولسى، طولى، بىز مىست بولوب آوفانغەچە.
 بولماھە آرتق طفر اچكان كىشىلىرى ذىك رەتى،
 طبىطۇز بولىسى بوشاب فالغان شىش لىزاك رەتى.

يېيل طاووشى.

(جيبلر، جيبلر بورمىسىم ايدم.

يېيل طاووشى سىزەمسەم،

اور زىوب طاقىقى قىيىمىسىم ايدم،

اور خلقىمنى سويمەمم).

كىيفى بىك كىتكان اورىص ئەيتىسىم اگر: «أىزىز بىدا!» دىسىم،
 كىيفى بىك كىتكان اوورەدنىك: «آختى، موزىز بىك!» دىسىم،
 كىيفى كىتكان اخنالاچى: آختى چورت، «أشىشىشپىك!» دىسىم،
 هم آراشطىكلى صالحات: «ايغىخ» تىجەللى، «اشىھىطىك!» دىسىم،
 هەدە بىر ايسىر لە كىشى: «بىز بىت كېچە آچپەچەپىك!» دىسىم،
 هم طابادەھى قويماقلىر: «ايىدى، بىز «بېشىشىدەك!» دىسىم،

اوشنو صزغه فیچ طاوشلر نی بره و آولاب جیسه،
بار چه سندن کو چایرها بر بیل نیدر داولاپ ایسه،

* * *

بیل طبیعتنگ تلیدر؛ فای ونت اول طونلغوب
اوج عرفنی بیخشی مهندمی، بس هران گیندی چه چه غوب!

تمثیل

(ایتالیه - تورکیه صوغشی مناسبتی ایله)

دوست قوشلدبادر آرسلان بره برو کون بولبارس،
بر کیگه مده اشل نورگه بولدی اشل زگان بار اش.
شول زماننی مه لال فایدن کبلدی چقدی برم مهچی،
فارشولبادر: «مه بده بز گه اتفاقند کر، مهچی!»
بواسمه ده سوزلر بر اسکان، بو اوچه و آبرم بدهشی،
هر بری اوز طابقانن آبرم پاتوب، آبرم آشی.
بولبارس کورسه ایشنه ک، قویند نیز رک برتوب الا.
متفق بز نک مهچی نیک گوزلرن بور توب فالا.
آط، صیبر کورمه ارسلان، ایده که نیز مه بلندره،
بد بخت بز نک مهچی نیک گوزلرن ما بلاندره.
آولی آلمی بو مهچی هیچ، آچ ٹوله رحاللر گیل،
- اتفاق طونلغیمی؟ دیب دوستاری آندن کوله.
زار جلی بز نک مهچی: «سز طوب دگز، دی مین آچ ایچ!
نیگه نیک مین آچ فالورغه، دین ژبلیکی دبر را ف ایچ!»

پر قاییخی کونندہ (*)

بندم مین یاش مالای،
بندم عمر گدده،
اسسی فایه، کوچلی جان
قاینامس عمر ده.

بار میکان دنیاده
میندن بختسر لر؟
خانوهم، پورطم یوق،
یاتام نومیر ده.

صارغايدم زهران
دن صاری مین،
بو چوفرلی بوزلو
طولماس عمر گه

آڭىش

بىز «بېشەنجى» بىلنى بىر كوننى او باندىق «ماڭى بىلنى»
اشكە دەھوت ايندى بىزى، كەدر، ايزىگى نام بىلنى
اشكە يابىشور چاق بېتۇپ. يەسىز او زۇ، تون او تىكانىن،
خۇز آچوب، بىلدىك بىز او اچەبب كۆكىدەگى چولپان بىلنى.
بولسىدە اول چاقدە بىز دە كىرسىز ايمان، صاف كۈڭل،
خۇز ھمان بولدى ارىنىلى، بوردە صاف ھم پاك توڭل،
شول سېبىلى دوستنى، دىشمازى درىست فرق اينىمچە،
كۇب صازا شىرىدە رىزىل شىپىطاننى بىن انسان بىلنى.
آڭىنى مېڭىگى ياش بىلنى دە اشىل دىك، بولسون قبۇل،
جىراپىل آچقايم اول اشىل گە سېكىز نات كۆكە بول.

(*) «Всѣ говорятъ» كويىيە جىلانا ايدى.

اوتدی ایندی دوستلر م او: کان اش نی بولسه اول،
ایندی اشلیک صاف آچق گوزلر بلن، چن "آڭ" بلن.

خسته حالی.

کون طواوا. هر کوننی حکمت، معنادن بوش اش کورم،
گوز بومالیم تون بوبی، يومسام فوط ارجقچ توش کورم.
بوچ پانمده چن کىشى، بولغايدىدە مىن چىت کورم،
بلەدم، قابشاب، فقط هر يوزدە كاغز بىت کورم.
بندى ايمان، مرحمت، شفقت، محبتىكە تمام،
بەيلى فربانلىق كېي آلدە قىل فان. ايت کورم.
بار حباتم صالحندىن طوشى جان، فاندى كوشى،
هر ياغىندا بار جهانڭ زەھر بىردىن چىك کورم.
قىشىدە اوجقان كوبىل ك توسلى، گوزەل فازلار مىڭا،
نىك بورىلر^۹ دىم، كېرىھىسىز بىر چواراقى دىب کورم.
بىر گە نق باصمىم، آپاق آمىندا بىر مشالق كورم،
اي اولم! مىن سىندە بىر حسرت و بىر شادلىق كورم.
آدمى طىقە معنالار، كېتكان كوشانڭ چىشىمەشى،
فالغان اورنىدە ملاكت چوقرى، بانەاقلۇ كورم.
بوچ نجات، فىكرم چۈرىسىمەدە اوزمىن اوز گە،
فۇزغۇن احلام گەودەسىندا، كېبىسىندا پۇت کورم.
نىك، ولائى بىر آورۇمنى^{۱۰} قەللە آبلاوموف دەمى (۱)^{۱۱}
کون صابىن يوز صولاسىه صولاسىن، جاندە نىك ئاطلىق كورم^{۱۲}

(۱) آبلاوموف دەپور روس خەرلارنىڭ گانچەر و ئەنلەپ بىتونەدرى
اشىزلىك، يالقاولق و خىسيسلەكىدە اوتكان بىر قۇرمابىنڭ فامىيەسىدە.

آور و جاندگ بیشمه‌تی - ته‌نن و اذک نورلیسی
بر ل هر کوننی یامیم، ایننه طافن چرطی کورم.
بار ایدی یالغز فالوب، جرلاب جوانغان چافلم،
بارطی جردہ ایندی کو کوه‌گنی طونامده پونکوره!

شهاب حضرت.

هر بر امام بزده قویرق بولغان چاده،
قویرق سوزی بزگه بویرق بولغان چاده،
- فلان سلف فلان ئەندە کاندە فلان بول، دبب
هامل مولا امر ببوروب طورغان چاده.

چقدی آخر بزدن ده بر بتون کشی،
پاخشی آڭلاب نقدبر اینتو چینن گشی،
نانار دده عرفان اونى قابنغاننى
کورمه نورگە گوتەرلەگان تونون کشی.

ڪېرەك بولسە ئەيتوب بېرىم اول، شەب حضرت،
طولغان آى گوك بالقوب چقغان شهاب حضرت،
معارفىكە اول باشلاپ آدوم صالحان،
ملت اوچون بەا بىتمەس قىبات حضرت.
اول اينسىدە حدیث، آبنى کوب نقل،
بولوب بىنمی آذک عقلی نقلقە ئۇل،
انسان دىگان شرفلى بىر مخاوفىدە اول
بار دبب بلە حاىم مەقل وەر عقل.

دلیل اینه «تىڭىردا» آبتلارىن،
روشان اينه شول آبىندىڭ هر بافارىن،
«تەڭىردا» آبتلارىن طاباق، اينه
تىك بلگۈچى مولا طاماڭلارىن.

آڭلانغاچىن قى آندهغى بىك كوب سولو،
 اوز اوزندىن آغاڭار دېنى كرار،
 بو اشلىگە شهاب حضرت سېب دىبب
 داهى قولن او به باشلى كوب منكرلى،
 ڪىدىن آلدى دين فىكر ندە استقلالنى؟
 ڪم طاشندى اوшибو بخت بو انبالنى؟
 نېچك اوزدك «اوپلاودە» قۇللىق جىن؟
 - «حضرت» دن اول بىز گە ميراث بواوب قالىسى.
 چىدى البت بو داهىگە سفېل دشمان،
 چەققان دشمان مغلوب بواوت چىدى اشىن،
 الوفاقدە اوستۇزىلەكىدە شهاب حضرت
 انلىر بوبى بىتە آلامسلق بىر گە كېچكان.
 بىر جان بلەن تىزدىن ملت ايتە بەبىرەم،
 شرافتلەپ طوفان كوننى بو محترم،
 جسمى اولك، اسمى ترلەك بۇ حضرتىنى
 مەعشر گە چە تىللە سوپىلەر؛ يازار قىلم.

داھىگە.

ھوز فاراشكىدە سېنىڭ دىريا كورنادى مەڭىنى توون.
 سەينىدك ازىزلىپ، سىن آى ياقىرىتىغە، ايدىيال اوتنى.
 خىرت ايدىڭ آرمى، طالمى بوردىڭ اوшибو يولىدە سىن.
 چىن ثيانلى لىغە باردىڭ، باقىي اوڭىۋە، صولغە سىن.
 مىن ئەلى حېرائىن ھاماندە، بىلەددەن نى بولغاننى،
 نىرسە گە آرتقە فاربسىڭ؟ اوتفە فاتاڭاج بىر آدوم.
 بالىتارا كوردىڭى آرتىدە؟ اوت توگل اول، آلتۇن اول.
 يوق مقدس نورىدە آنده، يوق جىلىقى صالحنى اول،

ایزگی بولنی هر وقت آکلاب شولای فسقارنا اول،
سبن صانلماسنگمی، دیب فیکرک او زینه طارنا اول.
آرتقہ باقما داعیمیم، ایدیال هاماندہ آلدہ اول،
آله بارهانلرغه تیک طابللا طابلسیه، آللا اول.

طالستوئی سوزی.

زور بخت انساننه هر کون، هر ساعته باخشو،
باخشو و یوق، بولسنه آنده «باخشی مین!» دیب لاف اورو.

روسلو هم بز.

روس بیرندہ بز اثرلی - ئرلی بز،
تار بخندہ بردہ طابسز بخوزگی بز.
روس بزین طورمیش کېھر دك صابرلشوب،
نل، لغت، عادت واخلاق آلامشوب.
برگه طورمیش، برگه لک چىكىن آشوب،
بز شابارشدق، وفتلر آلامشوب.
ھېیچ بەرمى تار بخى بو برگەلك؟
بز طوغان بر جىكە برگە تر كەاب
بز صوغىشده بولبىرسىن گوچلىمىز،
بز طنچىدە آطدىن آرتق اشلىمىز.
شول خلقنىڭمی حقوقى حقى يوق؟
حقلىمىز اورتاق وطنده شافتى اوق.

شہرت.

باز بارو، ایکن فزما، هیچ وقت شهر تکه سین،
بیک نورونه، ایرنه گولک بر ق بولور چو پرہ ککھ سین.
طابه ام شہرت سیزه لیاسلر دیمه تکلیده گن،
زور تهره زه بار دیب آنلا، دنیا غه کو کرہ ککھ سین.

قطعه.

کو چلومنی مین فارا کونلر گه صاقلی آلمادم،
کونلر منک هیچ بر ده چونکه آف، دی آلمادم.
بولدی بولده کبونه لر، اندن کوبه بندی دشمانم،
چونکه ظالملرنی، اوستونلر فیانی آلمادم.
فاینمادی اوچ، بندی گوج، صندی فاج، شول بولدی اش،
کرله نوب بتدم اوزم، دنیان پاکلی آلمادم.

قفسیوی؟ قو جمهه می؟

هر زمانکم نصری برلن فتحی کبلسہ اللذات
هیچله بر کوچ طوفنان المی، مانعی بولمی آذک.
سین کوروسک طوغری بول طابقانی کوب تورکم خلق،
حمد و تسبیح اونلار بولن گور ولد هر اور ته لق،
مکده آجدی بوکون یافتنی ایما غه باب خدای،
بار لقاو استه، شکر ابیت، توبه قیل، تواب حدای.

محرر گه.

ای محرر! فایسنہ بیر گان باشن گوز کبریا!
ای مصور! کمگه بیر گان پاک و چن دوز گبریا!

قایت ۋەلى موندە وطنە، قایت ۋەلى عارفا بىتمەلى!
 كوز فاراشىڭىن گۈر يېر طابىما ونچى كى، رىيا!
 آلتى يادى اوزگاروب كىتىدى لغت ھم اصطلاح،
 «ودا گۈللىكىر ضباليق وسۇدادار ضىا».
 جانلىراق طورمىش دە بىتى، شانلىراق بىر اش دە بوق،
 بىر بىن چەپنى بىشىنچى بىلدەقى كوب اوليا.
 آلتى بىل طوردى چوپانسىز آپىرىلىشى بېش كىنو،
 قارت بورى كوك بارى قورغان آپرم - آپرم بىر اوبى.
 «اول ھەر دىن قورقا شىطانلار» دېگان توسلى رسول.
 بىر فاراشىڭ اىلچى شوما يالغانچىنى سوزىدىن طبا.

طالستوى سوزى.

كېرىشك آنچق يىشەر مقدار آشارغە،
 كېرىشكى نىك آشارغە دىب بېشەرگە.

طالستوى سوزلىرى.

هېچ وقت بىوامى پىشىمان، سادە طوردم، دىب كىنى،
 قان جلى كوب چاۋىدە «فوق العادە» طوردم، دىب كىنى
 جان طنچلاندى دىيمە، بولغاڭە مالىدە آرتىڭى،
 آرنق اول آلغانغە نا معلوم غربىلىرى آفتىغىن.
 اسى، مىمسىڭ بوي بوجىرى كە؟ اپر نەمسىڭ اشلىرىگە اش؟
 يَا، تىلەن سىن، يَا فقىئە فرداشنى كوچلەرگە كىرش!
 تەملى بولغاڭە عجىبلىمە بىر بايدىر آشارى،
 كۆب وقت بۇرۇچى، طوزى مىسکىن، گىدايدىر ياشلىرى.

بوش وقت.

بىز گە يات، چېت نىلە گى ايز گى فىكتىنى تر جە،
بىش وقتىدە، بىش نماز كوك كىرىدى اينىدى فر پىمە.
بو «طالبىسى سوزلى» دە خاصلادم بوش وقتىيە
كىوب وقت موڭلى گۈكىنڭىز صاف، آبار، خوش وقتىيە.
ئەپتەمە ئۇزىز: «اول ايسكى سوز، «عېنىڭىزلىم» دە كىوب ايدى،»
ئەپتەسە ئۇزىزدن صورىم مىن: «بىزدە نوسى بىوق ايدى؟!»

مكتىب

مقال باردر: «اورس بابىسىه صالا آولىندە دەو چىركەو،
نانار بابىسىه خاتون آصرى، بولا خاتون اوچەو، دورتەو،
گۈزلە تفسىبر قىلىنى بىر مقالىدىن اوشىمودر مطلب:
اورس بابىسىه صالا چىركەو، ولسکن اقلى مكتىب.

شوره‌ی.

I

نهق فزان آرنده باردر، بر آول «فر لای» دبلر،
جر لاغاندہ کوی اوچون، «طاوفلری جر لای» دبلر.
گورچه آنده طوفماسندہ، مین بر آز طورغان ایدم،
بیرنی ئاز ماز طورمالاب چەپکان ایدم، اورغان ایدم.
اول آولنڭ، هېچ اونتىميم، هر يافى اورمان ایدى،
اول بولون، يېشل اولنلر خەفەدن بورغان ایدى.
زورمى؟ ديسەڭ، زور توڭلىرى، بو آول بىك كېكىنە،
غلىقىنىڭ اچكان صووى بىك كېكىنە اينىشكەنە.
آنده بىك صالحن وېك اسىنى توڭل، اورنا هو؟
بىل دە وقتىنە اىسب، باڭفر دە وقتىنە ياؤا.
اورماندە قىقىزلى فورا جىلەكىدە بىر جىلەك،
كوز آچوب يومغاچە هېچ شبىكسىز جىبارىڭ بىر جىلەك.
بىك حضور! رەت، رەت طورا عىسکر كېنى چىشى، زارات؛
توبىر ندە باتقانىم بار حال جىبىوب، كوكىكە فاراب.
يوكە، قايىنلر توبىنە قۇزغالاقىلر، گومبەلر
برلە بىرگە اوسمە آللى گوللار، غنچەلر؛
آق، فزل، آل، صابصارى، زەنگەر، يەشلىن چەچكەلار
ھر طرفقە نەملى اىسلەر چەچكەلى بو چەچكەلر؛
او بىكەلىلار چەچكەلرنى تورلى توسلى كوبىلەك
لو كېلوب، كېنىكان بولوب طاغاندە شوندە چوگەلەپ.

اور وقت چوک، چوک اینوب صایری خداینگ قوشلری،
 حبینه جانلر نی گیموب، یاروب صدای خوشلری.
 مونده بوژ اولر، گلوب هم طانساو الله، تسیر کده شول.
 مونده آرکبستر، تیانر لردہ شول، کانسیرت ده شول.
 زور بو اورمان، چینلری کورنیمیدر، دیگر گز کبی،
 بی نهايه، بی حسابدر هسکر چنگز کبی!
 فلت اینوب ایسکه توشه در ناملری، دولتلری
 فارت بابا بلر لث، مونی کورسکه بتون صولتاری!
 آجیلا آلدکده تاریخدن تیانر پرده می:
 آه! (دبیک) بز نیک بولای صولک؟ بزده حقنک بند هشی!

II

جای کونن بازدم بر آز، بازمیم ئەلی فش، کوزلرن؛
 آلصو بوزلی، فارا فاشلی، فارا کوزلی فزلرن.
 بو آولنگ مین جیین، میدان صابانی طوبیلرن
 بازمیمن، فورفوب پرافلر غ، کیندر دیب اوبلرم!
 طوقنا، مین بولدن آداشقانمن ایکان بیت کور ئەل؛
 ئەل، نیک ابسدن ده چقغان، سوز باشم بیت «شورەل».
 آزفنه صبر ایت ئەل، ای فارئم! حاضر بازام،
 او بلاسهم آولمنی عقايدن ده مین حاضر بازام.

III

بیلگیلی، بو فاقارا اور مازنده هر بر طقچدہ بار،
 یوق توگل آیو، بوری، تولکی، جهان فور طقچدہ بار.
 همده بار مونده قویان، ئەرلن، تویون، چدران، پشی
 اوچرانا آوجی بولوب اور مانده کوب بورگان گشی.

بىك قوي بولغانغه موندە جن - پەريلر باردىلىر،
تولى آلباستى، اوپار، شورەلىلر بار دىلىر.
ھېچ عجىب يوق، بولسە بولور، بىك فالۇن، بىك كوب بىت اول!
كۈكىدە نى بولماس دىسەڭ، اوچسەز قىرسىز كوك بىت اول!

IV

شول طورىدىن آزىغىنە بىش آلنى سوز سوپايمى ئەلى،
عا تەچە آزىفە جىلىم ئەلى، كۇپايمى ئەلى.

بىك مانور بىر آبىلى كىچىدە بىر آولنىڭ بىر بىگت
كىتىكان او رمازىنە اوطنىغە، بالقىزى بىر آط جىگۈب.
تىز باروب بىتىكان يىگت، اشىكە طوتنغان بارغاچوچق:
كىسى باشلادان اوطنى باالنا بىر لەن « طوندە طوق! »
جايىگى تونىڭ مادىنچە، تون بىر آز صالحەن اىكەن،
بارچە قوش - قورط بىفلاغان بولغانغە او رمان طن اىكەن.

شوندى طن ياخشى ھوادە بىزنىڭ اوطنچى ابسە
آلنى، آرتىنى، اوئىنى، صولنى بلەيچە اوطن كىسى،
بالناسى قولدە: يىگت اشىدىن بىر آز طوتناب طورا.
طوقتا! چو! بەمىسىز طاوشلى ئەللى نىرسە فەققرا.

سېسىكەنۇب بىزنىڭ يىگت فاتوب قالا آياق او رە.
آڭلاماسىدىن فارشىسىنە ئەللى نېندى « بات » كورە.
نرىسە بىو؟ فاچقەنى، جىنمى؟ يَا او رە كەنى، نىرسە بىو؟
قو ط اوچاراق، بىك كىلىشىسىز، ئەللى نېندى نىرسە بىو!
بورنى كەبكە كىرى بوجىلىغاندر نام فارماقى كېنى،
ذۇز توڭىل فولار، آياقلاردا بۇناف طارماق كېنى.

بالنری، بالت، بولت کیا، در اچکه باقان گورلری،
 فقط اوچار کورسەڭ اگر، توۋلۇ نوگل، كونىزلىرى،
 بابالارغاچ، نەبەزەك؛ لىكىن كىشى توسلى اوزى،
 اورتا بارماق بويلقى بار، ماڭلايندە مۇگىزى
 كەكرى توگلدر مۇنىڭ بارماقلارى بىك تۈز تۈز،
 تىك كېلىشىسىز، هر بىر بىدە بارقى آرىشىنىن اوزۇن.

V

بىك اوزاق طورغاچ فاراشوب، كوزنى گوز گە ذق تىرەب
 اندەشە باطىر اوطنچى: «سېڭى مېندىن نى كېرەك؟»
 - بىر دە شىكىل نەمە يىگىت سىين، مىن فاراق - اوفرى توگل،
 بول دە گىسمەيدەن: شولا بدە، مىن بىگۈك طوغرى توگل.
 هادىم: بالغىز كىشىلىرىنى قطفلاپ اوئرم،
 مىن ئەلى كورغاچ سىنى شادلا نفامىدىن اوكرەم،
 تىك قطفلارفە بارالغاندر مىنم بارماقلارم،
 بولغا بىدر كولدر ب آدم اوئرگان چانلىرم.
 كېيل ئەلى سىبن دە بىر آز بارماقلار ئىنى سلىكت؛ اى
 باش يىگىت! كېلىچى ايكەو اوينىق بىر آز كىتى كىن!
 - ياخشى، ياخشى سوزدە يوقىر، مىن فارشمى اويدىمن،
 تىك سىنى شوطەمە گۈنە سىسەك دىيىب مىن اوبلېيدەن.
 - نىرسە شەرتاڭ سوپىلە اى بېچارە آدمەچىك-گەنام
 تىك تىزۈك اوينىقچى زىنەار، نىرسە قوشىسى ئىدە كونەم.
 - سوپىلەيم شەرتەنى سېڭى، ياخشى طىڭلاپ طور، ئەندە
 شوندە بار اىسج بىك اوزۇنھەم بىك جوۋان، بىر بورەنە؛
 مىن دە گۈچ - ياردەم بىرەم مۇدیدە ايدەش فۇزمالىق،
 شول آهاچىنى بىر گە بىر گە اوشبو آر باغە صالحىق.

بوره نه نک بر او چنده بار ٹه چلگان بار غی،
شول بیز ندن ذقنه سین طوت ای اور مان صارفی!
بو کبگه شکه شوره لی ده کوندی کیله بیچه کبری،
کیندی قوشقان بیز گه آن لاب آدمون ایری ایری.
قویدی اپل توب آغز ن ٹه چکان بوره نه گه بار ما هن،
فارم، کور دگمی ایندی یهش یگننک فارما غن:
صوف غالیدر بالنا بر لیت فصر اخان چو بگه بو،
حبل سینی ئه کرن ئه کرن کینه در کویگه بو.
شوره لی طغایان قولن سلکتیدر، فوز غالیدر،
بله می انسان حبل سین هیچ بالنا هه کوز صالحیدر.
صوف غالی طور غاج آخر ده چوی چخوب بو شاب کین توب،
شوره لی نک بار ماغی فالدی فصلدی شاب! این توب.
سیز دی اشنی شوره لی ده، پچرا ده با فرا،
صر لانا، هم یار دمینه شوره ابلر چافرا.
حاضر ایندی شوره لی بز نک یگنکه بالنا،
توبه ایته اشلر ندن ایز گیلک که صالحنا:
- سین بر آز نز غان مینی، قوتقارچی ای آدم گنهم،
موندن آری او زیث، او غل گنکه، نسل گنگ، نیمه هم،
با شقه اردن ده تیدر تمهم، اول مینم دوستم دیبب،
آگه فار او رمانده بور رگه مین او زم فوشام دیبب.
بیک آورتا فو المرم، دوستم بی بیه، زینه اه بی بیه،
شوره لینی و نجت دن فرسه بار ھیگانی بار؟
تی بره نه ده جو لقنا بیچاره عة ندن شاشا،
شول آراده یهش بگت او یگه کیته رگه مانا شا.
آط باشندن طونقان اول بو شوره لینی بل هم بد،
اول مونک فریاد لرن اصلا فولا فغه ھل بده.

- ای بگت هیچ یوق ایکاندر مر حمت حسک سیناڭ،
 ئەپتەھى زینهار مر حەمسەز! کم سین؟ اسىڭ کم سیناڭ؟
 ایرنه گە كېلىغانچە دوستلى، نەندە جانم طورسە گر،
 شول ۋلان آنلى كىشى قىدى دىپەرەن صورسەلەر.
 - ئەپتەھىم: ئەپتەھىم سین بلوب قال چىن آتم «بلطىر» مىنىم.
 بو بىگت آزىڭ بولۇر، بو، بىك بلوب طور، سین انم.
 شورەلى فرياد اينىدر، آودن اچقىنەق بولا
 مىدە اچقىنەق بىگە كە بىر بىر اش قىلىمەق بولا.
 قىقىرا: قىدى؛ خواب ايتىدى ياوز «بلطىر» مىنى،
 آه او لم بىت بو بلادن كم كىياوب يولقۇر مىنى.
 ایرنه گىسىن شورەلىلەر بو فقيرنى تىپر كىلىر:
 سین جولارسىڭ، سین فوتورغان، سین تىلىرىغانسىڭ دىلەر.
 ئەپتەلەر: تېقىر ما سین، تىز ياخشىلىق بىر لەن طېپىل!
 ئەمى جولەر! فەقانە، بلطىر قىقىرالىرى مى بو بل!

یاپون حکایه سی (بوریندن)

ئلکده بىر طاشچى طورغان بىر دىياده،
بىز نىڭ بىرده توگل، براق باپونىاده.
أوزى بولقان طازاغىنه بىر يەش كىشى،
بالقىچە اشلى ايكان اول طاش اشى.
رزفلانغان آچى تېرلىرىم كوچ بلن،
كۈن بويىنە طاشلار واتۇپ چوکچ بلن.
بولغانلىقىن هامازدە اش، هامازدە اش
كۈرهاماغان بىر يەش يېكت راھت طورمىش.
بىر كۈن شولاي اشلىپ، اشلىپ فاتى آرقاچ،
كۈڭلى قابىقان اىندىن، تەام حالىن طايىھاچ،
طوقنانغان اول اوز اوز بىنە ئارلانورغە،
موندى ناچار كۈن كىرمىشدىن زارلانورغە:
«خدایم! نىك فقير أىندىڭ مىنى بولاي،
رەمنىڭ كېلەك، مىن بىزدە كىنى قىلىسەڭدە باز،
بۇتەنلاردى مىن دە راھت سورىر ايدم،
طنچلىق ھەخت بوزن كۈر، ايدم»
شوندىن غىنه اوچوب اونىكان بىر فرستە
ئەللە نىچەك موزىڭ موڭىن، زارن اېشىنە
ھەم ئەبىتە اول: «يارار، ياخشى شولاي بول!» دى،
يعنى «اوزلۇق تىل گازىڭچە باى بولا!» دى،

بز ناڭ طاشچى شول مېنۇندوق زەر باى بولدى،
 آزابلانغان چىتن طورىمىش اوڭىسى بولدى.
 ايندى حاضر آور اشلىرى مويىنده يوق،
 راحت باتا هىچ بىر نىزىھه اوينىدە يوق.
 شول وقىنە طاشچى كورە زور اورامدىن
 اوئوب بارا عىسکر بىرلەن الوغ بىر خان:
 كېيىملەرى، باش اوستىنە چانزىلارى
 بالط، بولط كېبلە كۈنگە فارشى آلتۇن بارى
 طاشچى ئەبىتە: «زور اش منى بولو، باى بولو،
 نصىب بولسە منه شوشنى خان بولو،
 بولور ايدى شول وقىنە بختم مىنم؛
 آه بولسەچى وزىزلىرم، تختم مىنما!»
 طافى شوندىن اوچوب بارغان شول فرشتە
 بو طاشچىنىڭ سوپىلەگانى سوزىن ايشتە،
 «نل گاڭىڭ بولسۇن سېنىڭ؛ سىن خان بول» دى؛
 اوزى كىنە اوچوب «حاضر گە صار بولما!» دى.
 طاشچى فارى: شولوق حالىدە أول خان بولغان،
 هە باھىنە وزىزلىر ھە مىسکر طولغان،
 اوینچىلار ماتور كۇپلۇ كۇپىلەگالى،
 باش اوستىنە آلتۇن زونتىك كولەگەلى.
 شولايدە بىك راحت نوگل، قوباش أسىسى،
 عاچز قالدى خان اسىسىدىن، تىام پىشىدى،
 «كېرىك توگل، دى، خان بولو ھە باش بولو،
 نصىب بولسە اېكان مېڭا ذوباش بولوا!»
 شول فرشتە طافن شوندە بىلۇب كېلىوب،
 ھېيدى اوچوب. «پارار، بولسۇن سىنچە!» دىمېب

شول مینونده طاشچی یگت قریاش ولوپ،
 کوکده طورا بو دیمهه نورلار فنیوب.
 بر آزدن صوک گهان، قایدن چغا بولوت،
 بیر هم قریاش آرسینه پهرد بولوب،
 ذابلاب طورا گهان، نیندی خیرت برل،
 کورنیدر قویانقه بیر، قریاش بیر گه.
 یگت گهانه: «تبرهک توگل قریاش بولو،
 بولوندین ده گهستدر وب یوواش بولو،
 ته گرم! ایرك بیر میدن میثا، بولوت بولام.
 بولوت بولوب جواند باش بولوب طوریم!»
 فرشنده شول وقتنه بینوب کیلوب
 گینه کوککه: «بارا، بولسون سی گجه» دیت،
 شولوق وقت طاشچی یگت بولوت بولا،
 بیر بوزنه یا کفرلور قوبوب طورا.
 چبلک، چبلک بولوب با گمر یا وغاندن،
 صولا آرتوب طاشرب چقدی بارلرندن:
 صحراء بولون، ایگناسکلر ف صو باصدی،
 هر فرسه گه اوین بولدی دولقون آستن.
 بو دولقناو قوبارس ده شاو - شو - غاوغا،
 هجوم ایتب کیاسه دارده او خشاب یا وغه،
 شونده او سوب طرا طورفان الوع طاش - طاو
 ذره حدی ضرر لانمیجه قالدی صاو.
 بگت گهانه: «تبرهک توگل بولوت بولو،
 آرتق میثا بولوت بوانانجه بونق بولو،
 فیر زمان کورس آنجه هیچ بر فاقشاد،
 مینم کوچدن کولوب طورا شوشی طاش. طاو!»

شونده طافن فرشته‌می کیلوب بینه،
 «پارلر باغشی، شولای بول سین» دیبب کینه.
 طامچی پگت شولوف مینوت بولا طاش - طاو
 «عمر لسککه طورمن، دی، مین شونده صاو.»
 هر باقلر دن کیلسه لرده صوار طاشوب،
 دولقملری به رلس ارده: «شب ده شب!»
 هبزار آنه کونه رو بباش بز ناٹ طاش - طاو
 سلا کنمیده، فوز غال میده! طورا صابصاو،
 شیل وقتده ؟، لال فایدن چفا انسان،
 قولیز بنه بالنا برلن چوکج طرتقائی،
 هبله ده اول بو طاش طاونی وانا باشلی،
 طاش آرتندن طامنی واتوب آنا باشلی،
 بیگت هه بنه: «مین کوب نرسه بولوب اوتدم،
 هر بوسنده عالبلک هم بخت کوندم،
 حکوردم حاضر اش ؟، هیچ نرسه تیک توگل،
 اشین گوچلی نرسه طابو همکن نوَل.
 هبره ک توگل، مین با کادن طاشچی بولام،
 او لگچه اجنها دلی اشچی بولام!»
 قدرت هرل شونده پگت طاشچی بولا،
 او لگچه اجنها دلی اشچی بولا.

اوچ حقیقت

(ما بخودان)

بار ابدی اول زمان بر بای گشی.
مکوب آناب طولغان ببیک طاویدای اجی.
بر زمان آواز اورامدن پارس، بای،
ئه لاله چر - چر، کبل، چبهق بوغای.
چبهق اول، چبهق! منه اوجدی حاضر،
اول اوچوب بای اوستنوك توشدی حاضر.
اول چر لداب فوندی باینڭ بووگىنه!
چن، چن اپلەر دن گنه باش كوركىنه.
قوشچىم چىكسىز فيو، چر، چر كبل،
نىندى فورفماس قوش ادى آبطى ملى گنه.
آبطىيڭ هر بر كوره گدىن زور قولى،
طوتى چېھقىنى صوزب قول بر بولى.
شول وقت چېھق سوبىلرگە، باشلادى،
سوز سوبىلى، چر - چر اپتۇنى طاشلادى.
ايندى چېچقىدە حاضر آدم تلى،
حام بىلەن ياقت طاغىندە سام تلى.
آبطىيە اول اوشىز موزلۇنى سوبىلى:
(قوش اپركسز دقىن باینڭ بىلى)،
«بىن سېڭىما آبطى بولور، من فايدالى،
سودا ئىرگە، آندى ئايىدا ئايىدىلى،
تېك مىنى آبطى سىن ايت اول آزاد،
شەننارى بايراق بولورسۇڭ ھەدە شاد.

سینه آزاد این کاج باشمنی چون‌گه مینه،
فایداسی کوب اوچ درست سوزن سویلیم.
اوچ درست سوز، اول سیدکا بیک فایدالی،
سودا گهر گه آندی فایدا فایده‌مل؟!

- «باخشش، پاخشش، تیز بو او رسک سینه آزاد،
اش الای بولخاچدن اینه‌هم مین آذاب».

جبچق، ئەبنە: «اوچ درست سوز شول بولا:
اوئکان اش فایدەم اوکن سین ئول، جلا».

«هېچ وقت آلماكو چڭ بىتمەسىك اش،
حال بىقەرالىك، بولدردا يېقە طرش».

«بىك اشانە هر سوپلۇگان سوزگە،
کوب طایانەس بول اوزگەن اوزگەگە».

طەڭلاغاچ، باي، ئەپتە: «مۇنەن فایدا بوق،
آندى بوش سوز كەدە بوق ھم فایدە بوق،

سوپلۇڭ طورمى سېرىڭ طەڭلاوغە»،
پورەمى طورغان آققە نەزە: سودادە!»

اوچبو سوزدن فوش بىر آز حسۇرلىنى
باي اوچىندىن باشلى اول سوزگە بىندە:

اوئکان اش فایدەم، دېگان سوزنىڭ، جلاپ،
معناىن ئەپتەم فولاق صالح باخشىلاپ.

بر قابوب ذويىسىڭ بېش، اون بوق مەك بىلن،
سین جلاپ چەقا با اجهە توں بىلن».

«آلماكوج بىتمەسىك اش، دن شول مراد:
كرمه «مدسىكەر» گە «بېرە» دېب سین بوان،

ھرصى بىر لەن تازىكە آرتىدىن قووب
آزمى قالغانلىر، تېبىن قولدىن شرووب».

نورلى سوزارگه اشانه‌امقه، فوشام:
چونسکه هر کم اوز اوینچه زور ايدمان،
دعاوسي: مين كوب بلم، آلدىن بلم،
اچلارى طولغان خطا بالغان بلم.

ڪمدر ڏيڪان: «کو ڪده گئي طورنا اوچون،
ڪوب اوچورغانلر، فولنده بار فوشن»
— سوزارِ ڪ ايڪى، شولايده بول آزاد،
بار، يوھال ڪورزن سينى ايتميم عناب.
طوفنانشدن آبظى شول چافده طويوب،
ڪيتدى بولدن، فوللارن ارنقه فويوب.
تىز، تىز آتلى كوبكه باي، اوستنده اش،
تبك اوچا، فالمى آنڭ اوستنده فوش.
آبطينىڭ اول يا فولاپندن ٺوته،
اول ياخندىن، يا، بو ياخندىن ٺوته.

آبطينىڭ بېرلوب كىنه ده بورنىنه،
شوندە بولغان بى ياقن يورطفه فونا.
آبظى ٺييه: مين آزاد ايندم سينى،
زرسە بى؟ مىقل ايده‌مىڭ حىن مىنى؟
— سينديلۇنى آب آچق، شرا يره،
هېچچ ضرر يوق كوبىمە بىلاسەڭ مىخغەرە.
ازلەم بىم چىتلەن مثال مىن، سين منه،
بر فرض بولسىدە بىك آز فەمەڭ گەنە،
بولمغە مەمکن ايداڭ بىت باي گشى،
سودا گۈلرۇنىڭ گوگنە آى گشى.
اما وقتىڭ اوتدى طىڭلاب ڦىكىءەنم،
طىڭلاغانغە، بىلمىگىلى، كوب «رەمت»م.

سین مینی طوندک، بامسک شول چاغن،
تیز گنه بارسەڭ ايدى سین قورصالغام،
كىورو ايدلە زور آصل طاش باتقانىن،
هەنگى باينورغە كېيل شول طابقاڭىڭ.
بر ده بالغانسىز، كوكەيدىن زور طاش اول،
دنبادە يوق، بولاسەدە تىك بىر طاش اول!
سین اولەر چافادە بىر بايلىقە باتوب،
تىك عقل يوندى فاراب فالدىڭ ئازىب.
موندى سوزدە آبظىنلۇڭ اوزگەردى توپ،
اول پىسى كوك بولدى ئەيتلىگان، پرس ا
آشە، آرتە، آتلى آلمى اول تېبىپ
ھم باسا، نىكىدر، آباقلەر دە قىيق.
آبدى، بورقە صوغما: آخ! دىب قريما،
آخ جولەر مىن آخ مىن آخماق! دىب قويما،
شوندەدە اوپلاپ طابا بىر خىلەنى،
خىلەلى دىندا دىلر بىت فايىدىلى
«لە كىربە» بولماس مېكان دىب بىر طاغن،
بای چەچەر گە باشلى يوق سوز بورچاغن.
اول كېيل ذۈشە، طابا باشىوب قىدا،
آلدالاب طۇنماھى، دىبب طاشىوب قىدا،
بورتە، اورىزىكە طۇنماھى كوزلار بىر،
مم اوزنجە باشلى خىلە سەوزلۈن:
«اي قوشم سىبن، مىكىيئم سىبن چېچەشم،
مىن سوبالىم، طڭلا سوزىنڭ چېچەن.

مین فاریم همه کورهم قوش خلفی سز،
والامی، دیم، مین سپنها بتیم رالسکی سز.

بورط، نیگزسر، آنده اوچ هم موونده اوچ،
ش: بدنه، یه، بو چگه نلر چه طور وش؟

جای کوننده، آنده یاخشی ایچه سام،
فورقنج بیمت، فشنی سز چه فیشلاسند؟

اول، فارا کوزنک فراولی فراری!
چبرکه نج هم واق، صوق، با گفرلیری!

فشر، طاهنده: فار: یامان صالحون بوران!
اوچه پلر قوشلر اوشودن فورقدن.

اما یور طلرده مینم صوک اول منی!
آنده بار، نی نوس، نی کوکلک تلی.

هیچ یاغاهز، بولسه صالحون، اسسینتم،
جای کونیه، دیب طور در لک ایس کیقم.

هیچ ایسیب بوق بزد، بیدک مول آشده صو،
هر زمان کورنی طورا آرتوب طانو.

مین اوچوب یور گازچه قوشچق پررده پررر!
طاشلا ایسکی طور مشکن، بزده طور».

بیلگبلى، قوش، آلدادرن بایدک بل،
آبطیدن اول قوه، برلن کول:

«آبطی! آبطی! بولماغان سین، پنهه گان،
فور صافک اوسکان، مه عقالک اوسمه گان.

دعوالیصلک، سوزگه شهبده تلگه شهرب،
اش عقلله کیاسه، نهق سین بزر ایشه ک.

«اوتسکان اش فایتمی.» دیگاننی آ گلادگ،
سین مینی طوندگد، صافلی آمادگ.

سین پایسک همه کو گلادگ فایفر،
«اوتسکان اش فایتمی اوکن، سین او، جلا!»
هر وقت چیکسز پوشار ایندی اچگ،
حسرتگدن بلکه طاشلارسک اشگ.

هم حاضر، «آما گو چگ بینمه سک اش».
مین طونولمیم حیله سین هم جاش،
سز دیله گه، سز چه، «چبچق باش» دیله،
اما بزده سوزن آرتق باش، میله.

مین: «اشانها نور لی یوقبارش» دیدم،
سین مینم یوق گه کیه تمه باش ایدگ.

سین تو گل آدم، اشاندگ قوشنه،
ایندی له کدهم جا گدده هم قشنه،

آ گلادگی؟ اوج حقیقت شول ایدی،
هر اوجی مقبول ایدی. مهقول ایدی.

صوک جوله، آزراف غنه او بیلا بفارا،
اول مینم اچده آصل طاشار فابا!

بینمه سه اول طاش، گو گه بین زور طاغن،
اول صیار لقمن مینم صوک قور صافم؟

سین او زگ اوجلا ب طونوب طور دگ مینی،
ایگ، بومنی او لجه دگ، کوردگ مینی:

بو کوکهی خه نلی بتون گه و دهم ده یوق،
بس سینگ خه نلی جوله آدم ده یوق!»

سوگدی چبچفنی، توکردی بیر گه بای،
کولکیگه فالغازنه خورلاندی بو غای.

بای بی اینی گهینمه دی هیچ که گهده،
و چه می سرنی خانونخه، ایر گهده.

بولغان اشنی چه چهی بوردی اول هامان،
طوردی به شرب نهی بگرمی بیل تمام.
تبکه فقط بر کوننی «باشقة ایس تبکه»
آز راچ آچکاج باشقة کبند کاچده «پروش»
تکه گهه در اول ایسکی سرنی ایندی فاش،
بلکه شاعر شوندن اینکان افتباش.

پچهٔ بازاری

یا کشا کیمسک باش

۱

باشلیق ئەلی سوزنی فارهەمەت ایل،
باد اینه‌لر، سەم بىلە رەھەت ایل،
آلدەزدە آط كەمیتن كورەلم،
ـ م مېكىتىن جەھەتىنە ئۆرەام.
بو فرازىدە خوب غوب اشلر كوب طورور،
ھېچ مونىڭ نىك بىرى ئىقى يوق طورور،
حق تىعالي نىرسە قىلىسە اپىركى بار،
روس مېكىتىن نىڭ فرازىدە سىر كى بار،
شوندە باردر بىر مىلسەمان پەلۋان:
بىك اوزون، بىك كوچى، ئېرىزلى چووان،
ھەب باھار زىرقۇم كېيى، صالصال كېيى،
ھىلەگە اوستا سىد بەطال كېيى.
بىر حكابىت سەكىيەرى نىلمىگە آرى؟
يا غشىلاب سوپىلاب بىر بىواسە بارى،
طاڭىھە فالسون تىرىچىلر، اينچىلار،
شامچىلار دە ما يچىلر، سەكىيەچىلر،
بىر زمان باردم پچەن بازارىنە،
شوندە مېن طابىدم آزق بازار يە.

ایرن ته بولین فاینامقده بو بازار.
 فاینده پانسه لک آنده طولغان سودا گمار.
 فایسیسی صانقه در، فایسی آلا،
 بوصی آلدی، شوند، بوسی آلدان.
 هر زمانی موزده حالت رهول ایکان،
 هر کم اوز عالی هلن منغول ایکان.
 بوگروشلر سورتند ده آبنا
 بارچه مؤمنلر «کفر» پوچه افینه.

نیندی اش بوغان صولٹ آنده فرسه بار؟
 بو صوغش چنگاهی ٹهال، يا بازار؟ ...
 مین ده چابدم شوند مؤمنلر بولن،
 ممسکه وسکی بافعه کور صالیسم کوره م:
 نه گهرب بیول اور تاسندهن طاش کبله —
 طاش توکمله ... بو کیسلگان اش کبل.
 باش کبل، شوندی فانی، شوندی فزوب،
 پولن خود چیلگان طرامو ایدن اوزوب.
 هر طرف طرانان قاراچی، بوق صانی،
 باش «ئە» چاتىنه بىتە كاج طوقنادى.
 كوردبيلر بر كېسک آدم باشىنى
 آغا يو چېلدىدە توڭدى باشىنى.
 گەودەس بوق بر عجايىپ باش ايرر،
 شەيد ايرر، اپكى گۈزى باش ايرر،
 بوق آباھى، گەودەسى ھم بوق فولى
 بو كېلىك باشد، ماماھى سوپلر ئىلى
 صافالى آق ھم يوزىندن نور چقار،
 سوز قاماشور هر کم يوزىنە باذار.

بوزن اوردی طوفرافه، فیلدی زاری
 زاری، زاری بخلافی شدمچی علی.
 باشنى کور گاج اخنبارسز جان آچى،
 مەدی، جانم بو قایسى مسکین زىڭ باشى؟
 آغلیدر هر کم کوزندىن ياش صفوپ،
 آغلى ~~كىيىندىن~~ گەل پوھلر چفوپ
 هم آياق آستنده يازدان تېرىپلر
 بارچە: «آى مسکين! دە آى مسکين!» ديلر.
 ھوننده طاو، طاو طورغان اوڭ قابچىلىرى
 آغاپلر مائۇچى قز - فارچىلىرى.
 آغلا ماسە بىر مىلماڭ باشى بو،
 هر مىلماڭ بىندىزى جاناشى بو.
 آملى كىشك باش، موڭن زارن سوبلى،
 آق صافاللر نرسە بولدى دىب صورى.
 قرغانچلى بىر قيافت، ياشلى كوز
 بىرلە مسکين باش بولاي دىب باشلى سوز:
 «باشدىن اوتكاننى سوبىلىمن طڭلاڭىز،
 مىن حاجى باردم حجه طوقسان طوفىز.
 مکوب طواو اينىم حجاز صحراسىنى،
 جىدەسىن هم مەكتەپ، مەتعاسىنى.
 مىن گلاصنىلەرە طورمىشىم يىنه
 بو شهر ئاڭ دوماسىنە اوون سەنە.
 هەمدە مەسکەودىن دە ماللار آلمىشم،
 صومىنە طوقسان تېيىنلى چەلمىشم.
 اينه ايردم كوزندە بىر قرآن خزم
 آلمىشم عمرىمدا ۵: لېپ، خاۋىن

ڪيچ بارر اي ردم «تەپلر» رەننە،
 ھەولوب ڪۈزىز ڪىشى صورەتىنە،
 بار ايدى فارتاقىدە آلغان خاتونم،
 بىر بالام، آه كوز نورم آه! آلتونم،
 فارت كۈزىدە بۇنلار ايدى،
 ياخشى بولداشلار و سو دەشلر ايدى.
 طارتوب آلدى بۇنلىرى مېندىن دېيو،
 سزگە واجبىر مېڭا ياردىم قىلو،
 آنلارى آلدىدە سىرىدى قويوغە؛
 قايغى قوبىمى ~~كۈزلى~~ منى او يقوغە.
 قىاما سەڭز سز مېڭا ياردىم اگر،
 سزگە مېندىن يوم «ھىشى دعوا بار!»

||

شۇنىڭ فارتىلار جمع اولوب كېڭىشىد يار
 نىشىلەم ز صولڭى؟ آغلاب اش بولماس دىلار،
 قايىسى ئەپتە: پادشادن صالحات صورىق،
 اول دېبىنى چەدرە بېلەن آندرىق،
 قايىسى ئەپتە: صىرى مقصودى يارور،
 مىسىلنى بلىكە مېجلىسکە صالحور،
 بىز آنسىچۇن كوب طوشىق شار صالحوب،
 آخر نىدە دوماھىدە صايلادق،
 قايىسى ئەپتە: قامىچىلى ايشان بارور،
 اول دېۋانڭى بلىكە سەحرىن فابتارور،
 اورتادىن بىر كوب بلىكلى فارت كىشى
 ئەپتە: بو خىلدە مېنم فىڭرم شوشى:

طــکلا گــر بو، نــیک فــارهــمهــنــیک اــنســی،
اــبــندــی اــولــ مــعــلــوــمــگــزــ کــوــچــلــیــ کــشــیــ.

اــولــ بــارــوــبــ آــلســوــنــ دــبــوــذــ جــاـفــینــیــ
فــاــبــتــارــوــرــ اــولــ بوــ کــیــســکــ باــشــ فــانــیــیــ،

بارــچــهــ فــارــنــلــرــ: «ــبــاــشــیــ بوــ، پــاــشــشــیــ!ــ» دــیــلــرــ،
وــهــتــ، هــمــ رــحــمــتــ!ــ بــاــایــ طــاــبــدــیــ دــیــلــرــ.

بوــ بــاــبــایــ ذــکــرــنــ طــوــرــیــ اــیــنــســوــنــ خــدــاــ!

ایــنــدــیــ بوــ مــؤــمــنــ کــشــیــ شــوــنــدــهــنــدــاــ:

مــیــکــلــبــایــ!ــ بــارــ، نــیــزــ فــارــهــمــهــنــیــ چــافــرــ!
چــاــبــدــیــ کــیــنــدــیــ مــیــکــلــبــایــ چــاطــرــ، چــاطــرــ.

اوــنــمــهــگــانــدــرــ کــوــزــ آــچــوــبــ جــوــمــخــانــ زــمــانــ،
کــیــلــدــیــرــهــ مــیــنــدــیــ فــارــهــمــهــتــ قــهــرــمــانــ.

اســتــهــدــیــ بــاــنــیــ کــوــتــهــرــوــبــ بــاــقــهــغــهــ:
غــیــرــتــنــ هــمــ قــوــتــنــ کــوــرــمــهــنــمــگــهــ.

زــیــچــهــ کــمــ زــوــرــ ۆــدــبــلــدــیــ کــوــتــهــرــمــهــدــیــ!
ذــرــهــ مــنــقــالــ بــیــرــنــدــنــ تــیــبــرــ اــنــمــهــدــیــ

هــبــیــجــ کــوــنــهــرــلــمــ آــنــیــ عــبــرــانــ فــالــاــ
گــوــچــلــنــهــ، تــیــرــلــیــ بــاــطــرــ حــالــدــنــ طــاــیــاــ.

اــولــ باــشــ گــیــتــهــ: «ــبــوــ فــارــهــمــهــتــ شــاشــدــیــهــ وــ؟ــ»
اــولــ کــوــتــهــرــرــلــکــ بــیــکــلــ بــرــ باــشــمــیــ بوــ؟ــ

بــرــ توــگــلــ مــڈــلــبــ فــارــهــمــهــتــ بــیــلــســدــهــ،
هــنــیــ زــاــبــکــبــنــ، مــیدــوــبــدــفــ بــرــ بــولــســدــهــ

هــبــیــجــ نــصــبــ بــوــامــاســ آــلــارــغــهــ قــوــزــغــانــوــ،
فــایــدــاــســزــ درــ قــوــزــفــاــتــورــغــهــ گــوــزــ آــنــوــ.

چــیــکــمــهــســوــنــ بــوــشــقــهــ عــذــابــدــ، بــوــامــیــ دــهــ
چــونــســکــهــ بــارــ مــاــٹــ پــوــطــ تــصــبــ بــوــ مــیــدــهــ.

بو میده یوزلوب عناد آنباری بار،
 بو میده ملک پوت صرانگ پاری بار،
 بو میده باردر جهالت اوون ڏا گون،
 «مین بلملک» دعواسی بر ملک ڏا گون،
 «ایسکی، ایزگی» فسکری باردر اوون کلت،
 «هر جدید کافر» یکرمی امکلاد... .

III

حاضرون: «آه نیندی ایزگی باش!» ديلر،
 نیک ینه اور نینه یابشemas ديلر.
 ایندی مؤمنلر فانی فرغانديلر،
 چن گوکلدن باش اوچونه صزلانديلر.
 هم اوره طوردي باطرنڭ چەچلارى،
 خضبىلە آوزندىن اوتلار چەھرەدى.
 مين ديدى دنبىاده طوومىم اىچەسامەم
 شول ديو ئالىم باشىنى كېسىمەم.
 بار مىن حتى مىكىتىن سىرىگىنه:
 شول ديو باشىنە كوكلۇم جىلاسقىنە.
 شۇنىز ايندی بىر دە واحىت كورمە من
 هم پۇفاج زايىكىن رەتىنە كرمە من.
 يا اولم مين، يا شۇنىڭ موېنلىكىسىم؛
 حق عنایت ئەيلار ايسە مين بااصام.
 بار خلقده: «بار، قاوهەمەت، بار» ديلر،
 «بو كېسىك باش خاتونىن فونقار» ديلر،
 - بار مبارىمى؟ مين بارام البت بارام،
 بار ماسەم دنبا يوزى بولسون حرام!...

بو عهد دن صوڭرى باشىڭى كوزلىرى
ياقىر و بىكىتى، آچلى يوزلىرى.
اول باش ئەبىدە: «عەدى باطىر، رەھمەت سېڭا
يۈكىلەم مېن بېك آور زەھمەت سېڭا:
بارچە اپىرى كىشىن وەپىركىشىن جدا
بولدىڭ ايندى، بىن سېڭا مىندىن دەم.

ئەبىدە گۇز ئەسى اهل بازار بىر يولي
فانەدە! اوڭسون فارەممەتنىڭ يولي!»
شول وقت فوللىرى بىلەن طولدى سەما
چىن كۈڭلۈ بىر لەن قىلا هەر كم دەعا:
اي خەدابىم بىر فارەممەتسىكە مدد،
اوشبو يولىدە بىر آڭشار كوج ھەممەت.
بىر زمان فوللىرى صالحىلىرى توشوب،
كوردىلىرى كېلىدى طرامۋاى بىنىشوب،
پەلوان ۋا گونغە بىر لەشدى كىرۇپ،
آلدى“ Пересадка“، بىر لەن بىر بىلىست.
بارچە مۇمنلىرى اوزانوب فالدىلىرى
اي خەدابىم، رەھمەتكىنى صال، دىلىرى.
فوزغالوب كېتىدى ۋا گون يېلىدى بارا،
باش جومارلانوب كېنە بېردىن بارا.
باشنى كور ئاقىچ فوز غالوب غېرەتلەرى
اوردى بارچە اینچىلىرىنىڭ انلىرى.
يو گۈرلۈر آلدى - آرنى بىر كەنۇ
كەكىرى قويىرفار! قابا باشنى يېدو!
اول بارادر يو گۈر ك آتىدىن دە فانى
ھەممە بىدەن آنغان اوقدىن دە فانى.

اوز حالنجه گينه، ده طو، طر ۋا گوند
 طاش آنا باشقە مالايلر يلبعون،
 قالدى اوڭى ياندە «كتابلىرى خانەسى»،
 صولىدە «الاصلاح» ادارە خانەسى.
 بىر ساعت، بىر كون داچى گون كېتىدىلىرى ئەستىن ماڭە
 زور راۋو دىرىپستاۋنىكوفنى اونتىدىلىرى.
 پىدى گونى، تونى چۈزىكە كېتىدىلىرى،
 ناڭوان بىر صحرايە اپرىشىدىلار،
 شوندە يېتكاچدىن طرامۇاي طوقتادى:
 باش جومارلانوب بارادر طوقتامى.
 طوقتاكاچ شوندە سەحرلى ماشىينا،
 فېشەلىمەز، دىدى، قارەممەت باشى نە.
 اول باش ئەينە: «سین ۋا گوندىن توش حاضر،
 بىك يقىنلاشدى گېرەكلى توش حاضر.

IV

سوز وەتى گىلىڭاچ اينەم ئەززەك بىيان
 تا كە يەشىن كول توپى بولسۇن بىيان،
 آنده ھىر تورلى ھىجلىرى بارده بار:
 قېقىزل آلتۇن شهر، جىز فەيەلر،
 موگىزى مرمر بولانلىرى كېرەك،
 آلتى بوز باشلى جلانلىرى كېرەك،

صو آناسی بیک یاوز یوزی قارا،
 بلده بر او هلاننی با فزنی آلا.
 شول زمانگم کیلدی مهسکه و عسکری
 بو فزانغه طوب آثارغه باشладی،
 شول وقت خانلر، وزیرار فاجدیلر،
 بارچه مالنی اوшибو کولاسگه صاجریلر،
 صاجدیلر آلتون، کومشندگ همسن
 یعنی بز ناڭ مال كشىگە قالماسون.
 شول زماندن بېرىلى كم آلتون، کومش
 ڪول تو بىندە ھېچ حسابسز كرب ايمش.
 بىر زماندە شبهەسز بو ڪول كېيدىر
 دېب ھقللى زور عكىمەلر سوپايلر.
 كېيدىسە، بىر دفعە فۇز غالوب بارى
 ڪول بويىنىڭ مدرسه طالبلىرى
 بارچە بايلىقنى جىياچقلۇر ايمش،
 ھېچ هنرسز، بای بولاچاقلىر ايمش.
 بل، بل آرنىنىڭ هامان اوئىمكىدە در
 ڪول بويى طالبلىرى گۈنمىكىدە در . . .

V

ئەيدە مقصودقا! آلار گۈنسون ئەلى،
 سوز كىسىك باشقە كېلوب يىنسۈپ ئەلى.
 اول فارحەتىڭ بىلندە باوى بار:
 باونىڭ آلتى مڭ فولاچلىق بويى بار.
 باو بىلەن اول اشنى ياخشى جاپلادى:
 بىر اوچىن باشنىڭ تىلىنى بېيلەدى

بُر اوچن اوچلاپ قابانغه چومدى اول
طوبطورى شوندى قىوغە طوندى يول.
اول توشە، بُر كون توشە، اوچ كون توشە،
طوقتامى ايندەكەدر كونكز، كېچە.

بُر آياقى ئەيلەدر، بُر باشى
بُر مىنوت هر دم حضردر بولداشى.
اول ايندە للاتسوزن تکوار فيلا:
طشده آفلیدر گىسىك باش، قايفرا.
نهق توشوب گىتسكازىگە اوئن تەولوك نولا،
آخرى يېرگە آياقلارى تورنلە.

پەلوان غايىت آروب، اشدن چغۇب
اوئن مىنوت طوردى فانوب عقلن جىيوب.
بُر وقت بىزنىڭ باطر آچدى كۈزىن،
بُر سرأى آلدەدر كوردى اوزىن.
شوندى ياخشى در، كە هىچ موندى سرأى
صالماخاندر كەچىمىسىكى ايدىراى.

قاپقا باشندە يەشلى لوحە طورا،
آنندە ايشنە اوشبو سوزلەر اوغولا:
«موندە سا كىن، بورۇرى فرفە، جانىھ
تابعىنلەر مذهب عىتاني يە».

طارندى، قوبتاردى فارەممەت قابقانى
صوڭرىۋ تىز تىز ملگەرېگە آنلادى.
كىردىدە كوردى سرأيدە بىر خازون،
جىلب ايدىراك هە كىشىنىڭ دفنى:
بوز قورى دورت ياقنى انوار ئەيلە گان،
تىڭرىنىڭ عشقى آڭشار كار ئەيلە گان.

نماز او قور اول آغرت خاتونه،
 آه اینه کوکـه چهادر تو تونه:
 کوز پاشی سجده بیرونی بولغا مش،
 اول کیسک باشندگ هلالی بول ایمش،
 اوتدی آندیش، کیندی باشقه بولمه گه
 شوندی کورانش، قزخانچه رکو و مگه:
 آنده بیشیوزلـب مسلمانلـر طولی:
 با غلـیدر هو بـو سـینـک آـیـاق فـولـی.
 الله، الله! صافـلـی گـور اوـتـدن دـیـلـرـ،
 قـیـلـ شـفـاغـتـ یـا بـاـمـاـوـتـدـینـ دـیـلـرـ،
 سـیـکـرـهـلـرـ، جـنـلـهـلـرـ اوـزـارـیـ
 هـمـ آـفـایـقـ، فـوـطـ آـوـچـارـقـ کـوـزـلـرـیـ.
 چـونـ بـولـارـ هـبـ هـوـاـنـیـ کـوـوـدـیـلـرـ،
 برـ آـفـزـدـنـ بـوـیـلـ فـرـیـادـ قـیـلـدـیـلـرـ:
 «مرـهـمـتـ اـیـتـ، اـیـ قـارـهـمـهـتـ بـزـ آـگـهـ سـینـ:

بـزـنـیـ قـوـنـقارـ، اـیـزـ دـیـوـنـکـ اـیـزـ مـهـسـنـ.
 هـرـ مـیـنـوـتـ اوـنـکـانـ صـایـنـ بـزـ قـوـرـوـدـهـ
 بـوـ دـیـوـ هـرـ کـوـنـ بـیـشـرـ آـدـمـ صـوـبـاـ.
 کـوـبـ اـیدـکـ بـزـ بـلـطـرـ اوـتـکـانـ کـوـزـ گـنـهـ،
 اـینـدـیـ فـالـدـیـ بـارـ چـهـ مـزـ بـیـشـیـوزـ گـنـهـ».
 شـونـدـهـ بـوـ بـولـهـ کـوـرـنـدـیـ، شـاقـتـیـ کـیـکـ،
 کـورـدـیـ باـطـرـ شـونـدـهـ یـاـنـقـانـ اـولـ لـعـینـ.
 بـیـ نـهـایـهـ زـوـرـ پـاشـیـ، گـوـمـهـزـ قـدرـ،
 نـ سـبـبـدـنـدـرـ، بـاـشـنـدـهـ فـهـسـ دـهـ بـارـ.
 صـالـنـوـبـ توـشـکـانـ کـیـلـشـسـزـ مـیـبـیـ،
 بـیـکـ اـوزـ وـنـدـرـ مـثـلـ کـوـسـیـ قـوـیرـ فـیـ.

بارماقلاری اوغشمار آدم گەودەمى
 كوب تاتارنى ايمگان ابردى اول عاصى،
 بىلگلى ايندى فارەھەت قورقمادى
 اول آنى طور، طور دىوبىن تورتسكەلى،
 نفرەلر بىرلەن دىيون او يغانى،
 هېچ اويانمى او يقوسىنى، اول يانا.
 تورتسكەلى طورغاچ نهایت او يغانى،
 قورقەچلى كوزلرى اوندای يانا.
 اول ديو او يغاندى دورت ياقغە باقار،
 كفر سوزلۇ آفرىندىن اونلار صاچار:
 «نىك يورىسەك موندە رەختىز كروب،
 هېچ او بالى تەملى او يقۇم بوزدروب،
 بىلمىسەك مخصوص گالوبىنەم بار مىنم
 مەكمەم بار، آفنا نومىم بار مىنم.
 قورقمادىك موندە نىچەك كىرداڭ قىوب
 بار ايكان يورگان كىشى جاندىن طويوب!
 ياز مىمن صوغش نەرسەم بولغانىن،
 فايسبىسى جىئىگان ويا جىئىگانىن.
 گورزى توشكاج فايسى بىلدەن بانقانىن،
 فايسبىسىنىڭ ماڭلايندىن بانقانىن.

فارئىم آيتكل قناھت بارىنە،
 آيتەسەك، ئەبىدە پەچەن بازارىنە.

VII

ايتنە بىرلەن، فايىنامقە اول بازار.
 آندەدە موندە قىزادر سودالى.

فرسه‌ده هادته گیچه سودا لر،
 ئەلله نیک، بو گون کو گلسر در بازار.
 هر مسلمان، ئەلله نیگه، قایغیلی،
 نرسه گه حمل ایندگه ہو قایغینی؟
 یوق، آلارغه قایغرو رفه یولده بار
 نهف بر آیدر، یوق کیسک باشد ئې خبر.
 جمع اولوب اوج دورت کشی هر چات صاین
 گەبل شوب قایغرتالى باشنىڭ حالۇن،
 یعنى اول مسکىنگە نى بولغان ایكان؟
 ایکى يافىڭ قایسىسىنى جىڭىغان ایكان؟
 اهل اسلام شول رەوشچە بىزىنۇن،
 كورىنە شول حال، يرافدىن آخ ۋا گون.
 نرسه بولغان؟ نىندى حكىمت، كەم بىل؟
 طاش باقا توسلى ۋا گون ئە كىرن كىلە.
 اوج ساعت اوتدى، گۈرنگاندىن بىرى،
 یوق ھەلى اصلا ياقلاشقا نى بىرى،
 نیک بولاي بول؟ دېب عجىل نىغان بازار
 ئەپلەمكىدە پاسساژ يۈلر انتظار.

VII

طن فنه طورفان و قىندا شول رەوش
 كىلدى يەمسىر، دۇرفىنچى بىر طاوش:
 بىك ذاتى كوك كۆ كەگان توسلى بولا،
 بىرى يارلغان، تىرەگان توسلى بولا،
 بىر، آرصلانلار آفرىغانداي بولا،
 بىر كەلە ايشەك باقرغانداي بولا.

ڪوز آچوره اسلق ڦخوب فو ملي بوران
 باهڻي ظلهت يپر بوزيني شول زمان.
 هر طرف ظلمت، کورنميدر فوياش،
 فورقوغه توشدي ڪشيلر فارت ڦياش.
 هبيچ ڪشي بلمي ف حكمت بو، ف بو؟
 ڦه لل، ڦنلايد «قيامت ڪوندي بو؟
 ڦه لل، بر «قوير وقلی يوليز» توشدي بي؟
 ڦه لل، نئگري صور او رر گه فوشدي بي؟
 دنيا گه صو گفني مبنوتلر گيلد بي؟
 ڦه لل، خان زنگ مسجد بي گيلد بي؟
 ڦه لل، توبه قابقا سى يابلد بي؟
 ڦه لل، بو باي قورصانى يارلد بي؟
 طاش پولانلر، جدل در، در سلنكنه
 فارشيلق يو قدر خدايناث اي رکنه.
 هر چهده چينك، کوشلر فوز غالا
 هم او بوب فويغان ڪهلوشلر آوا.
 طانومي دوست دوستني، فردهش فردهشن،
 هر گشي فورقوب اوقي «لا حول» سن.
 ن بلا گيلدي فزاندك خلق به
 او چرا دبلومي خدايناث فهر ينه؟

VIII

بس شور سه، فور قشوب طور فان زمان
 چقدى آگسز دن فوياش، گيندي طوزان،
 کور ديلار: ڀندى گيلوب معلوم ڏا گون.
 طاغلوب آرتنده بر نرسه طاهن.

نه کوره لر اونمی، بالغاین توشه می بو؟
طاخلوب گیلگان تگی فهسلی دیو.
ای دولی! ملعون دیو، ای طارنلا!
آفرا یه مسز قاتی، بیر سلیکنده.
بینی باشی فانلانوب بنگان بنه
عنه بیل نه سنده کیسک باش ٹه بیل نه...
«ویره لوپ بیر دن دیو گیلگان ایکان
هم ڈا گون شوندن اوراق طور غان ایکان.
بو دیو دن اول بوران فو بقان ایکان،
قرفتوجی شول خدای صوققان ایکان.
ایندی هر کم کو گلینه شادلی طولا،
اول گیسک باش جلمایوب کولگان بولا.
شول مینوت چندی ڈا گوندن پهلوان،
کونه روب باشبی آرسلان صمان.
چون پچهن بازاری خلقی گوردیلار،
بار چه کورشمک اوچون بیگردیلار.
جمل بر دن: «السلام ادہ السلام!»
هم فارهمهت: «وعہل بکم ئەسسەلام!»
هر مسلمان درد بلن گوگە اوچا:
بیو گیسک باش، برو، فارهمهتى قوچا.
چندی ڈا گوندن طافن بی ایر بالا
بیک چیبیر، کورگان کشی خبران فالا.
چندی طاغنده چاپانلى برو خاتون
جلب اینه رلک تیر بچیلر دنن.
بر حاجی شول حال خاتونغه کوز فسا
همده یابیاخنوف اور باتسز موز توشا.

اول کیسک باش ڪرر دیده بو نقوانی:

«تیبە خاتونغه!» دیبب بارماق یانی.

«بلمەدم مین!» دیب حاجی زاری قبلا،

ڪوزلر ندن باشلارن جاري قبلا،

شول وقندە قامچیلی ایشان کیل،

اول کیسک باشنی طوتوبن اوشكورو

ڪور دیلر باش یدش يكت بولدى ينه

قول، آباغى، گەودەس كېلدى ينه.

بو گراملىنى گوزيلر ڪور دیلر،

نڭريگە مڭ، مڭ شکرلر قىلدىلر،

اول ديو گوزدن يوغالدى يوق بولوب،

أوجدى ياشى بىستە يانغە اوت بولوب،

سز بلەسز اول کیسک باش ئەدە بار،

ڪون كوره ياخشى غە اول سودا گار.

دین يولىنده كوب عناب گورگان اوچۇن،

آرمى طالمى دین اوچۇن يورگان اوچۇن،

پەلۋانغە بىر دىلر آلنۇن سەھەت،

چىلىرى يوق، بلەيمىن، قىدر سېب،

فاملات، فاملات، فاملات

نو، پچەن بازارى خلقى كوشلى شاد!

ـ

ـ

ـ

ـ

ـ

ـ

ـ

او یله نو، تو گل سو یله نو.

(ایرانوف مکلاسیکان)

- فارا، ابیدهش، سیگا کیلدم کیگه شکه:
 کوز آندم مین بوگون بور شهپ کهنه شکه.
 ن دیرسک سین اگرده مین اویله نسما،
 کش نوسی اورنلاشیم، کویله نسمه؟
 - آلای بولفاج، اویله دوست چیکده وایم،
 ماتور، یافنی عه بیرون خدایم،
 - شولای دیمسک؟ شولاین اول شولای ده،
 باریلا اش باروب طورمه اوکایغه.
 خاتون آمق چینن بیت هم مشقت،
 بور آلفاج بولمی بیت شیطاننی طاشلاب.
 بتونلی بهیله نه آنده آیاق قول،
 جوله رلک اول اویله نمه ک غبرو محققول،
 - آلاسسه کوچلامی هبیج کم، اویله نمه،
 «کیگه ش بیرده کیگه ش بیر» دیب سو یله نمه!
 شولای دیمسک شولاین اول شولا بلا،
 اگرده او غشاسه اول طولغان آیخه!
 فرشنه کوک کولوب آلدگه طورمه
 و مطوبدای کیک قره چاهه اول آنلسه!

شولای بولفاج نیچک آلمی توزه‌من،
آلام مین، بلکه راحنه پوزه‌من.
— آلای بولفاج اویلن دوست، چیکمه وايم
سعادتی هر بیرسون خدایم.
— شولای دیسیک؟ شولاين اول شولایده،
یاریلا اش ہاروب چقسه اوگایله،
خانونفر سویوچی بر ماتور بش،
میتم یارن سویوده بولسه کوندهش،
سویوب کینسه خاتون هم اول یگننی
چیتن طورمش، بر آیده بارده بتندی!
— آلایسه کوچل‌هاس هیچ گم، اویل‌ذمه،
«کیکش بیرده کیکش بیر» دیب سویل‌ذمه.
— اویل‌ذهم دیم، «اویل‌ذهم» اول ماتور سوز،
چیتن شول دنیاده طورم خانونسزه
پاتاسک بوظ گبك صالحن توشه‌کده،
گویا سین بو چهانخه کیامشه‌کله!
بولنه اش‌ده بر معلوم و فننه،
بو حللر بیک یراق آیده‌ش بختکه!
که لشکه مین بو کوندن یا وچی صالحه
او زاق اوته آنک فوینینه بارسم،
بلى قوللر بلن اول تهنه‌ی صارسه!
بخت شول. از له‌میم مین باشقه نرسه.
— آلای بولفاج اویلن دوست چیکمه وايم،
بلى، یافته هر بیرسون خدایم.
— شولاپلا، اول اگر ده ایز که بولسه!
تسکبر ہر قبارغان کورکه بولسه!

رضا بولمی مینم طابقان طابشقه،

سبب بولمه همان یوچ بار طاوشه.

رضا بولمی مینم آلغان ڪېمگه،

توشورسه اول کمه باقني فینقه؟

ایرى کم؟ بامى، یوقمى بامى حالن،

«کېنر!» دېب داولاده زەنگەر وآلن؟

ـ شولای ايدەش، آلای فورقسەڭ اوپلەنە

«کېڭەش بېر دە کېڭەش بېر» دېب سوبلەنە،

ـ شولای دە، بىت آنا بولەق كۈڭلى،

بتوزلەي شاد اىتە اول حال كۈڭلىنى.

بالاڭ يوگىرۇب منه آلغە «ئەتى!» دېب،

كېنر ئەتكەي مىڭا مەممەم ئەتى! دېب.

بو حال ايدەش جوانناسىنى كۈڭلىنى،

بنون راحت، حضور شوندە توڭلۇمى؟

ـ آلای بولاقاج اوپلەن دوست، چىكمە وايم

ئەتى بولۇق نصب اىنسون خدايم.

ـ شولای دە، صوڭ بالاڭ بولسە بىش - آلن،

اوېڭى طولسە شولاردىن ھەنارالنى.

شولارنى طوبىدرامن دېب تىركى توڭ،

ئېبىل بېرگە، دوغما توسلى بىلەن بولوك.

ـ آلای بولسە خاتونسىز طور اوپلەنە،

«کېڭەش بېر دە فلان بېر» دېب سوبىلەنە.

ـ شولای دە اول بالاڭ اوسمىھ باردە،

اڭىر دە بېر جىلەكىدە پېشىسە باردە،

طابانوب ياش هقلقه همه کوچکه
کر شمسه هر برى بر پا خشی اشکه.

باپوب کینسے آلار شول اش بولنده،
ایندرلر تربیه قارتلق کونمه.

- آلای بولفاج اوبلن دوست، چیکمه وايم،
طنچ قارتلق نصیب ایتسون خدايم.

- شولاى، لکن کیریگه ایشسے يازمش؟
اولب کینسے خانون کوب طورمی باگلش؟

بیش آلتی ياش بالا فالسسه قولشده.
منه ایندی چوقور طورمش بولنده!
طنچلچ يوق آلارٹ بورچوندن،
قولاغلچ طق آلاونٹ چر - چوندن!
منه ایدهش، بو اشکه آپدریم مین،
بو اوینى اوپلاغاچه فالتر بیم مین!

- آلای بولفاج قوشما چورط هیچ اوپله،
کیچکش بیر دیب جوده نه هم سوپله نه!
دیم بر سوز، بونه برو سوزده فاندام:
«خانوچ آلسەك كېرەك ایت شوندە باتمان!»
آ

سەھەنچەنچە بىلەنەن سەنالىقىچە ئەنچەنچە (ئەنچەنچە)
بىلەنچەنچە ئەنچەنچە بىلەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە
سەھەنچەنچە ئەنچەنچە بىلەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە
ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە

دەنەنچەنچە ئەنچەنچە بىلەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە
ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە
ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە ئەنچەنچە

کولکی و هجو قسمی

خاتونلر حریتی. (*)

(«سانیریکوون» دن)

کویم بېرمك اوچون حرلک، آزادلقار خاتونلار غە،
بىتون فىكرم، اويم شولدر فارامى كون وتوناڭى.
بو اويدن قابناسم يوقىر، اڭىر قانلى صوغش بولسىه،
خاتونلار اپرکى اوغرىنىد، اولەرمن مىن اولش بولسىه
خاتونلر! آنلاڭز آلغە! بو يولده شاولا مطبوعات!
خاتونلرى فصوصىلرغە فارشى آچ صوشى، اوق آت!
ئىبيل اى خلق دنيا! اورتادىن يول بېر خاتونلرغا!
ياشا، اى عالم انى! وقت، حقلرنى آڭلارغا.
طارالورغە وقت ايندى، چاپان آنى بولوتلارغا،
چاپانىدە، بخارىدە آشارغە فالسون اتلىرى گە!
آلارده اپر كېي شاهلىق، حكيمىلك ناملىرىن طافسون!
خاتوندىن كوج ترقى بىرىنە كول، كول بولوب آفسون!

(*) «سانيرىكىون» ژۇرنالىدە بىرۇ، خاتونلار طرفدارى بولوب
ايدهن بويىندە: «خاتونلار! آنلاڭز آلغە! دىب غيرىلەنوب يۈرگان بىر
حشىنەڭ فقط چالبارن طازازىتىغان اوچون، خاتونىن ات ايتىپ
سوككائىندىن كولە.

مېڭا كىلگاج اول شعر طبىعى مىلىەشىدى.
خوب كشىلر بى شەردى مراد نرسە اىكائان بىتونلىدى آڭلاب
بىتمەگانگە آزراق اىضاح ايتىم.

اوقو، باز، بل، طرش صین ای مقدس یارتمز بزنث!
 کشی بولمه اوچون ایک، ایک بوزچی شرطمنز بزنث!
 اشم بار بیت، خاتون نیز بولسنه، بیرسه کچی چالبارنی،
 بو طابلانغاه ایکان بیر، باخشیسی هم طابسزی بارمی؟
 فارا، مونسیده طابلانغاه! دیدم بیت، طابلری بتسوه!
 شونی چیستارنده مخانسلک جه، خاتونمی سین؟ صیبر بیت سین!

بو شیخخت هناجاتی.

ای خدای! معلوم سیگا، تیک یاغشیلاقده فصلمن،
 ذکرمزدر: فازی قوزی، یهش کنه فر، فاز، فمز.
 یوفنی سوپیلار جدیدلار، چندن اهل انصافلرز،
 ماقنیز ایچ تکرمزی، آیشته بو بیش «فاف» لبز.

*

پرافق فیصل بزرگ سین آفات نفسها
 مدادوم قبیل هامان قافت خمه

یاز علامتلوی

یازلر بیندی، قارار اری باشلا دیلار،
 طولو پلی لر طولو پلرن طاشلا دیلار،
 گیمیسزلار ایرکن یوری باشلا دیلار،
 طونسرلر غه نورلی گونلار کیلدی ایمدی،
 فانا، چانا طابانلاری یال آینه لار،
 شلنر، شلنر یولدن آربالر کینه لر،
 طارانتا سلر، ڈیلا سپیدلار، کار بینه لر
 او راملو فی چووارلبلر، بی بور ایمدی.

فانقان - طوکان آغاچلرنى حاضر قالا،
 هر بىسى باشارشوب ياخراف بارا،
 بو اورمانلر باپىه بولور بارا بارا،
 هر آفاقىچى صاندۇغاخلىر صابرا! ايمدى.
 يېدى ذات بوز آستىدىن چخار بافا،
 باشقافلىرى غە - بالچقلۇر غە باتا، باتا،
 قوبى قامش آراسىدىن باقا، باقا
 باقافافا - باقافافا دبور ايمدى.
 شول بافالىر بارقىھە چغوب باقلاداشا،
 بىرسن بىرسى ئىلاشىمېچە طافلاداشا،
 ئەللە نىرسە كېڭىشەلر آقلاشا،
 آخرى منطق اوقرەنانلار بونار ايمدى.
 قىقلۇر اوتوب ياز كونلۇرى كىلدور ايسە،
 صحرالرده بىرمىشاق صبا بىلى ايسە،
 آه بو كونلۇر خەكىبىن كوڭلۇرى كېسە،
 اوتسكان ھەر بىر بىر ايسەك توشە ايمدى،
 در بالرده بوزلىرى آغا، طاو طاو بولوب،
 هوالرده قوشلار اوچا بولوت بولوت.
 اى خىدايم فضلڭى ھەر لە كونىنى جلوت
 او لىگان دىنبا يائىچى جانلىر آلسون ايمدى

بو مانع ترقىيە.

بانارىڭى دىم، بىر كۈرمە نىلەگە قارشى!
 كېرى قايقىور تو كۈرمە يېڭىگە قارشى
 باطىر دىب ماقنا ماصلار، چىكىدە وۇممە!
 كۈچۈك! زىنەر دىم، اورمە فيلەگە قارشى!

کبیری توشدى اوغى پاشينه، ئەرۋە
آنوب بازغان ايدى جېرىلىگە فارشى.

يەودلۇ بولى مغضوب تاقياامت،
فارىشوب، كوز يەمۇب آنجىلىگە فارشى

خدر! أحجار مۇن سچىلدە واردە،
خىدادىن وسىسە، تضلىلىگە فارشى.

تىافىش يوق مثالىدە اى مخاطب!
آچۇلانسىڭىڭىدە، چو! تەمىزلىگە فارشى.

تىعاليٰ ايت دىسىم سىزگە، ئۇرمۇم سوز!
سەمالىر كىنەلى خىزىزىگە فارشى!

سېنى دردەندىر گارمۇنىلى چىر بۇ،
بىورىلىك بىلگە بىشكادىرىلىگە فارشى!

١٩٠٧ نوبىتىندا

بۇ گاۋىيىتە ادارەسى حالىندىن.

بەيرۇم بىتەكان آقىھە كېرەك، كااصىھە قورى،
مەررەلر يازغان اوچون آقىھە صورى؟

ناشىر ايسە چىتلىكىدە ئى بورى توسلى،
ايدەن بوبى، آرىلى بىرلى آنلاپ يورى.

ماشىنىستلەر، مەرتىلەر بار شوندە،
طارنقاڭىلىر فايىسى آذىدە، فايىسى موندە

باي آبىزىنى: «آقىھە بىرە آقىھە بىر» دىب.
تەڭرىي ئاياندۇرما هېچ كەمنى بۇ يالقىندە.

فايىسى ئەبىتە، مىن اپرنە گە اينك آلام،
فايىسى ئەبىنە، مىن آميركائىن چىتكىك آلام،

بىرە كور باي بوجۇن، دىبىر، بىرسى طانقى:
عىرفە كەون مىن آلغە كېتىپ بارام،

بز ناڭ بابىڭ اېكى كوزى بالترادى،
 آردى تام، اشدى چىدى، آبىرا دى؛
 قىزارندى، بورتىدى ده، آچۇوندى
 اپىنلىرى در، در اپتوب فالترادى.
 اى كاتتورشك! اسچوت ياز، دى، شالقانقە،
 منصورەكە، زىنوللىپىنگە، طالقانقە،
 املاڭ حقى تىيىش بۇغاي اورسىلاردى،
 ياز، پىنر بورغ، نىچۈك ئەلى ... بالكانفەكە،
 بارغان، آبزى! هى بىرىصىنە، آلاچق بوق،
 مىن بولغاندە ايسە بلنى فالاچق بوق؛
 «بېرىم اوچۇش ۵ - ۱۰ تەننەكە بېرچى آبزى،
 او بىدە بىر بورتوك چاي، شىكىر بىر شاقماق بوق».
 قولاغىنده بابىڭ طاوش شاولى ھامان،
 ھە خەمنچى خدمت حقىن داولى ھامان،
 بارا طورفاچ ناشۇ آبزى فاچىوب چغا.
 خەمنچىلىرى قۇوا ازدىن تابان - تابان
 بېرىم ايندى ھە كم آچالغان، شادلانغان،
 باڭى كېيم كېگان، پاكلانانغان، آفلانغان ...
 (ازىن جانب) بۇ طرفە نېھىلىلىرى صوڭ:
 آلدانغان ھە آھاج آطلارغە آنلانغان.
 خەمنچىلىرى؟ معلوم ايندى فقير ھالدە،
 قىرغانچىلى، مسىكىن حالدە، حقىر عالدە
 بېرىم كورمك ئايدە ايندى ۱۹ عذاب فقط
 بۇ گورنىشكە يەغلادە كولدە، شافىدە فات!

* * *

سېڭى دوستم سۈرم شولدر: نازارغە صاندا مطبوعات،
طراڭىز آچ نازارغە صاندە طور ھەر تورلى مشروبات.

صاتاشقان.

پاز باشى بوزلر كىنە لىكىن سو اوجىمى، جون آغا،
جون بلەن بىر بوركى اولىش تىرى مەجنۇن آغا.
طوقنا مىن قابچق ھايمىم، سوڭىر سوبىلەرنىن قالغانىن،
ھەر وقتى شول سوتلىكان توسلەرنىن اوھ آغا.

ئەرنى، ئەرنى لەخت ئەيدىتم تېسىكەرى بى دىباگە:
بىللى كۈن بولغان صايىن ھەر بىر اورامدە فوم آغا.
صاچىدە يېنىكان، آلدەر رەفە فورقانچ، بىك فورقانچ:
طۆتىسى باشدىن صاج تراش، شلتىرە شەنر جون آغا.

سېين گىنە راحىت قوياشن قارانا لاسڭ قارات،
قىك آلاسڭ سېين آنى، اول بىت مېنم آلانون طاراف.
قاى وقتىدە قابقالىم مېن آشنى — تەملېيسىن گەدە.
تەملى جىيمىشلىر اچىدە تەملېيسى پىلەمن گەدە.

ھېن گىنە، بار كوكىكە پادشاھ، مېن طافن طوقماچ دە آشىم
سېين ياشا، ھەم مېن باشىم، ئەيت، شاش دېگىن طافن شاشىم.
كۈرە فالسىم اش بلەن، طرنى يلانلار موڭزى،
بابىالانفاچ، بىك كېيىنگان ھەكشى توسىلى اوزى.
او فتىنام، آچولانام ھەفاش جىبور آم دىباگە؛
كېتىم سۈن آلوب طوراطنى كوكىدە بىر فۇزغۇن آغا.
مەنگىگىڭە شول كويىگە باررمى قارا طابلى بخت،
اوچ جىپىدە شەب دىيار « يولىز » و « الاصلاح »، « وقت ».

بوق بو دنیا ذاپلاغان کوک، بوق بو بیرلر برسی^{۵۳}،
بوق چبیلر، بوق پستیلر، «پس پس»^{۵۴} بوق «پس»^{۵۵}،
بوقدر الینه بولامق، اول ده در گله لبه گنه،
بوق طارانتاس، بوق کاربنا، بارسی ده آرباغند.

اول، مه اول ...

اول ضیالیدر بل مسز، معرفت، حکمت صانا،
مانزیت آلغان ۱۰ تبین گنه، ۵ تبین گه آف بافا،
شب سیکر گچدر اوزی، نهق طامتمالی طانسه نلث،
اول آباقلر مین سیکه بینیم: «طراتاتاده طراتاتانا»
بر طرفدن، بر گازیت طولغان آنلث استانیمه سی،
چو بل نوب آندنده موندن تورلی تورلی سفسطه ...

یکت بله قز.

یکت - سویهم چومج کبی بورن گنی جانم،
هاشق بولدم، تمام بندی میالم.
جاناشم، آه ابلدک آوز گنی او بسدم
نی فایغی؛ ایندی مین شرل چاقده اولسیام.

قز - محبتیسز! لفردی شوند بوقنی،
او ز گنده کیلمه گان بیر بوده بوقنی؟

یکت - آچولانماشنه عینی جمالم،
سینی مین کیمسنوب گه یتمیمل، جانم،
سینلک توسلی ماتورز قز لر سیره ک بیت،
خانویع آلسه ک ایلک، چومج گیره ک بیت.

مینی آلسهم چوچولی هم ایا کلی
بولام ایچ، آقه طوزدرمنگ کیرو گهی.

محمد یه دن.

دبدی کامل، که با سیداش او نندم.
یا گلدم بولی، یا گلش بوله چبندم،
بیلم هاجز، مینک صودلاشو و گدن،
حجاب فارشیسینه او ت آچو و گدن.
حاضر کولمیم سینک سیداش لـ گلدن،
الکـ ه بولـ سه بولـ قان یـ شـ لـ گـ دـ نـ .
حاضر حقلیم «بیان الحق» لـ گـ نـ ،
تمامـ لـ آـ گـ مـ لـ حـ قـ لـ گـ نـ .
کامل بـ نـ دـ لـ گـ ، کـ هـ قـ بـ لـ دـ مـ عـ صـ بـ اـ شـ ،
ئـ لـ گـ دـ درـ نـ قـ بـ لـ سـ لـ گـ نـ نـ اـ صـ بـ اـ شـ اوـ شـ .

تشلری یـ هـ مـ سـ نـ ، مـ اـ توـ رـ غـ هـ .

ئـ دـ بـ لـ نـ دـ بـ دـ شـ یـ گـ نـ لـ نـ ئـ دـ بـ لـ نـ دـ ئـ دـ بـ لـ نـ ،
مـ بـ نـ بـ اـ رـ نـ سـ وـ دـ بـ ، اوـ زـ نـ چـ هـ بـ بـ رـ اـ صـ بـ اـ لـ اـ نـ .
ـ نـ بـ شـ لـیـمـ اـ بـ دـ بـ دـ آـ بـ دـ رـ اـ دـ بـ ، شـ کـ اـ بـ تـ ئـ دـ بـ لـ دـ لـ گـ ،
ماـ فـ تـ اـ نـ وـ غـ اـ خـ شـ اـ نـ وـ بـ بـ رـ کـ وـ نـ حـ کـ اـ بـ تـ ئـ دـ بـ لـ دـ گـ .
اوـ لـ یـ گـ نـ لـ نـ فـ اـ جـ رـ مـ قـ ، بـ بـ کـ اوـ گـ اـ بـ دـ اـ لـ اـ وـ لـ سـ بـ شـ :
گـ وـ رـ سـ دـ بـ مـ هـ مـ بـ نـ آـ لـ اـ بـ سـ بـ بـ کـ آـ سـ اـتـ بـ بـ رـ بـ وـ لـ سـ بـ شـ :
سـ بـ نـ آـ لـ اـ رـ کـ بـ لـ گـ اـ جـ تـ بـ سـ مـ اـ بـ تـ فقطـ بـ بـ رـ گـ وـ لـ گـ دـ ،
بـ بـ کـ آـ پـ اـ قـ بـ اـ سـ سـ وـ نـ شـ وـ لـ اـیـ سـ کـ اـ جـ دـ بـ بـ رـ سـ بـ گـ نـ ،

ورلانغان معنا.

نیمال شادر؟ کیف خوشمی؟ دیدم شاعر گ، بر گوننی،
گیف بوق دوست، ئەلی مین کوب چفا چبکدم ظامدن، دی.
نی بولانی؟ نیشل، دبلر؟ گەینه شاعر، گەدر اول ظالم؟
بەشرمە ایندی میندن، کەملەگن مین ده بلوب قالیم.

— «منه شول باشقە شاهرلار، طنچلۇق بىردى پېرمىلر،
شعر بارغاندە هر يولغە، مینم معنانى اورلىلر.

آلار اورلاپ بىر گاچىن مینم شعرمەدە نی معنا
قالا صوك؟ قالدى ایندی بارچە اشعارم دە بى «معنا»؛
بو شاهر دوستنى مین مظلوم كوروب خايىندە قىرغاندىم
ودرحال اوستىل اوستىدىن موزاك اشعارىن ازلىنىم.
طاوب مین شاعرمنىڭ بارچە اشعارىن قاراب باقام،
اوقوب چقدم؛ بىنۇنى بوش نظم، طۈزىز شعر طابدم.
دیدم: آبهای يازىلر، نىندى ظالم، اوڭماغانلار بىت،
مونىڭ شعرين آلار چىلابدە آلغان اورلاغانلار بىت!

مو للانڭ زاري.

(«ملا نصو الدین» دن)

ای خدایم! بىندهڭى، اولىدە عرمىت باو ايدى،
بر زمانلار چالمايىغە قدر، عزت بار ايدى.
قايدە آوسىم مین، خلق شول يافنى فۆتلر ايدى،
بيز بوزى جنت ايدى دولت ونھىت بار ايدى.
سوز دەشوجى بوق ايدى مین بىر فارانى آق دىسىم
های عمرلار! اهل اسلامدە اطامىت بار ايدى.

اول زمانلر هر کم ارز حالی بالهچ مشغول (ابدی)
 ذه بو حضرتارنی تقدیش، نه بو صحبت بار ایدی.
 بینده گانمی مین او قوشقان؟ «معروفت لازم» دبلر.
 مختصرده عیض، استنجا، طهارت بار ایدی.
 همه‌سی کافر گه او پشاشلی بو طار چالبارلر لک
 نه مسلمان‌لر آندره شباht بار ایدی.
 یوفلاغان، سونگان تانارنی باش کونترتیبلر شولار،
 یاقتنی کونلر اوتدی حضرتلر گه راحت بار ایدی.
 هیچ برو سیزمس ایدی، حیله مکرلر فی مینم،
 موللانی معصوم صاناودای ایزگی عادت بار ایدی.
 ذورقنا طورغان ایدم چن سوزایینی تکفیر بلن،
 بدشیون اشارنی آچارقه کمده جرئت بار ایدی.
 بار مسلمان شول بوزوف یاشلر یولن طوقان هاضر
 یوفلاغانهن اوستان اول کونلر گه، فرصت بار ایدی.
 آولار ایردم مین بالقلرنی بو بولغانچق صوده
 ای فایا، اول کوئن که خلقمدہ جهالت بار ایدی.

عبدالحیید.

اوتوز بل حر فـکرلیلر نی، اولنرت،
 تورکارده آزادلق طامرن فورط،
 وطن یاقنر توهی شهملر نی سوندرت،
 مسلماندین بنون چیتلر نی کولدرت،
 اوتوز بل فازیغان باز بیک تیره شول:
 منه ایندی همیدلک شوندگه گومبر ررت!

بزني اوونسز يامانليلى.

صداقت بزده يوقمش، بولماهه بالغانم ز باردر،
 نفاق ۋىستاڭكەسىنده كوب ميدال آلغانم ز باردر،
 ئاظانىكە رعايت يوق ايمش بزده - نه بەنازىر!
 آنىڭچۇن يورط صابىن بىزىڭ بېر قومغانم ز باردر،
 طاغن بزده علم اھلى - ضىيالىلدە يوق دىلار،
 اوئوز بلالا بخار، ئارغا بىلدە طۈرخانم ز باردر،
 تاتاردە آپە يوق، بايلىق دە يوق دىب بوقنى سوپىلىلار،
 اورام طولى قولىن جى يوب بورج سورخانم ز باردر،
 صناعت يوق، هنر يوق دىب يامانلىلىر اورنسزىغە،
 بەردىدىن يېڭىل مال طابقۇچى ايشانم ز باردر.
 زاكون بلگان يورىست يوق بزىدە دىب اوپلاو خطا؛ هنى
 پچەن شالقان بازا زىنە زاكون صانقانم ز باردر،
 طبىيلق فنى يوق دىب دە يامانلىلىر، دى دەمانلىر،
 مرىپلارنى ياسىپن بىرلەن صوغوب يەقانم ز باردر،
 مەندىس بارلغۇ منىكىر، «گفر» پۇچماھىنە بارسون،
 ڪورر شوندە بوبىن آينىن باوب قالغانم ز باردر.
 ايدانما گۈر ۋە يوقىرى دىيورسە بزده شاھرلىرى
 طاهردىن بوز يكتىدىن شېھەز اوزغا ز باردر،
 اوڭىزى طورىمىش بولايىدە، ھېچچە ايمەز باش ياش كالقە
 قوتورسونلىر بوزوق ياشلىر، آلار: چالباولرى طاردە.
 حرام اوين، فلاذاردىن ضرر تىماس خدائى فوشىسى
 «ەدىيە شىرىنى» نامىندە چوپىن قالغانم ز باردر،
 آلار آلدارلىر آلدانسىڭ، جسور مفتى دە يوق دېرلىر،
 مهابنلى اوزۇن بولىي مەهد يارمىز باردر.

خودو زنیقلو و رسام اردہ باردر، یوق دیه لاما سار،
مدینه، مکه دیب تورلی ہو یاو صانقا نمز باردر،
جیره نمه سلاک مسافر خانه هم آشخانه یوق دیلر
«سرای» دن چیستا القده کیم تو گل «بلغار» من باردر.

و جدان حو پتی.

(ببودیلنیک دن).

بیکل بوزمک بو طورمش دیکی گزنده
خوف یوق ییلیستنده، ییلیستنده.
ولکن یو کله مه آرفه گذه و جدان
آور اول بو بوز وده قور غاشندن.
باتار سلاک سین، سینی اول تو بکه طارتور،
بو چن سوز: طکلا دیسکه فهمک آرنور.

ئەنە، منه.

ئەنە چولمەك: آڭمار قاتق طوتورغان،
منه خلفه: باشى منطق طوتورغان.
ئەنە فارغا: مدچت اوستینه قونغان،
منه شا کرد: اوکازلى موللا بولغان.
ئەنە چېچى بەرهەنسى كەلچەسى،
منه «تىحرىر مرأة» ترجىھىسى.

منهاج.

طاش طاشبلر؛ آنده منهاج «هالبه» نیگزىن صلا.
 طوى باصيلر؛ مونده منهاج عائله نیگزىن صلا.
 صالحورده توبله نورده بيك اوڭايىدر صوڭيسي;
 شبكلەنەم مېن ئەلله بيك بولماس كېن اولگىسى.

ايىكى يول.

ايىكى يول بار بو دىنباھە: بىرى بودر بخت استەو،
 ايھىنچى شول: علم عىشقىنە بولمىق معرفت استەو.
 سېنگ قۇلدە تەھرسەڭ مەرقىلى بول، بختىز بول،
 وياكە بيك بىخنلى بول، ايشهك بول، مەرقىمىز بول.

نو ميرگە تو شىكان ايسكىيلر.

حورىمىڭ سىن بولازىڭ يورگانىن هەرمى كاربىدوردە،
 يورىلىر فارت گەجەدەي، اوزلىرن آنلىرى صان زورغا،
 اوزۇنە كولمك لوپىرىدى، چالبارى يوق، ھەم ايز وچىشىكان،
 سەھەندىنە ھەمدە اشطاندىنە چلىپر صالحوب توشكادا!

أصول قدىيمچى.

۱

مگر حۇنلار دە بىر كۈن امر طراختىرى
 اوطرىمىندىم كە بىر پۇشۇبىدە سرا.
 قولىنى مىلتەدم ئانى جواندىن،
 آفرۇدە پاپىرس آلمىدە سرا.

ظراختیر لرنىڭ اول عاشقان نىن
تىزلىدىلىرى كىلوب قانىدە طرا.

دىدىلىرى، كم نېچون تىك اولظر اسڭ،
داۋاى گارمۇن كېتۈرت، بىزنىڭلە جىرلا.

كېتىرندىم آمىكىپىكە بىرلە گارمۇن،
فەرقلى بارچە نىرسە كېلىدى موندە،
فقط بىر بولەمەدە ھېيچ كەممە كورمەس،
كېتىرندىك بىر نېچە آفسارلى فزدە.

گولبىت ايدىك، تمام شوندە ايمىرىدك،
بوتون بىت - باش فەزاردى، طوئىدى فزما.

بىر آزدىن صانكە بىز كە كېلىدى الهام
«ھام» بولىدق، حاضر بىز اهل فتووا.
ھەرشىدك تېكىشىر گە موللارنى،
كە يىنى فابىسى آزغۇن، فابىسى تقوا.

صوگوب تىدك جىدىلىرى دە، يىنى
آلار دېنسىز، شولاي بازغاھن كىتابىدە.

ھرام دېھز تېباڭر، طانسەلرنى
«تىڭنە تېپتىر و» اولا وأعلا.

كۈڭلەر فالدى صاف شىرك وضلالدىن؛
مبىنوتىدە پو ط وپو ط دېنلىلەك آرتا.

بىز اوجماخ قوشلارى بولىدق بو يېردى،
بوتون بولە، طولوب كېتىدى ثوابقە.

II

حسابىز گوب اچلگان، مەلچىغانمن،
او طورەمان يېردى شوندە قالقۇغانمن،

شولوق حالده میگا بر توش گورندي،
 توشمه بیك هجوب بر اش کورندي.
 سوپلیم می مین توشمه آنه کوردم:
 او زمنی گوباكه او جماخده کوردم،
 تزلگانلر در اطرافمده حورلر،
 که آبدن یاقنی یوزلر بالقی نورلر.
 پچه نلسکان شرابلر آلفه کبلگان،
 آپنسیسیانتلر باری ولدان و غلامان،
 اچملکلر بونوژلی بین پلاطه
 برووده بر تیبن آفه توله نمی.
 قرق صوڭ! بر قولم برلن اچم مین،
 ایکنچى قول بلن حورلر قوچام مین.
 ڪنر دەب تەملى پىشكان کانلىنى بار،
 زاڭو مکافە دخى قوشلر ايتى بار.
 بر آزدى بى طرفدىن چىدى رضوان:
 تمام آلتون، کوموشكە نورغە چومغان.
 ديدم، اى حضرت بواب جنت!
 نېدىن لە كدى مېڭا بو ناز نعمت؟
 ديدى، او جماخلىسىڭ سىن، چونىڭە دىنلى،
 حماپت ئەبلەڭ پېۋنۇيدە دىنلى.

III

توشىم شول توشكە يىنة كاندە او باندەم،
 «ئەلى مین فايدە؟» ياق ياققە فاراندە.
 او طورغان دوستلارمدىن بىللر ايسکان؛
 كىسىمگە قولنى صالحىم، طابايدم ايسىدەن.

خدای اورغان فاراقلر اوڭداغانلار،
 كىسەمدىن پېتىمانىتىنى اورلاغانلار.
 شولوق حالىدە كىلوب كىرىدى آفېتسىيانىت:
 رەچىھىز يورتەدۇر كۈزلىرىنى يالىت يالىت.
 دىدى، بارىين: دۇانسات روپلى اسۋاس،
 داۋايتى اسکارى اسکورو اوژ چاس!
 دىدم: «دىنگى ماي» أيدىلەشار اوكتىرال
 صابا كىلەر ئەنلىك اوكتىرال دە او درال.
 آفېتسىيانىت كوب طالاشمى كىتىدى مېلىدىن،
 ايکى داندە قىچىلى يانە كىلىغان.
 ايکى قولدىن اېكىسى كىلىدى طوندى،
 آفېتسىيانىتى باڭقاق توبكە او طورىندى.
 چخوب بارقاندە دوب دوب تېبىكەلىلر،
 يامان سوزۇلەرنى دە سېپىكەلىلر.
 او زاقدە او زەيچە مىن چاستقە كىردم.
 توشىندىڭ راستىقىن شول چاندە كوردم.

أيشان.

كۆزىن يومقان، موپىن بوكىگان، باشندە چالما چورنالغان،
 كېبىدىن چالما، كېبىدەك باشدە: أيشان بولغان ايمش حبوان!

بعض ضياليلهوف.

تانار خلقى آراسىدە عسا بىز كوب ضياليلر،
 سېرىھك لىكن درست ئۇ، بىقسىم كېشىنلىكلى، ضياليلر.

اگر کورصدەڭ فزارغان يوز آلاردە، بىر دە آلدانما:
«او بالغاندر» دىمە يا گۈلش، «بىبىهەرگاندر» دېسىدەڭ اولا.

حاضرگى او يىلەنۇ چىيلو.

كۈللەر صاف چاغىندە شەب، ماتور فەن صابىلىلار آنلىرى:
«بۇلۇر، بىز نىڭ خاتون بولسىھ، يوزى آيدايى» دىپلىر، آنلىرى،
اگر دە باصىھ دىنيا ھەم مويىنلىرى دە بورچ طولسىھ.
او بىرى قارچىقىنى دە آلورلار، آقچەسى بولسىھ.

كۈرسەتە

آى گىشى! طىشىن اوزىنده ابزىگى خىلات كورسەتە،
باخشىفە رغبت، يامان اشلىرى گە نفترت كورسەتە.
تىك خدائى حاضر اورنىنى صابىلى اوول آزمىق اوچون،
اھل دىنياھە طىشىن استقامت كورسەتە.
امر حق، فورصادق بىلەن فارشىغە فارشى كېلىمەسە،
او ل حاضر دېنىگە و فرآنقە اطاعت كورسەتە.
بولسىھ كېلىمەسلىك اوزىنە طوغىرى قەدىنگاندىن خىرر
او ل دە چىلاقنى سوبىھ، سوزدە صداقت كورسەتە.
آلغانى بولسىھ بىرەودىن، آخرت ايسىن چغا،
بىرگانى بولسىھ: يانارىڭ، دى، قىامت كورسەتە.
بىك هىرورلى اوول، سېڭىھ بىچ احتىاجى بولماسى،
بر اشى توشىسە اگر بالدىن فاصاحت گورصدە،
اوت قابزىمى اوول توتون اچكائىدە ايدىھىشىن الڭ.
اولى آنفار صورا، اكرام و حرمت كورصدەندا

دوستی اوستنگن آچوده، بولسنه سافی اول اگر،
 تبب تیگر صالحان بولا، گویا عدالت کورسنه.
 «مین آرسلان!» دی، سینک مالنی تلف اینگانده اول،
 سین آگار فالسنه: «فقیر من» دی، جبانت کورسنه.
 چندنچه ده اول کو گلشگه یاون لسانی خنجرن:
 «نیگه کیفک گیندی دوستم؟» دی محبت کورسنه.
 طنگلاساڭ طشدن سینک غیبت آنک آوزنده در،
 سین گبلوب کرسنه آچق، معصوم قیافت کورسنه.

ایگى آيدەش آراسنەھ.

— يەلى آيدەش، نى آيشتىڭ، بىر خبر سوپىل بىبەر،
 ۋايىدە، كەملە، نىشل گانلۇ؟ يوقىي ياشى بىر خبر.
 — كېتسەنە آيدەش يودەنە، اشلرم بىت بار مېنم.
 بوق خېرى لرنى سوپىل ب طور ماڭقە وقتم طار مېنم.
 — سوپىلە ايندى نى خېرى بار، آيدەشم، نازلانماچى،
 ۋەل، نىدە بىر صوراومنى ده بېر گەصالماچى!
 — كېت دېهن آيدەش يودەنە؟ مىن بىلەم تىك: سین جولەر،
 فرسەسەن سوپىلەم مۇزىك مىن، ايندى بىر ايسكى خېرى.

خاصىت.

سوپىلەشىشك تورلى مەتلەر حەنەدە،
 ير افادەمى آلار بائىسە يافەنە.
 سوپىلەز تورلى سوزلەر حەنەدە،
 وقاپسىسەنە نى خەصلت بار نە.

آینوب اسناد آلاره ملك ومالنى:
 «فلان ملت فلانلى هم فلانلى».
 ديمز عنمانلىلر طوفرنده «شانلى»،
 نيمس خلقى خصوصىنده «قوراللى».
 بود خلقى خصوصىنده سوپلشىسىك
 ديمز خايت جينز هم اشكى «جايلى»،
 قتابلىر طوفرىسىنده سوز آچلىسى،
 آلار ديمز گوزل هم «ياخشى چايلى»
 ا گر نلگە توشة فالىسى فر ان سور،
 ديمز خايت هنر مندە همدە «جانلى»
 آرامىدە سوبلهنسە آينىگلىزلىر،
 ديمز بىك اجتهادى همدە «ماللى»
 نى دېرسىك سوز تاتار طوفرنده بولسى؟
 طابالمى سوز، دېرسىك: «اول صافاللى».

طانسىه.

طانسىه طاوشى زال اچندە ئون قاتا،
 اوپنى آركىستىر: «تىرىپتام نامناتا!»
 بارچە فولاردە چووار چوبلۇر طولى:
 اوچ خاتون پوچماقىدە كانقىتنى صاتا.
 بىك حضور اشلىر، خلق حبرىتلىدە،
 ماقنى هر كم: «ئەنتە، تەنتە، تەنتە تە!»
 ماقناھان صايىن ابىدەندە سىكىرەلىر
 «طبادە طبا!» پار يەش كىجه بىلەن نەكە!

مەھىزە.

پىغمېرىنىڭ وۇاتىدىن صوڭ اصلًا مەجىزە بولماسى،
پارلماسى آى اىكىيگە ھەم قارا طاشىدىن توبىه طوغماسى،
دېلى بىزنىڭ علم اھلى، آشانماڭىز بۇ يالغاندر؟
أوزم كوردم بۇ گۈن بىزنىڭ زماندە مەجىزە باردر.
بۇ گۈن ايرتۇك مىڭىشا شاققى بورچىلى ايدەشم كىلىدى،
يالندىمى، طالاشمى وەددەسىنە آقچەسەن بىردى.

مەجىزە او كاز.

على العميا، فڪر بورتىمى بىر آزىدە،
أوق آنقاڭ نوسلى اوردەك ياكە فازغە،
تىسىۋەن بۇ، دىبب محمد حضرتىيە،
«اصابات» لەب بىر أوق آنندە جىمارغە،
«اصابات» ايتىھەدى لىكىن بىر آزىدە،
ضىرو بىرمىيچە حىچ، روزە، نمازغە،
بىر آز ئەپىلنىدىدە أوق بوش هوادە،
كىلەوب لەكدى قولىمدەغى او كازغە.
تىزىۋەك مەجرىخ او كازمنى كوتەردم،
دوا لارغە، «أوق» ياققە بونەلدم.
طاغۇن تىرلۇر مېكان مىكىن او كازم،
دولاسىينە ئىدادر كوب ھەم آزمَا

آولىدە آورۇب ياتو.

مېن ئىلى آورىيم آولىدە، مونىدە فايتىدم قىش كونى،
يال اىتىھ مونىدە آغايلر، جايدە فالغان اش كونى،
صىن فانۇت، مەممەد آخا!

طویدم ایندی خسته لکدن بار کونهم، صارق کونهم.
 بارخانم فشنگ بورانلی هم فارا گنی اوبلوی،
 مده خوش ایسلی اپی، مایلی بهرنگی اوبلری.
 ای بهرنگی! سین بهرنگی! کبل بهرنگی جان آشم،
 صبن گنه تهملرنه مک بار باولبلر، بايلر آشن.
 کوب جفا گوردک بو بیر گه سین کباب آمریکه دن،
 نیشلیسک، تقدیر شولا بدر، خلقه ز شول ببک نادان.

بهرنگی و علم

ای بهرنگی! (*) بز گه کبلدک سین براق آمریکه دن،
 معرفت! سین بز گه گیلدک موونه راق، یاور و پادن.
 ای بهرنگی! سین کورندک اویلی کورنشک، چیمت،
 شاولادی کورگاج سینی بارق موژیک: اول دیب «جدیدا»
 اول بهرنگینی کبار گان دیب بو بیر گه دهریلر،
 هم اجنه اول بهرنگینک ایمش دیب زهری بار.
 ای بهرنگی کوب اذالرگه سینک صبر لک بلدم،
 طاشلاحدی یوقوب موژیک خلقی تویک، طامر لک بلدم
 اول بهرنگینی آشاد چینی اورا دیب آلاسی،
 سین آنالدک اول زمان: «کافر و شیطان آلماسی!»
 ای بهرنگی! ایندی شادلان، کیچدی باشدن اول چاگک،
 سین پیشک ایندک مکان، ایندی موژیکنک قورصاغن.
 سین گیکرنسک اول حاضر: «الحمد لله!» دیب قویا،
 «گوب شکر، دی بو جیمه شنی بیری دی مولا! دیب قویا.

(*) معلومدر که بهرنگی وزن بوز یللر الک رسیده و اماغان،
 صوکراق آمریکه دن کیترالگان هر یا ٹالقدن ذور فشار آول خلقی،
 بهرنگینک ده قوت آفی آشاماغانلار و «شیطان آلماسی» دیب آتاباغانلار.

سین آلوب اووندک صبرلى بو بهره‌نگیدن، هلم؛
آرغنه نورلاندرا باشلا موژ بکلرنىڭ مىين!

پوشكىيەن وەمیئۇ.

حضرت پوشكىيەن آولاده بازدى اوز يەۋگىنىيەن،
مېن اپسە جىرىم فقط ھوندە بەرەزگىنىڭ كۆپ،
شۇندەدە كۈرمىم أوزمىنى ھېچەلە پوشكىيەن توبەھى،
طوقىرى كۆز صالحەڭ اشىيە، اول اوزى مېندىن توبەن،
بىر دەت اونتۇر جەھان پوشكىيەن فى ھەم يەۋگىنىيەن.
بوم مەھىرىز اونتەساڭ بەرەزگەنلىقى مېن،
بازغانلىق بولسىھ بىقالى، اول بقاھە طارنالا، (*)
مېن دە بولىم ھېچەدە اونتەساڭ كىشى شول آرفادا.

مەنەتەقەل.

(نۇڭعە).

كۆب سوپىلەندىم، باخشى ئىنلىقى منقىلى سو كەممەد،
بىرسى باراق بازغانلىقى چىتە كە سىبروب تو كەممەد،
اول ئۆمدە بولمېدر تەعرىبىچىن دېچىج كە طنج،
بىرسى بار دوستم مېن، هەر بىر سوزى اوتىكىن فلچ:
يېل تىڭىرىنىن كۈرەدە: «آه صۇرى يوق!» دېب قويا،
صو ئىگەزىنى كۈرەدە: «پار، بۇرى يوق!» دېب قويا،
اول طۇتا آط قۇرىغۇن دە: «بۇاوزۇن صاج!» دېب قويا،
تىك، ئىگە باشدە تۈگۈل، تىقىد كە مەحتاج!» دېب قويا،
اول صوقاچىنى كۈرەدە: «بىر بۇزا بېت!» دېب قويا،
«شۇنىسى زور اشكە قالم اھلى تۈزە بېت!» دېب قويا،
اول كۈرە قوى قۇرىغۇن دە: «نىزىنى شىشكەكان!» دېب قويا،
«رس طېبىقە بۇ تاتارلار ئىنلىقى دەشمەن!» دېب قويا،
«تارىآلا دىداڭ، بازغاچ، او قلۇر.

«یو لَدْز» دن ده قورقا.

فایده در یوگره ایدی فر لو بوبنجه بر قویان،
دورت آباقی هم فانانلی دشمناندن فورقدون.
شاقتی بیر گیتسکاچ بر آزدن، طرفه ری گیلسی بیر صوفه،
فالتری به بکدم مینم، هر اعضا رس هر فورقدون.
- ایندی نیشلیم؟ دیپ قویان طورهانه هقلندن شاشوب،
تولیدیلار یاردن صوفه بارلق بافالر: «شب! ده شب!»
مسکینم کورگاچ بو حالنی آزغنه آرتی دی گوچی:
مین قویاندن ده جهانده بار ایکان دیپ، فورقدون!

آولیمه فایتفهد مین بیر چیت آولغه طوقتادم،
تون ایدی، کردم ده شونده بیر آغایده یوقلادم.
کوز یومالی تون بویی تورلی لیسدب، اویلر بلن،
ایره طورهانه آغايم، مین ده طوردم طالث بلن.
تیز گنه چاینی اچوب، باذمی بیلینه، داویله
بولغه چقمقچی بولامن، تیز بیتیم دیپ آولیمه.
مین کیچه گبیچ مونده چه چکدهن بار چه ئیبرنی جیبوب،
ایندی گینه کچی بولام طشقی کیبیملرنی کیبوب،
شول وقت گوردم آغای: صومکه منی و خصنسر آچوب،
درجه در شونده صالا، تیز، تیز گنه، میندن فاچوب.
- نیشلیسک آبطی؟ دیدم شونده آغايم آبدری،
فورفنوب گیتسکان توسي فوللرده در، در فالتری،
- مین، دی، صالح صومکه که، یور طاملا فالغان دی «گه چیت»
مین، توگل دی آبطارونی هم توگلمن، دی جدید،
آلامد مین اول گهزینی، فالغاننده بیک بلهم،
بو باندا، حتی که، «یولدز» دیچه ده قورقا دیپ کولم!

و هضان عید نده ابلیس نه شیطانلر ینه خطابی.
 ایندی دین نی طاشلیلر،
 او رازاده آشیلر،
 او بامیجه الله دن،
 نیچک عید یا صیلر؟...
 بارهی فاقوب آشادی،
 «گوندز مهر» پا صادی،
 تقو، صوفی بابلر نک،
 چیکدن او زدی فسادی.
 بز شیطانلر بغاوده
 خمر ایندک بو آیده،
 قدرت باون او زمرگه
 بز شب طاند. کوچ فایده؟
 بز تیک طور دف بغاوده.
 نیک آز دبلر بو آیده؟
 گناه اشنی یوق فایدا،
 ایندی بزرگه صلتاوده.
 - شیطان آزر غان ایمش!
 بولده باز درهان ایمش!
 گبری تانار ایث ٹالک
 وجدانک برلن کبلش!

بورون.

السکه بر کمیده بار ایدی کیک بیت، زو اندر دای،
 آنک ندق اور ناسنده بر بورون هم زور چو گوندر دای.
 تکبر بو بورون، کیندی ایمسی هیچ باشه مخلوقه،
 الوفاقنی مهوبه طورهان. چو یه طورهان او زن کو گگه.

بورون تھقىپىر آيىتى ئورغان ايدى بىمگەرەك آباقلۇنى
 دىبىت: «سز بىك تو بىن بىر دە، چىرسىز بىچور افلۇنى».
 بوروندىڭ صاحبى بىر كۈن چغا ياشغۇلى كۈن يولغە،
 فايادر اول بارا، ھېچىدە بورولمى اوڭىھە ھەم سولغە،
 يغلىدى اول كىسىدە كىن، چۈزىكە باشقۇدىن آياق طايدى
 تىكىرى زور بورون بىك شەب كىنە باشقۇخە قابلاندى.

طۇنسىھ مەسىكەولۇ ياقالىڭ!

نى قىباورىشك حاجى آبطام، طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ!
 كاكىڭلى بودىش آنىۋىچا يات طام؟ طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ،
 صەمان اىردىڭ گىلىڭ جەنانە، مالىڭە مغۇرر بولوب،
 دازەاف تۇرьму صىبايرىشك، طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ.
 «تىبىر وب» بوردىڭ تەندەيلردى تىيانىنى سوگب،
 نەتىجە پىستى دېبۈرلەر، طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ،
 ئەبىل زەڭىدە ئەبىل زوب يورگان مەنافىق مۇلاڭار،
 ئەبىل زوب دە فاراماسلىر، طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ.
 ياشلى اوستىنەن دانوس ايانىكاندە ياخشى «دۇستلىڭ»،
 بل، او زىڭنوك يابىرلار، طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ.
 بل حاضر دىنيا كافرگە ھەم سېڭىچى جىنت ئەلى،
 «مۇمنە زىدان» بولۇر اول، طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ
 طەڭلا ماشەڭ بۇ نصىحەتنى يازۇ بوشقە فقط،
 اش اوئەر بىت طەڭلا سەڭىدە طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ،
 بىنەمە گائىم بىر خاتون، اوچ دورت خاتون آصر اوپىگە!
 بىر خاتونغە زار بواورىشك، طۇنسىھ مەسىكەولۇر ياقالىڭ!

واید؟ گم؟

کم دیسر بو فندلی اشلر باشی؟
فایده بو حمسزه تفتیشلر باشی؟
کم جیگه بزرگه تلنی آرباسی؟
کمگه لعنت گینه همی هم فارغاسی؟
بد بخت، ماعون کشی کم، دوستارم؟
بر آولنگ چالمالی فارت مار جاسی!

گواهه افو نده قاتار جرلا ری.

طنجهقنى بوزا آزى گەچى طاوشى،
كىيل، آندىن بىر طڭلاسەڭ مەچى طاوشى،
بىر طڭلاسەڭ چىناو كىيل، بىر طڭلاسەڭ:
ما بىلاماغان آر بازه گۈچى طاوشى!

عائىلە طېچلىقى.

ا گىر بولسون دېمىھەڭ بىر اوى اچى شاوشۇ وچنچالىز،
ايرى بولسە صوفىر، اوىل بىتى، بولسون هم خانۇن نلىز.
سەفييەلەڭە قارشى يازارخە تىلدەغان قلمگە.

يوق ماتاشما اى فلم فالسونچى شوندای يوق بلەن،
بورچە آتىق كۈلسىپىر طاو طاش واتارق طوب بلەن.
نى اشڭ بار؟ يوقمنى يازىسىڭ يوغارى نرسەلر؟
اوجراشوب طورما جهاندە ايدى تو بىن مخلوق بلەن!
نازالدىن اوىل سەفيللر اوز او زىندىن بىتمىددە
قۇم نومى صو بلەن ياقۇم لوطى اوت بلەن.
سېيىدە كانغىتىنى آنڭ تو سلى سەفيللر اوستىينە،
اول حاضر لەنگان آنارغە يوزگە فارشى چوب بلەن.

صیغه‌اللین.

بر بگت شهدۀ بوبن فانروب بوری،
آلله، دیب، ملت، هبنی چافروب بوری،
بلمیسک ملت سیناڭ حلقى اوچون،
تیندی جرلار اول بگت شاپروب بوری،
اول سینـچون ملت آنلوب بوری،
آرمى طالمى کون توون واتلوب بوری،
جانی هم وجدانی شول بولىدە فدا،
قايدە باي کورسە، شوڭار صانلوب بوری.
قايدە بارىھە شوندە ملت دیب بوری،
مین خىر ھەمە بىك شەب دیب بورى،
ابىدىدە ملت ترقى ابتهەسەڭ:
رسنارانلىقە كىرۇب آفرۇب بورى!

زو و بشارت.

(رجمة القيمة، عدوسى)

بشارت سزگە اى اهل پىنرى بورغ!
شولاپوق سزگەدە اهل نیوبورغ!
بشارت سزگەدە اى بېرلىن اھلى!
شولاپوق سزگە شاداق لوندىن اھلى!
بشارت سزگەدە فارساق ياپۇنلار!
بشارت، سزگە چىنلر ھەندە فېنلر!
بلەمسز قالمبىز سز اوندە مەڭىنى،
آلور سزنى جولوب موسى افندى.

یو قو.

(سید رمیوف ده او زگار لاده).

بزى آدم اینکان بوقو،
آدمى آله اینکان بوقو
اپلتوپ کوکىكە بینکان بوقو،
بوقو، بوقو، بوقو.

پوازمى حق اینکان بوقو،
بوزمزى آف اینکان بوقو،
اورزمى باخ اینکان بوقو،
بوقو، بوقو، بوقو.

راست چن کشى اشى بوقو،
باخ و راحت يېمىشى بوقو،
آچقان راحت ايشگن بوقو،
بوقو، بوقو، بوقو.

ھقلغه نور بېرگان بوقو،
مقدس اوى بېرگان بوقو،
صو بوقده صو بېرگان بوقو
بوقو، بوقو، بوقو.

دولت، بخت بېرگان بوقو،
مالك، تخت بېرگان بوقو،
بزگە حکبەرك الا بونو،
بوقو، بوقو، بوقو.

اووسچەدە بوقو - بوقو،
فتاپچەدە بوقو - بوقو،
كەچە گنە بوقو - بوقو،
بوقو، بوقو، بوقو.

ایر لر گده فرض بوقو،
 فزر لر گده فرض بوقو،
 فرض اشک بارسی بوقو،
 بوقو، بوقو، بوقو.

آول جرلارى.

آلنون بوزوك فیریسه، آراسلن بیل ایسه،
 نانار بایی حجه گینکان، شارتلى مەالى یوغیمه؟
 چانکەی چاناش بوملا باش، چقما اورامقە بالانباش،
 یورمه شەکرت کدل پوشسز، اورس بولداڭ باراماس،
 باشىڭەقى چابانا گڭىڭ، سېكسان سېگز سر كەسى،
 بو دنبادە شهرت آلدى، بدیع مەذىن كوركەسى.
 بىزنىڭ فزان نىڭ فزرلى، كېيىنه سەدە ماتور،
 نانار باشى چوقور چاپور، سەرمە سەڭدە طافر،
 آفرد رەكى صابلرى، كۈكىر پەكى صابلرى؟
 آلتىمش بىشىدە، بىتمىش بىشىدە فرزان نىڭ ماتور چاپلارى.
 او سە پىشە، تەملى بولا، آلا اغاچنىڭ آلماسى،
 صۈزىشكە مەسکە و گە بىنەرلەك ايشانار نىڭ چالااسى.
 آنلاھ ماينى بىك بارانام، ئەنسىكەی آنلى شول آنى،
 نانار خاتونى آزمىدر، چاپان قابلى شول آنى.
 او بىصۇ يېر گە صو جىبىلا، شوندە فازلى قوبۇنا،
 او ن اوج ياشالىڭ فرغە تىسىشكە مەجىڭ اچى جو بلا.
 آلنون بالداق بارماقىدە، ئەيل زەدر صالمافقە،
 او نجى حاجى حالىن سۆپلىپ ئەيدە بارىق آولاقة.

فوشمی ایشان قابقاًسی، نارات ایکان طاقناسی،
نارات بولمی نرسه بولسون، بارده دانوس آچهسی.
بزذک اورام طاش اورام، طاشو آغا باصودن،
صافالینه خرمت بتکاج، ملت صانا آچودن.

«آی طوهان» ده طوساکچی، آبدای نورلی بولسنه کچی،
پشلر یوزن فزارتفانچی، «قارالقانچی» اولسنه کچی!
بر ایشان حضرت سیدمرندم، کورکه، طاوق آشانوب،
صاغنسام فورصاغن فاریم، چومله گه اوغضانوب.

آلا فارفاذاڭ بالاسى، ئەرسىزلەنە طوق بولا،
ھندى مەرسە صالحاندە، وشىد مەھىت طوكىودە.
چومرى طوياق طايىلدە، ماتور فىلر بايلرددە،
«اخبار» تامىن اينكىان بايلار يورى ایکان فايبلارددە.

بزذک اورام آرفلى، آغا صونڭ صالقۇنى،
طارتا فزان نڭ يەشلىرن، رامىيەلىر آلنۇنى.
آف ايدل آرىياغىندە، آتلار يورى چابىدە،
«چوکچ» صابىن كېھر ب جلى، «باشۇن» صۇغماھىن چاگىندە.

خەنە فاللاق كېشىنەدە، اشل نۇرى بىستىدە،
«مراد» كېك تۈنچىنى كورەلاما سىك توشىدە،
چوگۇلە ادم يىتنەلەدم طونالمادم اورىدە كىنى،

ايران خلقى اونتونىيدىر، شاهدىن كورگان حرمەننى،
جانسىمى صاچك بىر كوانە، جىكىغان آطنى اوركۈنە،
بايزىبدى «نور» كازىتنى نېچك يازىوب اوڭۇرۇتە.
قاف طاوى آرتىنە اوچە، صاماراۋ فوش بالاسى،
ھندى منهاج شول يېرىلدە دارالفنون صلاسى.

اسكىر پىكەم نارى، نارى، نارى بولسەددە بارى،
مشنرى يار يوق، دى ايندى اعلان بولسەددە بارى.

«ملعنه لر» بالداغی، تورک، خلقن آلدادی،
آلداسه آلداسون اوکنچکه قالدادی.
مندم طاووه طوندم فارخا، صایسقان توگل چهوکه،
جیهن بگت آراسنده نیشلهب بوری ابردهوکه.
سنهه تلر کلت، کلت اینهدر، تون اورناتسی بینهدر،
یوقلاسهده قورقا مسکبن، ایسرک ایرن گونهدر.
آرسلا^۵ کبیک سبکمهس دارشیستنده طاو بولسنه،
بای بنجه گه نرسه فایغی؟ «شامشامیت.که» صاو بولسنه.

(اوزون کویگده بو جر).

— آلما آشا جان، آی آلما آشا
— آلما آشاسه نشم قاماشا،
قزان بایی مخصوص زومیر آلوب،
«ناناشا» لر بلن ماناشا.

تورگچه دن.

ازلدم فی الله - سوبهمن بالله
ازلدمده طابدم بو بلان!

بالالر قسمی.

الله تبارک وتعالی

ای بهالی، ای فدرلی، ای گناهسر بیش بالا
 رحمتی بیک کبک آنک، هر دم طایان سین اللهده!
 با خدای! کورسات دیگن اوшибو جهانده یافتنی بول؛
 اول رحیملی، ٹہذکه لک، ٹہذکه گذین ده گوب شفقتلی اول!
 صاف ٹولی کو ٹکلث سیناث، هیچ بربوزوف اوی کرمه گان،
 پاک تلاک ده هیچ بار اوسر سوزلر ٹہینوب کورمه گان.
 پاک جازک هم پاک نهانک، بارلق وجود لک پاک سیناث،
 سین فرشتے والچنی سک، پوزلر لک آپیاق سیناث!
 قبل دعا، اخلاص بلن نزله نده قبل فارهینه،
 بل آنی کرسر کو ٹکلشن طوغری بول بار هرشینه!
 ای بهالی، ای فدرلی، ای گناهسر بیش بالا!
 رحمتی بیک کبک آنک، هر دم طایان هین اللهده!

آندا ڏھاڻسي.

منه گچيج، زور آول اوستنده چقدي نورلى آى فالقوب:
 ڪومشل، نگان بتوون اوباري و صيرالي طورا بالقوب.
 آول طن، ايرته دن گچيجه قدر خدمت اينوب آرغان
 خلق ٻوقلي؛ فاني، تهملى وراحت او برقفه طالغان.
 اورامده اورمی انلد، آول او لگان، طاوش طن ٻوئي
 آول فرينده ٻير او يده فقط سونهئي طورا ٻير او.
 ڦنه شول اوئي اچنده يه ستووندن صوگره ٻير فارچق
 نماز لغه او طورغان، بار جواندن ڪوگلبنى آرچوب؛
 کونه رگاهن قول دهاگه، ياد اينه اول شوندہ اوز اوغلن:
 «خدابيم، دى، بختلى بولسيدى، سويگان عزيز اوغللم!»
 طامادر مسکينه زاڻ طامچي، طامچي گوزلر فيدين يدش،
 فارا گز: شول دهامى ايندي ته گزى فاريشه بار ماش؟

طوغان تل.

اي طوفان تل، اي مانور تل، ڦڌنڪ، ڦڌنڪه منك تل!
 دنياده کوب نوسه بلدم، سين طوغان تل آرقلى.
 ايڭ لىك بو تل بىن ڦڌنڪم بيشكىدە كويىل گان،
 آنمارى تونلر بوبى ئەبكەم حڪايت سوبىلە گاھ.
 اي طوغان تل! هر وقتده ياردماڭ بىلەن سينڭ
 ڪچكىنه دن آڭلاشلغان شادلغم، فايقم مېنم.
 اي طوفان تل! سيندە بولغان ايڭ لىك قىلغان دعام:
 «بار لقاپل، دېب، اوزم هم ڦڌنڪم، ڦڌنڪه مني خدام».

بابایی.

بابایی بیک کوب یهش یهشه گان فارت اول اوزی
لـکن هـان سلامت اول، مـانوو یـوزی.
یـاـگـان، ماـکـلـایـ جـیـرـلـمـاـغانـ، تـشـلـرـدـهـ صـارـ،
یـهـشـلـرـهـ صـافـ آـچـ چـفاـ آـذـکـ صـوزـیـ.
یـیـتـوـبـ کـیـلـهـ آـینـدـیـ آـذـکـ یـتـنـمـشـ بـهـ شـیـ،
جمـ، جـمـ آـیـتـهـ چـیـتـنـ صـافـالـ، کـومـشـ چـهـچـ،
بابـایـ مـسـکـینـ بوـ دـنـیـادـهـ کـورـگـانـ،
اـولـوـبـ بـتـکـانـ آـینـدـیـ آـذـکـ کـوبـ یـهـشـدـهـشـیـ.

اوـیـانـهـاسـ یـوـقـیـ.

فـاطـمـهـ کـورـدـیـ اوـزـینـکـ بـولـمـسـنـدـهـ بـرـ رـمـ،
«ـمـهـنـکـهـ یـمـ، بـوـ کـمـ؟ـ»ـ دـبـیـبـ صـورـدـیـ فـوـچـاـقـلـابـ مـهـنـکـهـعـنـ.
مـهـنـکـهـسـیـ بـیرـدـیـ جـوـابـ: «ـاـوـلـگـیـ اوـغـلـمـ بـوـ مـبـنـمـ،
دـنـیـادـهـ بـوـقـ اـولـ حـاضـرـدـهـ، بـرـ طـوـغـانـ آـبـظـاـثـ سـبـنـکـ»ـ.
ـمـهـنـکـهـیـ، مـهـنـکـهـیـ اـنـیـشـلـ گـانـ اـولـ، فـایـدـ صـوـلـکـ اـولـ؟ـمـهـنـسـهـنـ؟ـ
مـیـنـ آـنـ کـورـمـکـ تـلـیـمـنـ، زـینـهـارـ مـهـنـکـهـیـ طـاـسـهـنـ؟ـ.
ـ بـوـقـ جـانـمـ بـوـقـ کـوـزـ نـورـمـ، آـبـظـاـثـ حـاضـرـدـهـ بـوـقـلـاـغانـ،
اـولـ فـانـیـ، بـوـقـلـیـ، وـجـودـنـ قـارـاـ طـوـفـرـاقـ قـابـلـاـغانـ.
ـ مـهـ، آـلـاـیـسـهـ سـبـنـ آـغـامـنـیـ، بـارـ، اوـبـاتـ، طـورـصـونـ، مـهـنـیـ
بـرـگـهـ اوـبـنـارـمـزـ، اوـزـینـکـ سـکـلـبـیـسـنـ کـورـسـوـنـ، مـهـنـیـ.
ـ بـوـقـ جـانـمـ، سـبـنـ بـلـمـیـسـکـ، بـوـقـدـرـ اوـبـانـوـرـفـهـ مـجـالـ،
اـولـ اوـیـانـهـاسـ بـرـ بـوـقـیـدـرـ، آـهـ آـذـکـ اـسـمـیـ اـجلـ!

آی هم قویااش.

هیمالایا طاو اوستنده آلتون بیشک،
 قویااش بوقلی هو کبچ صاین شوند نوشوب؛
 بیل توی بویی یونلاغانن صافلاب طورا،
 تبر بهنه هم اوستن، باشن فابلاب طررا
 یوقوسندن قویااش نیچک او بیادیس،
 بیل شول وقت جیلیر، جیلیر ایتوب ایسهه
 ایسهه، ایسهه بنون دنیا بویی گینه:
 «طورگز!.. دی، او یانورغ» وقت بیده!
 طوروب چفچاچ شول بیشکدن قریاش آگای،
 آنده گروب بوقلی ایندی ایسی آی
 بوقلی شوندہ یولدرله او بیوشوب،
 او باده غی بوفلام یانقان فوشچقلردای.
 فانی بوفلام آی، بیشکه مفر بکجه،
 طوروب چفا گولوب بیو گه نورن چهچه،
 قریاش هم آی ایکی طوغان آگای - آی،
 منه شولای دومنلاق برلنه نوبتل شه.

پیور یو قو سی.

بورغان ی. ماجانان،	قرغه آف فاردن
اویقوغه طالغان،	بیر بازغه چافلی
فشلر او نمیچه،	اول طورماس یوزلار
قایتوب بیتمیچه،	قبل دن یوشلر
آبربل آی لری،	بازنـک آبلری،
آنقان طاڭلاری،	بیك مانور صزلوب

فوشلر صایپاراوی،	اور مان شاولاؤی،
پاڭھر آنماری.	ڪوکلر ڪوکرهوی،
قویاش نورنده	قوینو گون چاین
توشكان چق توندە.	آندن ضوڭ طاغن
بساچەسى بىر گە	بو حاللۇ بىر گە
نوشده ڪورور گە.	فالغاپ نېك ايندى
ڪوروب تەملى نوش،	بىر يوقلى طنج،
طوقنا اوتسون فىش.	اويانور ئەلى

قىشىقە بىر سەز.

كېت ئەلى، سىن آق صادالى نىش! كور ئەنە طاودىن طورى
تەڭدرىدر اول ما تور فىز - بازىڭ آلتۇن فايتونى
تىز يوغال، اى نىش باباى سىن، آل دە تىز قاچ فارت باشك،
بارى تو كۈرسەڭ قاچاراڭ - بازىنى - گولار پادشاھن!
بىر دە يوق اول پادشاھنىڭ ملطاق، قاچ، آلماسلىرى،
هر ياغىندا آلى، گوللى كوبالە كىنھ عىسکرى.

فوشلر خە.

فورقا ماڭز فوشلر، كوروب سز يازڭىزىدە مىن بارى،
مىن تىيەم سز گە، فقط صايپاراڭزنى طىڭلارم.
چىلاڭز سز كوڭلاڭز گە تەڭىرى ذرىسە صالحان،
ملطىم دە يوق يانمە، يوق شولايوق آولارم.
بىك طېچلاپ صايپاراڭز سز، مىن تىيەم سز گە تېيىم،
ئەللە اپر كىنده طور وناتق قورىنى يامىدە مىن؟
فورقا ماڭز، ياخشى بىلەم مىن ھېچىدە سزنى آولامام،
صايپاراڭز، طېچلاپ طور ورمن، طەن دە آلام، شاولامام.

صبی ۵۶.

هېچ سىنى فورقەمىسونلۇر، شورەلى، جن ھم اوپر؛
بارچەسى يوق سوز آلازىڭ، بولغانى يوقىدر ھەر.
جن، فلان دىب سوپىلشولۇر ايسكىيلەن ئالغان اول،
سوپىلۋى ياخشى، گوڭللى، شاعرا زە بالغان اول.
هېچ اورەك، الباستى بولغان صەرالى، قىلدە يوق،
شورەلى آصراب يانى طورغان فارا اورەن دە يوق.
صىن ئەلى اوس، ھم اوقوب شوندە آ ئەرسەك بارىن،
معرفت نورى آچار كوب نىزى، لۇنىڭ بالغانىن.

قارلىيغاچ.

خوبىدىن توگل، بىزنىڭ تەرەزە ۋابقاچەن
اويا ايتدى مىنم سوپىگان فارلىيغاچم:
اول كون بوبى آزى بىلەن بالچق طاشى،
بالچق بىرلەن مانور ايتىوب اويا ياصى.
كوب اشىدى ايرنەيمىچە؛ بارا - بارا،
چغادى اول مانور، مانور بالالرىدە.
آچقسىلەر فارلىيغاچىڭ بالالرى،
چىن، چى كى طونىوب فايىنا آنالرى.
فارلىيغاچم بەمسىز اوزۇن فارا توندە
فانى يۇنى اوپاسندە آلمى طەن دە.
بىر فانانىنىڭ آستىنە طفا باشىن،
اويانى اول بىتون كىشى طاوشلا من؛
كۈك كۈك كەسپىن بالظر، بواطر كېلىسۈن بەشىن،
تون بوبىنە ئىتلى ئاتى يېل ايسىمەمن،

نى بولىسىدە بارى دە بىر آنڭ اوچۇن،
اوپااندى اول، سىلكىنى دە بورۇن اوچۇن.

قىشقىي كېچىچ.

فۇرق سىزگە يەش بالالىر قىشقىي كېچىدە!
يلى اوپىدە اوطۇرالىز يافن مېچىگە،
اوطۇرالىز راھتلەنوب تىزىلشوب،
شاداق سىزگە؛ اوڭايىسزاق كېلىمى هېچىدە.
هېچىچ فايىشكىز طانش توڭل حىسرت بىرلە،
اوطۇرغانلىز مانو، يىغىنە رەت، رەت بىرلە،
قىشقىي كېچىنڭ اوز ونلەن سېز مېسىز دە
ئەنسكە ئىز زىڭ: «وېلە گانى ئەكىبەت بىرلە.
طىقدە ايسىسۈن آچى يېللەر، طۇزسۈن فارار،
أوى توبەسى صالحلىرى كېلىسۈن طار، مار،
صوقلىقىن اوچار قوشلار اوچالماسۇن،
سۇزىڭ اورن يلى، ئەبىدەت، نى قايىفى بار؟
تۇشىسۇن لىكن ايسىكىز گە قايىسى وقت:
ھر كەنگەدە بىرلەمە گان موندى بخت،
يېلىم فالغان صېيلر بار، بېخىرسىلر،
آنا آناسى وفات، بېر سىز ھم يورطىسىلر.
موندى قىشقىي كېچىدە صەخنور اورنلىرى
آلارنىڭ يوق، اوشى بىلى، بورۇنلىرى،
اولمى فالىسە ياخشى آلار صالحلىقىن،
قاي بىرىنىڭ شۇنىڭ بولا اوللمارى.

اوچرى فالى سز گە شوشندى بارلىماز
يەشلى كۈزلى، موڭلاڭغانلىر وزازلىلىر،
يەش بالالى! آلارنى سز باراتىڭز،
بلى سوزلۇ ئەينوب سوپوب يوواتىڭز

قوشچق.

كىچە مىون چىنلەك آجدم، آندەنى قوشچقنى قۇنقاردم،
كۈڭلىسىز طوقۇنمنى كېياڭ پاشل اوومانقە قايداردم،
آڭار بىردم آزاداق مىين، اوزمىدە شول وقت كوردم:
طنچلاپ فالدى، نېكىدر، ھم تمام اپر كەنلىدى كۈڭلەم.
كۆزم بىرلن اوزانىدم، فۇشچىم اورمان طابا اوچى،
بۇغالدى كوك بوزىنده تىز وقتىدە بىر دە بوق توسلى.
اوچوب كېتىكاندە اول شوندى ماتورلاپ صايوادى موڭلى:
مېڭا صازىكە آزاد اېتىكان اوچون ايزكى دعا قىلدى.

بىيشك جىرو وي.

ئەللى، بىلللى اينەر بسو،
مىدرىسە گە ئېتىنەر بسو،
طرشوب سېق اوە وغاج
عالىم بولوب بىتەر بسو،
بۇفلا اوغلۇ جوم كۈزك
جوم، جوم كۈزك بوللۇزم،
كىچىن بوقۇڭ فالادە
يىغلاب اوتنە كۈندىڭ

ئەللى، بەللى كۈرۈم،
حڪايىتلىرى سوبۇلۇم،
سېڭىشەنلىك تىلەرم،
بەختلى بول دىلەرم.

ھەزىم سىين قىرم سىين،
مېنم يورەك بىغىرم سىين،
ۋوازچىم، شادلەغم
تىك سىين مېنم، سىين سىك سىين!

آول خەتونىيەتكىچى بالا تىيۇ بەتكانىدە اميدلىرى.

ئەللى - بەللى اپتەر بۇ،
بخاراڭىدە حېتەر بۇ،
بخارادىن ۋائىتقاچىدۇ،
ھەللا بولۇپ بىتەر بۇ،

يەشىل چاپان كېيىر بۇ،
آپياق چالما چورنار بۇ،
اوستابىيكە كېرىڭىش، دىب،
پىرى باى قىزىن صورار بۇ.

صۈزىدە ئەبىتەپچە بىررلار،
ۋائىقاچەلار كېلۈرلار،
«كوب ياشاسىن بىش، وللا!
اوستابىيكە!» دىبۈرلار.

صابر آنىغە بىارور بۇ،
اوکاز صوراب آلور بۇ،
شولاي اپتەر بۇ بىرگە
حضرت بولۇپ ۋالور بۇ.

راعت عمر سورور بسو،
 سی - هرمنار کوروربو،
 الله ببرسه، اوی صاین
 بهلش آشاب بورور بو.

اوشاد نامه آل سور بو،
 زه نگهربور طلر صالح برو،
 مین او لگاچدن دماھی
 بسولوب فنه فالور بو.

هز نسم ببو، قدرم ببو،
 مینم ببوره ک بشترم ببو.
 فـوـاـذـچـمـ، شـاـدـلـخـمـ
 بـوـ، بـوـ، مـيـنـمـ بـوـ، بـوـ، بـوـ!

يوقلا اوغلام، جوم کوزلک،
 جوم، جوم کوزلک بولزم!
 کبچدن يوقلک فالاده،
 بغلاب اوته کونىزلك.

صاری مايدای ار، جانم،
 ای کوڭلەنلەن، صېقلئی،
 باقى، کورچى بېشكىڭىھە
 ئەكىن گنه آى فارى.

موللا ئىسەنگاسى بولغاچ،
 او طور ورمن ت سورددىد،
 دنبىادەدە ڪوب فـاـپـدـەـ،
 راعت ڪورم گورددىدە!

ایشک باوی

ایشک باوی بر آلنون،
 بر ننگ آپای ملک آلنون؛
 جلنیم دیسه‌لث بر النون،
 بیر جیز نه؛ طش بیک صالحون!
 صار انلافور چاق توگل!
 بیرون چیز نه، قوس مس لانما،
 آفه بیر می کر تی بیز،
 طوفتا، صبر سر لانه-ا!
 سین‌لث جان‌اشلث بولمه،
 اول فاین‌لث آپاسی،
 بزر بیلبنسز کرتی بیز،
 بسو بیت جنت فابقاسی!
 بزرنی راضی قیسل جیزني،
 بزر فارشکده رضوانیز،
 عور بسانبند ایسلنه بزر،
 بزر وادانیز، خلامانیز.
 بر ننگ آپای گوهر در،
 تنه‌نلری چن مر در،
 لعل، بی‌افوت، گوهر در،
 آغزی بالدر، کوثر درا
 زور دولت ایچ جیز نی هم!
 طافن مو ندی زور، نی بار?
 طور ما مالیک قزغانوب،
 جان بیر سه‌لثده اورنی بار!
 بیر سه‌لث، کوب بیر سین بزرگه،
 بزر راضی توگل تیزگه،
 بساودر آلنون کومشدن،
 بساو رو سورمه کاغز گه!

بختلى بالا.

بختلى شول بالادر، فايسي درسينه کو گل بيرسنه،
معلمى الونغ کورسنه، بلورگه ذوشقانن بالمسنه
سباقنه فالماسه صوگنه، بورامى بارسه اولك، صولغه،
اويننه صالحاسه اخلاص، هدې بختن آذڭ شوندنه،
کچيلرگه ايتوب شفقات، او زىن زورغه يول بيرسنه،
بختىزلىنى كيمستەنى. ياخانىرغە قول بيرسنه.

يا خشى خبولو.

بارھى ياشقى طامجىسى بىر باشقە طامجىدىن صورى
ئەلەن بامىچە صورى، ئەلەن شايبار بىرى بورى:
«نى سبب؟ او قار كېلى بىز بىر يولى كوكىن تو شوب،
بو تەرمەزە گە كېلىپ، بەر بىلەن، شبىدە شب؟»
بو سۈاليىنە ھولابدە ايدىدەشى ۋېينە موڭار:
«بو ناچار او يەڭ اچتىدە ابىكمەگى يوق بارلى بار،
يىتىكىرەن بىز آئىڭار بىر بىك ماتور ياخشى خبر:
آلدەغى كۆزگە آرس شىيچ شېھەسز بولۇر چىيەر...»

بالا بلەن كوبەلەك

بالا:

ۋە بىت ئەلى كوبەلەك سۈرەل شىيك بىر گەلەلب،
بو فدر شىوب او چوب، آرىپىشك سىن نېچەك؟
نېچەك صولڭ طور مىڭى؟ زىچك سۈون كۈرمىشى؟
سوپالاب بىرچى تىزب طابلاسلاڭ رزق؟

کوبه‌لک:

مین طورام قرلارده، بولوند، اور مازنده،
 او بی‌نیمه‌ن، او جامن بولغاند،
 او سرگه‌ل هـم سویسه
 آش بولادر می‌گشا
 تیک هـم بـلک فـسـه: بـارـی، بـرـ کـونـ گـنـه،
 بـولـ بـاـخـشـی، رـنـجـهـ هـم تـیـهـ سـیـنـ مـیـگـشا.

مـکـتـبـهـ.

مـهـ گـوزـ، بـارـ چـهـ فـرـارـیـ وـاـورـماـنـنـیـ يـالـانـغـاـچـیـ،
 مـنـهـ آـفـ طـونـ کـیـبـ آـینـدـیـ کـوـگـلـسـنـ قـشـ کـیـلـهـ باـشـلـیـ.
 اـبـگـلـلـارـ طـوـلـغـانـ اـنـدـرـفـهـ، خـلـقـلـكـ اـشـلـرـتـ، بـنـسـکـانـ.
 وـکـونـ بـاـفـلـکـ رـقـنـهـ، بـرـ گـ کـیـلـگـانـ قـوـشـلـرـیـ کـبـنـکـانـ.
 اـورـاـمـلـرـهـ کـوـثـلـ مـزـلـکـ، آـوـاـدـهـ سـیـزـلـ بـرـ قـایـخـیـ،
 تـرـبـلـکـلـ وـشـاوـ - شـولـارـ، فـزـفـلـیـ قـایـدـهـ اـوـلـ جـایـگـیـ!
 کـوـگـلـسـنـ هـمـدـهـ یـهـسـنـ بـولـسـهـدـهـ شـوـلـ چـاقـ طـبـیـعـتـهـ
 قـزـقـ لـمـکـنـ کـوـکـالـیـ بـیـتـ آـوـلـ قـرـبـنـدـهـ مـکـنـبـهـ!
 اوـفـوـلـارـ قـقـرـ وـبـ آـنـدـهـ! بـتـوـنـ مـکـتـبـ کـبـلـ شـاوـ - شـوـ!
 قـزـقـ، جـایـ آـیـراـوـبـ طـورـفـانـ اوـفـوـغـهـ کـوـزـ گـورـیـ فـاـوـشـواـ

اش بـتـکـاـجـ اوـيـنـارـغـهـ يـارـیـ.

بـیـکـ مـاتـوـ بـرـ جـایـگـیـ کـوـیـ: اوـسـنـدـلـ بـانـنـدـهـ بـرـ صـبـیـ،
 جـانـ تـدرـهـزـهـ فـارـشـیـسـنـدـهـ اـبـرـنـهـ گـیـ درـسـنـ فـارـیـ.
 چـنـ کـوـکـلـ بـرـلـنـ اوـقـرـ اـوـلـ، فـاتـ، فـاتـ گـهـ بـتـوـبـ هـرـ سـوـزـنـ،
 بـیـکـ اوـزـاـفـ شـوـنـدـهـ اوـطـوـوـدـیـ، بـرـدـهـ ئـلـماـمـدـنـ کـوـزـنـ.

شول چافنده بو صبینی چافرا طشقه قویاش:
«ای صبی! دی، ئەیده طشقه، طاشلا درسک، کوڭلۇڭ آچ!»
بىندى بىت، بىك كوب طرشىڭ، طورما بىر يېرde هامان،
چقچى طشقه، نىندى ياقنى، نىندى شەب، اوپنار زمان!»
بو قوياشنىڭ سوزىنە فارشى جوابىنە بالا:

«طوقنا، صبر اىت، اوپنامىم، دى اوپناسام درسم فالا،
كۆن اوزون اېچ، اول اوپن زىڭ مىن هامان وقتن طابام،
چقمان طشقه اوپنگە، بولەيچە درسم تىمام».

اول شولاي دىب كېمچىڭ بىرمى اوفورغە درتىنە،
بىك فانى اخلاقى بلن چىلاپ يابىشدى درسىنە.
اوى تورنۇدە شول زمان صابرى بو طاقدە صاند وغاچ،
اول دە شول بىرسوزنى صابرى: «ئەيدە طشقه، کوڭلۇڭ آچ!
بىندى بىت بىك كوب طرشىڭ، طورما بىر يېرde هامان،
چقچى طشقه، نىندى هييت، نىندى شەب اوپنار زمان!»
صاند وغاچقە فارشىقە بىر گان جوابىنە بالا:

«بوق، سوېكلو صاند وغاچم، اوپناسام درسم فالا،
طوقنالى بىنسون درس، دى، ئەيدىم سەڭدە اوپنارم،
سېن دە صابرارسک ماتۇرلاپ، مىن آوازڭ طىڭلارم!»
اول شولاي دىب ھېچ ضرر بىرمى اوفورغە درتىنە،
بىك فانى اخلاقى بلن چىلاپ كىشىدى درمىنە،
شول وقندە اوى تورنۇدە، باقىدە بىر آلماقاج،
چافرا طشقه، صبینى: «ئەيدە طشقه کوڭلۇڭ آچ،
بىك كوڭاسىز در سېڭىشىدە اوطرىقى هە وقت،
ئەيدە چق سېن باقىغە، بىندى حاضر اوپنار وقت!»
آلماقاجنىڭ سوزىنە فارشى جوابىنە بالا:
«بوق، سوېكلى آلماقاجم اوپناسام درسم فالا!

طوقنا صبر ایت آزخنه، دی، ای قدرلی آلاماچ،
 هیچ اویونده یوق فرق، درسم حاضر لب فویماهاچ.»
 شوبده ٹونمی بو بالا فویدی ناما لایج درسینی،
 فویدی بر چیتسکه جیبیب یفتور، کتابنی بارسینی،
 چقدی یوگر و ب باقی، غه: «یه، کم چافردی دیب مینی؟
 قیده کم اوینی؟ تهام ایتم حاضر مین درسمی!»
 شوندہ آثار بیک مانورلاب، چلما یوب کولدی قوباش،
 شوندہ آثار قبقل، زور آلما بیمرهی آلاماچ،
 شوندہ آثار شادلانوب صابر اب بیبهردی صاندوخاج،
 شوندہ آثار باش ییدیلو باقیده هر بر آغاج.

آربا، چادا، آط.

بر زما بر توشه کیلسکان آط بلن آربا، چانا،
 بو اوچدو هر برسی ده اوز طورمشدن زارلانا.
 آربا، بند، «جا کونی مین هیچ ده راحت کورمین،
 کونی تونی اشد بوریم، بر جیگلمی طورمین».
 «اما صوڭ بوش کونی، بیگرهك اوڭایسز،» دی چادا.
 آطده سورگه فانشوپ اوز نوبتنده زارلانا:
 «بوقلا ای آربا، چانا دی، سز گه طورمش بیک اوڭای،
 اشله سه گز آلتی آی سز، بال ایله سز آلتی آی.
 کو به زارلانسام اورن بار، مین قانی مظلوم منه:
 حال جیمیم بل تهولگنده ایچما سام بر کون گنه!»

گوندز اش، کیچن اش،	آزداها مانینا!
فارارغه قور فندج.	جهونده‌ی اسمی
فایناهان جیز، بـافر	اشلیدر تیک اشلی
اشچی مسکین، فـافر.	آرها یغا زدر اویزی،
صار غایغا زدر یوزی،	بوکر بـگاندر بـیلی،
نور سر لانغان گوزی.	اول تو تون، اول تو تون!
آلوبده بولمی طن!	کوبچه کاری دو بـر دـی،
چفار و راق فـوطـث،	قاچاسیدی موـندـن،
بو یـهـمسـن تـهـوـهـلـهـ!	ئـهـلـلهـ قـایـ بـیرـ لـرـگـهـ،
یـهـمـبـشـل فـلـرـغـهـ،	شـولـ بـیرـلـرـ، کـهـ قـایـدـهـ:
صـایـرـی قـوـشـلـزـ آـنـدـهـ،	آـرـشـ، بـغـدـایـ اوـسـهـ.

ڪـهـ جـهـ بـلـهـ صـارـقـ حـڪـايـهـ سـيـ.

بورون زمان بر ابر بـرـلـنـ خـازـونـ طـورـفـانـ.
طـوـومـشارـیـ شـافـتـیـغـهـ فـقـیرـ بـولـفـانـ.
آـصـراـغـانـلـوـ برـ گـهـ بـرـلـ بـرـ صـارـقـ،
بـولـارـ بـولـفـانـ بـرـمـنـدـنـدـهـ بـرـصـیـ آـرـقـ.

* * *

مـبـنـهـ بـرـ کـونـ آـیـرـیـ: «فـارـاـ، مـونـدـهـ خـاتـونـ!»
اوـزـلـقـ یـاـخـشـیـ بـلـهـشـ بـیـتـ پـچـهـنـ حقـنـ،
کـیـتسـوـنـ بـرـدـنـ چـفـوـبـ کـهـبـهـ بـلـهـ صـارـقـ،
آـشـابـ بـاـنـاـ بـوـشـقـهـنـهـ آـلـارـ آـزـقـ»

* *

خاتون گوندی، دیدی: «ایرم بارا، بارا،
بو ایکینی فوماقلاقه، بولسوبه قرار،
کهجه بله، صارق حاضر کیتسوبه بزدن
آلارنی صوک آصراب طور و ب نی فایدا بار!»

* * *

فیشلی ایندی، مسکین کهجه بله، صارق?
بولمی خوجه قوشانینه فارشی باروب،
ایکیسینه بر زورخنه فایچق تگوب،
کیندی بولار فریغه طابا سفر چخوب.

* * *

کیندی بولار، بارا، هامان بارا، بارا،
گورزنیدر کوژلرینه آف هم فارا،
بارا بولار، کوبی بارفاج، الله بله،
یول اوستنده قول گان بوری باشن طابا.

* * *

فورقا باشندی قوزخانو رغه کهجه قورفاق،
کوبدن ایندی قورقاویله صارق اورتاق،
باش پانده بولار ایکه و طورا قورقوب:

ئەيتوش، لى اىر برسیقه: «سین طوت مین طوت»

* * *

کلجه ئەینه: «صارق آبزى، سین کوچلیرهك.»
صارق ئەینه: «سین صاقال باى، غېرتايىرهك»
بورى باش، قولغه طوتوب قوزخانزىره،
 يولداشلىنىڭ برسىنلەتكە يېتىي يورهك

* * *

او زاق طوره گاج شوندە کە جە بىلەن صارق،
بورى باشىن طۇنالىمېچە قوللىر باروب،
باشنى ابىكەو طوتوب ابىكى قولغاندىن،
بونەلدىلىرى فاپچەقلەرى اچنە صالوب.

* * *

بارا بولار طوفنانالاسدىن ھامان بارا،
کوره بولار يرأف توڭىل بىر اوت بانا،
او تىنى كورگاچ ايدىدەشىنە ئۇدايىتە صارق:
«ئىدەدە، كەجە، قۇنىق بوجۇن شوندە باروب.»

* * *

«او تىنىنە بورىلاردىن كېيلە لاماصلەر،
بىز نىڭ آندە قۇنغانلىقنى بىلە لاماصلەر،»
صارفنىڭ بى كېڭاشىنە كە جە كۈنىدى:
«ئىدەدە ايدىدەش، بارار بارساق بارىق ايندى.»

* * *

كەجە، صارق او تىنىنە يافىن بارسىدە،
مسىكىنلىرنىڭ كوز آلدىنە منه فرسىدە:
اوچ، دورت بورى او طورغانلىر فارشى او نە،
طريشوب، طريشوب پىشىمكەدە آلار بوتقا.

* * *

كەمە، صارق كورگاچ او شبو تماشانى،
فالدى فورقوب هى بىرسىنلىك بارتى جانى.
«آبسەنمبىز، دوستلىر، بورى افندىلىرى¹»
دىلى بولار كورمىتەمېچە فورقو حالى.

* * *

فووازانلار اوچ دورت بورى مونى كورگاچ،
آللىرىنە صارق بلن كاجە كېلىڭاچ:
«آشىمىز دىب بوابىكە دون طۇنەمزرە،
منە نىچەك ايت طابدق دىب بونقاھزىغە!»

* * *

كەچە ئەينە: «فابىرماڭز بىز دە اىت كوب،
اول اىت بىرلەن هەفايىسىمىز بولۇرمۇز طوق،
نى فارىسلىك؟ تىز بول ئەلى، تىز بول صارق!
فابىچىدە فى بورى باشىن كېتۈر آلوب.»

* * *

صارق شۇندە فابىچىدە فى باشنى آلا،
بارچە بورى قورقۇرنىن شاشىوب قالا،
اوچ، دورت بورى حىران فالوب طورخان چافدە،
كەچە هامان غېزىت چىچە، آچولانا.

* * *

كەچە ئەينە: «مبىكىكىكى! مېكىكىكى!

فابىچىدە فى بورى باشى بىت اوئى اىكى!

آخ اوڭىماغان، بولۇر صارق، نادانى صارق،

مۇندىن زورراف بورى باشىن كېتۈر طابوب!»

* * *

صارق دە تىز آڭلاب آلا بولالداشنى،
فابىچىدەن اول آلوب كېلە شولوق باشنى،
اوچ دورت بورى چىلاب اپىندى فورفوشىدلەر،
برىسىنە كوزلارىنى بورىتشىدلەر،

* * *

نوگل حاضر بوريلرگه آشاو فايغى،
تىز، تىزگنه بو اورننى طاشلاو فايغى،
«نبچك فاچيق؟ نبچك طابيق فاچو يولىن؟»
هر بى بورى شوڭار صالحان بتوش اوين.

* * *

طوروب ئەيدىه شول آراده اولىكان بورى:
قارتابغان هم كوب اشلىنى اوتكان بورى،
طوفناڭز، دى، مىن تىزگنه صو كېتىرىم،
صووى بىك آز، بىز نىڭ بونقا پىشەر فورى.

* * *

شولاي اينوب اولىكان بورى صوغە كېتىه.
فايتنى لىكن او زافغنه زىمان اوته،
فايتنى بورى، ازىدە يوق، ايسىدە يوق،
مجلس خلقى آروب بىتە كوتە، كوتە.

* * *

بوريلرنى طاغن فاتى قورقو باصدى،
چونىكە حاضر باشلىقلرى كېتىوب فاچىدى،
طاغن بىمى صوغە طابا كېندى طوروب:
«طوفناڭز، مىن ازىلەپ فايتنىم» دىگان بولوب،

* * *

معلوم أىندى بى بورى دە فاچا شولاي،
حىل بىرلەن فاچارغە يول آچا شولاي،
فايتنى بودە ئەللە نېچە ساعت اوته،
مجلس خلقى كوتە همان گوتە، كوتە.

* * *

اوچ دورت بورى بىمى صوڭرە فاچا بىسى،
اوچنچىسى آنلىن صوڭرە دوورنچىسى،

بولار فاچقاچ کە جە بلەن بىز نىڭ صارق،
كېنەد ايندى راھتلە قوب، ايرك آلوب،

* * *

او طورالر آياق بوگلەب، فارشى اونقە،
بولار ايندى تەملىكىنە آشى بوتقا،
آشاب طوبىوب، راھتىگىز طنجقىنە،
كەجە صارق بوتونلىق شۇندە قوزا.

* * *

ابرته بىرلن اېرىزوك طوروب طاكى آنقاچوق،
فو للرىنده بورى باشى صالحان قابچق،
طاڭن بولار اورماڭ بوپلاپ سفر ايندى،
فرسە بازىم، حكايىم دە شۇندە بىندى.
١٩٠٩

میا و بىيکە

يو قو.

آل آيافلرغە باشىن قويغان دە يوفلى توش كورە
توشىدەدە صەقان، كوسى خلقى بلەن اول اش گورە.
بر كوسى يوگرە ايمىش دە بوقوغان توسلى بولا
هم قووب يېتىكائىدە مويىندىن بوغان توسلى بولا،
چىندرەك اوچ دورت پسى چېچقلەر آوللىرى ايمىش،
اوى توپەسندە جىولغاڭلار، مراوللىرى ايمىش.
هېچ بوزوجى يوق كىفنى ات دە فورقىمى اوروب،
بىك طنجاق، تىك ياتا اول تورلى تەملى توش كوروب.

او یانو.

طوردى ايسنى، ايندى اول بيك زور ايتوت آوزون آچوب
 آرت آياف هم آل تېپىلىرى ايدەنگە نى باصوب،
 طرپاپوب كىتسكان مېيقۇر هم بوغار براف باشى،
 نەق دوغاكوک بوگىرەبوب كىتسكان پسىنڭ آرفاسى.
 كوز يوموق، طلنق بتنون ياق، بىردى اول، بول، بوق ئەلى،
 باشدەدە ياخشى، ياماندىن هيچىدە بىر اوى بوق ئەلى:
 بول، بوقو يالقاو لەندىن كېيرلوب ايسىنەوگە،
 بار، پسىلر هم كېشىلرچە براش اشلۇگەنە.

آقللى باشلانوب او يلانو ھەم اثرلەذو.

اول او طورغان بيك ماتورلاپ هم آقللى باشلانوب،
 او بىغە چومغان، بىرگە كوز تىككىان، جهاندىن باش آلوب،
 مىچ بلوو حال بوق، قىلىر او بلاغانىن هقلېنىڭ،
 ئەلل او بىلەمى تر فېسىن پسىلر خلقىنىڭ؟
 او ز اوزىندىن نىگە لە كىم، قولقە صەقايانلار دىمە؟
 تەملى قوشلىرىغە فانانلىر، نىگە چەقايانلار دىمە؟
 ئەلل ايندى نىك تىيالىميم يورىطىدە اوردەك، قازىھەدى؟
 سوت اچەرگە قابسى چاقدە توشكەلىم اىچ بازغەدى؟
 ئەلل ايندى كېچ آشاغان تەملى آشن او بىلەمە؟
 ئەلل بو كۈنىگى او زىنگى فارنى آچىن او بىلەمە؟
 طوقتنا، چو، شوندە، ياقىندە ئەللە نىرسە سلىكىنە
 بىرى اوى. ايندى پسىنڭ آوفە كۆڭلى يېلىكىنە.
 ئەللە صەقاانمى مىچ آستىندا چىيىداب فەقىرا؟
 بىر كۈسى مەللە ايدەننىڭ طاقناسىن كېمىز ب فرا؟

اورمه کوچ صور فانمی گه لل شونده برسکه جمه؟
تیبره ذه چر، چر اینه می شونده له ککه ن برجین؟
پلیمین نی بولغان، بلسون پسیلر او زلری،
مین کوره م تیک بالتری ایندی پسینک گوزلری.

نچکه له ب قاراو.

نیندی، کوزلری نی زورابنقار، آچفان ایندی شارکمی
شول تیره ده بیک کیره گلی برقزق حال بار کمی.
بر کیره گلی اش پسیگه شونده بار، چنلا بدیه بار؛
نی بولا ایندی حاضر شادلوق وبا فایغی آثار؟
اوت آلغان اوی اچنده، یاقنیلیغ آغاها زالی؛
بای خاتونی گوزگی آلدنده توزه ته فالغافن
فایده در کماره ده باردر بوکیجه پارلی فوناف،
اول کورنیکچی بولادر شول قوناده یاخشیراق،
با اونو تقان اول خاتون با که پسینی کورمه گان؟
نی سبیدندر پسیگه گیچکی آشن بیرمه گان!
فایغیسی بزنلث پسینک تیک باری شول نرسه چون،
کوزلری بولغان تیشه رلک هر قاراهان نرسه سن.

شادلقلی اوی - حسوت هم قایغی.

نیندی جلماباغان آوزلر! کورمه ته اول نیندی شاد!
کیلسون آستنی او سنه که دنیا، هیچدهه اینه مس النفات.
تل اوچنده بار بوجای بربیک قرق، او تسکن سوزی،
نی سبیدندر بدهشگان، گه بنه مسی کیلمی او زی.

نرسه بولغان صوڭ پسيگه، اوزگاره شوندوق رەمم؟
آز وقندە، فايغىر و آلغان چراين چورەسنى!

اول بىرونى، كەنبىر آلدارغە بولغانلىرى كولوب،
شول كولوغە قارشى بوقالجا بىررلىرى دىب بلوپ.
بوشقە كېتكان گولگانى دە، بىرمە گانلىر قالجاتى،
شول سېدىن فايغرا اول، رەنجى شونلۇقىن جانى!

زارلانو ھەم عذا بلانو - نا مەلۇم بىر نرسەدن اثرلەنۇ.

قارنى بىك ئەچكەن پسىنڭ بىرمە گان ھېچ كەم دە آش،
قىرغانچ، موڭلى مياولى، يغلى مەسىكىن، كۆزدە ياش،
قارنى آچلىق خىرىتى، ايندى حاضر اوزگەردى نوس،
توسکە حسروت بىلگىسى چققان حاضر نىنىدى درست
نرسەدر چىنده ير آق، شوندە شطىرىدى باشلادى،
ايندى اونتلدى پسىنڭ يغلاوى ھەمشىرى،
شول شطىداو نرسە دىب طڭلى، او طورخان باخشىلاپ،
كۆزلىرى چىتكە آفابغان ھەمدە بىك طورغان تولاق.
نى ایكان صوڭ اوول شطىداوجى وىنىدى جان ایكان؟
اول ئەلى بەشىن: پسيگە، دوست مىكان؟ دشمان مىكان؟

جو و يىگىنە ايىسى كىيەتە گازىگە صالىشو.

فويدىلر ايندى شبىر فانقان جلى سوننى آڭار،
كورسەنە شوندى قىافت: اول ايىسى گېتىمى آڭار،
بىك آشىسى كېلسەدە ھە بارسەدە آچدىن اولوب،
صوزلە اوول آشقا آشقا بىك صوفىلازغان بولوب.

اول کورنکچی بولا ایندی طامافی طوق کبی،
 کوب آشاو، آچ کوزایلک برده او زنده بوق کبی.
 چونکه اول آچ کوزایلکدن کوب قیین آلغان ایدی.
 شول قیین کوگلنده اونظلامس بولوب فالغان ایدی.

هجو هگه حاضرله نو - طوقلق يالقاولغى.

آرنق صالغان اول قولاغن، بیرگه يانقان آو اوچون،
 نی گنه سلکنسدە سیکریپ باروب آلاو اوچون.
 ۋە لله تچقاننىڭ او بادن كوردىيە قويىرق اوچن؟
 موندى طبارلىق و صاقلىق نىرسە گە؟ ھم نى اوچون؟
 او سىرى يارمى شايالنار جىكە طاغان بىر كاغز؟
 نىرسە در بار اول هېجورەن بىر دە يوئىخە أشىلەمس!
 كورسە ئۇز كوز آلدىڭزدە بىر پسى رەمى شولوق
 اول يانا بالقاولانوب آشىن سوڭى ايندی فارنى طوق.
 حال جىبيا رامتىكە، اير نوب كەنە ھم طەن غەنە،
 كوزلارى جوملوپ بارا ايندی آنڭ ئەگەن گەنە!
 يوقلاسۇن اول اي شايالنار! سز اڭكار سوز فانماڭز،
 طورهاچ او بىنارسز، يوقوسۇن بولىرىپ او بىناماكىز!

آنالق شفقتى.

نېنىدى شىفتى! او سەنە باقسەڭ كوگللىر نېڭدە،
 موندى حال گورگاج كوگللىر دە مەجبىت كۈچلەنە.
 اوز بالاسن اول جووا، پاكلى، نلى بىر لەن جال،
 بەبكەيم! دېب كوز نورم! دېب بەش بالاسن اير كەلى.
 اول يېتىز، يوگىر كە پېسىدە كەن چخوب ايندی آنا،
 هر اپكى جاننى كوڭل ايندی سوپەھم فەغانانى.

راحت کنه قالغى - عجبلىه نو.

دفت اينکان، كوزنى نىكىان ئەللە نىندى نىرسە گە؟
نى، هىچب بولغان پسىگە؟ باشدە نىندى مسئلە؟
باشدە طولغان تورلى اوپلى، ذهنى اشلى بىك فانى
كوزلىن كورگان كېشىگە بىلگولىدىر دقتى.
اول ھىجلى مسئلە نى اوپلى، اوپلى باش آزوب،
فالدى اول، ايندى طنچلۇقە و راھنەكە طالوب.

آچو آرالاش قورقو - چون قورقو.

بوايىكى باش اوستىنە ئەللە كونەرلىغان طاياب؟
ئايىسى چاندە اول طاياق، طورمى، پسىلىر دىپ آبابا!
بىك كېف كېنکان پسىلىرنىڭ، ايكەولىب فورقالار،
تىك بىر آز بوقۇرقۇلۇنىڭ بىر بىزىدىن فرقى بار:
بو پسى دىشماڭە آزراق فارشىلاشماقچى بولا،
برسى ھېچدە فارشى طورمى چىتىكە فاچماقچى بولا:

لەتلە نو ھم حضور لانو - قورقۇچ ھم قەھرلە نو:

آرفادىن، باشدىن صېپىلر اى كۈڭلى! اى حضورا!
ايندى لىت اپر كەلكلەر، كور، پسىيدە نىندى زورا!
زور بختىلىك و شاداق آڭلانا كولگان توسى،
بىك حضورلۇدىن آچلغان آوزىنىڭ دە بارنىسى.
كېفينىڭ بىك شەبلەنگىدىن كەكىرە بوب كېنکان باشى،
كۆز گەدە كېلگان الوغ شاداق و راھىدىن باشى.

آی فرق صوک بوجهازده! شهد طور امن دی بوخای،
 نی کبرهه ک بولسنه شوگارهه آبدرا مبم دی بوغای.
 اول شولای ایندی ولکن بر کویی طور می جهان:
 اول جهان شادلوق بلن حسرتني بر بیر گه جیغان
 باصدی آشیزدنه کبلوب، فوبرقنه شوندہ ته الله کم،
 اوردی قامچی آرفاغه هیچ یوقنه غنہ گدلله کم؟
 ایندی هر تور لی زهیلو هم فهرلردنه آی
 طوبطولی بولدی پسیناٹ فایرالادر هر نشی.
 هم اوره طور دی، فابار دی، بار ته نیناٹ هر توگی.
 اوج آلو در دزد گویا هر توگنیک بورنوگی!

باوسیده بتدی.

فانی دنیا! نیندی اسلر اشلبیسک سبن شاق ده فات!
 شوندی شاد او بیناب، کولوب بورگان پسی ایندی وفات!
 بو خبر تبزلک بلن چینکه جه بیلگاندر حاضر
 هم ایده ن آستنده شادلقلر و به بره مدر حاضر.
 اول جور یلدیر کوییلر شادلانوب جرلاپ، بیبوچ!
 بد بخت، ظالم پسی سبن طار قبرده جات دیبب.

مرثیه.

ڪو چدک ایندی دنیا مزدنه آخر تکه خوش پسی!
 با یلغی بر له ایماننک، ایز گیلکده، کوچ پسی!
 صاو چاغنده کوب ظالم قیلسه گدھ تھقانلرخه سین،
 بیک طنج بول، بار لقار، الله فغور هم عفوی کبلک.

دنیاده ایندکه ضرر لی نوشه ارگه صاقبیلق،
 شول سببی دفتر کده بلکه کوبدر یاخشبلق.
 شوندده بیک فرغانای، مرحوم مینی ایندی کو گل،
 ایندی سیندن قورقمیلر فورتلرده، صحقانلر تو گل!
 قای وقت بالقر چاغده زور جوانج سین ایدک،
 هم شایارب کولدره طورغان فو وانج سین ایدک.
 میچ باشنده یوفلاغان چافده بابای غر، فر کیاوب،
 سین ده یونلیدر ایدک بر چینده رهک مر، مر کیاوب.
 کون بوی اوینی ایدک بز، هیچده تیک طورمنی ایدک
 قولمرمنی هیچ آورتلرمی، جوری طرفی ایدک.
 قای وقت اورلاپ آشا، لک سین به لشلر، صومسے لر
 هم سینی نیک اورلا دک؟ دیب اورسے لر یا صوقسے لر،
 شفقته دن مین جلاب یوکره ایدم تیز ؟ نسکه مه؟
 بالواروب، «ئەنگەی، پسیگە صوفە هم زینهار تیمه»
 های هولی اوئی، کیندی، قایدە کیندی اول زمان،
 بو جهان نلک دوستنی دوستنی آبروی بیگرەک یامان،
 بواسون ایندی یاقتی قبر لک، ببرسون الله یاخشی حال
 هم فیامنده مینی کورسە لک مرا اولاپ فارشی آل!

صبی لو جرو وی.

فاز فانانلری آف بولور،
 ایر فانانلری آط بولور،
 صبیلر نلک فانانلانور وقى،
 مکنبلرده او قور چاق بولور.

یا کغۇ.

بىلەر اقده ياسڭىر آرتىدىن بالالرى بىرگىشى،
قچقىرالىر: «بىرگە» دىپ «آلتون نوشە آلتۇن توشە!»
— شاولاماڭىز اى بالالرى بىز جىبارمۇز بارچەسىن،
تىز اول آلتۇنلارغا آمبارغە توپىرمۇز بارچەسىن،
تىك جىبارمۇز يول بوبىي، شغۇرم طولى جوكلەر كوبىي
بار كىلەتلىرى طوبىطولى خوش اېسىلى اوولقلار كوبىي!

أش.

طنما اشله اى صىبى؟ بل تەڭرىدىن اشلەرگە گون،
اشلەب آرغاچدىن بىرلىگەندر طنج يوقلارغە تون.
ايىتە طورغاچىدە بازارغە، تىرىڭىز اۋۇرۇغە طۇتون،
طنما، اشله، طورما تىك، طنساڭ ئناسىڭ جىمعە گون.
كۈر، زېچىك اشلى قوياباش: ايىتە طورا، طالق آندرى،
گون اۋزۇن كوكىدە بوزە ھم گون بوبىنچە يافىرا،
صوڭىر آرغان توسلى اول ايىر نوبىكەنە طاواغە بانى،
يوفلى رامىت يال ايىتە ھم بىر يوزىن دە يوفلاتا،
سېن قويابىدىن اورنىڭ آلساك، اجتهاد اېتسەڭ ھمان،
كوب آراسىندا قوياباش كوكە بالىزىرسىڭ بىر زىمان.

طوغان آول.

طاو باشىنە صالحاندر بىزنىڭ آول،
بىر چىشمە بار، يادن بىزنىڭ آولغا اول،
آولمىزنىڭ يەمن، صوون نەمن بىلمە،
شوڭكار كورە سويمە جانم، نەنم بىلەن.

خدای شونده جان بیرگان، مین شونده طوفان،
 شونده اول فرآن آینه او قوفان،
 شونده بلدم رسولمن محمدنی:
 نیچه کی محنت، جفا کورگان، نیچه طورهان.
 ایسدن چقی بونده مینم کورگانلرم،
 شادلئ بلنه او بناب عمر سورگانلرم،
 آبی بلنه برگله شوب فارا بیرنی،
 صوفا بلنه برتوب، برتوب بورگانلرم:
 بو دنباده بلکه کوب، کوب اشلر گورم:
 بیلگیسزدر قایبا طاشلار بو تقدیرم،
 قایبا بارصه، قایده طورسهم، نیشلسمده،
 خاطر مده منهنجی فالور طوفان بیرم.

چوشی.

صارغا بادر کوز کوننده هر آغاج بافراقلری،
 یوق بەشللىکلر حاضر، او رمان و صحرای صابصاری.
 صارغا بایا طالمر، او صافلر، آلاماگاجلر هم قاین،
 خسته توسلی آرنا صاری تو س آلارده کونن صابین
 او ز تو سن او ز گارتى صافلاوجى آراده برسی بار:
 کوز کونن هم قش بویی صارغا بایی طورهان چوشی بار.

يا كغىر ايله قوياش.

قوياش ئىيندى: هامان مين باقىر درمن
 و بىر ده بانما من، يانوب طور درمن «
 ديدى باڭىر دە: «ھر کوننى يأولارمن،
 فارا بيرنې يووشلر، يالغالارمن.»

قویاش فارشی دیدی: «سین بیک یو وشی،
یاواسک بلچرانوب هه» نوشنی.
صورتکن آنده باتفاق موذنه باتفاق،
سینک بار بلگازک بیر بلچرانماق.
یو وشلکدن ایگن، آسلق چریدر،
موژیکار یاوماسه بدی دیب تلیدر.»
دیدی با ڭفر جوابدی: «سین فزانڭ،
ایگننى ياندراسڭ هم فراڭ.»
آچولاندى قویاش بو سوزگە قزدى،
آچودن اسپیلکدە خدن اوزدى.
دیدی: «مین بیت جیمشارنى پىرىگان.
نورملۇن چانلى جانسز فابدا كورگان.»
دیدی با ڭفر: «آلارنى سین پىرسەڭ،
ئە مین بیت اوسىدەم هم صو اچىتمەم.
اڭىر مین یاوماسەم باغلىرى شىڭىرلىر
بولۇنلىقلرى، يەشلىكلىرى كېيەرلىر.»
قویاش ياڭفر بلهن كوب فچىرقەشقاج،
برى بىرسىن يامانلارغا طرشقاج،
طانولاشى، كىاشىدىلىر آخر دە
بو كوندىن سوز كورەشدەمە كە بىرىدە.
شولاي بىندى بولار دە سوز و طارىش،
كوروگە بولدىلىر نوبت بلهن اش،
قویاش ئەبتىدى: «قىزام اوز نوبىندە
ئە سین یاۋەمىشلە نوبىنىڭدە.»
قویاش ياڭفر ئەلى بوكونگە چافلى،
بوزوب اش قىلمىلىر بوانقاپنى.

عمر یو لیده گو و چیلو گه

بلهم ایندی صبیلر، سز گه مکنبده کو گلیسز در،
آنک طوقونلاغدن سز بیگوک راضی تو گلیسز در.
صبی چافده کو گلیسز له زگانم بار، مینده هم شوند،
اوجوب از لای ایدی فسکرم آزادلچ آندهه مووند.
زمان او تدی. آزاد بولدم. تله گم آلدیمه کیلی،
کوره: مین ده کشی بولدم و مکنبده تو گل ایندی.
آچلی یول، ایرک آلدم، اچمن نرسه لر اویلیم،
«منه شادلچ مینگا، دیم، مین حاضر طورمش بلعن او بندیم،
شایار من، تله رسه م فیشه رم، او بنار، کوله رمن دیم،
بتون مکنبده طوقونلقلرم بورچن توله رمن» دیم.
کروب کیندم عمر یولینه مدلله مین بوری بلیم؟
نیدندر، آنده مین شادلچ، آزادلقلرنی هیچ گورمیم،
باروب بولمی. ایرکسز طوقنالامن یولده فای چافده،
فانی صزلاب بو بولامد، آیافلر یورمیدر حتی!
بوروب مین شادلچ از لعب بو عمر یولنده آفرنلا،
عمر ایندک دیمکنک معناسبینی آ گلادم چنلا:
عمر اینمک - طرشمقدار، بالقمنی، هیچده یال اینمی،
عطالت خورلغن اصلا، او زیگه اختیار اینمی.
تبیش ایمش اونه رگه ایزگی یولده بو هم بارسی،
توله و برلن بورچنی، ته گریمه هم خلقیمه فارشی.
بخنلیم شوشی حالن، بونه بورالده کوتیمین،
شوشی یولن رضامن، باشهه تورلی یولده طونمین.
اگر فای چاف هم صحرالرنده مین گیزب آرصم،
همر یولنده بپر موقف یاصاب آلمقنى او بیلانسهم،

ایندم در حال توقف مین صبیلچ خاطر انده،
او چام مکتب طابا نوری تخطیرلر فاندانده.

کوڭلۇن صاغنام «طاۋقۇن» لەمنى، مكتېمىنى مین،
نېگە صوڭ اوسلام ایندی ھم نېگە «دەو» بولدم ایندی دىم.
نېگە دىم ایزگى مكتېدىن، صبى چافلۇر دىن آپىر لدم؟
نېگە مین كچكىن «آپوش» تۈگل، زوبىزور «تۇقاى» بولدم؟

جاي كونىدە.

فانى اھسى، هوا بوركۇ، فزا دنبا صبر يېلىمى،
يېل ایسمى آزغىندە، بىرگە يافرا فىنى سلسلەتىمى.
فورىياق هر اورنلار دە، كىبىه واق واققە كوللار،
شىڭىرگە يوز طونا فىردا، اولەنلر، چەچكەلر، گوللار.
آفاجلۇ آستىنە صغا، بالالار بارچەسى بورگە،
آلابدە بواهاسە باوسى، توشهلر سېكىر شوب كولگە.
آلار آپىاق بالقلار كوك يوزەلر ايرنەدن كېچكە،
قدىر شۇزىدە، طەڭۈب بىنېچە يارغە چىمىلىر ھىچىدە.
مەنە شۇنىڭ كېسە كەدىن يوزگە بىر نىرسە تىبىب كېتىدى،
صبامى، نىرسە دەر، صالحە راق بىر بىل سوپىوب كىتىدى.
ياقۇن اورماننىڭ آرتىنە يەشنلىرى بالترى آز، آز،
پراؤدىن، ئىللە فايدىن، ايسەنلىك كوك كوكىرەغان آداز!

کوگارچن.

(روسچه‌دان).

بو اورمانده آفاج آستنده پدشن،
قاچوب او طرا ابدی مسکین گوگارچن.
پاندن شول و قنده اوز دی لاجن،
جه بوب، سلکوب، فازات آنلی فولاچن.
اچندين سویله‌دی شونده کوگارچن،
«بو لاجن نیندی کوچایی فوش کوره همسک؟
کوچی کوب طرناگی او تکن باوز اول،
ضعیفلر ف آشار، فانلی آوز اول.
ولکن مبن رضامن بازمشهدن:
خدای قیلغاه مینی گوچسز فوشندن.
ضعف فربان بولو آرنق خداهم،
بولودن آندی کوچلی همه طالم!»

ایسسز چه چه ک.

(روسچه‌دان).

بولونلقده او سر هادیگنه، ایسسز چه چه ک یا گلش،
گوزل ایسلی چه چه گلر به بیل مینه بیگه به بیله نهش.
بارار، به بیله نگان اول آنده، صوگندن نرسه بولغانه صوک?
بولوب کینه کان اوزی خوش ایسلی، بیک آز بر زماندن صوک.

* *

شوناک کوک بزی تو زیلی دوست ایشلر هم بلشلر ده
اویره نورلر گوزل هادنکه همه ایزگی اشلر گه.

باصقچ.

سویه‌لگان اوی تورنده، بار ایدی خاینده زور باصفچ،
فرغلاب باصمه‌اسی بار، بیک آور هنده اوزون باصفچ.
کپره کلمکده برا بر بولسه‌لرده باصمالر بر گه،
بوغاری باصما نیکله‌شمی: توبه‌نسگی باصمالر بر له.
بوغارفی باصما مفرور: دین بوغاری، سز توبه‌نسز، دی،
نبچک هالی مینم اورنم، توبه‌نسگیلر، کوره‌مسز؟ دی.
برآدم کیلدیده شول چانده گه بله‌ندردی باصفچنی،
توبه‌نسگی باصمالر مندی، بوغار غبیسی توبه‌نه توشدی.

پاز خبوبی.

(روشچه‌دن)

کیلدی آق دیشگز ناٹ آرنندن اوچوب بر قارلغاج،
قوندی ده اول صایرادی صایلاپ اوی‌ینه بر آخاج:
«کوبمی فبئرال فاش جیورسک هم آچو لانسه‌لکده سین،
باری بر، دی پیتدی پاز هم رو حینه قشذک یا سین.
پاز پیته‌در فایدا یوقدر، گوبمه غیرتلنه‌نسه مارت،
خلقمن سوزی بوینجه، گرچه مارت، اینسده «شرط!»
پاوسده‌ده قارلر طبیعت، اشلى ایندی اوز اشن،
تیز دن ایسنهرمز قزل آل گول چه‌چه‌گلرنکه ایسن.

قارغا.

بارچه قوشنکده اوز نچه، صایراوی بار، شعری بار،
قارفا مسکبن جری بلمی، فچقرا تیک: «قار» ده «قار!»

بیل.

ایسمر بیل کو چلبیه اش میان بیک با طرسک،
آچولان سه اش جهانی قوزخانه ورسک.

بیک ایرکنلاب، ایسمه سک بیک یوزنده،
فو نور توب بولغا ناسک دیگن ده.

کنو نوسلی، بولوتلر نی قوا سک،
تل سه اش فایسی با فلرغه بور اسک.

ایرکلیسک، ایسمه سگدہ ایسمه سک،
طوزان، فار طوز دروب بوللر کیس سک.

ایرگلی سین، ایسمر بیل، گهیده ابس، ایس ا
سبکا باش یوق، خدا بین باشنه هیچ هیچ.

اشکه او ندهو.

(پلیشچ بیفت)

زور بختلر صرخانوب اشکه بیر لگه ندن کبل،
آه او بات، خورلق، تو بند کلمه ایرنگاندن کبله.

بولسے فالدرمک برهه او شبو جهانه ایزگی آد،
تیر بلن طابسون آشارن، ایتسون، البت اجتهاد.

هر الولر، اشل گالسکدن الوغللر طابا،

«اوینادی» دیب بیر میلر، او شبو جوانده مرتبه.

ای صبلر اشل گز سز، ای اش مقدس نریسه اش،
اش آغاچی هر وقتده بیک چومارد گنبرر جیمش.

باشد گشکه کوب طرش سه اش: اشکه بیر سه اش چون کو گل،
قارشیلا رسک فار نافگنی بیک طنج هم بیک یکل.

أیوئه.

أیوئه دنبا جانلانا،
مشرق باقی آلانا،
قویاش چغوب نورلری
توشوب بیرگه بالغانما.
بافترا قالا، اوراملر،
فرلر، ياقن اورمانلر،
طاولر، بافلر، باپھلر،
نورغه غرق بولغانلار،
طورو خلق، او بیاندی،
شاوشو هر بى توشلرده،
كتو، کنو منمکدە
کوکكە جىنز فوشلرده.
شوشي وقت بالالر،
مكتب طابا بارالر،
بوپھلری آوتندە
آلار علم درتندە.

يىلذاڭ دورت فصلى.

(رسچىدىن)

بوز ھم ذار اردى،
صolar بوجىرىدى،
بغلاپ يلغالر،
يەشلر توگىلى.

کونلار او زایا،
تولنلر قسقارا.
بو فایسی وقت؟
بە، ئە بتوب قارا.
(باز کونى).

آشلقلر او سدى،
با شا فلر پشدى.
قو باش پشوره،
تىرىگە توشوره،
خلاق آشوغە،
كىنە با صوفە،
اور افن اورا،
بو فای چاق بولا؟

(جاي كونى).

فرار بوش فالا،
باڭغىرلار يارا،
بىرلر دملانا،
بو فای چاق بولا؟

(كوز كونى).

ھر بىر فارلانغان،
صولى بوز لانغان،
اوينى بىل - بوران
بو فای چاق طوغان؟

(نش كونى).

آندا ايلە بالا.

- جواب بىرسەڭ اىكىان ئەزىكاي، مىنم ئەيىكىان سۇالارگە،
ھىجلەندىم بو دىنياغە و آنده بارچە حاللىرىگە!

قیچیک بولغان، نبیچیک او سکان حساب سرzedه بو او رمانلر؟
 بو هیدمت بەمیشل فرلار، فایان کیلگان و بولغانلار؟
 بو هو تورلی او سملیکلار، بیزه نگان چەچکەلر بولله،
 و تورلی کوبه لە کلوده کوکل آچقان آلار بولله،
 آفار صو، طانلى صالحن، صاف عجائب چیشمەلر، کوللار،
 قولوقا قلرده صایدار صاندوغاجلر ھەدە بلبللار،
 صوده يوزگان بالقار ھم او ھوب طورغان بو زور طاولر،
 چىن، چىركى ويرطفچلار، كەجه، آط، بارچە جانوارلار؟
 - يار اتفان، ئەيلگان موجود، بولار ئىك بارچەسون تەڭىرلەك،
 جواندە بارچە اشلار، بارچە حاللار تەڭىر بىن بىرم.

صو آناسى

(بر آول مالابى او زندى).

جاي كونى؛ انسى ھوادە، مىن صوده قويونام، يوزھم،
 چەچروتەم، او بىنم، چومام، باشم بىان صونى سىززم،
 ھول رەوشچە بر سەعەت يارم قدرلى او بىناغاج،
 ايندى شايد بور سەھەتسىز تىولەمم دېپ او بىلاغاچ؛
 يو گروب چىدم صودىن تىز تىز، كېيىندىم او سەت باشم.
 ذورقام او زم ئەلل، نىدىن، بوق يانىدە يولداشىم
 بى وقت كېنەم دېگەندە، توشىدى كۆزم باصمەخ،
 فاراسەم بى قورقۇچ خاتون، او طورغان باصادە.
 كۈنگە فارشى بالطرى، قولىندهنى آلتون طاراق،
 شول طاراق بىلەن او طورا، طوزھفان صاجن طاراب.

طنده آلمیچه طورام، فورقب قده تشنی قصوب،
 شونده جار بوبندەغى، قوبى آغاچلرە پوصوب،
 صاچلرن اورگاج طاراب، سیکردى توشادى صوغه اول،
 چومدیده سیندى ناما، يوق بولدى كوزدن شونده اول.
 ايندى مبن ئەگۈزىگە، كېلىم دە كردم باصەھە،
 جن اونتقان آخرى، فالغان طارافى باصمادە.
 ياق باغمىدە هيچ كشىدە، يوقلۇن بلەدە مبن،
 چابدم آولغە طارافنى، تيزگەنە الڭەدە مبن.
 كورمەيەن آلنى وآرقى، ئەى چابام مبن، ئەى چابام.
 آشقام، تېرىلىم پىشمەم ھەنقزو اوتداي جاتام.
 بىر زماننى ئەيلەنوب باقان ايدىم آرتقە طابا،
 آه، خراب اش! صو آناسى دە مىنم آرتىن چابا.
 پىقر ادر: «فاجها! ذاجما! طوقتالى! طوقتى اى قاراق!
 نىك آلاسڭ سىن آنى، اول بىست مېنم آلنۇن طاراق!»
 مېن فاچامن اول فووادر، اول فووادر مېن فاچام،
 شول قىدللى فر طنج، هيچ بىر كشى يوق اىپەمام،
 شول رەوشچە چاپىشوب، بىندىك، آولغە بىر وفت،
 صو آناسىنى قوارغە، كونەرلىدى بارچە ات!
 «واو!» دە «وا!» دە «هاو!» دە «هاو!» بىر طوقتامى انلىر اورە،
 صو آناسى فورقوب انلىرى كېرىيگە يوگىرە.
 ايندى اش جاپلاندى، فورفوتن طنچلاندم دىلام،
 اى ياوز فارچق طارافىگىن قورى فالدىڭ دىدم،
 او يىگە قاينىدە: «ئۇنى! آلنۇن طاراق طابدم!» دىدم.
 «صوصادم، آرمى ئۇنى، مېن بىك اوزار چابدم» دىسام،
 سوپەلە گاچدىن قصەنى، آلدى طارافەمى ئەنى،
 فورقا اوزى آلسەددە، اوپلى اچىدىن ئەللىنى . . .

باخشی خوش باتندی قویا ش، یوفلارغ، یاندم کهچ بلن،
 اوی اچی طولقان ایدی، گیپهکی هوا، خوش ایس بلن.
 بورفان آستنده بوقیغه، گیتمی یانام مین هامان،
 «شق!» ده «شق» گمده، تهرزه گه چیبورته بر زمان،
 مین یانام راحت گنه، طورمیمه، فوزغالمیم گهله،
 بو طاوشه سیسکه نوب، طورغار، بوقوسدن گهنه!
 - «نی کبیر وک؟ کم بیو؟ فارا نوند و قدسز کم بسوری؟
 نرسه بار صوک توزل برل، ای پچاهم کر گری!»
 - صو آناسی مین، گیتور فایده مینم آلنون طاراق؟
 بیر! بایا کوندز آلوب فاچدی سیناڭ اوغلک فاراق!
 توشكائی آیناڭ شەولسى، مین بورفان آستنده قاریم،
 فالنریم قورقوپ «خداي!» دیم «أبىنى مین قابىه باریم؟»
 هېچ اوز و کسز «شق!» ده «شق!» بىزناڭ تهرزه نی فاغا،
 اول قوت اوچقچ صاچلر نىن، چىشمە توسلی صو آغا.
 مەذىكەيم آلنون طاراقنى، تىزىگنە از لوب طاوب،
 آندىدە طىشە، تىز وک، قوبىدى تهرزه نى جاوب.
 صو آزا سنەن فۇنەچىن طەپلەنماچ ئەن،
 قەئى اورشىدى، ئەئى اورشىدى، ئەئى اورشىدى صوڭ مىنى،
 مین ده شوندىن بىرلى، آندى اشکە قىمى باشلادم،
 «بە أىيەسى بوق» دىب، ئەبىرلەگە نىمى باشلادم.

طاز.

(برآول مالایی آوزند)

مدرسه‌ده بار ایدی بر طاز مالای،
بیک شابان شوغلق بله ن ممتاز مالای.
بیک تبره ن باشندگی فاتقان بوراک،
بر ده صالحی؛ بولمی هیچ باشن گورب،
فایسی چاده بورکن آلوب طاشلیلار؛
«ئەی قوباش چقدی! قوباش چقدی!» دیلر.

اول زمان بز بار چەمز بیک آچکنە،
زور مزغە باش بولور اوون اوچ گنە؛
باشچیمز طاز؛ بر زمان بز اوینادق،
هیچ برهو گورمەس ئەلی دیب اوبلادق،
آه بلا! بزنى فاضی کورگان ایمەش،
اویناھانى اول قاراب طورغان ایمەش
کیفمەنی بیک تیز وک فسقارنەی اول،
بزنى شول چادفوف حکمگە طارتى اول.
فورفشوپ فاضی خە تزلەندە حاضر،
تورلى بول قوتلورغە از لەندە حاضر.
«فاضی آبزى! بزنى سین قزغان» دیمەز،
«هر اوصالدىق باشى شول طاردن» دیمەز.
«ای کیزو! بار تیز گیتور اول فایسی طاز،
مین باشى فاشیمچى اول طاز ژڭ بر آز».
کیلدى طاز، بز تیك طورامز فورفشوپ،
بار چەمز بى تورلى حسرتىكە توشوب.

قوشدی فاضی! «بات! صوزل! ای طاز پهربی!»
 «طال چبقدن سز قوتوله‌امسوز نهال!»
 دیپ فاضی بزنی ده قویه‌ی شلنگی،
 شول و قنده طازه، طالنی سلنه‌دی.
 برایکی صوقدی فاضی، بونیندی اش!
 پر ده چاژ - چور آینه‌بدر صرفخان طاروش؟
 نهرسه‌در بار مونده بر آلداو اشی،
 ایشتلهدر فاتی نهرسه طاوشه.
 نهرسه بار؟ طاز ارفاسنده نهرسه بار؟
 کامزولن طازنگ کونه روب باقسلر:
 عبله ایتکان مونده‌ده اول طاز یاوز،
 بلده گه ممکون رسماگه بافسه‌گز؟
 فاضی آبزی فویدی شارفلداب کولوب،
 غیرتی سو ندی قزق اشنی کوروب.
 بزنی هفو ایندی صوغالمی اول،
 طال چبقةه یانقرالمی فالدی شول!

آتا ایله بالا.

(فارا طاققا پانده)

باز عزیز اوغام، فارا طاقنانی صر آف بور بلده!
 هم فارا گوئلکنی بالت ایندر صزوب آف نور بلده!
 اوج نادانگه آلماشنهاس بریازو بلگاه کشی،
 معرفت استدر. ایر نمهاس هیچ کشی بولغان کشی.

یاخشی خبرلر.

بازخى ياخشى باڭھىر طامچىسى، بىر باشقە ئامچىدىن صورى،
(ئەللە بلەپچە صورى، ئەللە شايىار وېرىنى چورى):
«نى سىبب او فلار كىي بىز، بىر جولى كوكىدىن تو شوب،
بو تەرزە گە كىلىۋىدە، بەريلەمىز: «شەب! دە «شەب!»؟
بومۇ ئىلينە جوابىدە، ايدىدەشى ئەينە موڭار:
بوناچار او بىنڭ اچىندە ايدىمە گى يوق يارلى بار
يېنلىكىرە بىز بىز آڭار، بىر بىك مانور شاداق خىر؛
«آلدىغى گۈز گە آرس، ھېچ شېھەسز اولور چىبدەر».

امتىياز آلغان بالا.

طرشدى بو بالا، چىن لىنت آلدى اينى تەھىىيلدىن،
يۇغارى بولدى اورنى «أفرىن» دەن «ەمدە» دەن،
نى قوشىسىڭىدە اونى آلدى، نى ئەيتىسىڭ شۇنى يارالدى،
بالارنىڭ آراسىدە اوزىنە «امتىاز» آلدى.
برىچى كىره مەنزاز بولسى بىر انسان طوغاندىن صوڭ،
فەرلى امنيازلىنى آلور او سەكاجىدە آندىن صوڭ.

ھەر يالتراغان آلتۇن تو گل.

تۇزلە بىرلىن باقىمەدە، بىر آللى گوالي كوبىلەك
اوچىلاپ يورگاندە او بىناب آندا. موندە چو گىدلەت،
كوردى فەر دە بىك مانور بىر ئەللە نىرسە بالىرى،
نورلانا، جم جم اىنە، بولىز شېككىلى فالىرى.

کو به لک دنگ برده چیک یوق هر مانور فه هشقبده،
تیر گنه اول بازدیده قوندی مانور ذات اوستینه،
اول مانور ذات بولچیلر دن سونمی فالغان اوت ایدی،
کوبه لک بولدی هلاک شوندہ قونوب باندی، کویدی.

بوزنگ عائله.

فه تکای، فه ذکای، بین، آپای، بابای هم بروپسی
بر زنگ اویده بز بیلد و: بز نگ پسی بیدنچیسی.
بر گه آشی، چای اچه، بز نشکل بر گه بوقلی اول.
خدمتی ده بار: اوینی صققان باوز دن صافلی اول.

علی بلدن کهجه.

بز نگ، علی بیگر لک طانو کهجه بلدن.
مند کهجه فاراب طورا نه رز دن،
علی آنی چیرم بلدن فوناق ایته،
کهجه رعمت او قی، صافالن سلکنده.

یالقاو مائمهای.

بز نگ ماههای راحت طورا، صفا سوره،
جیتلنه، اوینی هامان یوگره، اوره
فاری مینکا محبتلی کوزی بلدن:
گوبه اوینیق دیگان بولا، گوبه کوله.
فای وقت اول بانا نه ملی آشاب، طربوب،
آل آیافلاری اوستینه باشن قوبوب،

آنی شوندۀ چبن خلقی طنجه‌سز لی،
 بالقار مائمه‌ای! اول آلارنی طورمی قووب.
 چبنلر نی آستدن‌غنه فاراب یاتا،
 بارتی بوموق کوزن گنه بلتراتا،
 بر وقت اول فولاق آرنن طوروب فاشی،
 چبن خلقی شوندۀ تیز تیز قاچا باشلی.

کیچه هم بو گون.

با خدای، کون کیچه یده مسز، ئه بو گون آه نیندی کون!
 کیچه صندی هم بو یو ندی، ئه بو گون کو گلم بو تو:؛
 ئه فوباش نوری، آچامان باقجه‌لر نک گنو لری،
 یاقبلق! راحت! بخت! صابری خدای بلبلری!

هو کمندک آشیپسی کیله.

او رمان بو بلاب چرگی او چوب بارا ایدی،
 بر بر نرسه آشارغه او بیلانا ایدی،
 شول اورندوق گناه شوملقه بر چبچق
 بوری ابدی آرق ازلب پر پر او چوب،
 ایندی چرکی بیچاره نک عمری بندی،
 تگنی چبچق سیز در ماسدن گیلدی طوندی،
 چبچق کوبده آشاماها ان بیک آج ابدی،
 چرکنی اول آرق ایندی، فابدی بو تندی.
 شولوق بیرده او چا ایدی بر یابالاق،
 آرق فلان یوقمی دیبوت قاران غالاب،

نوشدی آنک او نسکن کوز بنه بو چبهق،
 اول بابالاق بو چبهقهه تو شدی او چوب.
 ایندی حاضر چبهقهه ده عمری تمام،
 او زی حاضر بابالافهه بولدی طعام،
 بابالاهم بر ایکی رهت چو قب برندی
 کوز ۰ه پکانچه چبهق ده بتندی والسلام.
 بولدی پیدا ۰ه لله فایدن بر زور بورکت،
 جبل، جبل ایتکان فانانلرین سلکوب، سلمکوب.
 طوتدیده اول بزنک باطر ببابالافقی
 طعامه لادی چو قب، چو قب، بولقوب بولقوب.
 ۰ه ل فایدن شونده کیلو ب چندی آوچی،
 اورمانلر دن اولده بر قوش قورت از له و چی؛
 آوچی کیلو ب افناشیدی بورکت بلن،
 آندی بورکوتکه طوغر بیلا ب ملطق بلن،
 جه دره نیدی طوغری توزه ب آتفانه بیرگه،
 آوب تو شدی بورکوت جه دره بزلن بر گه.

شايان پسي.

شور چی بیک چذلاب کریشکان اشکه بزنک لامعه،
 بار او بی بیک مانور: کولمه ک تگو فور چاغبندی.
 «کولمه گم فایچان بنهر؟» دیب قور چاهی بانفانه کونه:
 کونمی حال بوق، بر زنی کولمه ک کیره ک به برم بینه.
 ۰ه پسی بیشور گند، بانفانه گه توکنی کوزلبدر.
 «طوقنا سـ. کنمه سـ؟» دی اول، بر ده جان تو زمیدر.

اول هاضر، سیگرو و منه، حاضر طوئار، حاضر باصار،
اول کهنوکنی اوینانور، اوینار لوزینه شار باصار.
قایغوسی یوف اول پسینک، تیک هامان اوینار اویی،
بیک شابان! آبهای نابان! اوینارفه حاضر کوچ بویی،

فاطمه بلهن صاند و غاج.

فاطمه: نی اوچون سین صایر امیسک صاند و غاج؟
شاد بولا کوڭلۇم مینم سین صایر غاج.
چېنلەگىڭ ئەيدىت، يانىڭدە بار آشكى،
نېك کوڭلىسىز سین بولاي بوكدىڭ باشكى؟

صاند و غاج: آه مینم صایر ار بىرم اورمان ايدى،
آنده هى تورلى فرق طوغان ايدى،
مین بو بىر دە نىگە شادلىق كورسەتىم؟
آنده اوچ باش قوشچىم فالدى يتىم!
ھم مىنى آندە طاغن دوستم كونە،
صاغنا اول، صارغا با اول، اوت بونا،
بلەيىشىمى سین چىتنە مەعبوسلاك اول،
بولسەدە آلتۇن، هاماندە چېنلىك اول.

فاطمه: جە آلايسىءە مین ايشك آچىم سىڭا،
بار آزاد بول، فىل مىڭا ايزگى دە،
بار، جانم ايندى يەشل اورمانغە اوچ
قىز يتىم قوشچىلارڭ بىرلىن فاوش،

آق بابای.

بتوون دنبا آپیاق بولوب فار باوفاند،
ایشک آلدی، اورام، توبه آغارفاند،
آپیاق بولوب فایتوب کبله بزنگ ببابای،
بز گه نورلی، نورلی اوینچق آلغاند.
شادلانشوب بز ئەيدەمنز: «رحمت ببابای
سبگا، طاغن کوب يل عمر بېرسون خدای».
بابای مسکین فار، باڭفرە فارامىچە
بز نو، شادلاندرەمچ اوچۇن يورى شولاي.

قىز قلى شىھى كوت.

ئەيدەلى آنبای، او بىرەن سىن آرت آيائىڭ بىر لە طور!
آوما، آوما طوب طورى طور، توز او طور، ياخشى او طور!
— نىك عن أبلىسىڭ بولاي سىن، مىن ئەلى يىك كەمكىنە،
مىن طوغانقە نىك ايکى آيلاب بولور ياخشى اوچ كەنە.
بوق كېرە كەن، مىن، او بىرەن بىم، مىنم او يىنسىم كېلە:
شول بولۇنلىرىدە ياتاسم، شوندە آونىسىم كېلە.
— آخ چولرمائى! طوش يەشلى، زورا يىغاجا بىسز اول،
قارتا يوب فانقاچ بۇنلر، اش بلو اوڭابىسز اول!

بىيچارە قويان.

— اى فويان، فورقاڭ فويان، بومشاف فويان!
موڭلاناسىڭ نېندى حىرىت، قايغو دى؟

- ای جانم سینم پدش بالا شول بلديسک،
 تو شدی زور حسرت، نیچک موڭلانا نېسکى!
 بز ایکەو: ئەتسکە فوپان، ئەنسکە فوپان،
 بەش فوپانچىلىرىنە بىزدىن طۋەان.
 بارچەمىز بىر عائىلە بولغان ئىدىك،
 كوب زماھ شادلىق بىلەن طورغان ئىدىك.
 بەش بالالرنى آشاب كېتىرى بورى،
 بىك اوصال بىر تىچىدر اول مور قورغۇرى.
 كوبىدە اوئىمى قوبىدى دىنيا ئەنسکەسى،
 طولدى كوشام، نىچك ايتوب ئەبنەسى:
 غىلدىدە بىر يازىز آوجى ات بىلەن
 آندى اولنرىدى آنى ملطف بىلەن.
 شول وفتدىن بىرلى آش بولىمى آشم،
 موڭلانا نام بالغۇز باشىم، آغزام ياشىم.

آلتون ئەتھچ

پوشکیننڭ حكايىسىنىن آلمىش.

I

بورۇن اوشكان زمانلارده، گەرەئى آنلى فزان خانى،
الوغ دانلىقى خان بولغان، جهان خلقى آنى طانى
ايكان؛ يعنى بو دىنيادە. بىزىچى پادشا دېب صانى.
گەرەئى خان چىت خلقىاردىن، آلا بولغان الوغ دانى.

صوغىشىسى: «در!» دە «در» تىرەتىكان اول بو فانى دىنيانى،
چخارتقان چىت خلقى آدزىندىن اول كوب آه و آفغانى.
بارا طورغاج اوصال اشىدىن تەام طورغاخان مۇنىڭ جانى،
scalaffe آق دە كىرگاچ طاشلاغان آرتىيە دىنيانى.

صوغىشىمى باشلاغان هېبىچ، كوكلى فايتفاقىن حالىدە آزلقىدىن،
خىلابى بىر كىشىدە ئورماھان بىرده نمازىقدىم.
بر آقى دە ارىتە ئان هە ياققە خان نىڭ حالى فاملاڭغان،
تىرە كورشى خالقلارغە: «فزان خانى جوواشلانغان!»

ياوزلى سىرنى باسگاچ، آڭلاغاچ خانقەنى بولغاننى،
طوتونغاڭلىر طنچىز لارغە هە ياقىدىن گەرەئى خانقى.
گەرەئى گە دولتىنىڭ چىتلەر صانلارغە «چىت» لىردىن،
طنچ بولماق اوچون هە دورت طەرفار دەغى چىكاردىن.

تىبىش بولغان ئەتھچ حاضر صانىز، حسابىز هىسلىك آصرارغە،
طورالىر فارشى دىشماننى قۇوا بوللامى هىسلىك دە.
طروشالىر ولسکن بارچەسىنە اولگورەلمىلر،
طولى دورت ياقىدە دىشمان بىر ساعتە تىك طورالىلر،

پوشکينнڭ "Сказка о золотомъ пѣтушкѣ" نام حكايىسىنىن آلمىش.

گرهی خان عسکری دشمان گوتوب طوره‌اندۀ مشرق‌دن،
مونا کیلوب چغالار نون یاغدن یا که مفر بدن.
گرهی خان عسکری کونکاندۀ طاودن یا تیگز پیردن،
قاربلر بی مساب دشمان کیلو بده بیندی ابدل‌دن.

بوحالده نیندی راصت صولٹ؟ خان آولاذه جلاپ قویا،
تاجون، تختن تمام طاهلاپ قاچاوهدۀ زلب قویا.
بتوزلی آبدراب بتسلکاج چاقوهدی خان باخوچینی،
منجم، فالچی فی همه عکیم ام من طاخوچینی

حکیمگه: «ای حکیم! میون بیک آور جالرگه فالدم!» دی،
«جه کورسهٔ حکومت‌گذنی قیامچی بر اش، فیله‌چی باردم» دی،
حکیم بر فابچق آوزینه قولن صلااده صرغازوب،
دو با خان آلدینه شوندن هجب آلتون ۋەندىچ آلوب.

هم ۋەینه: «پادشاهم! سین فوطولىڭ ایندی بیك ياخشى،
ھەو گە دولىڭدە بو ۋەندىچ بوللور سېڭا صاقى،
بو قوشنى میندىن آل خان، مسجدلۇڭ باشىنە قۇناللات!
بۇغارتىن سین آڭار ھى دورت طرفنيدە فارات، صافلات!

پېندوی

بولماسە فورفو سېڭا، بونىيك طورور،
كېلسە دشمان عسکری، بوقچىرور،
بولماسە دشمان، قىلور شوندە قرار،
بولسە، بورلور، قورقۇچ باقىخ، قارار.

بر طرفە بافسە، دېسە كىكىر بقوا
بوبولغان باقىخ سین عسکرلى، قوا

حکیمگه پادشاھى رەھم او فورغە، آبدىرى ایندی.
«سېڭا نرسە بېرىم؟ ۋەينچى انى صورىھ كىدە بېرىمن» دى

فزولاق بره پادشاهیتندار: «سبنگ زله گشتنی،
مین اشلدرمن تو فسز بتونلی اوز تله گمد هی»

II

خان زنگ مسجدی باشینه بس آلتون گنهنج فوندی،
قاری هر یافنی: آلنی، آوتنی، آستنی، آستنی، اوک، صولنی،
فاغنی هم چهارمی طنده هر یافنی طنچ کورسه،
اویانخاندای یوقودن؛ فاغنادر فورقنج کورسه.

یلا کور گاچه صایری، فچراردر: «کبکر یقو فقوف!» دی،
اگر کیتسه بلا درمال طوادر تیکسکنه - طوفدی،
ئەنچنگ شورتی هر یافعه کیتدی ایندی فاشللاندی،
صوغشدن طارتی قولنی چیت خلقده جو و املاندی،
حاضر دشمان کشی لوگه گرهی خانقه هجوم قایدی،
گنهنج بیکلی آلانگ بولار بن آلدن ده آرتی ده.
اوته بول طنچلچ بول، او تمکدی ایکنچی بول،
آمانلچ هر طرفده، ایسمیدر هیچ فورقنجلی بیل.

مونه کونلارده بر گونه خان طورا فورقو ب یوفوسندن،
کبل طاوش فولا یینه: «خراب اش ا بتذک ای سلطان!».
«نی بولدی فرسه بار صوک؟» دیب صوری هسکر باشندن غان،
«گنهنج فچوردی طائفه، کبل بوغای باوز دشمان!».

قرآن خلق نهام فور فیش بیلر باشلاندی شاو شاوده،
خاتونلر، یاش بالالر، فارت بابا بیلر تو شدی فاوشاده،
او شانمن خان، طور و ب خان مسجد بنه اول اوزی ذاری،
کوره: آلتون گنهنج بورغان باشینی کون چفو ش صاری،
بو گور تیز ا گنده باشلا ای جه بولی عسکر آنلار غد!
آشقا ای آطلی هسکر سین ده تیز بول! آنلان آطرغه!

شولای خان کون چەشقە بى حساب عسکر روان قىلىدى،
الوغ اوغلۇن شولارغە باش بىرنجى پەلوان قىلىدى.

ئەندەچىدە طندى ھەم ئە كىرن گىنە طوقتالدى شاولاود،
طنچىلانغان كېنى بولادى، بورەكلى نىغان گەرى خان دە.
اوته بىركۇن، اىكى، اوج، دورت؛ اوته بىلدى؛ سىكىز كوند،
صو خىش بولغانمى؟ بوقمى؟ كېامى عسکردىن خبر بىر ۵۵.

خپر يوق خانقە بى كوننى ئەندەچ طاوشلانا طافن،
مونە تېز تېز اىكىچى فرقە عسکر صفلانە طافن.
ابىنە باشلاق بوعسکرگە گەرى خان كېچكىنە اوغلۇن:
«بوعسکر بىل آبطاڭى طاوب قايت بار جامن اوغلۇم!»

اوته كونلار ... اوته اۆلگىسى توسلى سىكىز كوند،
اىكى شەزادەفە نى بولغانلىقنى چەقىيدىر اۇن دە.
قزان غلىقى طافن شاولارغە باشلادى، طافن قورقىدى،
ئەندەچ طاوشلانا طاغىدە: «كېكىر ياقوق!» دە «نۇق افوق!» دى.

گەرى ايندى، اوچنچى عسکري بىر لە اوزى گىنىدى،
طورى مشرق طابا؛ تىڭىر ئۆزىڭ ياردىم وفضل اىت!» دى،
بارا كۈن، تون مامان يال اىتمى، اصلا طەنمىيدىر اوزى،
نى بار آللە؟ چىمارمى بىر راش، هېچ بلەمىيدىر اوزى!

بىش آلنى كون بارا شەزادەار دە عسکردى یوق،
تو گىلگان قاندە يوق هېچ اىچىمامىد آلط اوزىرى دە يوق،
مونە سىكىز نچى طاكى آنقاىنە خان طوقتادى بىر طاوغە،
چەيلدى عسکر، آطلار ھ نىچىك بويىر گە طوقتاوغە.

كورندى خان كوز بىنه طاوباشىدە بىر قىزلى چاطر،
عىجب توسلى ماطور نىنىدى كوڭلۇرىنى دە قوزغا تور،
عچاپ بىك مانور صحرا، هوا طن، بىل دە يوق بىر ۵۵،
جهان يونلى طاوش - طەنسىن، بىر بىر يوقلىيدىر قىزلى.

بۇئىنىڭ قورقۇچا چاطر تېرىسىنە بىتون عسکر،
او لب يانور بولوب طاو، طاو قىلغانلار، ايزلىغانلار.
گەھى خان آشغۇب تىز تىز چاطرنىڭ آلدىنە بارا،
نى كۆزلىرى بىرلە كورىمن! آهلر اورمۇچە چىتاب فارا:

او لب يانمىش اىكى شەزىدە، باقى بورقۇھە كوچكىانلىرى،
بىرى كۆكىرە گىنە بىرسى ذاچلىرىن چەنچىكىانلىرى.
كۆرە شەزىدەلر آنلاندىنى جورغا، جىرەتلەرنى،
بورىلار چوبىلە نوب ئەكىن ئەندە فانلى چىرەملەرنى،

بىلى غان قىقىر ووب! اى جانلىرم! اى فەرمانلار،
جانم سوپىگان اىكى شەزىدەم اى روحەم روانلىرم!
خان آرتىدىن يلارغە باشلايدىلر جەل عسکر دە
بىلى هەرنىسىم، هەز كەم جانلى جانسىز بارچەسى بىرگە،

اسىركەب اوشبو خالدى قىقىر ووب يغلى مەجرىلى دە،
صالىنى باشلارىن بىرگەيىلىدەلر شەجەرلى دە.
شولاي طورغانىدە أڭىزدىن چاطر نورغە طولب كېلىدى،
گەھى خان فارشىسىنى بىك يانور بىرفىز كېلىوب چىدى.

كۈلوب، ياق ياققۇھە آيدى نور يوزىندە باقىبلق صاحب،
قوچاڭلاب آلدى غاننى بىرفىشتەدە فانات آچوب.
طورا خان قىز كۆزى، آلدىنە، قورقۇقان پىشى توسلى،
قوياش آلدىنە طەن آلمېچە، فانقاڭ توئۇ فوشى توسلى.

خان آلدىنە فدا بولدى حاضر هەر كەم دە هەرنى دە،
عاشىقلەدىن او نوتىدى أول او لك شەزىدەلرلىنى دە.
ما تور قىز خاننى قولىندىن طوقۇب كەرگۈزدى چاطر فە،
چەبۈلى در «امقى مەندەر، تو شە كار آندە يانور فە.

طولی هر تورلی نعمت بالنریدر آلتون اوسته للر،
چه چدک آنوب طورالر تورلی تورلی گوللر او سکانلر.
قناى کاسه لرزنه آق فزل توسلی شرابلار بار،
ترل اچده، کوکل آچ، آنده هر آب العجائب ر بار.
مانور فز برله و قنی بیک مانور کیچه حاضر خان فلک،
مانور فز کیچه کوندزده کیره گینه حاضر خان ذک.
صلی فز هم سویه هر تورلی نازلر کورسنه خانه،
سخرانگان، تمام عاشق بولوب بنکانه گرهی خان ده.
بو فز برله کولاب او بیناب تمام آندا قدر طورفاج،
کوکل آچفاج، ذو فلانفاج و کوب رامت، صفا و رئاج؛
گرهی خان قایدا ایزدی بیش بیکه برله فزانیده،
ایپر زوب همسکر من صف، صف تز و ب هر دورت جهانیده.
خبر کیتدی فزانجه، آلدانوق کوب ایلچیلر چابدی،
که يعني! «خان سفر دن بیک سلامت، صاو ایسدن قایتدی!»
خلق فارشیغه کیلگان بار چهسی بر گه جیبا غانلر،
خاتون فزلر، بالالر جمل خان قایتشه، کیلگانلر.
خلق خاننی سلامی؛ خان، بیکه باش سلکه فایتوندن.
بالان آیاق مالایلر بو گرهلر فایتون آرتندن.
شولاى بارغانده آگسز دن گرهی خان بر کشی کوروه،
تعجب برله فایتوندن طور و ب فاری آیاق اوره
فاراب کورسه یوزی تورلی بر آپا ق بورکلی فارت،
جینن توسلی طقالی آق، فیافنچه کورکلی فارت،
«مونی صوک قایده کوردم؟» او بی طورفاج آخری بلدی:
«ایس، نمی ای حکیم بابای! فولک بیز موندہ کیل، کیل» دی.
حکیم خانجه کیاوب: «جه، خان ایس، بندی بز او ز پاک ایندی،
بل مسک و عده هزف سین او نوتسه لک مین او نو تهیم» دی.

«الو غ خان! و هد بير دلک سین، فقیر آنه تله گهمنی
تمام بير مکھی بول دلک بیت بتونلی اوز نله گشته هی.
شولا لای می؟ بس شولا لای بولسه، بیرو بی بهر می گنا فرنی،
منه شول بدهش بیکه گنی اول بوزی آی کوزی بولدنی!»
سکیمەنگ سو زلر ندره خان نهاینده عجب لەندی،
«نی سوبی قارت په ری، بو گەلل شاش قانمی عقلدن» دی،
- «نی بول دی قارت سیگا، سین گەلل جنل ندک صاناشد گمی؟
گەنچ برم دی گاچه، گەلل سین حد گىن آشد گمی؟
درست، مین و علا بير دەم بير دەم، گەنچيم دە كېت بار! دېب،
ولىكن سین صوراً أول چەپ، مینم و ھەنگە چىك بار بیت!
كېرەك بولسە، منه قازامدن آل پوت، پوت كومش، آلتون،
سیگا بولسون منه پار آط، كومش كوبچە كلی بو فایتون.
کوز لە طوبىخانچە هە: ورلى چىتك، كەوش، ذىل مال آل!
كېرەك بولسە وزیر بول ياكە يارتى خاتىغىمنى آل!».
- «مېگا هيچ نرسە بيرمه تېك ھو آی بوزلى فز گنی بير!
اگر وەددە طور سەلک، بوقز، چولبان کوز گنی بير!»
- «تفاچور طرفارت پەر ری» دیدى، بتونلی قەدى ايندى خاھ،
مېبىق، صاچنر صافالى دە اورە طور غز دى ايندى خان.
- «بېتەر كوب شاولام افارت! مین گرهى خانم بىل مىلى سین؟
سیگا قز نرسە كە ھە نېشلىسىڭ اول قز بىلەن صولك سین؟»
«آلا بىسە مین سیگا قارت ايندى هيچ بىر نرسە بير مېم» دى،
«بۇ غال کوز دن، اىكىنچى رەت سینى آلدەمە گور مېم» دى.
«ئىرى چاندە فو طوارە باق ير لىڭنى ئە بدە فاق موندىن،
سوبىل شىسىڭ كوب، كور ورسىڭ كور، گانڭى پالاچىدىن!»
حەگىم قارتىم طاغن بولغان ايندى آزراد طالاشقىچى،
گروى خان بىرلە: تېك سین بىر مېسىڭ دېب طارز مالاشقىچى.

او طورتدى فارنجه خان بىر زور تىمير چو قمار بىلە باشە
 بىلدى قارت نىگى دېباھە كېندى بىر دە فايىتەسقە:
 فزان شهرى شولۇق حالدە داوللاپ، يېللەزوب كېندى،
 كېسى كىن ئەللە نېندى بىر داوللى بىل بەرۇب كېندى.
 منه شول حالدە خان قورقىدى، توسى كېتەكان، آغارنغان،
 كولە قىز خاخاڭا! اصلا گەمامىن قورقماھانىنى.
 گۈرى خان نىڭ، تەجىب بىرلە خان تىز ئەيلەزوب فارى،
 ماتور قزغە، اچىن قورقسەدە، اصپايانلۇب قارى.
 او زاقلامى شهر نىڭ فابقا سىدىن كىردىلىر ايندى،
 (فو طاولدىلىر اوصال قارتىدىن، آنى او لىقىرىدىلىر ايندى)
 منه آلتۇن ئەندەچ آڭىزدىن او رىندىن او چوب توشدى،
 دە درەمال قوزدى فايىتونغە، قروأ خان: «كوش! دە «گوش!
 كوش» دى.

ئەندەچ پەرخ! ايتوب خان نىڭ باشى توبەسىلە قۇزدى،
 فاناتىن ۋاققالاب، افراط آچى طاوشلا قېقىرىدى.
 ئەندەچ خان نىڭ باشن غېر تەلزوب، غېر تەلزوب چرقى،
 قاراب قاراب خلقە خان باشىنى «طوق!» دە «طوق!» طوفى،
 نى بولغان بۇ ئەندەچكە دىب خاقدە قو طلىرى او جدى،
 كېسى كىن خان بىلدى، فايىتو قىندىن قابلانلۇب توشدى.
 بىلغاج بورگە رەت آه دىدىيە او لىدى در حال خان،
 خاقدە طنده يوق ھېچ، تىك طورا بىر بىردى، شاق قانقان.
 ئە قىز شول حال عمرىدە بوا ماغان تو سلى شاپىب بولدى،
 قارىلىر بۇ ئەندەچ فايىدە؟ ئەندەچ دە بىرگە يوق بولدى.

بوبالغان ايندى الىتىن، شولا بىزدە يازلا شول بىز،
 صېپلىر كۆكلىنە آز آز او قو دردى صالا شول بوا

فهرست:

عبدالله توفیقی ترجمہ حالی.

III	I) توانیاں کے صیلائی و فقی.
VI	II) توفیق اور السکینہ.
VIII	III) توفیق فائزانہ.

توفیقی شعر لی حفظہ ملا حظہ اور:

XVI	I) شاگرد لک ہم اپسکی ادبیات نظریہ
XXIII	II) آزاد لق و استقبال
XXXII	III) امیسز لک و آبتراء
XL	VI) توفیق فائزہ، و من بہ نظر
L	VII) توفیق طوغر و ملکہ مطبوعات

جدی شعولو:

۲۳	کوز.	بر ناتار شاعرینگ سوزاری	۲
۲۴	یدشلر.	طوهان بیر بمه	۴
۲۵	فای چافده.	پار آط.	۶
۲۵	نصیحت.	به برم بو گون.	۶
۲۶	معراج.	به برم وصیلیق وقتی.	۷
۲۷	اوزلگان، امیان.	چن وبالغان.	۸
۲۸	حور فزینه.	تا عثر.	۸
۲۹	شبیلار دن.	وصبیم.	۹
۲۹	او طرشو.	خوکل.	۹
۳۱	هاشق.	وقت هیزم.	۱۰
	بابو فیله نی مسلمان ایده.	تر دد و شباه.	۱۰
۳۲	چک هلما نر ۵۵۵.	سبحان الله، سبحان الله.	۱۱
	منجیلر.	مرحوم محمد ظاهر افاده پگه.	۱۲
۳۳	گیگندگان دوسته.	آلتونغه فارشی.	۱۳
۳۵	مریدلو قب ستافتنن بسر.	طور مش.	۱۴
۳۶	آواز.	شبکه ش.	۱۵
۳۶	محبوس.	محبت.	۱۶
۳۸	نیانر.	آل دانم.	۱۷
۳۹	شاعر گه.	یکار انزو رخه باری.	۱۹
۳۹	کوک صیبی.	فر باد.	۱۹
۴۱	پیغمبر.	بولامه.	۲۲
	 گه.	۲۲

۶۰	كتاب.	۴۲	ایسمدہ.
۶۱	ڪيڭش.	۴۳	عذابين صولك.
۶۲	کوگل يزولدرى.	۴۳	بيشىكىه گى بالا.
۶۲	... خه.	۴۳	جايىگى طاك غاطره سى.
۶۳	سوئىگە توشكان اچقان.	۴۴	قازىل ناسكە.
۶۴	باير و دن.	۴۵	وعط.
۶۴	علاوه.	۴۷	كمىن ياردم از لەرگە.
۶۴	أوز او زيمه.	۴۸	آميد.
۶۵	كمى سوپىرگە كېرىدەك؟	۴۹	شادلىق و صورت
۶۶	اوپكه.	۵۰	شاعر.
۶۶	تلەنھى.	۵۰	فوق عشق
۶۷	م، رېك يۇ فۇسى.	۵۲	پىر رەنگە.
۶۹	سوپىلمانلىق قىر طاشىدە.	۵۲	صوڭرىھ.
۷۰	مدى سەددەن چاقان شا گىرد.	۵۳	ياشىن ژورنالى خقندە.
۷۰	لر، ئى دبار؟	۵۳	واق تو بىك
۷۲	شىطان ئىڭ مۇينىنه.	۵۴	تر كىچىدەن
۷۲	يداش بالا.	۵۴	أشىن چخارغان
۷۲	شىكسىپىردى.	۵۴	زانار فز يىدە.
۷۲	تر كىچىدەن.	۵۵	دو كىچىدەن.
۷۳	ملي مۇڭلۇر.	۵۵	نۇللىكى «مۈزىم بىمەشى
۷۴ ھ.	۵۶	«ئىمىشكى باش» قەلاو.
۷۵	توش	۵۶	سر لەرەن.
۷۵	نانار سەرەنە.	۵۷	زەلەو بەندى.
۷۶	صانمار صووى كۈرىنە.	۵۸	آچى، تېرى بە آوازى
۷۶	آتنق طامىچى ياش	۵۹	او كىنج.

٩١	محبیت شد عی.	٧٧	طلوع الشمس و زهر دهها.
٩١	قزان و فانان آرنی.	٧٨	تلہف.
٩٣	ذار بھلری.	٧٧	بگنلر.
٩٤	حر مٹاونہنیں یادکاری.	٧٧	چین حال.
٩٤	ینہ بے خطرہم.	٧٨	بالا او جہا اخداہ.
٩٥	قزان و فزان آرنی.	٧٨	اوچج.
٩٥	آول مدنس سی.	٧٩	دوشمازیں.
٩٦	دین و درام.	٧٩	کیچکن زاہک.
٩٧	جلس.	٨٠	و افسندیم.
٩٧	پل طاوی.	٨١	گناہ.
٩٨	تمثیل.	٨١	صاخنور وقتلر.
٩٩	بر نایقی کو انداہ.	٨٢	ھقلیبار فاسفا سی.
٩٩	الث.	٨٣	قدر کچیج.
١٠٠	خستہ حالی.	٨٣	توہہ واستغفار.
١٠١	شہاب حضرت.	٨٤	قارنلر.
١٠٢	دامنگ.	٨٥	طالسنوی فکوی.
١٠٣	طالسنوی سوزی.	٨٥	اوز مدن علاوه.
١٠٣	روسلو ہم بن.	٨٦	کوز گن بیللر.
١٤٥	لخت.	٨٦	بوران.
١٤٥	قطعہ.	٨٧	کوتنه گانہ.
١٤٦	قصروم؟ تو جنمی؟	٨٨	گولکی تھل.
١٤٦	بھر گہ.	٨٩	اخلاقسازی.
١٤٧	طالسنوی سوز.	٨٩	مذاقہ.
١٤٧	طالسنوی سوز لری.	٩٠	ف، کیر لک طانی؟
١٤٦	بڑش وقت	٩٠	اذقاد ک متعلق.

۱۱۷	أوج حقيقة، (.....)	۱۰۶	مكتب.
۱۲۳	پجهن بازاری	۱۰۷	شورهای.
۱۴۰	از بله نو تو گل سو یله نو.	۱۱۳	یاپون حکایتی:

گوشه‌کی و همه‌کی قسمی.

۱۴۴	خانوبلر حریقی.	۱۰۶	توشکان
۱۴۵	بر شیخیل میاجاتی.	۱۰۷	ایسکیلر
۱۴۶	باز علامتاری.	۱۰۸	اصول قدیمه‌ی
۱۴۷	بازندن.	۱۰۹	بر مانع تربیگه
۱۴۸	بعض خیالیل هز.	۱۱۰	بس روزبه اداره‌ی
۱۴۹	حاضرگی او بله نوچیلو	۱۱۱	حالندن.
۱۵۰	گور سدّاده.	۱۱۲	ماناسقان.
۱۵۱	ایک ابیده‌ش آرامد.	۱۱۳	اول، مه اول...
۱۵۲	خاصیت.	۱۱۴	بکت بله قر.
۱۵۳	طانسه.	۱۱۵	مهدیه دن.
۱۵۴	معجزه.	۱۱۶	نشلری په مسن مانو
۱۵۵	می وح او کار.	۱۱۷	رونه.
۱۵۶	آزاده آوروب بانو	۱۱۸	اور لازهان معنا.
۱۵۷	بد و زنگی و علم.	۱۱۹	مولاناک رازی
۱۵۸	پوشکین و میور	۱۲۰	دیل العہید
۱۵۹	منتفک	۱۲۱	بر بر او و نسخه امام افلاطون
۱۶۰	«یو ایز» دن ده فورقا.	۱۲۲	و جدان حریقی
۱۶۱	رمضان بیانده المیسنه	۱۲۳	ئۇز، بىز.
۱۶۲	شیطان مریده، چطاری	۱۲۴	منواج
۱۶۳	بوگون	۱۲۵	ایکی یول

١٧٠	زور بشارت.	١٦٨١	طونسے مسکاولر بافالا
١٧١	یوقو.	١٦٩	فایردہ کم؟
١٧٢	آول جر لاری.	١٦٩	گرام فونہ تاتار جر لاری
١٧٣	نور گھڈن.	١٦٩	حائلہ طنچلی

بالالر قسمی.

١٨٦	پاخشی خبر ار.	١٧٥	الله تبارک و تعالیٰ.
١٨٦	بالا بلن گوبہلک.	١٧٦	آزا دعاسی.
١٨٧	ستبدہ.	١٧٦	ٹوغان نل.
١٨٧	اش پنکاج او پسارغہ یاوی	١٧٧	بابای.
١٨٩	آربا، چانا، آٹ.	١٧٧	او بانماں یزقی.
١٩٠	کارہانہ دہ.	١٧٨	آی هم فی یاش
١٩٠	کوجہ بلن صارق عکایوسی	١٧٨	بیر یوفو صی
١٩٥	میاو بیکہ	١٧٩	قش قہ برسوز.
٢٠٢	صینی لر جر ووی.	١٧٩	قو شلر خہ.
٢٠٣	با گھر.	١٨٠	صبی خہ.
٢٠٠	اش.	١٨٠	فار لیغاج
٢٠٣	ٹوہان آول	١٨١	قندتی کیج.
٢٠٤	چرشی.	١٨٢	فو شچی.
٢٠٤	با گھر اول، فو یاش.	١٨٢	بیشک جر ووی.
٢٠٦	هم یہ لینہ کرو چیلر گہ.	١٨٢	آول خانو نیناٹ بالا
٢٠٧	جائی گلو ندا.	١٨٣	ذیر بہن کاندہ امیداری
٢٠٨	سو گار چن.	١٨٤	ابیشک باوی.
٢٠٨	ایسیسز چھ ک.	١٨٦	بخنلی بالا.

۲۱۸	امتیاز آلغان بالا.	۲۰۹	باصفع.
آنن	هر یـالـرـافـان	۲۰۹	باز خبری. (رسچه دن)
۲۱۸	توگل	۲۰۹	قارفا.
۲۱۹	بـزـذـکـهـ هـاـئـلهـ.	۲۱۰	بـیـلـ.
۲۱۹	علـیـ بـرـلـ کـدـجهـ.	۲۱۰	اشـکـهـ آـوـنـکـ وـ (رسـچـهـ دـنـ)
۲۱۹	بالـقاـوـ مـائـمـایـ.	۲۱۱	ایـرـتـهـ.
۲۲۰	گـبـچـهـ هـمـ بوـگـونـ.	۲۱۱	پـانـکـ دورـتـ فـلـیـ. (رسـچـهـ دـنـ)
۲۲۰	هرـ کـمـنـکـ آـشـیـسـیـ کـیـلـ.	۲۱۲	آـنـاـ آـیـلـ بالـاـ.
۲۲۱	شاـبـانـ پـسـیـ	۲۱۲	صـوـ آـنـاسـیـ (برـ آـولـ
۲۲۲	فـاطـمـهـ بـرـلـ صـانـدـوـغـاجـ	۲۱۳	مـالـاـبـ آـوـزـنـدـنـ)
۲۲۳	آـفـ بـاـبـایـ.	۲۱۶	طـازـ. (برـ آـولـ مـالـاـبـ آـوـزـنـدـنـ)
۲۲۳	قـزـ قـلـیـ شـاـگـرـدـ.	۲۱۷	آـنـاـ آـیـلـهـ بالـاـ.
۲۲۵	بـیـچـارـهـ توـبـانـ.	۲۱۸	(فارـاـ طـانـطـاـ يـانـدـهـ)
۲۲۵	آنـنـ نـهـنـهـ.	۲۱۸	باـخـشـیـ خـبـرـلـرـ

